

Kyrkomötet 2018

inkl. valsammanträdet 2017

Volym 2 Bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2018 inkl. valsammanträdet 2017

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets valsammanträde protokoll 2017
Kyrkomötets protokoll 2018
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2018:1–4
Presidiets skrivelse, PSkr 2018:1
Motioner, Mot 2018:1–95

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2018:1–6
Organisationsutskottets betänkanden, O 2018:1–13
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2018:1–18
Ekonomiutskottets betänkanden, EE 2018:1–7
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2018:1–7
Kyrkolivsutskottets betänkanden, KI 2018:1–8
Samhälls- och kulturutskottets betänkanden, SK 2018:1–14
Förvaltarskapsutskottets betänkanden, F 2018:1–5
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2018:1–23
Personregister
Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse 2017

1 Ansvarsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Ansvarsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar är enligt 10 kap. 8 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om ansvarsnämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 14 kap. kyrkoordningen. Ansvarsnämnden har att utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. Ansvarsnämnden ska vidare, enligt 30 kap. 7 § kyrkoordningen, pröva frågor om biskopars rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden fastställde i inledningen av sin verksamhet en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

Vid utgången av år 2017 omfattade Ansvarsnämndens tillsyn 42 biskopar inklusive stiftsbiskoparna.

1.2 Ansvarsnämndens ledamöter och ersättare

Ansvarsnämnden ska enligt 14 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och antingen har varit ledamot i ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet och en ledamot som är lekman och antingen har varit ledamot av ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet. För var och en av ledamöterna ska det finnas en personlig ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot.

Ansvarsnämnden har under år 2017 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

Lagmannen Robert Schött, ordförande, kyrkoherden teol. dr Ingemar Söderström, kyrkoherden teol. dr Thomas Stoor och fil. dr Elisabeth Engberg.

Ersättare

F.d. lagmannen Fredrik von Arnold för Robert Schött, kyrkoherden teol. dr Carin Åblad Lundström för Ingemar Söderström, prosten Karl-Gustav Sjögren för Thomas Stoor och professor Eva Forssell-Aronsson för Elisabeth Engberg.

Sekreterare

Rådmanen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under 2017 har nämnden sammanträtt fem gånger. Sammanträdena har ägt rum den 19 november i Uppsala samt den 6 juni, 12 september, 2 november och 18 december per telefon. Sammanträdet den 19 november hölls i anslutning till gemensam överläggning med Biskopsmötet.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 14 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i ansvarsnämnden är en jurist som utses av nämnden. Sekreteraren anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med ansvarsnämndens ordförande – fastställer ersättning för sekreterarens arbete.

Ansvarsnämnden, som inte avses bedriva någon egen löpande tillsyns- eller utredningsverksamhet, har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för ansvarsnämndens verksamhet har för budgetåret 2017 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämndens sekreterare biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Ansvarsnämnden har en egen hemsida som uppdateras genom kyrkokansliets försorg (www.svenskakyrkan.se/ansvarsnamnden).

2 Ansvarsnämndens inriktning och effektmål

Ansvarsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

3 Inkomna och avgjorda ärenden

Under året inkom fem ärenden. Ett av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, ett avsåg behörighetsprövning inför biskopsval och tre var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt ett ärende som inkom under 2016.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Antalet inkomna ärenden var ungefär lika många som antalet ärenden som inkom under 2016. Det finns skäl att anta att antalet ärenden under 2018 kommer att bli något fler i förhållande till antalet ärenden 2017.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Ansvarsnämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 11 juni 2018

Robert Schött
Ordförande

Maria Wetterstrand Hagström
Sekreterare

Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse 2017

1 Valprovsnämndens organisation och sammansättning

1.1 Valprovsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans valprovsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Valprovsnämndens sammansättning, beslutsförhet och omröstningsregler finns i 15 kap. kyrkoordningen.

Av 38 kap. 90 § kyrkoordningen framgår att direkta val får överklagas till Valprovsnämnden. I samma bestämmelse regleras vilka administrativa valbeslut som får överklagas särskilt och vilka som får överklagas endast i samband med det val beslutet gäller. Även andra val enligt kyrkoordningen får överklagas till Valprovsnämnden, t.ex. biskopsval (jfr 8 kap. 38 § kyrkoordningen).

Valprovsnämnden fastställde den 26 oktober 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Valprovsnämndens ledamöter och ersättare

Valprovsnämnden har under året bestått av följande ledamöter, ersättare och sekreterare.

Ledamöter

F.d. justitierådet Staffan Magnusson, ordförande, Lars-Ola Dahlquist, Birgit Friggebo, Stig-Göran Fransson, Kåge Johansson, Bertil Persson och Bertil Olsson.

Ersättare

Rådsmannen Nathalie Lemaire, ersättare för ordföranden, Titti Ådén, Terence Honglo, Lisbeth Göranson, Christer Björk, Per Lindberg och Torbjörn Lindahl.

Sekreterare

Hovrättsrådet Gun Lombach, sekreterare, och byråchefen Stefan Nyman, ersättare för sekreteraren.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Valprovsnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Valprovsnämndens verksamhet har för budgetåret 2017 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål har fullgjorts av planeringssekreteraren Karin Bohlin vid kyrkokansliets rättsavdelning.

På Valprovsnämndens webbplats publiceras bl.a. referat av nämndens beslut i aidentifierat skick, både i kortform och i fulltext (www.svenskakyrkan.se/valprovsnamnden).

2 Valprovsnämndens inriktning och mål

Valprovsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

3 Inkomna ärenden

Under året har nämnden behandlat 14 ärenden inklusive verksamhetsberättelsen för 2016. Ärendena VN 2017/1 och 2017/2 gällde båda inbjudan att lämna synpunkter på promemorior. De flesta överklaganden kom in i samband med valet och avsåg följande frågor. Fastställande av kandidatförteckning (VN 2017/4), registrering av gruppbeteckning och anmälan av kandidater (VN 2017/5), presentation av nomineringsgrupper (VN 2017/6) förhandsbesked avseende valsedlars giltighet (VN 2017/7), person som nekats rösta i vallokal (VN 2017/8) Tillgång till valsedlar (VN 2017/9), valbarhet i svenska kyrkan i utlandet (VN 2017/10), felaktig information i vallokal om personvals kryss (VN 2017/11), valbarhet (anteckning om dop) (VN 2017/12), rangordning av personvalda kandidater m.m. (VN 2017/13). Inget av besluten efter valet har medfört att något val har behövt göras om.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Valprovsnämnden har noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Nämnden bedömer att informationsinsatser från kyrkokansliet i Uppsala och nytt datorstöd vid nomineringsgruppers anmälan av kandidater har haft en god effekt för att minska antalet fel som kan begås.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Valprovsnämnden anser att det finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen). Första stycket, andra meningen skulle kunna formuleras enligt följande. Klaganden ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs.

Stockholm den 10 september 2018

Thomas Bull
Ordförande

Gun Lombach
Sekreterare

I beslutet har deltagit: Justitierådet Thomas Bull, ordförande, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Helena Bargholtz och Bertil Olsson.

Övriga närvarande: Nathalie Lemaire och Suzanne Fredborg.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse 2017

1 Överklagandenämndens organisation och sammansättning

1.1 Överklagandenämndens uppgifter

Enligt 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som avser att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska enligt lagen om Svenska kyrkan inrättas ett särskilt organ. Ordföranden i detta organ ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Svenska kyrkans överklagandenämnd är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Överklagandenämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 16 kap. kyrkoordningen. Utöver särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om överklagande till Överklagandenämnden anges i 58 kap. 18 § kyrkoordningen att det är Överklagandenämnden som prövar frågor om omprövning, dvs. motsvarande resning och återställande av försutten tid. Därutöver kan Överklagandenämnden med stöd av 58 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen pröva överklaganden av sådana arbetsgivares beslut som enligt ett kollektivavtal mellan Svenska kyrkan som arbetsgivare och en eller flera arbetstagarorganisationer särskilt får överklagas på detta sätt. Överklagandenämnden fastställde den 12 april 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Överklagandenämndens ledamöter och ersättare

Överklagandenämnden ska enligt 16 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorexamen, en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen, samt en övrig ledamot. Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet. För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare medan det för var och en av de övriga fyra ledamöterna ska finnas två personliga ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. Överklagandenämnden har under år 2017 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. justitierådet och ordföranden i Högsta domstolen Johan Munck, ordförande, teol. dr Esbjörn Särndquist, f.d. domprosten teol. lic. Hans-Olof Hansson, f.d. stiftssekreteraren jur. kand. Torgny Werger och Ingrid Karlsson.

Ersättare

F.d. lagmannen Ingvar Paulsson för Johan Munck, teol. dr fil. kand. Kjell Kallenberg för Esbjörn Särdaqvist, teol. dr Susanne Rappmann för Esbjörn Särdaqvist, teol. lic. biskop em. Caroline Krook och kontraktsprosten teol. lic. fil.mag. Lars Viper för Hans-Olof Hansson, docenten i processrätt Eric Bylander samt departementsrådet Birgitta Eilemar för Torgny Werger, advokaten Britt Louise Agrell och Ingrid Borgström för Ingrid Karlsson.

Sekreterare

Lagmannen Lars Bjurstam och rådmannen Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under 2017 har nämnden sammanträtt sju gånger. Sammanträdena har ägt rum den 3 februari i Göteborg, den 17 mars i Stockholm, den 21 april per telefon, den 9 juni i Uppsala, den 1 september per telefon, den 17 november i Stockholm och den 15 december per telefon.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor

Av 16 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är jurister som utses av nämnden. Sekreterarna anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Överklagandenämndens ordförande – fastställer ersättningen för sekreterarnas arbete.

Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2017 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämndens sekreterare biträtts av planeringssekreteraren Karin Bohlin, rättsavdelningen.

Överklagandenämndens avgöranden publiceras på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se/overklagandenamnden. Hemsidan uppdateras av kyrkokansliet.

2 Överklagandenämndens inriktning och mål

Överklagandenämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Nämnda mål anser sig Överklagandenämnden väsentligen ha uppfyllt under året.

3 Inkomna och avgjorda ärenden

3.1 Inkomna ärenden

Från	Överklaganden/ Begäran om omprövning eller beslutsprövning				Övriga ärenden			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Överklagandenämnden	1	1	0	1	2	1	1	0
Kyrkomötet	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyrkostyrelsen	0	0	0	0	2	3	8	2
Stift	4	2	4	5	0	0	0	0
Domkapitlet i Uppsala stift	1	0	4	3	1	0	3	0
Domkapitlet i Linköpings stift	1	0	0	6	0	0	1	0
Domkapitlet i Skara stift	0	0	1	0	0	3	1	0
Domkapitlet i Strängnäs stift	0	0	1	0	0	0	1	0
Domkapitlet i Västerås stift	1	0	0	2	2	0	0	0
Domkapitlet i Växjö stift	4	1	0	0	4	2	0	0
Domkapitlet i Lunds stift	0	0	2	6	0	2	0	0
Domkapitlet i Göteborgs stift	1	2	5	2	4	5	3	0
Domkapitlet i Karlstads stift	0	2	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Härnösands stift	0	5	5	15	0	1	1	0
Domkapitlet i Luleå stift	0	2	0	0	1	2	1	0
Domkapitlet i Visby stift	0	0	0	1	3	3	1	0
Domkapitlet i Stockholms stift	3	2	1	2	2	3	3	0
Annan	0	0	3	0	6	3	2	1
Summa	16	17	26	41	27	28	26	3

3.2 Avgjorda ärenden

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Administrativt ärende	1	1	3	0	0	0	0	0
Remisser	2	2	2	2	0	0	0	0
Utlämnande av kyrklig handling	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 DK beslut om kyrkotillhörighet	2	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29 KS beslut om kyrkotillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Behörighetsprövning – präst	2	1	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – präst	2	2	15	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Befogenhetsprövning – präst	2	0	1	0	0	0	0	0

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Överklagande enligt KO 32 Behörighetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – diakon	0	0	2	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Befogenhetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 34 Behörighetsprövning till tjänst som kyrkoherde/komminister	4	8	4	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 DK beslut om församlings- tillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 Kyrkostyrelsens beslut om församlingstillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 DK beslut om utlämnande av handling	0	1	1	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 Annat beslut om utlämnande av handling	1	0	2	2	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 56 Uppgifter i dataregister	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Beslutsprövning – församling eller pastorat	12	11	11	26	0	0	0	0
Beslutsprövning enligt KO 57 – stift, tillsättningsnämnd	5	1	3	3	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Verkställighetsförbud	0	0	0	0	0	1	0	0
Beslut enligt KO 58:14 Verkställighetsförbud	1	0	0	1	1	0	0	0
Omprövning enligt KO 58:18	1	2	6	1	0	0	0	0
Avvisning	4	3	2	3	0	0	0	0
Summa	41	32	50	40	1	1	0	0

Av de 38 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2017 har utgången i fyra beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 47 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2016 var motsvarande siffra elva. Därutöver har under 2017 ett ärende skrivits av.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Av redovisningen i avsnitt 3.1 framgår att antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2017 varit något färre än under 2016. Någon större förändring av antalet ärenden under kommande år förväntas inte.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Nämnden konstaterar att det finns anledning att se över bestämmelsen i 33 kap. 10 § andra stycket kyrkoordningen. Enligt nämndens uppfattning bör det vara möjligt att behålla sitt uppdrag även på stiftsnivå om en förtroendevald flyttar utanför stiftet under mandatperioden. Det kan även vara lämpligt att överväga om det inte bör vara möjligt att välja en domarledamot i domkapitlet som inte är kyrkobokförd inom stiftet när det föreligger särskilda skäl.

Göteborg den 8 juni 2018

Johan Munck
Ordförande

Lars Bjurstam
Sekreterare

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2018:1–6

Gudstjänstutskottets betänkanden

G 2018:1 Kyrkohandboksfrågor

G 2018:2 Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder

G 2018:3 Levande gudstjänst

G 2018:4 Nystart av församlingar

G 2018:5 Ny psalmbok

G 2018:6 Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2018:1

Kyrkohandboksfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som samtliga behandlar kyrkohandboksfrågor. I motion 2018:10 föreslår motionärerna att de båda versionerna av Herrens bön – Fader Vår och Vår Fader – ska jämföras i kyrkohandboken. I motion 2018:15 föreslås kyrkomötet uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur tidigare utgåvor av psalmboken och kyrkohandboken skulle kunna användas i Svenska kyrkans gudstjänst. I motion 2018:65 föreslås en precisering av vilka av kyrkohandbokens texter som annan musik ska få användas till. Utskottet menar att kyrkohandbokens reglering och uppställning av de två varianterna av Herrens bön är tillräcklig och föreslår att motion 2018:10 avslås. Utskottet menar, med hänvisning till Läronämndens yttrande, att psalmboken och kyrkohandboken är våra gemensamma bekännelsedokument och föreslår därför att motion 2018:15 avslås. Utskottet menar att förslaget i motion 2018:65 är för detaljerat och föreslår därför att motionen avslås. Utskottet föreslår även med anledning av motion 2018:65 att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte återkomma med förtydligande i enlighet med 2017 års kyrkomötesbeslut att bifalla det av Torvald Johansson under överläggningen framlagda förslaget i frågan om fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik.

Till betänkandet finns tre reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:10.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:15.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:65.
4. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2018:65 att uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte återkomma med förtydligande i enlighet med 2017 års kyrkomötesbeslut att bifalla det av Torvald Johansson under överläggningen framlagda förslaget i frågan om fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik.

Motionernas förslag

Motion 2018:10 av Olov Lindquist m.fl., Likställighet mellan Fader vår och Vår Fader

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komplettera *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan* så att Herrens bön i versionen ”Fader vår” publiceras jämsides med versionen ”Vår Fader”.

Motion 2018:15 av Leif Nordenstorm m.fl., Äldre psalmböcker och kyrkohandböcker

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur tidigare utgåvor av psalmboken och kyrkohandboken skulle kunna användas i Svenska kyrkans gudstjänst.

Motion 2018:65 av Torvald Johansson m.fl., Musik till handbokens texter

Kyrkomötet beslutar att 18 kap. 6 a § första meningen i kyrkoordningen ska lyda:

I huvudgudstjänsten får till kyrkohandbokens texter användas annan musik än den som ingår i kyrkohandboken till momenten Kristusrop 3, 4, Lovsången 1, 2, 10, Lovsägelsen och prefationer ur Gudstjänstmusik A-C, Helig 1, 2, O Guds Lamm 1, 2, 3, samt Lovprisning 1, 2.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:15 i Ln 2018:2y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:65 i Kn 2018:5y, *bilaga 2* samt i Kn 2018:8y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Herrens bön

Frågan om de båda versionerna av Herrens bön bearbetades under arbetet med den nya kyrkohandboken. Såväl i remissvaren 2014 som 2016 fanns remissinstanser som ville att den äldre översättningen skulle skrivas ut i handbokstexten, inte bara i de inledande anvisningarna. Samtidigt ville andra remissinstanser att enbart den ekumeniska översättningen skulle användas. Utifrån de båda remissomgångarna samt avstämning i biskopsmötet 2014 valdes alternativet att återge Fader vår i de inledande anvisningarna som ett alternativ utifrån pastorala behov i församlingen medan Vår Fader skrevs ut i handboksförslagets gudstjänstordningar.

Vid 2017 års kyrkomöte behandlades två motioner (2017:7 och 2017:122) om att de båda versionerna av Herrens bön skulle stå sida vid sida i kyrkohandboken. Gudstjänstutskottet menade i sitt betänkande (G 2017:1) att det nu har gått så lång tid sedan Vår Fader började användas att det inte längre är rimligt att använda den parallellt med Fader vår. Utskottet menade samtidigt att det även med Vår Fader som huvudalternativ kan finnas pastorala behov att använda Fader vår, till exempel vid begravingar, vilket handboksförslaget ger utrymme för. Utskottet föreslog att motionerna skulle avslås och det blev också kyrkomötets beslut.

Användning av äldre utgåvor av psalmboken och kyrkohandboken

Vid 2017 års kyrkomöte behandlades en motion (2017:57) som föreslog att 1986 års kyrkohandbok även i fortsättningen skulle få användas av de församlingar som väljer den. Gudstjänstutskottet menade i sitt betänkande (G 2017:1) att detta förslag inte var lämpligt. Utskottet tog sin utgångspunkt i Läronämndens yttrande (Ln 2017:1y) och menade att användande av mer än en kyrkohandbok parallellt skulle försvåra domkapitlets tillsyn. Dessutom menade utskottet att ett sådant beslut skulle stå i strid med synen på kyrkohandboken som ett av Svenska kyrkans bekännelsedokument med en

sammanhållande funktion. Utskottet menade slutligen att förnyelsearbete i allmänhet innebär att vissa saker måste överges för att motivera det lärande och den förändring som en ny situation kräver. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

När det gäller användande av äldre psalmböcker finns det reglerat i 17 kap. 10 § kyrkoordningen att ”Den präst som leder en gudstjänst beslutar efter samråd med den tjänstgörande kyrkomusikern vilka psalmer eller andra församlingssånger som ska användas.” Med ”andra församlingssånger” avses sådana psalmer, sånger och bibelvisor som inte ingår i den av 1986 års kyrkomöte fastställda Den svenska psalmboken. Dit hör till exempel så kallade ”tillägg” med psalmer utöver de 700 som kyrkomötet fattade beslut om. I 18 kap. 4 § sägs att ”Psalmboken ska användas vid huvudgudstjänster och kyrkliga handlingar.” samt att ”Psalmer får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger som inte ingår i psalmboken om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.” Detta innebär å ena sidan att det är möjligt att använda psalmer ur äldre psalmböcker men å andra sidan att inte samtliga psalmer i en huvudgudstjänst eller kyrklig handling får bytas ut mot ”andra psalmer och församlingssånger”, vilket Gudstjänstutskottet påpekade i sitt yttrande till Andra kyrkolagsutskottet över Centralstyrelsens kyrkoordningsskrivelse (2KL 1991:1 s. 399): ”Paragrafens första stycke står, enligt utskottet, som en garant för att psalmboken alltid ska användas i dessa gudstjänster.”

I 18 kap 6 § finns bestämmelser som medger att församlingen vid en viss huvudgudstjänst eller under en viss tid får använda någon annan gudstjänstordning än den som ingår i kyrkohandboken och andra psalmer eller församlingssånger än de som ingår i psalmboken. Beslut om detta fattas av kyrkoherden och anmäls till domkapitlet, som kan upphäva beslutet om det finns särskilda skäl. Något generellt tillstånd att kontinuerligt använda äldre kyrkohandböcker och psalmböcker finns med andra ord inte.

Komplettering och precisering av ny musik till handbokens texter

Kyrkohandbokens texter är en blandning av äldre och nyskrivet material. Några av texterna har en lång historia i den västerländska delen av kristenheten och används, med små variationer, i många kyrkotraditioner inom denna. De har funnits med i kyrkohandböcker på svenska sedan reformationen och på latin i många århundraden dessförinnan. Dessa texter har sjungits i gudstjänsten och har givits olika musikalisk gestalt i olika tider och på olika platser. I vårt land lever de gregorianska medeltida varianterna kvar i Svenska kyrkans kyrkohandbok samtidigt som nya tonsättningar tillkommit. De här texterna har också tonsatts av klassiska kompositörer och utgör stommen i många stora körverk och ”passioner”.

I arbetet med översyn och revision av kyrkohandboken har frågor om musiken varit angelägna såväl för de grupper som arbetat med handboksförslaget i olika skeden som i remissomgångarna och debatten i kyrkomötet. I kyrkostyrelsens skrivelse med förslaget till ny kyrkohandbok (KsSkr 2017:6) finns en utförlig redogörelse för hur arbetet med kyrkohandbokens musik gått till. I samma skrivelse föreslogs förändringar i kyrkoordningen för att underlätta nyskapande av musik till kyrkohandbokens texter: ”I huvudgudstjänsten får till kyrkohandbokens texter användas annan musik än den som ingår i kyrkohandboken”. Detta tillägg, som antogs av kyrkomötet som 18 kap. 6a §, innebär att användandet av annan musik till handbokstexterna inte längre begränsas till ”viss tid eller visst tillfälle”. I denna bestämmelse gäller tillståndet kyrkohandbokens alla texter.

Vid kyrkomötets behandling av förslaget till ny kyrkohandbok 2017 avslogs flera motioner som ville att handboksförslagets musik skulle återremitteras för ytterligare bearbetning eller kompletteras. Under överläggningarna framlades ett förslag om

att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att arbeta vidare med kompletterande musik till kyrkohandboken. Uppdraget omfattar Gudstjänstmusik A, den gudstjänstmusik som har en särställning, då den bär stora delar av vårt liturgiska musikerav och som brukas brett bland församlingarna. Vidare omfattar uppdraget komplettering av musiken till de liturgiska texterna i Gudstjänstmusik (A-C) med musik från exempelvis samisk tradition, i jazzton, i nordisk folkton, och från våra systerkyrkor utanför Europa. Arbetet ska ske genom att en kommitté av sakkunniga musiker och teologer tillsätts med uppdraget att självständigt efter en öppen inbjudan välja ut och bearbeta musiken.

Detta förslag blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Motion 2018:10

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:10.

Frågan om de båda versionerna av Herrens bön diskuterades utförligt under arbetet med kyrkohandboken och Vår Fader gjordes till huvudalternativet, med möjlighet att utifrån pastorala behov använda Fader vår. Utskottet menar, med hänvisning till sitt betänkande G 2017:1, att Vår Fader ska förbli huvudalternativet och att det inte krävs ändringar i uppställningen i kyrkohandboken för att vid behov kunna använda den äldre versionen. Fader vår är tryckt i psalmboken och kyrkohandboken och därför tillgänglig i de fall den används.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:10 ska avslås.

Motion 2018:15

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:15.

Frågan om att parallellt med nu gällande kyrkohandbok använda äldre kyrkohandböcker behandlades vid 2017 års kyrkomöte. Utskottet menar, med hänvisning till sitt betänkande G 2017:1 och till Läronämndens yttranden 2017:1y och 2018:2y, att ett bejakande av motionen skulle stå i strid med synen på kyrkohandboken som ett sammanhållande bekenntensedokument. De ordningar som finns i kyrkoordningen angående användande av äldre kyrkohandböcker vid visst tillfälle eller viss tid är fullt tillräckliga. Även när det gäller användande av äldre psalmer ger kyrkoordningen tillräckliga möjligheter.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:10 ska avslås.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:65.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2018:65 att uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte återkomma med förtydligande i enlighet med 2017 års kyrkomötesbeslut att bifalla det av Torvald Johansson under överläggningen framlagda förslaget i frågan om fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik.

Gudstjänstutskottet uppskattar motionärernas intention, att skydda de texter i kyrkohandboken som är del av genomkomponerade liturgier med ett starkt samband mellan text och musik från att lösgöras från sitt musikaliska sammanhang samtidigt som man öppnar för möjligheten att göra nya tonsättningar av klassiska liturgiska texter. Utskottet stöder sig härvid på det beslut som fattades av kyrkomötet 2017 enligt särskilt yrkande, vilket framgår av bakgrundstexten i betänkandet. Utskottet instämmer samtidigt i Kyrkorättsnämndens bedömning i yttrande Kn 2018:5y att motionens förslag innebär en typ av detaljreglering som inte hör hemma i kyrkoordningen. Under överläggningarna har utskottet prövat en mer generell formulering av texten i den aktuella kyrkoordningsparagrafen, som skulle göra det möjligt att skilja mellan de två kategorierna av texter och därmed åstadkomma det motionen syftar till. Kyrkorättsnämndens andra yttrande 2018:8y visade att detta skapade andra problem.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2018:65.

Utskottet föreslår med anledning av motion 2018:65 att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte återkomma med förtydligande i enlighet med 2017 års kyrkomötesbeslut att bifalla det av Torvald Johansson under överläggningen framlagda förslaget i frågan om fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Anna Thuresson, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Anna Thuresson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Lars Beckman, Manilla Bergström, Margareta Andersson, Daniel Engström, Lena Jönsson, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartłomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:10 till förmån för motionens förslag.

Inledningsvis förstår jag att man möjligtvis kan bagatellisera motionen genom att hävda att den gamla översättningen fortfarande används ofta p.g.a. av att många önskar det, den står bredvid den nya översättningen i psalmboken samt att den även finns i handboken, dock inte som primär version. Trots detta så menar jag att faktum är att Herrens bön utifrån översättningen ”Fader vår” har lästs i våra svenska kyrkor sedan åtminstone år 1541 och har sedan dess modifierats oerhört lite. Inte förrän Bibel 2000 förändrades texten för att uppfattas som enklare och modernare. Således har den äldre översättningen en lång tradition och har uppskattats för sitt språkliga och harmoniska flyt. Svenska ”Fader vår” är en översättning av den tyska ”Vaterunser”, som fortfarande används i Tyskland. Motionen innebär inte att den nyare och modernare översättningen ska tas bort, utan att de jämföras. Min uppfattning är att den gamla översättningen har en lång tradition som uppskattas av väldigt många människor och har en igenkänningsfaktor. Den nya översättningen kan möjligtvis kännas främmande för vissa och jag vill inte bidra till att vissa känner att Svenska kyrkans heliga texter är främmande. Det är också av vikt att vi främjar mångfalden bland texterna och att även de traditionella översättningarna finns kvar i vår kyrka.

Daniel Engström

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:15 till förmån för motionens förslag.

Jag håller med motionärernas uppfattning och de exempel de tar upp i sin motivation. Motionen handlar inte om att man måste använda tidigare utgåvor av psalmboken och kyrkohandboken, utan hur tidigare utgåvor av psalmboken och kyrkohandboken kan användas i Svenska kyrkans gudstjänst. Motionen handlar dessutom om att utreda vilket jag i sig inte anser är något problem. Man vidhåller ofta att församlingarna ska arbeta självständigt, och finns där önskemål om att använda tidigare utgåvor av psalmboken och kyrkohandboken, ser jag ingen större problematik med detta. Jag anser även att det handlar om att främja mångfalden bland våra skrifter och att även de traditionella versionerna ska finnas kvar i vår kyrka.

Daniel Engström

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets beslut om avslag på motion 2018:15 till förmån för motionen.

Berth Löndahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:2y

Användningar av äldre psalmböcker och kyrkohandböcker

Läronämndens yttrande över motion 2018:15

Läronämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande Ln 2017:1y:

Om 1986 års kyrkohandbok ska användas parallellt med en ny kyrkohandbok uppstår en situation där vissa moment i gudstjänsten återfinns i snarlika varianter. För dop, konfirmation, vigsel och begravning skulle det dessutom finnas olika, delvis konkurrerande, ordningar i bruk samtidigt. Det skulle skapa konflikt med vad kyrkoordningen säger om den gemensamma tillbedjan och om kyrkohandbokens sammanhållande funktion för hela Svenska kyrkan. Även domkapitlens uppdrag att utöva tillsyn förutsätter gudstjänstböckernas sammanhållande funktion.

Nu gällande kyrkohandbok och psalmbok är bekännelsedokument i Svenska kyrkan. Användningen av annat material i gudstjänsten, gammalt eller nytt, regleras i kyrkoordningen.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:5y

Musik till handbokens texter

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:65

I motion 2018:65 föreslås en ändring i 18 kap. 6 a § kyrkoordningen så att där uttömmande regleras till vilka texter i kyrkohandboken det ska vara möjligt att använda annan musik än den som ingår i kyrkohandboken.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:65.

Förslaget i motion 2018:65 innebär en detaljreglering i kyrkoordningens bestämmelser som saknar motsvarighet i övrigt. Det finns anledning att överväga om inte den typen av reglering mer hör hemma i anvisningar i kyrkohandboken. Vid en fortsatt beredning av frågor om annan musik än den som ingår i kyrkohandboken till kyrkohandbokens texter behöver frågor om den ideella upphovsrätten och då närmast det som kallas respekträtten övervägas. Den rätten innebär att ”ett verk må icke ändras så, att upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränkes”, 3 § 2 stycket upphovsrättslagen (1960:729).

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:8y

Musik till kyrkohandbokens texter

Gudstjänstutskottet har begärt ett yttrande över följande förslag till utformning av 18 kap. 6 a §, första stycket kyrkoordningen:

I huvudgudstjänsten får, till de av kyrkohandbokens texter som ej är upphovsrättsskyddade av enskild, användas annan musik än den som ingår i kyrkohandboken.

Kyrkorättsnämnden har tidigare i yttrandet Kn 2018:5y yttrat sig över den motion som behandlas i Gudstjänstutskottets betänkande 2018:1.

Kyrkorättsnämnden menar att det finns flera problem med det förslag till utformning av 18 kap. 6 a § i kyrkoordningen som Gudstjänstutskottet begärt ett yttrande över. Grundläggande är att frågan om upphovsrätt regleras i lag och att frågor om upphovsrätt inte regleras i kyrkoordningen. Oavsett bestämmelser i kyrkoordningen gäller den upphovsrättsliga lagstiftningen.

Om avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att skydda upphovsrättsinnehavare konstaterar Kyrkorättsnämnden att regleringen bara till en del skulle ge ett sådant skydd eftersom huvudgudstjänster endast utgör en mindre del av de gudstjänster som firas i Svenska kyrkan.

Ett påtagligt problem vid tillämpning av den föreslagna bestämmelsen är att det enligt vad Kyrkorättsnämnden har erfart inte går att säkert avgöra vilka texter i kyrkohandboken som omfattas av upphovsrätt.

Som förslaget är utformat skulle inte ens en av upphovsmannen själv skriven ny musik till en egen text kunna användas i en huvudgudstjänst. Inte heller skulle ny musik kunna användas i huvudgudstjänsten när upphovsmannen medger det.

Vidare noterar Kyrkorättsnämnden att begreppet enskild snarast är att se som motpol till ”det allmänna”. Det avser i det sammanhanget inte bara en enskild fysisk person utan även en organisation såsom t.ex. Svenska kyrkan.

Kyrkorättsnämnden ställer sig vidare tveksam till formuleringen upphovsrättskyddade av enskild eftersom upphovsrätten uppstår när verket skapas.

Kyrkorättsnämnden vill härtill peka på de synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen som nämnden framför redan i yttrandet 2018:2y.

I det förslag som Kyrkorättsnämnden fått del av anges som tid för ikraftträdande den 1 januari 2017. Detta torde vara ett rent skrivfel som behöver justeras.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, Stig Eriksson, Mattias Benke, Anna-Lena Järvstrand, Lotta Lind, Mats Törnered och Bengt Kjellgren.

Närvarande vid sammanträdet som sakkunnig var även Fredrik Nilsson Björner, enhetschef vid kyrkokansliets rättsavdelning.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2018:2

Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:11, i vilken föreslås att kyrkoordningen ska ändras så att den som döps som vuxen inte automatiskt antecknas som konfirmerad. Utskottet menar att det finns många former för doppåminnelse och dopbekräftelse som kan användas utöver konfirmationen. Att den som döpts som vuxen inte därmed skulle antecknas som konfirmerad riskerar att ge intrycket att konfirmationen ger något nytt utöver dopet, vilket skulle strida mot vår kyrkas bekännelse. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:11.

Motionens förslag

Motion 2018:11 av Leif Nordenstorm och Margaretha Herthelius, Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder

Kyrkomötet beslutar att upphäva 22 kap. 3 § i kyrkoordningen. (Den som döps efter genomgången dopundervisning det år han eller hon fyller 16 år eller senare ska antecknas som konfirmerad.)

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:11 i Ln 2018:1y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:11 i Kn 2018:2y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid ett flertal tillfällen behandlat konfirmationens teologi och frågor om dop av vuxna. I samband med antagandet av kyrkoordningen, avvisade Andra kyrkolagsutskottet med hänvisning till Läronämndens yttrande (Ln 1999:3) flera motioner om att göra konfirmationen till krav för olika kyrkliga uppdrag och uppgifter med motiveringen att dopet är den grundläggande vigningen och att konfirmationen

inte tillför något nytt utöver dopet (2 Kl 1999:1). Konfirmation krävs i kyrkoordningen därför endast för den som vigs till präst eller diakon i Svenska kyrkan (25 kap. 2 §). 2004 noterade Ekumenikutskottet i sin behandling av en motion (2004:16), som önskade att kyrkostyrelsen skulle inleda samtal med frikyrkorna om konfirmationen, att förståelsen av konfirmationens innebörd ser olika ut i olika kristna traditioner (Eu 2004:5). I Kyrkolivsutskottets betänkande (Kl 2017:3) om undervisning i Svenska kyrkan noterar utskottet att ett ökande antal församlingar döper vuxna, inte minst konvertiter från andra religiösa traditioner.

Historisk bakgrund

Historiskt sett har konfirmationen sin bakgrund i dopgudstjänsten. Dopet föregicks under den kristna kyrkans första århundraden av en period av undervisning i kristen tro och inskolning i gudstjänst och församlingliv. Under denna period genomgick dopkandidaten flera steg på vägen som markerades i rituell form. I själva dopgudstjänsten ingick utöver dopet i vatten i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn även smörjelse med olja och bön om Anden. Så småningom skildes detta moment ut från dopgudstjänsten till en egen gudstjänst. Delvis hade detta att göra med att församlingarna blev allt flera vilket gjorde det omöjligt för den lokale biskopen att leda gudstjänstfirandet på alla platser. Det blev därför vanligt att dopet skedde i den egna församlingen medan biskopen bekräftade dopet genom att utföra den sista delen av det i en gudstjänst som samlade nydöpta från flera församlingar eller från flera dopgudstjänster i samma församling. I flera av de historiska kyrkorna, till exempel i romersk-katolsk, gammalkatolsk och anglikansk tradition, är det fortfarande biskopen som konfirmerar. Efter att dop av spädbarn blivit vanligt, har konfirmationen oftast knutits till ett krav på att ha genomgått dopundervisning, som vid barndop ju kommer efter dopet.

Vid reformationen försvann konfirmationen ur Svenska kyrkan, som en följd av reformatörernas sakramentssyn, där endast dopet och nattvarden betraktades som sakrament i egentlig mening. Från mitten på 1700-talet började konfirmationen återkomma, som en avslutande akt på kunskapsförmedlingen inför ungdomens första nattvardsgång. Begreppet ”konfirmation” börjar användas igen först på 1900-talet. I 1942 års kyrkohandbok är kunskapsmotivet fortfarande det dominerande, men här poängteras även att konfirmationen ger tillträde till nattvarden. I 1986 års kyrkohandbok är handpåläggningen med bön om Anden och sändningsmotivet det centrala. Konfirmationen är en rit som genom tiderna givits olika teologisk motivering. I Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete från 1994 (reviderad 2000) sammanfattas konfirmationen som dopaktualisering, bekännelse, förböns- och välsignelsehandling, sändning och *rite de passage*.

Konfirmationen har länge i Svenska kyrkan varit ett krav för tillträde till nattvarden, och för valbarhet till kyrkliga uppdrag. Så är det inte längre. I inledningen till 22 kap. i kyrkoordningen sägs ”Konfirmationen är en aktualisering av dopet. I ordet konfirmation, som betyder bekräftelse, ligger att dopet har ägt rum och att konfirmationen bekräftar och levandegör vad dopet redan har givit. Ordet konfirmation syftar på både undervisningen och den avslutande gudstjänsten.” När någon idag döps som vuxen är det efter genomgången dopundervisning. Utifrån den syn på konfirmationen som uttrycks i kyrkoordningen har det inte bedömts finnas samma skäl för konfirmation när någon döpts efter genomgången dopundervisning som när det har varit fråga om barndop. Bestämmelserna i 22 kap. 3 § kan sägas innebära att vid dop av äldre ungdomar och vuxna innefattas även konfirmationen i dopet. Åldersgränsen 16 år har sin bakgrund i att ungdomar i regel konfirmeras det år de fyller 15 och

innebär att ungdomar som döps under sin konfirmandtid inte antecknas som konfirmerade eftersom avsikten är att de ska delta i konfirmandgruppens gemensamma konfirmationsgudstjänst. Däremot antecknas äldre ungdomar och vuxna som döps efter genomgången undervisning som konfirmerade. Konfirmation krävs, som ovan nämnts, idag enbart av den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst. I det fall någon döpts som vuxen efter genomgången dopundervisning men inte antecknats som konfirmerad skulle det kunna innebära att personen inför antagning som präst- eller diakonkandidat skulle behöva genomgå dopundervisning på nytt för att kunna konfirmeras, om inget intyg om den tidigare undervisningen finns.

När det talas om att antecknas som konfirmerad avses anteckning i ministerialböckernas konfirmationsdel enligt bestämmelserna i 3 kap. 4–6 §§ i kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:11.

Gudstjänstutskottet vill inledningsvis hänvisa till Läronämndens yttrande och slå fast att dopet är det grundläggande sakramentet i vår kyrka. Konfirmationen lägger inte till något som inte redan finns i dopet, utan är en bekräftelse och ett aktualiserande av detta dop.

Till dopet hör frågan om undervisning och i Svenska kyrkans tradition har dopundervisningens form och omfattning skiftat över tid och på olika platser. Inte minst i vår tid, där såväl drop-in-dop som långa undervisningsprogram för konvertiter lever sida vid sida, ser utskottet ett behov av att på nytt bearbeta frågor om dopundervisningens former och roll. Utskottet önskar att de här frågorna ges utrymme vid nästa års tematiska kyrkomöte om undervisning.

Utskottet bejakar den pastorala omsorg som motionärerna uttrycker när de önskar ge personer som döpts som vuxna möjlighet att i konfirmationens form bekräfta sitt dop. Utskottet menar dock att det finns många fler sätt att bekräfta dopet än bara konfirmationen. Både de som döpts som barn och de som döpts som vuxna kan bekräfta sitt dop många gånger och i olika former även om anteckning om konfirmation i kyrkans ministerialbok endast görs vid ett tillfälle. Vi lever hela livet i vårt dop och fortsätter lära oss mer om kristen tro.

Utskottet vill uppmärksamma ytterligare en aspekt på frågan. I många församlingar har man grupper för vuxna med undervisning i kristen tro. I grupperna blandas personer som är odöpta och döps efter en tid av undervisning med personer som redan är döpta och konfirmeras vid samma tillfälle. Att några av dessa skulle antecknas som konfirmerade men inte de övriga vore märkligt och riskerar att ge intryck av att konfirmationen har en ställning i relation till dopet som den enligt vår kyrkas bekännelse inte kan ha.

Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Bartlomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:1y

Dopets och konfirmationens teologi

Läronämndens yttrande över motion 2018:11

I sitt yttrande Ln 2007:4y anförde Läronämnden:

Dop och undervisning hör och har alltid hört samman med varandra. Dopet är ett uttryck för Guds obegränsade nåd, och det självklara sambandet mellan dop och undervisning medför främst en uppgift för församlingen i dess strävan att stödja såväl dem som döps som deras familjer.

Vid dop av barn sker dopundervisningen efter dopet med konfirmationstiden som en central del. Konfirmationen innebär en bekräftelse av dopet och en välsignelse av konfirmanden. Konfirmation av den som döpts som barn är en möjlighet under hela livet.

När en vuxen döps efter genomgången dopundervisning inkluderas konfirmationens dopbekräftelse och välsignelse i dopgudstjänsten. Det är därför konsekvent att den som döps som vuxen antecknas som konfirmerad.

Kyrkohandboken ger utöver detta flera möjligheter till dopbekräftelse, doperinran och välsignelse av den döpta.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:2y

Konfirmation av personer som döps i vuxen ålder

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:11

I motion 2018:11 föreslås ett upphävande av bestämmelserna i 22 kap. 3 § kyrkoordningen där det sägs att den som döps efter genomgången dopundervisning det år han eller hon fyller 16 år eller senare ska antecknas som konfirmerad.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall. Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i motionen inte följer denna mall och att det också saknas en tidpunkt för när den föreslagna ändringen i kyrkoordningen avses träda i kraft. Detta behöver finnas.

Ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Detta är i linje med vad Kyrkorättsutskottet framhöll i flera yttranden, se t.ex. yttrandet Kr 2013:6y. Det i motion 2018:11 framlagda förslaget har inte varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser Kyrkorättsnämnden som en brist.

Ur formell synvinkel kan den föreslagna ändringen i kyrkoordningen genomföras om den ställs upp på angivet sätt och kompletteras med tid för ikraftträdande.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2018:3

Levande gudstjänst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner om gudstjänstlivets utveckling.

I motion 2018:33 av Berth Löndahl m.fl., Gudstjänstlivets kris, uttrycks en oro över den nedåtgående trenden i antalet gudstjänstfirare i huvudgudstjänsten. Motionärerna vill att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en ”kriskommission” för gudstjänstlivets utveckling.

Utskottet delar uppfattningen att frågorna är angelägna, men betonar risken av att tala om kris och kriskommission på ett sätt så att det skymmer det goda arbete och de initiativ som finns. Utskottet menar också att en kriskommission på nationell nivå är att lägga ansvaret på fel nivå. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

I motion 2018:79 av Daniel Engström, Idébank för ett levande gudstjänstliv, uttrycks samma oro över att antalet besökare minskar vid gudstjänsterna. Motionären vill därför att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en idébank på nationell nivå för att hjälpa och inspirera församlingarna. Utskottet menar att mycket av vad motionären efterfrågar redan finns i böcker, artiklar och på nätet. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:33.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:79.

Motionernas förslag

Motion 2018:33 av Berth Löndahl m.fl., Gudstjänstlivets kris

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en ”kriskommission” för gudstjänstlivets utveckling.

Motion 2018:79 av Daniel Engström, Idébank för ett levande gudstjänstliv

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en idébank på nationell nivå för att hjälpa och inspirera församlingar att forma gudstjänsten på fler sätt för att locka fler människor till gudstjänster.

Bakgrund

Minskningen av gudstjänstbesöken är en långsam process, som pågått i flera generationer. På 1880-talet beräknades 17 procent av svenskarna gå i söndagens gudstjänst. En undersökning som Dagens Nyheter gjorde 1927 visade att andelen då var nere i runt 5,4 procent (Göran Gustafsson 1988, "Kyrksamhet på 1920-talet och på 1980-talet. En jämförelse på kontraktsnivå", *Religion och Samhälle* 1988:9, Religions-sociologiska institutet, Stockholm)

Statistiken visar att ytterligare 70 år senare hade nedgången fortsatt i nästan samma takt. År 2000 firade 2,1 procent av befolkningen (2,5 procent av medlemmarna i Svenska kyrkan) gudstjänst ett vanligt veckoslut. Då är besök vid vigsel- och begravningsgudstjänster inte medräknade (Svenska kyrkans statistik, statistikdatabasen).

Den totala andelen gudstjänstbesök har fortsatt att minska de senaste decennierna. Totalt sett gjordes 14,5 miljoner gudstjänstbesök 2016, en nedgång med 40 procent sedan 1990. Besöken vid dop, konfirmation, vigsel och begravning var i stort sett desamma, runt sex miljoner under perioden, medan besöken vid huvudgudstjänster minskade från nio till fyra miljoner besök under ett år. Besöken vid andra gudstjänster låg stilla på runt nio miljoner fram till 2004, sedan föll antalet besök snabbare än för huvudgudstjänsterna, till strax över fem miljoner besök 2016 (Svenska kyrkans statistik, statistikdatabasen).

Det är också färre som firar gudstjänst minst en gång i månaden bland generationerna födda på 1950-talet eller senare. Däremot är intresset för gudstro större bland de yngre generationerna. En gudstro innebär dock i sig inte ett aktivt gudstjänstliv.

År 2010 uppgav två tredjedelar av dem som hade en stark tro att de endast deltog någon enstaka gång eller aldrig i gudstjänster (Per Pettersson 2013, *Utmaningar för Svenska kyrkan identitet, När behovet av kyrkan ökar men söndagsgudstjänsterna minskar*. Svenska kyrkan: Karlstad).

Antalet nattvardsbesök visar dock en motsatt utveckling. Efter en nedgång i slutet av 1800-talet och början på 1900-talet sker ett trendbrott. Från 1930-talet fram till 1980 ökar antalet kommunioner, skriver Göran Gustafsson i *Svenska kyrkans årsbok 1982–83*. Vidare konstaterar han att ökningen av såväl nattvardstillfällen som kommunioner är större i stadskontrakt än på landsbygden. Ökningen av antalet kommunioner fortsätter även efter 1980. Från 1981 till 2004 ökar antalet kommunioner vid huvudgudstjänst med 49 procent, i reella tal 600 000 fler nattvardsbesök under ett år.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har behandlat frågan om den negativa gudstjänsttrenden tidigare. I motion 2015:52 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en samrådsgrupp kring hur den negativa gudstjänsttrenden kan vändas och eventuellt återkomma till kyrkomötet med förslag. Gudstjänstutskottet (G 2015:8) konstaterade att i alla stift pågår gudstjänstutveckling och alla församlingar arbetar med frågor om gudstjänst och gudstjänstdeltagande. Utskottet menade att de initiativ motionären nämnde hör hemma på församlings och stiftsplan och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Även frågan om att tillsätta en kriskommission har behandlats av kyrkomötet tidigare. I motion 2017:155 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en försoningskommission och en kriskommission. Där gällde frågan både de ökade utträdessiffrorna, bilden av Svenska kyrkan och kyrkliga handlingar som dop, vigslar och begravningar. Kyrkolivsutskottet lyfte dels fram Läronämndens yttrande (2017:8y) att kyrkan är en trosgemenskap och att tron kan ta sig olika uttryck. Frågan om kyrkans enhet som en försonad mångfald löses

inte genom formella överenskommelser. Utskottet föreslog även avslag på motionen med motiveringen att möten och dialog är vägen framåt men utskottet skriver vidare att det inte är övertygat om att de kommissioner som föreslås är bästa sättet att uppnå vad motionärerna önskar (Kl 2017:14). Kyrkomötet följde utskottets förslag och motionen avslogs.

Debatt och förslag

Debatt om och förslag på gudstjänstutveckling har förekommit i olika fora under åren. Exempel på det är den digitala gudstjänstbank som byggdes upp på 1990-talet på nationell nivå med tips på hur man kan arbeta med gudstjänstförnyelse. Flera nummer av publikationen *Mitt i församlingen* ägnades på 1990- och 2000-talet åt gudstjänstförnyelse liksom tidskriften *Tro och tanke*.

Sedan 2009 finns *Årets förnyare*, ett samarbete mellan Svenska kyrkan på nationell nivå, Sensus, Gotlands kyrkvecka och Visby domkyrkoförsamling, med målsättning att lyfta fram och stimulera till förnyelsearbete bland annat inom gudstjänstlivet.

Det finns en rad böcker som uppmärksammar frågan om gudstjänstförnyelse som exempelvis *Liv i kyrkan, 12 steg i gudstjänstförnyelse* av Olle Carlsson och Lisbeth Gustafsson (2015), *Delaktighetens kris, Gudstjänstens pedagogiska utmaning* av Caroline Gustavsson (2016), *Dramagestaltning i gudstjänsten* av Isabella Amirell (2010), *Gudstjänstens kärnvärden* (2013) och *Mänsklig gudstjänst* (2005) av Martin Modéus samt *Mod att vara kyrka* (2005) av Fredrik Modéus. Kyrkans tidning skriver regelbundet om gudstjänstförnyelse och lyfter fram exempel från kyrkor och församlingar runt om i landet i reportage och artiklar.

Även *Korsväg*, en gemensam tidning för Göteborgs och Karlstad stift, skriver återkommande om gudstjänstförnyelse. Sedan våren 2018 finns en hemsida på Svenska kyrkans nationella nivå, *Gudstjänstliv med nya Kyrkohandboken*. På den finns artiklar om gudstjänstutveckling och förnyelse.

Stiftens gudstjänsthandläggare har ett nätverk där de diskuterar förnyelse samt delar erfarenheter och tips från olika församlingar. Genom dem ordnas också lokala fortbildningar i stiftet. En tydlig utveckling under senare år är arbetet med olika former av gudstjänstgrupper i de lokala församlingarna.

Utskottets överväganden

Gudstjänstlivets kris

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:33.

Utskottet delar motionärens uppfattning att frågorna om gudstjänstlivets utveckling är angelägna. Utskottet framhåller vikten av att inte sopa de utmaningar som finns under mattan. Samtidigt betonar utskottet risken av att tala om kris och kriskommission på ett sätt så att det skymmer det goda arbete och de initiativ som finns. Utskottet vill betona vikten av att se, ta emot och tacka för det som Svenska kyrkan har och förvalta det väl. I församlingarna handlar det ofta om att uthålligt göra mer av det som redan fungerar. I sammanhanget noteras att ett minskat antal gudstjänster ofta leder till färre gudstjänstdeltagare. Det är viktigt att ha nära till gudstjänsterna. Utskottet menar också att en kriskommission på nationell nivå är att lägga ansvaret på fel nivå. Istället handlar det om församlingarnas egna initiativ och stiftens främjande och tillsyn. I det sammanhanget är det viktigt att se den resurs som stiftsadjunkterna för gudstjänstlivets utveckling utgör. Kraften och engagemanget behöver komma från församlingen. Utskottet föreslår därför att motion 2018:33 ska avslås.

Idébank för ett levande gudstjänstliv

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:79.

Utskottet menar att mycket av vad motionären efterfrågar redan finns i böcker, artiklar och på nätet. Det är inte mer skrivet material som i första hand skapar ett levande gudstjänstliv, utan det lokala initiativet och lösningar som växer fram ur bön, längtan och engagemang i församlingarna. Dessutom vill utskottet påtala vikten av att församlingar delar erfarenheter mellan sig. Utskottet föreslår därför att motion 2018:79 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Dag Tuvelius, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thureson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartlomiej Szulc, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:33 till förmån för motionens förslag.

Jag delar motionärernas oro som beskrivs i motionen. Jag känner dock att Svenska kyrkan ibland slår iväg sig problematiken. Detta genom att b.l.a. redogöra fakta att endast 15–20 procent av tyskarna är medlem i de lutherska kyrkorna och att ännu färre av deras medlemmar går på gudstjänst. Trots detta står kyrkorna relativt stabilt. Det som oftast då inte framhålls är att dessa kyrkor kämpar med ekonomin och att deras påyrkan i samhället är minimal. Jag menar att det är nu, när Svenska kyrkan har gått om resurser och medlemmar som man måste ta tag i problematiken. Det är inte i en eventuell framtid när Svenska kyrkan har 15–20 procent av medlemmarna som man kan initiera stora satsningar för att locka medlemmar. Utskottet menar att man i stor utsträckning redan nu tar tag i denna problematik på olika sätt. Jag menar dock att situationen nu är så allvarlig att man nu bör uppmuntra alla slags lösningar för att vända denna negativa utveckling.

Daniel Engström

Reservation 2

G 2018:3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:79 till förmån för motionens förslag.

Utskottet menar att Svenska kyrkan sedan 1990-talet har initierat olika slags projekt och idébanker för att vara församlingarna behjälpliga med gudstjänstinspiration. Utskottet hävdar också att det idag finns böcker, artiklar, hemsidor och liknande som kan hjälpa och inspirera församlingarna. Dock anser jag, vilket även är motionens intention, att det hade varit mer fördelaktigt om alla hjälpredskap funnits samlade i en enda lättåtkomlig idébank. Jag vill hävda att tidigare projekt och idébanker inte slagit ut så väl som man önskar, med tanke på att gudstjänstbesökarna fortfarande minskar. Jag menar att situationen nu är så allvarlig att man bör uppmuntra alla slags lösningar för att vända denna negativa utveckling.

Daniel Engström

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2018:4

Nystart av församlingar

Sammanfattning

I motion 2018:35 föreslås att kyrkostyrelsen ska ta initiativ till ett program för att nystarta församlingar som förlorat mycket av sitt gudstjänst- och församlingsliv. Utskottet menar att motionen lägger lösningsförslaget på fel nivå och att detta främst är ett ansvar för stift och församlingarna själva. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:35.

Motionens förslag

Motion 2018:35 av Berth Löndahl m.fl., Nystart av församlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till ett program för att nystarta församlingar som förlorat mycket av sitt gudstjänst- och församlingsliv.

Bakgrund

Enligt 2 kap. 1 § kyrkoordningen är det församlingen som har ansvaret för den grundläggande uppgiften att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission för alla som vistas i församlingen. Om flera församlingar samverkar i ett pastorat har det senare det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift (2 kap. 5 § kyrkoordningen).

I församlingen ska finnas minst ett kyrkorum, invigt i Svenska kyrkans ordning. I församlingen ska också finnas personer som tar ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda i församlingen (37 kap. 3 § kyrkoordningen).

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas grundläggande uppgift (6 kap. 4 § kyrkoordningen). I det sammanhanget kan stiftet initiera dialog med församlingen om de ser behov av förändringar eller en "nystart". Den nationella nivåns uppdrag är att stödja stiftet i detta arbete. Stiftet ska också fortlöpande följa utvecklingen i församlingen och snarast initiera åtgärder när så behövs. (37 kap. 5 § kyrkoordningen).

I de fall en församling saknar förmåga eller resurser att fullgöra de grundläggande uppgifterna, kan stiftsstyrelsen besluta om en ändrad indelning. Beslut om att ändra den lokala strukturen kan även fattas av församlingens kyrkofullmäktige eller pastora-

tets kyrkofullmäktige om församlingen ingår i ett pastorat och fastställas av stiftsstyrelsen (37 kap. 6 och 7 §§ kyrkoordningen). Stiftet har också möjlighet att utöva tillsynen genom utfärdandet av församlingsinstruktionen (57 kap. 5 §).

I *Församlingar mot strömmen* (2009) beskrivs fem församlingar som uppvisar ”en positiv utveckling i en allmänt negativ trend”, det vill säga i den meningen är församlingar mot strömmen. Där konstateras att om det finns en gemensam nämnare för utvecklingen så är det lyhörddhet för församlingsbornas behov och önskemål samt de lokala förutsättningarna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:35.

Församlingen är den grundläggande enheten i Svenska kyrkan och det är bekymmersamt när församlinglivet lever en tynande tillvaro. Samtidigt menar utskottet att den lösning på problemen som motionärerna föreslår lagts på fel nivå. Främjande och utveckling av ett levande församlingliv är frågor som hör hemma på församlings- och stiftsnivå snarare än i nationella program. Församlingsinstruktionen är därvid ett viktigt redskap för att utveckla församlingsarbetet. Biskoparna visiterar församlingarna och bistår med råd och stöd. Stiftskanslierna arbetar systematiskt med att hjälpa församlingar som behöver stöd och inspiration med redskap och modeller.

Utskottet menar även att motionen väcker obesvarade frågor: Vem är det, till exempel, som ska avgöra när ett program för nystart av en församling ska användas på en viss plats? Här ser utskottet en risk för att beslut om nystarter sker över huvudet på den lokala församlingen. Utskottet ser också en fara i att ett program av detta slag blir en pappersprodukt och att det inte tillför något som inte redan finns att tillgå. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2018:35.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Dag Tuvelius, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartłomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:35 till förmån för bifall till motionen.

Berth Löndahl

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2018:5

Ny psalmbok

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:50, där föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att göra en fullständig revision av 1986 års *Den svenska psalmboken*. En sakkunnigkommitté bör leda arbetet och frågor om den ekumeniska delen av psalmboken, upphovsrätt och villkor för publicering bör ingå i uppdraget. Utskottet delar motionärernas intentioner, men menar att det är för tidigt att fatta beslut om ramar och inriktning för arbetet. Utskottet föreslår därför att motionen avslås men att kyrkomötet med anledning av motionen beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att inhämta synpunkter från kyrkomötet på direktiv och andra ramar innan arbetet inleds.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:50.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:50 uppdra till kyrkostyrelsen att inhämta synpunkter från kyrkomötet på sitt förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet med en revision av *Den svenska psalmboken* innan det inleds.

Motionens förslag

Motion 2018:50 av Hans-Olof Andrén, m.fl., En ny psalmbok

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en fullständig revision av 1986 års *Den svenska psalmboken* på det sätt som beskrivs i motionen beträffande sakkunnigkommitté, gemensamma delen, upphovsrätt och tillägg.

Bakgrund

I slutbetänkandet från 1969 års psalmbokskommitté *Den svenska psalmboken Volym 2* (SOU 1985:17) redogör kommittén för sitt uppdrag och dess genomförande. Kommittén bestod av sakkunniga som på utbildningsdepartementets uppdrag skulle utarbeta ett tillägg till *Den svenska psalmboken*. Detta tillägg antogs efter viss omarbetning av 1975 års kyrkomöte som psalmbokstillägget *Psalmer och visor 76*. På förslag av kyrkomötet fick kommittén i uppdrag att utarbeta en andra del till psalmbokstillägget och att göra en revision av 1937 års psalmbok och 1939 års koralbok. 1979 bemyndigades kommittén att ingå i Sampsalm-arbetet på en ekumenisk psalmbok, tillsammans med representanter för fjorton andra kyrkor och samfund. 1982 fastställdes den andra delen av psalmbokstillägget, *Psalmer och visor 82*. 1985 lade kommittén fram sitt slutbetänkande,

inkluderande de 325 psalmer från Sampsalms som med samma text, melodi och numrering inkluderades i kristna församlingssångböcker i ett stort antal andra samfund.

Psalmbokskommittén tog hjälp av en referensgrupp bestående av experter inom olika relevanta områden. De höll kontakt med den internationella utvecklingen inom området och publicerade under arbetets gång såväl försökshäften att prövas i församlingarna som studiehäften, lägesrapporter och liknande. De genomförde också undersökningar med hjälp av Statistiska centralbyrån och Religionssociologiska institutet om hur psalmerna i 1937 års psalmbok användes och bedömdes som användbara av präster och kyrkomusiker.

Arbetet bestod både i revision av den gällande psalmboken och dess koralbok och i att komplettera denna med ”psalmer som innehållsmässigt, språkligt och musikaliskt återspeglar och tolkar vår egen tid.” Revisionen innefattade såväl urval som bearbetningar av texter och musik utifrån förändringar i svenska språket och en önskan att återge äldre psalmer den form och det innehåll de haft före den kraftiga bearbetning som gjordes i 1800-talets ”wallinska” psalmbok. Kompletteringar gjordes såväl genom Sampsalms ekumeniska bredd, med dess inflöde av sånger från fler kristna traditioner, som genom nyskrivna texter och musik inifrån Svenska kyrkan med ambitionen att fylla tematiska såväl som språkliga och musikaliska luckor.

I betänkandet redovisar psalmbokskommittén utförligt de principer som legat till grund för såväl revisionen av de äldre psalmerna som urvalet av de nytillkomna. Dessa principer söker balansera det folkliga mot det kulturella, subjektiva trosupplevelser mot objektiv troslära, missionerande utåt mot bekräftande inåt, kulturbevarande mot samtidsfokus, gemenskapsspråk mot tilltalsspråk, inomkyrkligt mot ekumeniskt och nytt mot gammalt. Kommittén resonerar kring språkliga förändringar över tid och hur de bör påverka psalmspråket. När det gäller musiken strävar kommittén efter sångbarhet och söker återställa ett mer rytmiserat sångsätt samtidigt som svårare former undviks. Nytt i psalmboken är ett antal psaltarpsalmer med omkväde och ett antal bibelvisor och kanon.

Kommittén förespråkade en modell där psalmboken kompletterades med supplement, som förutsattes ha kortare livslängd än psalmboken och som därför kunde bytas ut oftare. Supplementet skulle bli ett slags ”rullande tillägg” med samma formella ställning som psalmboken, vilket innebär att de utan särskilda tillstånd kunde användas i gudstjänsten. Ett system med supplement menade kommittén skulle underlätta kommande psalmboksrevisioner, eftersom det skulle ge möjlighet att pröva nya sånger under längre tid för att se vilka som håller i längden och vilka som har en kortare livslängd. Kommittén föreslog därför också att arbetet med psalmboken och nya församlingssånger skulle fortsätta och att Svenska kyrkans nämnd för gudstjänst och evangelisationen skulle få det organisatoriska ansvaret för detta arbete.

Efter att 1986 års psalmbok antagits fortsatte också arbetet under denna nämnd och därefter under dess efterföljare Svenska kyrkans församlingarnämnd och Nämnden för kyrkolivets utveckling. Två psalmbokstillägg har givits ut, *Psalmer i 90-talet*, som utarbetades av församlingarnämndens arbetsgrupp i hymnologi, och *Psalmer i 2000-talet*, som var ett samarbete mellan Nämnden för kyrkolivets utveckling och Verbum förlag. Tillägget beslutades av denna nämnd efter samråd med Biskopsmötet. Materialet hade också förankrats i Svenska kyrkans gudstjänstråd och Svenska kyrkans musikråd. *Psalmer i 2000-talet* innehöll även ett urval av de mest använda sångerna från *Psalmer i 90-talet*. De här båda tilläggen hade inte, som psalmbokskommittén hade önskat, samma formella status som psalmboken, men var ändå officiellt sanktionerade av de kyrkliga nämnder som hade ansvar för gudstjänstlivets utveckling.

Utöver de här officiella psalmbokstilläggen har liknande tillägg publicerats av olika förlag. I Verbums psalmböcker, som är de mest sålda i Svenska kyrkan, trycks

ett tillägg som är ”utarbetat under ledning av Verbum Förlag, bearbetat av Svenska kyrkans musikråd och antaget av EFS styrelse”. Detta tillägg har antagits av EFS, men dess status är något oklar i Svenska kyrkan i övrigt. Formellt sett är de här psalmerna inte en del av *Den svenska psalmboken*, även om de trycks inom samma pärmar.

Den ekumeniska delen av psalmboken är unik i sitt slag i kristenheten genom sin samfundsbredd och den har tryckts i flera samfunds sångböcker. Utöver *Den svenska psalmboken* fanns den med som en samlad del med samma texter, melodier och numrering i *Cecilia, Psalmer och sånger, Segertoner* och *Frälsningsarméns psalmbok*, samtliga utgivna mellan 1986 och 1990. I flera fall är eller var dessa sångböcker gemensamma för mer än ett samfund, vilket innebar att femton kyrkor och samfund delade en stor del av sina psalmböcker. Idag är de färre, eftersom flera av de dåvarande samfunden har gått samman i nya kyrkobilddningar som Evangeliska frikyrkan och Eumeniakyrkan. I Stockholms katolska stifts senaste utgåva av psalmboken *Cecilia* har ett urval av de mest brukade av de ekumeniska psalmerna gjorts och dessa har inte hållits samman utan lagts in där de tematiskt hört hemma i psalmboken som helhet.

De upphovsrättsliga frågorna är komplexa och ser delvis annorlunda ut idag jämfört med när *Den svenska psalmboken* antogs. Då utgjorde texterna och musiken en del av en statlig utredning, som kunde publicera materialet utan kostnad medan förlagen som tryckte psalmböckerna fick teckna avtal med de enskilda textförfattarna, översättarna och tonsättarna. Det har inneburit att förlagen varit bärare av upphovsrättsavtalen, vilket bland annat lett till att Svenska kyrkan inte kunnat publicera psalmboken på webben. Nya, inte tidigare förutsedda svårigheter kom i dagen när *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del 1* skulle publiceras efter kyrkomötets beslut 2017.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:50.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:50 uppdra till kyrkostyrelsen att inhämta synpunkter från kyrkomötet på sitt förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet med en revision av *Den svenska psalmboken* innan det inleds.

Gudstjänstutskottet har vid sitt sammanträde haft möjlighet att genom sekreteraren för 1969 års psalmbokskommitté, PO Nisser, ta del av erfarenheter och reflektioner kring ett antal av de förutsättningar, möjligheter och svårigheter som ett psalmboksarbete innebär. Till dessa hör många av de frågor som motionärerna tar upp.

Utskottet uppskattar motionärernas önskan att ge tydliga direktiv inför ett kommande psalmboksarbete och menar att ett beslut av den karaktär som motionärerna vill se bör fattas av kyrkomötet innan det egentliga arbetet med själva psalmboksrevisionen inleds. Dock vore det att gå händelserna i förväg att fatta ett sådant beslut redan nu, innan det förberedande arbetet inventerat vilka frågor som behöver besvaras och vilka typer av vägval som måste göras inför ett kommande psalmboksprojekt. Utskottet föreslår därför att motionen avslås. Samtidigt vill utskottet försäkra sig om att kyrkomötet har möjlighet att få lämna synpunkter på kyrkostyrelsens förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet. Därför föreslår utskottet att kyrkostyrelsen får i uppdrag att inhämta synpunkter från kyrkomötet på dessa områden innan revisionsarbetet inleds.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Lars Beckman, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Bartlomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot Gudstjänstutskottets förslag om att med anledning av motion 2018:50 uppdra till kyrkostyrelsen att kontinuerligt informera om det fortlöpande arbetet med revisionen av psalmboksarbetet. Syftet med detta uppdrag är endast att misskreditera kyrkostyrelsen. Det är enligt mig felaktigt att, innan förstudien ens är påbörjad, anta att kyrkostyrelsen inte skulle informera om det pågående arbetet.

Roger Olsson

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2018:6

Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas en motion 2018:86, där motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda hur vi bättre kan bevara traditionen att använda levande musik vid våra vigsel- och begravningsgudstjänster.

Utskottet konstaterar att kyrkomötet behandlade frågan om levande musik i kyrkorummet år 2016. Då beslutade kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att hitta vägar att uppmuntra till levande musik i kyrkorummen (KmSkr 2016:11).

Utskottet konstaterar att årets motion tar upp samma frågor som behandlas i betänkandet G 2016:9 och utskottets ståndpunkt har inte förändrats.

Utskottet föreslår kyrkomötet besluta att motion 2018:86 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2018:86 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2018:86 av Alve Svensson, Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur vi bättre kan bevara traditionen att använda levande musik vid våra vigsel- och begravningsgudstjänster.

Bakgrund

Under senare år har det blivit allt vanligare med önskemål om inspelad musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster. Den bilden bekräftas också av Kyrkomusikernas riksförbund (KMR), även om det saknas statistik. Inspelad musik har också blivit mer lättillgänglig genom bland annat musiktjänsten Spotify, som är en allt vanligare källa när inspelad musik används. När den används är det viktigt av upphovsrättsliga skäl att församlingar och pastorat har avtal som reglerar rättigheterna. Svenska kyrkan på nationell nivå och Telia har ett ramavtal gällande Spotify Business. Detta ger Svenska kyrkan ett rabatterat pris för tjänsten. Svenska kyrkan har också nationellt ramavtal med Stim som innefattar användningen av musik på den gemensamma webbplatsen www.svenskakyrkan.se, musikanvändningen på nationellnivå samt församlingars musikanvändning vid kortare sammankomster under 30 minuter.

Utöver det nationella avtalet måste varje organisatorisk enhet inom Svenska kyrkan ha ett eget avtal med Stim och uppge hur många konserter och musikgudstjänster som arrangeras per år samt uppge kontaktpersoner lokalt som ska rapportera vilken musik som används.

Kyrkomötet behandlade frågan om levande musik i kyrkorummet år 2016. I motion 2016:61 föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att hitta vägar att uppmuntra till levande musik i kyrkorummet. Gudstjänstutskottet konstaterade i sitt betänkande (G 2016:9) att levande musik bidrar till att synliggöra gudstjänstens skeende här och nu. Utskottet framhöll också att för att kunna tillgodose detta är rekryteringen till kyrklig utbildning och tjänst avgörande. Det är också viktigt med en breddad kompetens för kyrkomusikerna.

Utskottet framhöll dessutom att det handlar om pastoral klokhet. Önskemålet om ett särskilt musikstycke kan vara kopplad till en tidigare upplevelse och/eller en särskild relation. Gudstjänstutskottet var överens om att inspelad musik kan finnas som komplement till den ordinarie gudstjänstmusiken. Däremot bör den inspelade musiken inte ersätta den ordinarie.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att bifalla motionen och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att hitta vägar att uppmuntra till levande musik i kyrkorummen (KmSkr 2016:11).

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin återrapportering (KsSkr 2017:2) att uppdraget bland annat har aktualiserats i samband med konferensen Döden, döden, döden (om Svenska kyrkans möten med människor i samband med död, sorg och begravning) i februari 2017. Frågan aktualiseras även i samband med Kyrkomusiksymposiet i september 2018. Kyrkostyrelsen pekar även på att vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut behandlas musiken vid kyrkliga handlingar inom ramen för den gemensamma undervisningen för blivande kyrkomusiker och präster. I det sammanhanget lyfts även frågan om att uppmuntra till levande musik i kyrkorummen. Kyrkostyrelsen pekar även på att vikten av levande musik i kyrkorummen tas upp inom arbetet med Svenska kyrkans plattform för musik.

Svenska kyrkans plattform för musik fastställdes av kyrkostyrelsen den 8–9 maj 2018. I den (Ks 2017-1064, 2018-05-08–09) framhålls att i den lutherska traditionen har den levande musiken en stark ställning, vilket omfattar både instrumental- och vokalmusik. Reformatorerna betonade vikten av att hela församlingen ges förutsättningar att förstå och uttrycka tron. Musiken är en del av evangeliets levande röst (viva vox evangelii) som ska kunna höras och förstås.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:86 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Kyrkomötet behandlade frågan om levande musik i kyrkorummet år 2016. I Gudstjänstutskottets betänkande 2016:9 konstateras att det finns anledning att ”stödja och uppmuntra användningen av levande musik i gudstjänsterna. Samtidigt som detta i första hand är ett ansvar för den lokala församlingen, präster och kyrkomusiker”.

I samma betänkande framhålls ”den pastorala klokhet som måste vara grunden för allt församlingsarbete. Även om levande musik har ett särskilt värde och bidrar till att synliggöra att gudstjänsten är ett skeende här och nu kan det finnas situationer då också inspelad musik i en gudstjänst är motiverad.”

I betänkandet framhålls att en ytterligare aspekt kan ”handla om kostnader och därför upplevas som skilda möjligheter för olika människor. Om inte församlingen erbjuder solister utan sådana musikinslag ska bekostas av familjen kan det få stor betydelse för valet av musikinslag”.

Utskottet understryker att det även kan finnas pastorala skäl att avråda från inspelad musik i kyrkliga handlingar, till exempel när risken finns att den inspelade musiken av tekniska skäl inte blir den upplevelse som man föreställt sig. Levande musik bidrar också till att synliggöra gudstjänstens skeende här och nu.

Utskottet betonar vikten av att församlingens präster och musiker finner en samsyn kring hur önskemål om inspelad musik hanteras. I dessa samtal kan lokala pastoraler och policydokument vara till hjälp och stöd.

Utskottet står fast vid det som konstateras i betänkandet G 2016:9 att inspelad musik kan finnas med som ”komplement till den ordinarie gudstjänstmusiken. Däremot bör den inspelade musiken inte få ersätta den ordinarie”.

Utskottet konstaterar att motionen tar upp samma frågor som behandlas i betänkandet G 2016:9 och utskottets ståndpunkt har inte förändrats. Utskottet konstaterar också att kyrkostyrelsen har slutbehandlat skrivelsen KmSkr 2016:1.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2018:86 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Dag Tuvelius, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Lars Beckman, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Anders Roos, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartłomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Motion 2018:86 om levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster har av Gudstjänstutskottet beslutats anses besvarad, med hänvisning till att en likartad motion 2016:61 ledde till ett beslut i kyrkomötet 2016 som gav kyrkostyrelsen i uppdrag att hitta vägar att uppmuntra till levande musik i kyrkorummen.

Jag håller inte med om bedömningen att motion 2018:86 är besvarad av följande skäl: Det som hänt efter beslutet 2016 har inte fått något genomslag varken i stift, kontrakt eller församlingar. Det borde finnas mer effektiva sätt att nå ut till församlingarna så att kyrkoherdar och andra präster ännu mer än vad som nu sker kan biträda våra kyrkomusiker i deras välvilliga strävan att erbjuda levande musik. Dessutom torde det vara uppenbart att det knappast blir lättare att rekrytera nya kyrkomusiker om trenden med inspelad musik inte begränsas.

Alve Svensson

Organisationsutskottets betänkanden
O 2018:1–13

Organisationsutskottets betänkanden

- O 2018:1 Ändringar i kyrkoordningen m.m.
- O 2018:2 Tema för kyrkomötet 2019
- O 2018:3 Strukturfrågor
- O 2018:4 Församlingens grundläggande uppgift
- O 2018:5 Valfri församlingstillhörighet
- O 2018:6 Barnkonsekvensanalys
- O 2018:7 Svenska Kyrkans Ungas ställning
- O 2018:8 Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet
- O 2018:9 Valsedelsdistribution och rösträtt vid direkta val
- O 2018:10 Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper m.m.
- O 2018:11 Rösträtt för präster och diakoner i IFS vid biskopsval
- O 2018:12 Begravningsverksamhet
- O 2018:13 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:1

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse Ändringar i kyrkoordningen m.m., KsSkr 2018:4, avsnitt 2, *Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.*, samt avsnitt 3, *Övriga ändringar och rättelser*. I den del av skrivelsen som behandlar avsnitt 2 föreslås vissa ändringar i ersättningsstadgan (SvKB 2012:17) genom att en ny bestämmelse införs och två befintliga bestämmelser ändras. Det föreslås bl.a. att Arvodesnämnden på begäran av kyrkostyrelsen får besluta om fast årligt arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd, samt en rättelse om att årligt fast arvode ska utgå till ersättare i kyrkostyrelsens arbetsutskott och till vice ordförandena i Svenska kyrkans Överklagandenämnd och Svenska kyrkans valprovsnämnd. Vidare föreslås i skrivelsens avsnitt 3 vissa redaktionella ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om dop, församlingstillhörighet, indirekta val och personuppgiftshantering samt Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund. Med beaktande av Kyrkorättsnämndens yttrande i Kn 2018:1y föreslår utskottet en ändring i Arbetsordningen för kyrkomötet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt *bilaga 2*.
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Övriga ändringar och rättelser

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4, avsnitt 2 och 3 i Kn 2018:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

I skrivelsens andra och tredje avsnitt finns ett antal förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17) och kyrkoordningens bestämmelser om bl.a. dop m.m. Förslagen i skrivelsens andra avsnitt har tagits fram av kyrkostyrelsen som ett led i arbetet där kyrkomötet inför varje ny mandatperiod ser över arvoden och övriga ersättningar för de förtroendevalda på den nationella nivån. De föreslagna ändringarna i det tredje avsnittet har sin bakgrund i att kyrkostyrelsen har uppmärksammat ett behov av några redaktionella ändringar i kyrkoordningen på grund av bl.a. den nya kyrkohandboken och att en ny dataskyddsreglering har trätt i kraft under det gångna året.

Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

Enligt 10 kap. 3 § och 12 kap. 1 § kyrkoordningen, leder och samordnar kyrkostyrelsen förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter och företräder Svenska kyrkan. Under kyrkostyrelsen finns råd och kommittéer. Kyrkostyrelsen har i vissa fall beslutat om fast årsarvode till ordförande i dessa råd. Ersättningsstadgan (SvKB 2012:17) reglerar vad som gäller om arvoden för ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, men några bestämmelser om fast arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd finns inte i stadgan. Frågan om fast arvode till förtroendevalda i organ utsedda av kyrkostyrelsen har tidigare uppmärksamats i samband med beslut angående 2001 års ersättningsstadga (SvKB 2001:18) och i dess förarbeten (Kr 2001:6 sid. 2), samt även i de dokument som föregick 2012 års ersättningsstadga (motion 2010:45, Kr 2010:5, PSkr 2012:1, Kr 2012:1 och KmSkr 2012:16).

Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen anser att det är en brist att det inte finns en bestämmelse i ersättningsstadgan om fast arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd föreslår kyrkostyrelsen att det i förtydligande syfte bör införas en bestämmelse som reglerar detta. I enlighet med vad som framgår av 10 kap. 11 § kyrkoordningen och 1 § instruktionen (SvKB 2014:11) för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån bör det vidare enligt kyrkostyrelsen framgå av den nya bestämmelsen att det är Arvodesnämnden som beslutar om arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd. Kyrkostyrelsen föreslår vidare att regleringen ges en viss flexibilitet och att det av den nya bestämmelsen framgår att ett fast årligt arvode är en möjlighet och inte en skyldighet. Vidare föreslås att Arvodesnämnden beslutar om fast årligt arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd efter att kyrkostyrelsen har framställt önskemål om det.

I samband med att kyrkomötet 2017 utvidgade Arvodesnämndens uppdrag till att även omfatta fastställande av de belopp med vilka fasta årsarvoden ska utgå, skrevs de bestämmelser om som reglerar kretsen av uppdrag som berättigar till sådant arvode (Kr 2017:7). Genom de ändringar som gjordes föll regleringen bort om att fast årligt arvode ska utgå till ersättarna i kyrkostyrelsens arbetsutskott, vice ordföranden i Svenska kyrkans överklagandenämnd och vice ordföranden i Svenska kyrkans valprövningsnämnd. Någon inskränkning av kretsen arvodesberättigade synes emellertid inte ha varit avsedd (se Kr 2017:7). När det, som i förevarande fall, har skett oavsiktliga ändringar i ersättningsstadgan, är det enligt kyrkostyrelsen rimligt att detta rättas till. Kyrkostyrelsen föreslår därför att rättelser görs i ersättningsstadgan så att de nu aktuella uppdragen återförs till den arvodesberättigade kretsen.

Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I togs i bruk på pingstdagen 2018 och som en följd därav föreslår kyrkostyrelsen ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om dop i 19 kap. 1 § och 59 kap. 14 §. Ändringarna i de aktuella bestämmelserna i kyrkoordningen är redaktionella och de ska ersättas med den ordalydelse som används i kyrkohandboken, vilket innebär att i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn, ersätter i Faderns, Sonens och den helige Andes namn.

Vidare föreslår kyrkostyrelsen ändringar i kyrkoordningens bestämmelser som behandlar hanteringen av personuppgifter. Den 25 maj 2018 ersattes Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (EU:s allmänna dataskyddsförordning), och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s allmänna dataskyddsförordning, den tidigare gällande personuppgiftslagen (1998:204). För att 54 kap. 11 b § kyrkoordningen ska hänvisa till nu gällande lagstiftning behöver därför en ändring göras så att hänvisningen till personuppgiftslagen ersätts med en hänvisning till dataskyddsförordningen och den kompletterande lagstiftningen.

Ytterligare en ändring med anledning av nya bestämmelser som gäller skyddet av personuppgifter är att kyrkostyrelsen föreslår att 56 kap. 6 § kyrkoordningen upphävs eftersom rätten till information istället kan regleras i 56 kap. 5 §. Även övriga rättigheter enligt den nya lagstiftningen (se t.ex. artikel 17) bör enligt kyrkostyrelsen behandlas på motsvarande sätt som hittills har gällt för rättelser. Kyrkostyrelsen föreslår även att det förtydligas att den enskilde har rätt att få ett överklagbart beslut också i situationer när en begäran delvis men inte helt har tillgodosetts, något som dock inte torde innebära någon ändring mot vad som hittills gällt.

Slutligen föreslår kyrkostyrelsen en rättelse av 35 kap. 8 § kyrkoordningen som gäller att en icke-territoriell församlings kyrkoherde är kyrkoherde för församlingen, i likhet med ordalydelsen i 34 kap. 1 §, och att hänvisningen i 39 kap. 20 § andra stycket kyrkoordningen ska vara till 11 kap. 2 § tredje stycket. Kyrkostyrelsen föreslår även att rubriken närmast före 37 kap. 7 b § kyrkoordningen ska tas bort. Rubriken kom att införas dubbelt genom att den även finns före 37 kap. 7 a § kyrkoordningen, efter beslut av 2017 års kyrkomöte (SvKB 2017:18).

Utskottets överväganden

Avsnitt 2, Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).
--

Organisationsutskottet tillstyrker kyrkostyrelsens förslag om ändringar i ersättningsstadgan. Utskottet noterar att Kyrkorättsnämnden i sitt yttrande 2018:1y lämnat de föreslagna ändringarna i ersättningsstadgan utan erinran.

Avsnitt 3, Övriga ändringar och rättelser

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt bilaga 2.

Organisationsutskottet tillstyrker i sak kyrkostyrelsens förslag av de av kyrkostyrelsen angivna skälen, men med beaktande av de synpunkter som Kyrkorättsnämnden fört fram i sitt yttrande Kn 2018:1y.

I förslaget till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet har Kyrkorättsnämnden i sitt yttrande Kn 2018:1y lyft en brist i kyrkomötets arbetsordning vad gäller regleringen om vilka yttranden som ska bifogas ett betänkande. Av regleringen i 4 kap. 19 § i Arbetsordningen för kyrkomötet framgår endast att utskott och Läronämndens yttranden ska bifogas ett betänkande, men inte Kyrkorättsnämndens yttranden. Utskottet föreslår en ändring i Arbetsordningen som innebär att även yttranden från Kyrkorättsnämnden ska bifogas ett betänkande.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Philip Carlquist, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2018:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 56 kap. 6 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 37 kap. 7 b § ska utgå,

dels att 19 kap. 1 §, 35 kap. 8 §, 39 kap. 20 §, 54 kap. 11 b §, 56 kap. 5, 7 och 8 §§ och 59 kap. 15 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

1 §

Dopet ska ske i Faderns och Sonens och den *helige Andes* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i denna ordning.

Dopet ska ske i Faderns och Sonens och den *heliga Andens* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

35 kap.

8 §

Frågor om tillhörighet till en icke-territoriell församling prövas av kyrkoherden *i* respektive församling.

Dock ska kyrkostyrelsen pröva fråga om att få tillhöra någon av de båda tyska församlingarna för den som grundar sin ansökan på 3 § 2 eller 3 eller 4 § 2 eller 3.

Frågor om tillhörighet till en icke-territoriell församling prövas av kyrkoherden *för* respektive församling.

39 kap.

20 §

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *11 kap. 2 §* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket *respektive 11 kap. 5 § andra stycket*. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *första stycket* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

54 kap.

11 b §

Förbud gäller mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna behandlas i strid med *personuppgiftslagen (1998:204)*.

Förbud gäller mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna behandlas i strid med *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april*

2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), eller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

56 kap.

5 §

Om en registrerad person har begärt rättelse enligt 28 § personuppgiftslagen (1998:204) men någon sådan inte blir gjord, ska det fattas ett skriftligt beslut om avslag, om han eller hon begär det. I beslutet ska anges varför en rättelse inte kan ske och hur beslutet kan överklagas.

Om en registrerad person har begärt information enligt artikel 15, rättelse enligt artikel 16, radering enligt artikel 17, begränsning enligt artikel 18 eller uttag respektive överflyttning (dataportabilitet) enligt artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), men begäran helt eller delvis inte kan bifallas, ska det fattas ett skriftligt beslut om avslag, om han eller hon begär det. I beslutet ska anges varför begäran avslås och hur beslutet kan överklagas.

7 §

Ett beslut om avslag enligt 5 och 6 §§ som har fattats hos en församling eller ett pastorat får överklagas hos domkapitlet. Domkapitlets beslut i sådana ärenden får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Övriga beslut enligt 5 och 6 §§ får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas.

Ett beslut om avslag enligt 5 § som har fattats hos en församling eller ett pastorat får överklagas hos domkapitlet. Domkapitlets beslut i sådana ärenden får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Övriga beslut enligt 5 § får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas.

8 §

I fråga om anteckningar i sådana ministerialböcker som inte förs med hjälp av automatisk databehandling ska 5–7 §§ tillämpas på motsvarande sätt.

I fråga om anteckningar i sådana ministerialböcker som inte förs med hjälp av automatisk databehandling ska 5 och 7 §§ tillämpas på motsvarande sätt.

59 kap.

O 2018:1
Bilaga 1

15 §

Av 19 kap. 1 § framgår att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i Faderns och Sonens och den *helige Andes* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

Av 19 kap. 1 § framgår att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i Faderns och Sonens och den *heliga Andens* namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Bilaga 2 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) att 4 kap. 19 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

19 §

Ett utskott ska avge ett betänkande i ett ärende som har lämnats till utskottet för beredning. Betänkandet ska utmytna i ett förslag till kyrkomötets beslut.

Till betänkandet ska fogas reservationer och särskilda yttranden av en ledamot samt särskilda meningar av en biskop och en ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar. Vidare ska yttranden av Läronämnden och andra utskott bifogas betänkandet.

Reservationer och särskilda yttranden enligt 23 § ska även fogas till yttranden från Läronämnden och utskotten.

Reservationer och särskilda yttranden enligt 23 § ska även fogas till yttranden från Läronämnden, *Kyrkorättsnämnden* och utskotten.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:1y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4.

I yttrandet behandlas vart och ett av skrivelsens tre avsnitt för sig.

Valbarhetsvillkor

I första avsnittet föreslås en sådan ändring i 9 kap. 1 § att stiftsfullmäktige får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring för den som är eller har varit ordinarie domare och väljs till ledamot eller ersättare i domkapitlet.

När det i förslaget talas om att stiftsfullmäktige i samband med val ”får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling” kan detta uppfattas som att det är fråga om ett separat beslut om ett sådant undantag. Därefter kan man vid ett val tillämpa detta. Avsikten bör vara att man vid ett specifikt val gör ett undantag från kravet på kyrkobokföring i församling. Orden ”besluta om undantag” i det föreslagna tillägget bör därför ersättas av ”göra undantag”.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

I skrivelsens andra avsnitt föreslås i huvudsak ett tillägg i den av kyrkomötet för nationell nivå beslutade ersättningsstadgan vilket medför att Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån på begäran av kyrkostyrelsen får besluta om fast årligt arvode till ordförande i råd som kyrkostyrelsen tillsätter.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget till ändringar i ersättningsstadgan.

Övriga rättelser och ändringar

I skrivelsens tredje avsnitt finns förslag till några olika ändringar i kyrkoordningen.

Kyrkorättsnämnden noterar att det i tredje dels-satsen i ingressen till förslaget till ändringar i kyrkoordningen står lydelse av ”39 kap. 20 § andra stycket”. I enlighet med vad som regelmässigt brukar skrivas bör det bara stå ”39 kap. 20 §”.

I återgivandet av 19 kap. 1 § och 35 kap. 8 § saknas i respektive paragraf det andra stycket. Dessa stycken bör tillföras.

I 39 kap. 20 § står i första stycket, i vilket inte föreslås någon ändring, om val av ”de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket”. I 11 kap 2 § finns dock bara bestämmelser om val av ledamöter. Bestämmelser om val av ersättare som väljs av utlandsförsamlingarna finns i 11 kap. 5 § andra stycket. En hänvisning till den paragrafen bör därför föras in i 39 kap. 20 § första stycket. I andra stycket i samma paragraf kan i bestämmelserna om valbarhet för ledamöter och ersättare göras en hänvisning till paragrafens första stycke. Förslaget till ändringar i 39 kap. 20 § kan då bli följande.

39 kap.

20 §

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt 11 kap. 2 § ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket respektive 11 kap. 5 § andra stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt första stycket ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Förslaget till ändringar i kyrkoordningen innefattar att 56 kap. 6 § ska upphöra att gälla. Det finns kvarstående hänvisningar till denna paragraf i 56 kap. 7 och 8 §§. Konsekvensändringar behöver göras i de båda sistnämnda paragrafen så att där inte längre finns någon hänvisning till en paragraf som föreslås upphöra att gälla.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Hanteringen av Kyrkorättsnämndens yttranden

Det framgår av förarbetena inför inrättandet av Kyrkorättsnämnden att avsikten är att nämndens yttranden, på motsvarande sätt som yttrandena från Kyrkorättsutskottet över kyrkoordningsändringar, ska bifogas betänkandet från det utskott som bereder det ärende som yttrandet avser. Det har dock inte gjorts någon ändring i 4 kap. 19 § i kyrkomötets arbetsordning där det anges att yttranden från Läronämnden och andra utskott ska bifogas ett utskottsbetänkande. Kyrkorättsnämnden ser det som naturligt att även dess yttranden tas med i samma bestämmelse.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2018:2

Tema för kyrkomötet 2019

Sammanfattning

I betänkandet behandlas presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019. I skrivelsen föreslår presidiet att temat för 2019 års tematiska kyrkomötessammanträde ska vara undervisning. Utskottet anser att förslaget är väl avvägt och föreslår att presidiets förslag till beslut ska bifallas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla presidiets förslag att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 ska vara undervisning.

Presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019

Kyrkomötet beslutar att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 ska vara undervisning.

Yttrande från andra utskott

Gudstjänstutskottet, Ekonomiutskottet, Ekumenikutskottet, Kyrkolivsutskottet, Samhälls- och kulturutskottet och Förvaltarskapsutskottet har yttrat sig över skrivelsen (PSkr 2018:1) i yttrandena G 2018:1y, E 2018:1y, Eu 2018:3y, Kl 2018:1y, SK 2018:3y och F 2018:1y, *bilaga 1–6*.

Bakgrund

Gällande ordning

Kyrkomötet 2017 fattade beslut om att i en särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7) införa bestämmelser om tematiska kyrkomötessammanträden. Den särskilda arbetsordningen är tillfällig och upphör att gälla vid utgången av den 31 december 2021. Bestämmelserna kompletterar under denna tid kyrkomötets arbetsordning (SvKB 1999:3).

För att hålla ett sammanträde begränsat till ett eller flera särskilda ämnen enligt den särskilda arbetsordningen, dvs. ett tematiskt kyrkomötessammanträde, måste kyrkomötet fatta särskilda beslut om detta. Det får inte heller ske vid fler än två tillfällen under den tid som arbetsordningen gäller. Vid ett sådant tematiskt sammanträde ska kyrkomötet bara behandla motioner som berör det eller de särskilda ämnen som har bestämts eller har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen (2 §).

Beslut om tema fattas av kyrkomötet efter förslag från presidiet. Presidiet ska, innan förslaget lämnas, samråda med *företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och kyrkostyrelsen* (3 § och KmSkr 2017:10).

Ett beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt den särskilda arbetsordningen ska fattas senast året före det år som sammanträdet ska genomföras (4 §).

Kyrkomötet 2017 fattade beslut om att 2019 års kyrkomöte ska genomföras enligt den särskilda arbetsordningen, men fattade inget beslut om ämne för sammanträdet. Beslut om tema måste fattas av 2018 års kyrkomöte.

Presidiets skrivelse

Samråd

Kyrkomötets presidium har genomfört samråd med företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och, vid två tillfällen, kyrkostyrelsens arbetsutskott. En komplett redogörelse över samråden finns i presidiets skrivelse (PSkr 2018:1, s. 4).

Presidiets förslag

Kyrkomötets presidium har i skrivelsen *Tematiskt kyrkomöte 2019* (PSkr 2018:1) som särskilt ämne för det tematiska kyrkomötessammanträdet år 2019 föreslagit *undervisning*.

Enligt presidiet ska ett ämne vara konkret, möjligt att omsätta i praktiken och ha en sådan form att det är möjligt att göra ett medskick till kyrkostyrelsen. Dessa förutsättningar menar presidiet att det föreslagna ämnet uppfyller. Därutöver anför att undervisning har en central plats i kyrkans historia från urkyrkans dopundervisning, över medeltidens kalkmålade bibelberättelser till dagens kyrkoordning, där undervisning ingår som en aspekt i församlingens grundläggande uppgift. Svenska kyrkan har, menar presidiet, en tradition av såväl obligatorisk folkundervisning som frivilligt lärande i den lilla gruppen. Förutsättningarna för att bedriva undervisning har däremot förändrats. Presidiet anför (PSkr 2018:1, s. 4):

Vi lever i ett sedan många år tillbaka sekulariserat samhälle samtidigt som invandring och religiös pluralism gör religiösa uttryck synligare. Vi ser samtidigt hur kunskapen om kristen tro minskar i kyrkans omvärld, och vår verksamhetsstatistik visar att allt färre barn döps och antalet ungdomar som väljer att konfirmera sig minskar. De senaste två åren har även antalet tillhöriga som väljer att lämna Svenska kyrkan ökat.

Den rådande utvecklingen har under lång tid oroat kyrkomötets ledamöter, och många är de motioner som skrivits inom området undervisning och mission. Kyrkomötet har också, med anledning av dessa motioner och utskottens förslag till beslut, givit kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra olika satsningar inom området. Här kan nämnas satsningen *Dela tro – dela liv* under perioden 2013–2018, en gemensam satsning på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Den satsningen har sin grund i flera beslut som kyrkomötet fattat (KmSkr 2010:10 Öka kunskapen om kristen tro, KmSkr 2009:17 Kristen tro i en ny situation och i ett nära samband med KmSkr 2008:21 Kyrkans undervisning och KmSkr 2009:14 Kommunikation kring dopet och medlemskapet).

Undervisning är också ett centralt tema i den av 2017 års kyrkomöte fastställda planen för verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans

nationella nivå åren 2018–2020, KmSkr 2017:26. Av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 framgår bland annat prioriteringen av en genomgripande satsning på lärande och undervisning. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har den 23 maj 2018 ställt sig bakom dokumenten för *Program för lärande och undervisning i Svenska kyrkan*. Av den övergripande ideologiska beskrivningen framgår att det ska ske i form av en systematisk satsning som ska bidra till att Svenska kyrkans lärande och undervisning stärks. Det framgår av programbeskrivningen att arbetet kommer att ske i tre linjer genom att (1) stödja arbetet i stift och församlingar, (2) utveckla en digital plattform samt (3) utveckla stöd till insatser i offentligheten/det offentliga samtalet. Till programmet hör också att arbeta vidare med ett förslag till förändring i kyrkoordningen avseende församlingens undervisning.

I det samråd som genomfördes med företrädarna för nomineringsgrupperna önskades en avgränsning av det föreslagna ämnet till att inte avse Svenska kyrkans yrkesutbildningar. Presidiet föreslår därför att ”det föreslagna temat undervisning inte ska behandla Svenska kyrkans yrkesutbildningar”. Presidiets föreslagna begränsning framgår av presidiet överväganden och inte av beslutsförslaget. Vidare anför presidiet (PSkr 2018:1, s. 5):

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning anges att syftet med församlingens grundläggande uppgift är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas. Vi kan samtidigt konstatera att kristen tro är en för allt färre känd, upplevd och levd verklighet. I hela Svenska kyrkan, på alla nivåer och på många olika sätt, behövs därför utåtriktade arbeten som gör att det kristna budskapet når fram till och berör många människor. Med kraft och inspiration inte minst från tidigare kyrkomöten har kyrkostyrelsen påbörjat ett program som kommer att pågå fram till 2020 med att stärka hela Svenska kyrkans undervisning. Vi uppfattar det vara angeläget att ha undervisning som tema vid vårt första tematiska kyrkomöte.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla presidiet förslag att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 ska vara undervisning.

Utskottet noterar att presidiet, inför att presidiet lämnade sitt förslag, har genomfört det föreskrivna samrådet med företrädarna för nomineringsgrupperna, biskopsmötet och kyrkostyrelsen. Inför sin behandling bjöd utskottet in övriga utskott att yttra sig över presidiet förslag och utskottet har tagit del av de synpunkter som framkommit. Utskottet menar att det förslag till tema för kyrkomötet 2019 som presidiet har lämnat, inklusive den begränsning som framgår av presidiet överväganden, är väl avvägd och ska bifallas.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2018:1y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Gudstjänstutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över presidiets skrivelse 2018:1 om tematiskt kyrkomöte 2019. Utskottet ställer sig positivt till presidiets förslag och ser med glädje fram emot detta. Utskottet ser att erfarenheterna från satsningen *Dela tro – dela liv* kan bidra till temat och noterar att fokus ligger på undervisning som en del av församlingens grundläggande uppgift. Utskottet har diskuterat avgränsningen till att inte ta upp de kyrkliga utbildningarna och bejakar den, även om temat i sig naturligtvis berör frågor om anställdas kompetens och uppgift inom detta område. Genom att anlägga ett brett perspektiv på undervisning som främst riktar sig till lekfolket gränsar temat här till missionsuppgiften.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartłomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2018:1y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Ekonomiutskottet tillstyrker presidiets förslag om tema för det tematiska kyrkomötets sammanträde 2019.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2018:3y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Ekumenikutskottet bejakar förslaget att *undervisning* blir övergripande tema för kyrkomötet 2019.

Utskottet påtalar behovet av en tydlig plan för att utvärdera det tematiska kyrkomötet, samt vikten att det även ska bli möjligt att behandla motioner under det tematiska kyrkomötet. Motionerna kan i den mån det är möjligt lämpligen fördjupa det tema som är fastställt.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Ulla Löfven, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Jerker Schmidt, Anders Nihlgård och Anders Novak.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Madelaine Erlandsson, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2018:1y

Tematiskt kyrkomöte

Till Organisationsutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Utskottet anser att temat för 2019 års kyrkomöte är viktigt, men utskottet ser gärna att temat bör vidgas till att också rymma lärandeperspektiv. Utskottet föreslår att temat blir lärande och undervisning. Detta stämmer också bättre med satsningen *Program för lärande och undervisning*.

Utskottet menar att det är viktigt att värna intentionen med de tematiska kyrkomötena. Därför anser utskottet att de avgränsningar som gjorts gällande de kyrkliga utbildningarna är nödvändiga. Det utmanar oss också att höja blicken och tänka ”större”.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2018:3y

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över presidiets skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Utskottet bejakar presidiets skrivelse angående föreslaget tema för det tematiska kyrkomötet 2019.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets yttrande 2018:1

Tematiskt kyrkomöte 2019

Till Organisationsutskottet

Förvaltarekapsutskottets yttrande över presidietts skrivelse 2018:1 Tematiskt kyrkomöte 2019.

Förvaltarekapsutskottet tar med glädje emot presidietts skrivelse med förslag på *undervisning* som tema under nästa års kyrkomöte. Utskottet delar presidietts intention att lyfta ett område med stor utmaning i vår tid med ökat behov av undervisning och lärande, något som kyrkomötet också betonat under många år.

I en luthersk kyrka är *undervisning* en fundamental grundsten och i Svenska kyrkan är det en av församlingens grundläggande uppgifter. Att kyrkomötet lyfter detta verksamhetsområde kan bidra till kyrkolivets utveckling i stift och församlingar.

Teologin är grundläggande för hur *undervisning* betonas och gestaltas. Utskottet vill särskilt understryka vårt ansvar för skapelsen och menar att frågor som förvaltarekapskap och långsiktigt tänkande är omistliga perspektiv i undervisningsuppdraget.

Därför vill utskottet att en biblisk begrundad skapelseteologi och ekoteologi inspirerar den planering som föregår kyrkomötet nästa år och att ett ekumeniskt perspektiv genomsyrar den hållning kyrkomötet har när området behandlas, både vad gäller den kompetensutveckling som erbjuds ledamöter under kyrkomötet och i de eventuella skrivelser som delas innan kyrkomötet börjar. Likaså att de globala målen för hållbar utveckling, *Agenda 2030*, ingår som en naturlig del i kyrkomötets behandling, så att vi strävar efter att hålla samman angelägna perspektiv samtidigt som vi fokuserar på temat *undervisning*.

Ett biskopsbrev om klimatet och Påven Franciskus miljöencyklika är exempel på angelägna konkreta bidrag till kyrkomötet 2019.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Agneta Granström, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Elisabeth Werner, Samuel Lilja och Håkan Sunnliden.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2018:3

Strukturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas sex motioner varav fem som på olika sätt knyter an till förändringar som skett av strukturen på lokal nivå, främst avseende den strukturreform som trädde i kraft den 1 januari 2014. I utskottsbehandlingen av motionerna som berör strukturreformen har kyrkostyrelsens arbetsutskott lämnat en redogörelse för utskottet hur arbetet med dessa frågor bereds av kyrkostyrelsen. Organisationsutskottet konstaterar att det mot bakgrund av pågående uppföljningar saknas ett behov av ytterligare utredningsinitiativ och utskottet anser därför att motion 2018:32, 2018:34, 2018:36, 2018:78 och 2018:82 ska avslås.

Med anledning av de viktiga frågor som motionerna aktualiserar vill utskottet samtidigt betona vikten av att det lokala perspektivet även fortsättningsvis är en viktig del i det fortsatta arbetet. Motion 2018:56 om kyrkvårdar behandlar ett förslag till ändring av regleringen i kyrkoordningen rörande kravet på antalet kyrkvårdar som ledamöter eller ersättare i församlingsråd. Förslaget innebär att minst en av kyrkvårdarna ska vara ledamot eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet i stället för som nu två. Utskottet finner i likhet med motionären att det finns skäl för en sådan ordning och föreslår att motionen ska bifallas. Utskottet föreslår att ändringarna i kyrkoordningen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottet föreslår också kyrkomötet, med anledning av motion 2018:36 och 2018:78, besluta att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:32.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:34.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:36.
4. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:56 med den ändring som framgår av utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:78, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:78, punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:82.
8. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2018:36 och 2018:78 att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Motionernas förslag

Motion 2018:32 av Berth Löndahl, Förhållandet mellan pastorat och församling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en förändring, så att ordförande i församlingsråden tillsätts av församlingsrådet självt och att församlingsråden har att tillsammans med kyrkofullmäktige godkänna församlingsinstruktionen.

Motion 2018:34 av Berth Löndahl, Utred församlingsbegreppet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur begreppet församling i dag ska förstås, detta inte minst utifrån de förändringar som strukturutredningen medfört.

Motion 2018:36 av Berth Löndahl, Utvärdera strukturutredningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med uppgift att utvärdera vilka konsekvenser, positiva och/eller negativa, som strukturutredningens genomförande fått och så även föreslå nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med eventuella problem som kan ha uppstått.

Motion 2018:56 av Eva Kyrk, Kyrkvårdar i församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att ändra lydelsen i 4 kap. 19 §, sista stycket, första meningen i kyrkoordningen till ”Minst en av kyrkvårdarna ska vara ledamot eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet”.

Motion 2018:78 av Inga Alm, Utvärdering av sammanslagningar av församlingar

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens utvärdera genomförda sammanslagningar av församlingar,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att med ledning av genomförd utvärdering föreslå åtgärder för att utveckla en levande och lokalt förankrad folkkyrka.

Motion 2018:82 av Margareta Andersson, Församlingsrådets kompetens

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och eventuellt förtydliga församlingsrådets kompetens i ekonomiska frågor.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2018:32, 2018:34 och 2018:56 i Ln 2018:6y, *bilaga 2*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:56 i Kn 2018:4y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Församlingsbegreppet

I inledningstexten till den andra avdelningen i kyrkoordningen om församlingarna anges det att Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling och att det är denna som är den primära enheten inom kyrkan. Av 2 kap. 1 § kyrkoordningen framgår det att församlingen är det lokala pastorala området. Det är som församling som Svenska kyrkan framträder på lokal nivå. Begreppet pastoralt område har definierats i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte som: ”Med pastoralt område menas ett territoriellt område inom vilket man har till uppgift att till enskilda människor överräcka det kristna budskapet i ord och handling”.

Församlingsbegreppet har tidigare behandlats i kyrkomötet. I Organisationsutskottets betänkande *Församlingsbegreppet* (O 2014:13) behandlades motion 2014:43. Motionärerna föreslog att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att som en följd av organisationsförändringen på nytt reflektera över begreppet församling. Betänkandet ger en utförlig förklaring till församlingsbegreppets ursprung och dess mer moderna innebörd samt strukturutredningens betydelse i sammanhanget. Utskottet avtog motionen och motiverar det med att tidpunkten ansågs för tidig att utvärdera reformerna. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut.

Kyrkomötet beslutade 2017 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda och återkomma med förslag till kyrkomötet om hur ordet pastoral i kyrkoordningen kan ersättas med andra formuleringar, som inte lika lätt missförstås (Motion 2017:147, O 2017:14, KmSkr 2017:24). Enligt kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden bereds ärendet för närvarande inom kyrkokansliet och arbetet med att ta fram en rapport kommer att påbörjas under 2018. Ärendet beräknas slutrapporteras till kyrkomötet 2020 (KsSkr 2018:3, s.10).

Församlingsbegreppets ursprung

Församling är en översättning av det grekiska ekklesiā (ἐκκλησία) som i sig inrymmer en dubbel mening. Ekklesiā betyder såväl kyrkan i vidare mening som den lokala kristna gemenskapen.

När kristendomen etablerades i Sverige kom den lokala organisationen att bestå av territoriellt bestämda socknar, bildade kring ett antal gårdar som kunde ge nog med tionde för att underhålla kyrka och präst. Socknen hade sitt ursprung som gemenskap men denna primärt kollektiva innebörd övergick successivt till att bli en beteckning på ett geografiskt område. Socknen var i första hand en kyrklig gemenskap relaterad till sockenkyrkan, prästen och biskopen men hade även vissa funktioner i profana sammanhang. Även om en utgångspunkt var att det skulle vara en präst per kyrka och socken så blev detta inte en ordning som alltid kunde behållas. Det bildades prästgäll där en präst hade ansvaret för flera socknar och deras sockenbor.

Församlingsbegreppet kom i bruk med reformationen. Församling användes i översättningen av Nya testamentet 1526. Som kyrkorättsligt begrepp etablerades det i kyrkoordningen 1571 där det användes parallellt med begreppet kyrksocken. Med begreppet församling tydliggjordes kyrkan som en gemenskap av troende.

Modern innebörd av begreppet

I diskussionsbetänkandet från 1982 års kyrkokommitté, *Församlingen i framtiden* (SOU 1983:55) diskuterades församlingsbegreppet. Kommittén anförde att begreppet församling är ett ord med flera betydelser. Man lyfte fram tre av dessa; det renodlat teologiska, det territoriella och det sociologiska.

Som renodlat teologiskt begrepp handlade det, enligt kommittén, om delaktighet i Kristus och en gemenskap i tron på Kristus. I ett arbete med församlingsstrukturen i landet var det, enligt kommittén, dock knappast i denna renodlat teologiska form begreppet användes. Då var det i stället två andra församlingsbegrepp som ofta stod mot varandra: det territoriella och det sociologiska.

Det territoriella församlingsbegreppet som anknyter till Svenska kyrkans territoriella församlingsstruktur och att Sverige geografiskt är indelat i församlingar var, enligt kommitténs mening, det som var lättast att definiera och därtill det som de flesta omedelbart förknippade med ordet församling. Varje svensk medborgare och var och en som bor i Sverige bor också i en församling.

Det sociologiska begreppet församling tog sin utgångspunkt i människor. Församlingen utgörs i denna mening av en grupp människor som kommer samman till någonting gemensamt, gudstjänst eller annan församlingsverksamhet. Församling är då dessa människor, som har det gemensamt att de brukar komma samman, även då de är utspridda var för sig i hemmet eller i samhället i övrigt.

Kommittén menade dock att vare sig det territoriella eller det sociologiska församlingsbegreppet var isolerade från ett teologiskt församlingsbegrepp då bägge kunde tolkas teologiskt så att de gav uttryck åt teologiska tankar och blev bärare av ett teologiskt innehåll.

Kommittén konstaterade sammanfattningsvis att olika tolkningar av församlingsbegreppet inte var exklusiva i förhållande till varandra. Sålunda, menade man, erkände t.ex. företrädare för det territoriella församlingsbegreppet behovet av att gemenskapsgrupper bildas inom den territoriella församlingen och på samma sätt fanns företrädare för ett gemenskapsorienterat församlingsbegrepp som i den territoriella strukturen såg en kritisk fråga om öppenhet och tillgänglighet. Man konstaterade att de flesta i praktiken levde med dubbla församlingsbegrepp.

Både den territoriella och den sociologiska innebörden av församlingsbegreppet kommer till uttryck i kyrkoordningen. I inledningstexten till andra avdelningen sägs följande.

Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar som pastorala områden. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område.

Församlingsbegreppet och strukturutredningen

Strukturutredningen anförde i sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) att det fanns ett uppenbart behov av en kyrklig struktur som ger förutsättningar för människor att få och behålla en relation till en församling som präglas av delaktighet och tillhörighet. Utredningen redovisade att det av de remissvar som inkommit på diskussionsmaterialet *Strukturer för framtidens församling* tydligt kunde urskiljas önskemål om fungerande lokala gemenskaper. Man anförde att det behövdes en organisation som främjar lokalt engagemang och lokalt inflytande vilket talade för relativt små enheter som är lätt överblickbara och ger förutsättningar för personliga relationer. Mot detta fick, enligt utredningen, ställas de krav som finns på långsiktig ekonomisk bärkraft och god kompetensförsörjning även på områden som inte hör till den grundläggande uppgiften, vilket talade för relativt stora enheter. För att tillgodose behovet av såväl en nära gemenskap som en rationell resursanvändning med god administrativ kompetens menade utredningen att det i de flesta fall behövde finnas två lokala nivåer, församlingar och pastorat.

I samband med strukturförändringarna ändrades kyrkoordningen också vad gäller omfattningen av gudstjänstlivet såtillvida att det endast är i församlingar som inte ingår i pastorat samt i pastorat som det ska firas en huvudgudstjänst varje söndag och kyrklig helgdag (17 kap. 3 §, första stycket kyrkoordningen). Detta gällde tidigare, som huvudregel, för alla församlingar. För ett pastorat ska domkapitlet i församlingsinstruktionen besluta vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna (17 kap. 3 §, andra stycket kyrkoordningen).

Vid kyrkomötets behandling av denna fråga anförde Läronämnden i sitt yttrande (Ln 2012:2y) över kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) om strukturförändringar att församlingarna, enligt Läronämndens mening, också i den nya strukturen var subjekt för gudstjänstlivet eftersom de tillsammans tar ansvar för gudstjänstlivet, oavsett om de firar gudstjänst var för sig eller gemensamt i ett pastorat.

Församlingsråd m.m.

Bestämmelser om församlingsråd finns i huvudsak i 4 kap. kyrkoordningen. Församlingsrådet är styrelsen för den församling som ingår i ett pastorat.

Församlingsrådets uppgifter regleras i 4 kap. 21 §. Enligt bestämmelsen ska församlingsrådet fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar. Exempelvis framgår det av 4 kap. 19 § att det ankommer på församlingsrådet att välja kyrkvårdar. Med undantag för kyrkoherden är det kyrkofullmäktige som väljer ledamöter och ersättare i församlingsrådet, 4 kap. 22 §. Inför val av församlingsråd ska det enligt 4 kap. 23 § genomföras ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte som säkerställer församlingens inflytande. Vid ett sådant möte nominerar församlingens röstberättigade medlemmar kandidater till församlingsrådet. Att det är av betydelse att de som väljs till att representera församlingen har en förankring i församlingen betonades i motiven (SKU 2011:2, s. 248). Av 25 § samma kapitel kyrkoordningen framgår det att kyrkofullmäktige beslutar församlingsrådets mandatperiod, och att den som längst får vara fyra år. När det gäller tillsättningen av ordföranden i ett församlingsråd framgår det av 4 kap. 26 § att det enligt huvudregeln är kyrkofullmäktige som utser en ordförande bland ledamöterna. Av bestämmelsen framgår vidare att detta val kan delegeras till församlingsrådet, som utser församlingsrådets vice ordförande.

Det föreligger inte någon generell, kyrkoordningsreglerad, instruktion för församlingsråd. Däremot ska det av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat framgå hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, vilket framgår av 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen.

Församlingens grundläggande uppgift anges i 2 kap. 1 § och består av de fyra huvuddelarna att fira gudstjänst, bedriva undervisning, samt utöva diakoni och mission. Bestämmelsen i den delen är identisk med hur 4 § andra stycket i lag (1998:1591) om Svenska kyrkan är skriven. Nämda bestämmelse i kyrkoordningen stadgar vidare i fjärde stycket att det är församlingen som ska anställa och avlöna personal samt anskaffa och underhålla egendom som krävs för församlingens verksamhet. Till detta kommer dock vad som framkommer ur 5 § i samma kapitel kyrkoordningen, som tillkom som en del av de så kallade strukturförändringarna om en ny struktur på lokal nivå. Där framkommer det att pastoratet inom det pastorala området ansvarar för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift, och att pastoratet har det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter och fullgör uppgifterna i 1 § tredje och fjärde stycket samt 2–4 §§. Gränsdragningen mellan vad som kan beskrivas som

församlingens uppgift och pastoratets ansvar är inte prövad enligt nu gällande regelverk. I beslut 2006/42 gällande förvärv och försäljning av fastigheter fann Överklagandenämnden att det var samfälligheten som hade förvaltningsansvaret. Beslutet grundades på tidigare gällande bestämmelser i kyrkoordningen.

Gemensam församlingsinstruktion

Reglering av församlingsinstruktionen finns i huvudsak i 57 kap. kyrkoordningen. Avseende församlingsinstruktionen är det enligt 57 kap. 5 § ett krav när det gäller förslag till gemensam församlingsinstruktion att kyrkorådet samråder med församlingens råden inom pastoratet (utöver kyrkoherden och domkapitlet). I samma kapitel 6–7 §§ framgår vad som gäller för hur en församlingsinstruktion utfärdas, ändras och blir bindande för en församling. 6 § anger huvudregeln, nämligen att efter godkännande av kyrkofullmäktige eller kyrkoherden får domkapitlet utfärda församlingsinstruktionen. Fråga om en ändring av instruktionen kan väckas av såväl domkapitlet, som församlingens eller pastoratets beslutande organ, kyrkorådet, ett församlingsråd eller av kyrkoherden. Ändringar av detta slag godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen. 7 § ger domkapitlet möjlighet att vid ”särskilda skäl” utfärda en församlingsinstruktion utan ett föregående godkännande.

Församlingsinstruktionens konturer har berörts i motiven. Ur ett mer praktiskt perspektiv fyller församlingsinstruktionen funktionen av att den är viktig när det gäller att i det konkreta fallet definiera församlingens ansvarsområde. Av instruktionen ska det framgå hur ansvaret för den grundläggande uppgiften är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, samt ansvarsfördelningen mellan församlingarna inom pastoratet. Pastoratets kyrkoråd har möjlighet att delegera uppgifter till församlingens råd. Vilka olika uppgifter det kan bli fråga om att delegera vidare på det sättet är inte närmare reglerat i kyrkoordningen utan kan säkerligen bero på b.l.a. pastoratets och församlingarnas storlek. Exempel på församlingarnas samverkansområden där då pastoratet har ett mer direkt ansvar har tidigare bedömts vara t.ex. sjukhuskyrkan och konfirmandarbetet (SKU 2011:2, s. 250, och KsSkr 2012:5, s. 76).

Kyrkvärdar i församlingsråd

Kyrkvärdar är inte förtroendevalda i formell mening enligt 33 kap. 1 § kyrkoordningen. Kyrkovärdsinstitutionen har en lång tradition inom Svenska kyrkan, och en kyrkvärd har ansetts inneha det förnämsta och viktigaste av kyrkans lekmannauppdrag.

En kyrkvärd utses av församlingens råd (i församlingar som inte ingår i pastorat av kyrkorådet) och två av kyrkvärdarna ska vara ledamöter eller ersättare i församlingens råd. Som kyrkvärd ska man enligt bestämmelsen i 4 kap. 19 § vara 16 år fyllda, kyrkotillhörig och döpt, och man kan endast vara kyrkvärd i en församling i taget. Uppdraget för kyrkvärderna är att tillsammans med präst, musiker och den gudstjänstfirande församlingen gestalta den enskilda gudstjänsten. Kyrkvärdar som är ledamöter i församlingens råd kan tillsammans med kyrkoherden vara med och ansvara för kyrkans kulturminnesskyddade inventarier enligt kulturmiljölagen (1988:950). Kravet på att minst två av kyrkvärdarna ska hämtas bland ledamöter och ersättare i församlingens styrelse, kyrkorådet eller församlingens råd, har motiverats med att det är viktigt med ett tydligt personsamband mellan församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen (se CsSkr 1999:3 s. 2–96). Enligt den numera upphävda kyrkolagen (1992:300) var kravet tidigare att minst en av kyrkvärdarna skulle utses bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet, enligt den då gällande kyrkliga organisationen.

De så kallade strukturförändringarna trädde i kraft den 1 januari 2014 och en redogörelse för deras innebörd finns exempelvis i Organisationsutskottets betänkande Strukturfrågor (O 2012:2).

Sedan strukturförändringarnas genomförande har kyrkomötet vid ett flertal tillfällen behandlat motioner som rör detta. I Organisationsutskottets betänkande Strukturförändringsfrågor (O 2016:3) ges en utförlig redogörelse för hur strukturförändringarnas genomförande har behandlats i kyrkomötet. I betänkandet hänvisade utskottet till tidigare uttalanden av utskottet om att kyrkomötets strukturbeslut från 2012 kräver uppföljning och reflektion. Vid den tidpunkten, dvs. 2016, bedömde man att det var för tidigt att tillsätta en utredning för utvärdering av strukturbeslutet, b.l.a. av det skälet att det inte hade gått så lång tid sedan reformen trädde i kraft. Organisationsutskottet föreslog i betänkandet Några frågor om församlingsråd och strukturreformen (O 2015:11) att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen uppdraget att inleda ett arbete för att följa strukturreformens utveckling och då med ett särskilt fokus på församlingsråden. Kyrkomötet beslutade i enlighet med förslaget, och i kyrkostyrelsens skrivelse Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2, s. 48 f) redogör styrelsen för hur ärendet behandlats.

Under våren 2016 har frågan beretts genom en analys av befintliga data, pågående forskningsprojekt inom närliggande områden och de studier stift låtit göra av effekter av strukturförändringar. Denna genomgång visar att genom befintlig årlig statistik kan förekomsten av församlingsråd per stift följas via uppgiften i Kyrksam, och verksamhetsstatistiken ger nyckeltal för gudstjänstliv, diakonalt arbete, kör- och musikliv samt annan församlingsverksamhet.

En kompletterande bild kan fås genom enkätstudier, det vill säga via den interna ”Kyrkbussen”. Hösten 2016 ställdes frågor till ordförande för församlingsråden med fokus på bland annat ansvarsområden och upplevelse av möjlighet att påverka församlingsarbetet. Hela 78 procent har svarat på enkäten. Resultatet visar att i 45 procent av församlingsråden sitter komminister med, i 33 procent kyrkoherde och i 21 procent församlingsherde. De flesta upplever att de kan påverka den egna församlingens liv/verksamhet i hög eller mycket hög grad (50 procent anger i hög grad, 18 procent i mycket hög grad). Två tredjedelar av de svarande församlingsråden uppger att de tagit initiativ till någon verksamhet eller utvecklingsarbete inom församlingen. Drygt 60 procent av församlingsråden har ekonomiska medel att förfoga över. De vanligaste uppgifterna är församlingskollekt, att utse kyrkvårdar, samråd om församlingsinstruktionen, utse inventarieansvarig, och samråd om gudstjänstplanen. I enkäten har också ställts ett par öppna frågor om vad man tyckt fungerat bra i församlingsrådets arbete hittills under mandatperioden, och vad man önskar skulle fungera bättre. En mer utförlig redovisning av resultaten kommer att publiceras i *Nyckeln till Svenska kyrkan* som ges ut av kyrkokansliet under 2017.

Sammantaget visar genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kapitel tre i *Nyckeln till Svenska kyrkan* från 2017 belyser de faktiska erfarenheterna av arbetet i församlingsråden under den föregående mandatperioden. Detta görs mot bakgrund av svaren på den enkät, ställd till ordförande i samtliga församlingsråd, som nämns ovan i kyrkostyrelsens återrapportering. I kapitlet beskrivs bl.a. upplevelsen av möjligheten att påverka, vad som upplevs fungera bra respektive mindre bra och tolkningar av församlingsrådets funktion i praktiken.

I Organisationsutskottets betänkande *Strukturfrågor* (O 2017:5) konstaterade utskottet att frågan om utvärdering m.m. av strukturutredningens konsekvenser har behandlats vid ett flertal tillfällen i utskottet sedan reglerna trädde i kraft den 1 januari 2014. Utskottet berörde b.l.a. att en lämplig metod för att följa upp frågor av denna karaktär är genom återkommande enkätstudier med ett par års mellanrum men med årlig uppföljning. I betänkandet betonade utskottet vikten av fortlöpande uppföljning av strukturförändringarna i enlighet med vad som anförts i återrapporteringen för 2017 (KsSkr 2017:2), och att denna uppföljning bör var särskilt inriktad på strukturförändringens konsekvenser för församlingar och församlingsråd. Utskottet ansåg även att en vidare fördjupning borde göras mot bakgrund av de resultat som den löpande uppföljningen har gett.

Utskottets överväganden

Motion 2018:32, 2018:34, 2018:36, 2018:78 och 2018:82

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:32.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:34.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:36.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:78.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:82.
6. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2018:36 och 2018:78 att uppdraga till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Som en del av Organisationsutskottets arbete med detta betänkande har kyrkostyrelsens arbetsutskott för utskottet redovisat vilka analyser som genomförts, vilka utvärderingar som genomförs nu samt vilka framtida processer som kan vara aktuella i det fortsatta arbetet med att analysera och utvärdera erfarenheterna av strukturförändringarna.

Som har beskrivits i bakgrundsbeskrivningen är församlingen, som den grundläggande enheten, och församlingsbegreppet centrala utgångspunkter i frågor som behandlar hur utvecklingen av strukturförändringarna har sett ut fram till nu och vilken inriktning den bör ta framöver för att skapa goda förutsättningar inför framtiden. Av arbetsutskottets redogörelse har utskottet erfarit att det för närvarande pågår utvärderingar av genomförandet av strukturförändringarna på ett brett plan. I nuläget bedöms det vara för tidigt att inleda mer omfattande utvärderingar än de nu pågående. I nämnda redogörelse framgick att det av utvärderingarna finns erfarenheter som kan användas när en mer omfattande och fördjupande uppföljning bedöms vara aktuell. I närtid genomförs utvärderingsinsatser och en rapport om detta är planerad att lämnas till kyrkostyrelsen under första kvartalet 2019. Utskottet vill betona vikten av att det pågår kontinuerliga uppföljningar av detta slag för att tillgodose att församlingar och pastorat har ändamålsenliga förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. Enligt utskottets mening är en del av detta att befintliga strukturer och resurser

används effektivt samt att genom samverkan och lärandeprocesser lyfta fram goda exempel för att gemensamt bidra till en utveckling inom områden som påverkas av samhällsutvecklingen. Ett exempel på en sådan användning är att utrymmet till delegation tillvaratas för lokala behov och möjligheter. Utskottet anser mot bakgrund av pågående utvärderingar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden att motionerna ska avslås. Utskottet föreslår dock kyrkomötet, med anledning av motion 2018:36 och 2018:78, besluta att uppdra till kyrkomötets presidium att tillse att kyrkomötet får information om de utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor som görs av kyrkostyrelsen.

Motion 2018:56

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:56 med den ändring som framgår av utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Utskottet finner i likhet med motionären att regleringen i 4 kap. 19 § sista stycket första meningen kyrkoordningen kan ändras till ett krav på att minst en av kyrkvårdarna ska vara ledamot eller ersättare i församlingsrådet. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motionens förslag till kyrkoordningsändring. Enligt den nuvarande ordningen är kravet enligt bestämmelsen att minst två av kyrkvårdarna ska vara sådana ledamöter eller ersättare. Enligt utskottets mening kan den nuvarande ordningen med ett krav på minst två kyrkvårdar få till följd att uppgiften med att utse kyrkvårdar försvåras bl.a. hänförligt till utmaningar förknippade med att ett engagemang i en församling kan innebära fler än en uppgift i detta avseende. Det kan i och för sig finnas utmaningar av denna karaktär även med den föreslagna ändringen och utskottet vill samtidigt lyfta fram att samverkan även fortsättningsvis är centralt för att kunna utföra den grundläggande uppgiften.

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande Kn 2018:4y uppmärksammat utskottet på att den föreslagna ändringen i kyrkoordningen kan genomföras om den ställs upp på angivet sätt och kompletteras med tid för ikraftträdande. Utskottet föreslår att datum för ikraftträdande ska vara 1 januari 2019.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Philip Carlquist, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Mattias Benke, Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, August Hermansson, Christina Hjelm, Benny Ahreman Persson, Eric Westroth, Olov Lindquist, Victor Ramström, Marie Johansson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström och Linda Lindberg.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 4 kap. 19 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

19 §

Församlingens kyrkoråd eller, om församlingen ingår i ett pastorat, församlingsrådet väljer kyrkvårdar för mandatperioden. Till kyrkvård får den väljas som

1. tillhör Svenska kyrkan,
2. är döpt, och
3. har fyllt 16 år.

Minst *två* av kyrkvårdarna ska *alltid* vara *ledamöter* eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvård i mer än en församling samtidigt.

Minst *en* av kyrkvårdarna ska vara *ledamot* eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvård i mer än en församling samtidigt.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Förhållandet mellan pastorat och församling

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:32, 2018:34 och 2018:56

Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Denna är den primära enheten inom kyrkan. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. [...] Flera församlingar kan samverka i ett pastorat. (Inledningen till kyrkoordningens andra avdelning)

Kyrkoordningen framhåller också att gudstjänstlivet är konstitutivt för församlingens identitet: ”Utan gudstjänsterna och gudstjänstgemenskapen finns ingen församling.” (Inledningen till kyrkoordningens åttonde avdelning)

Församlingens styrning kan utformas på flera sätt vilket Läronämnden anförde i sitt yttrande Ln 2013:8y:

Läronämnden framhåller i yttrande Ln 2012:3y att ”det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt”.

Ur läromässig synvinkel är bibehållandet av det lokala självstyret en del av vår kyrkas tradition och formerna för detta kan variera.

Läronämnden understryker att det ur ett evangelisk-lutherskt perspektiv är viktigt att värna församlingen som kyrkans primära enhet, vilket förutsätter en kontinuerlig reflektion över vad det innebär att vara församling.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:4y

Kyrkvärdar i församlingsråd

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:56

I motion 2018:56 föreslås en sådan ändring i 4 kap. 19 § att minst en istället för minst två av en församlings kyrkvärdar ska vara ledamot eller ersättare i en församlings kyrkoråd eller såvitt gäller församlingar i ett pastorat i församlingsrådet.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:56.

Ur formell synvinkel kan den föreslagna ändringen i kyrkoordningen genomföras om den ställs upp på angivet sätt och kompletteras med tid för ikraftträdande.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:4

Församlingens grundläggande uppgift

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner som alla berör frågor om församlingens grundläggande uppgift. Utskottet menar att motionerna bör avslås men föreslår samtidigt kyrkomötet att, med anledning av motion 2018:6 och 2018:54, uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:6.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:54.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:62, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:62, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2018:6 och 2018:54 uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Motionernas förslag

Motion 2018:6 av Anders Åkerlund m.fl., Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en utvärdering och eventuell revision av beskrivningen avseende kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift gudstjänst, undervisning, diakoni, mission – GUDM.

Motion 2018:54 av Celina Falk m.fl., Missionen och församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ändra 2 kap. 1 § i kyrkoordningen så att ”mission” beskrivs som något som församlingen är en del av, i stället för en verksamhet som församlingen utövar.

Motion 2018:62 av Elisabeth Sandlund och Berth Löndahl, Ökad fokusering på församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett beslutsstöd för församlingarna som syftar till att testa varje verksamhet utifrån kyrkoordningens portalparagrafer,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att undersöka vilka ändringar av kyrkoordningen som krävs för ingripanden mot församlingar som satsar sina resurser på verksamheter som inte faller inom den ram som kyrkoordningen stipulerar.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2018:6 och 2018:54 i Ln 2018:3y, *bilaga*.

Bakgrund

Församlingens grundläggande uppgift

Enligt 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är församlingen lokal enhet inom Svenska kyrkan. Där stadgas även att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Enligt 2 kap. 1 § kyrkoordningen är församlingen det lokala pastorala området. Där anges även, i likhet med lagen, att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingens grundläggande uppgift framgår även av inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning. Där sägs att syftet med församlingens grundläggande uppgift är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Det anges i samma inledningstext att allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift.

Församlingens grundläggande uppgift beskrivs alltså som en enda uppgift med fyra dimensioner. Formuleringen utformades i samband med relationsändringen. I utredningen *Rättslig reglering* (SOU 1997:41) hänvisades till ett uttalande av den teologiska expertgruppen.

Vare sig praktiskt eller teoretiskt går det att dra några skarpa gränser mellan uppgifterna att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Det är frågan om olika överlappande aspekter på kyrkans liv och uppdrag. Det går inte heller och bör inte heller dras någon skarp gräns mellan nationella och internationella uppgifter eftersom Kristi världsvida kyrka, där Svenska kyrkan är en del, är universell. Att utöva mission är kyrkans och därmed församlingens uppdrag såväl inom det egna territoriella området som i ett vidare sammanhang. I detta innefattas också det som med en mer begränsad term kallas evangelisation.

Vid utarbetandet av kyrkoordningen ansåg flera remissinstanser att fler delar än de föreslagna skulle ingå i den grundläggande uppgiften. Med anledning av detta anförde Centralstyrelsen bl.a. följande:

Även om det skulle kunna hävdas att kyrkoordningen inte nödvändigtvis behöver följa lagens beskrivning – lagen har ju trots allt karaktären av en ramlagstiftning medan kyrkoordningen kan göras mer konkret utifrån ett inomkyrkligt perspektiv – finns det goda skäl att försöka begränsa

reglerna till det som är just grundläggande och som särskiljer församlingen från övriga nivåer i Svenska kyrkan. Ett sådant skäl är att det knappast *går* att göra en uppräkningslista av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig och heltäckande. Ett annat är att dessa mer preciserade angelägenheter kan behöva beskrivas på olika sätt allt eftersom samhället och Svenska kyrkans arbetsformer utvecklas, medan de grundläggande uppgifterna får förutsättas vara mer beständiga över tiden. Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgifter skall alltså ses som en sammanfattning av det som en församling skall ägna sig åt. Inom dessa beteckningar ryms självfallet också "själavård" i en mer allmän mening. Vi anser därför inte att det finns skäl att frångå utredningsförslaget i dessa delar. (se CsSkr 1999:3 s. 2–69 f.)

Kyrkoordningens bestämmelse i 2 kap. 1 § beskriver på ett aktivt sätt församlingens uppgift. Där anges, utöver församlingens grundläggande uppgift, att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen, att församlingen får lämna bidrag till internationell diakoni och mission samt att församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet. Av 2 kap. 2 § kyrkoordningen följer att församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Det anges i 2 kap. 3 § kyrkoordningen att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen (1990:1144). I 2 kap. 4 § kyrkoordningen återfinns den så kallade likställighetsprincipen, som innebär att en församling ska behandla dem som tillhör församlingen lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Som anges i inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning är allt det som församlingen utför utöver den grundläggande uppgiften stöd för och en konsekvens av denna. Samtidigt kan dessa övriga uppgifter i många fall vara nödvändiga för att den grundläggande uppgiften ska kunna bedrivas.

Om församlingar samverkar i ett pastorat har pastoratet det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter. Vidare fullgör pastoratet de uppgifter som anges i 2 kap. 1 § tredje–fjärde stycket, alltså möjligheten att lämna bidrag till internationell diakoni och mission samt uppgiften att anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för verksamheten. Pastoratet fullgör även uppgifterna i 2 kap. 2–4 §§, alltså möjligheten att bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till den grundläggande uppgiften, begravningsverksamheten samt likställighetsprincipen. Även om församlingen ingår i ett pastorat är det församlingen som ansvarar för utförandet av den grundläggande uppgiften. Församlingen har också alltid ansvaret för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen, oavsett om församlingen ingår i ett pastorat eller ej.

I församlingsinstruktionen anges hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift. När flera församlingar samverkar i ett pastorat har de en gemensam församlingsinstruktion (se 2 kap. 6 § och 57 kap. 5 §). Församlingsinstruktionen tillkom som ett tillsynsinstrument i och med kyrkoordningens ikraftträdande.

Mission som en del av församlingens grundläggande uppgift

I kyrkolagen (1992:300) talades inte om mission utan om evangelisation som en av de församlingsangelägenheter som definierades i dåvarande 11 kap. 4 §. Termen evangelisation ersattes av termen mission vid kyrkoordningens och lagen om Svenska kyrkans tillkomst. Enligt ovan nämnda teologiska expertgrupp var termen evangelisation mer inskränkt än termen mission. Gruppen anförde vidare bl.a. följande.

Mission (av lat *mi'ttio* 'skicka', 'sända') är ett teologiskt mer laddat begrepp som avser hela kyrkan och därmed också varje församlings sändning i världen. Kyrkans missionsuppdrag är en fortsättning av det uppdrag som Jesus gav sina lärjungar när han gav dem fullmakt och sände ut dem att predika "Guds rike". Av grundläggande betydelse är den s.k. missionsbefallningen i Matt. 28:19–20: "Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn, och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut."

Mission har ofta blivit beteckning på den verksamhet som riktar sig till den ickekristna delen av mänskligheten. Det uppdrag som ges i missionsbefallningen har dock alltid setts som grundläggande uppgift för kyrkan såväl inom som utom landet. I våra dagar handlar det som traditionellt betecknas som mission till övervägande delen om samarbete med kyrkor på olika platser runt om i världen och i det sammanhanget har ömsesidigheten i uppdraget en helt annan betydelse än som tidigare varit fallet. Uppdelningen mellan mission riktad till mer avlägsna, "främmande" och ickekristna länder och evangelisation riktad till människor i det egna, kristnade landet har alltmer mist sitt berättigande. (se SOU 1997:41 s. 181 f.)

Om inomkyrklig tillsyn

Enligt 5 § lagen om Svenska kyrkan är stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Detta regleras närmare i 6, 8 och 57 kap. kyrkoordningen. Som redan nämnts tillkom församlingsinstruktionen som ett tillsynsinstrument i och med kyrkoordningens ikraftträdande. I församlingsinstruktionen anges hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift. När flera församlingar samverkar i ett pastorat har de en gemensam församlingsinstruktion (se 2 kap 6 § och 57 kap. 5 §).

Till detta kan nämnas regleringen i 5 kap. 2 § tredje stycket kyrkoordningen, där det sägs att kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I inledningstexten till kyrkoordningens första avdelning sägs att den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för ska komma till uttryck i allt vad kyrkan gör och säger. Det hör till kyrkoherdens uppdrag att verka för och ha tillsyn över att detta gäller i församlingar och pastorat. I detta ingår ett ansvar för kyrkoherden att uppmärksamma domkapitel och biskopen på om det t.ex. fattas beslut som kyrkoherden menar står i strid mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Församlings- och pastoratskriterier

I 37 kap. kyrkoordningen finns regler om ändringar i församlings- och pastoratsindelningen. I 2–4 §§ anges kriterier för församlingar som ingår i pastorat, för församlingar som inte ingår i pastorat samt för pastoraten. Enligt 3 § ska det i församlingar som ingår i ett pastorat firas gudstjänster i enlighet med vad som framgår av församlingsinstruktionen. Vidare ska det i en sådan församling finnas minst ett kyrkorum invigt i Svenska kyrkans ordning. Slutligen ska det i församlingen finnas personer som tar ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda i församlingen. För församlingar som inte ingår i ett pastorat tillkommer, utöver det som gäller för församlingar som ingår i pastorat, att församlingen ska kunna fullgöra församlingens uppgifter enligt bestämmelserna i 2 kap. 1 § och enligt bestämmelser i kyrkoordningen i övrigt. Slutligen ska

ett pastorat kunna fullgöra sina uppgifter enligt bestämmelserna i 2 kap. 5 § och enligt bestämmelser i kyrkoordningen i övrigt.

O 2018:4

Stiftsstyrelsen ska verka för en ändamålsenlig lokal struktur. Styrelsen ska fortlöpande följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas. (se 37 kap. 5 §)

Kyrkomötets tidigare behandling

Kyrkomötet har vid några tillfällen behandlat motioner angående församlingens grundläggande uppgift. Samtliga motioner har avslagits.

I sitt betänkande O 2005:4 anförde Organisationsutskottet att det finns goda skäl att reflektera vidare över begreppen gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Utskottet föreslog dock avslag på motionerna (M 2005:3, M 2005:12 och M 2005:72) och anförde vidare att den nuvarande formuleringen av 2 kap. 1 § första stycket har tillkommit efter många överväganden och är ett uttryck för fyra dimensioner av samma uppdrag – att räcka evangeliets gåva. Vidare noterade utskottet att formuleringen är identisk med 4 § lagen om Svenska kyrkan och att starka skäl talar för att kyrkoordningens regel om församlingens grundläggande uppgift bör vara identisk med de uttryckssätt som finns i lagen. En naturlig följd av en språklig justering i kyrkoordningsregleringen av den grundläggande uppgiften skulle enligt utskottets mening alltså vara en framställan till regeringen att föreslå riksdagen motsvarande justering i lagen om Svenska kyrkan, vilket utskottet ansåg inte vara motiverat. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets avslagsförslag.

År 2013 behandlade Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2013:3 fyra motioner (M 2013:1–4), i vilka föreslogs att kyrkomötet skulle besluta om att införa förklaringar av varje del av församlingens grundläggande uppgift i kyrkoordningen. Utskottet konstaterade, i likhet med Läronämnden (Ln 2013:4y), att kyrkoordningens reglering av den grundläggande uppgiften medvetet är utformad för att ge tolkningsutrymme för lokal och regional tillämpning och att den föreslagna detaljerade beskrivningen av de olika aspekterna av den grundläggande uppgiften riskerar att omöjliggöra mångfalden av lokala gestaltningar och därför står i strid med regleringens syfte och funktion. Utskottet hänvisade även till Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:4y där det påpekades att det är viktigt att det tydligt framgår även av kyrkoordningen att den grundläggande uppgiften är en sammanhållen uppgift med fyra aspekter på kyrkans liv och uppdrag och att det inte går, vare sig praktiskt eller teoretiskt, att dra några skarpa gränser mellan dessa. Utskottet föreslog att motionerna skulle avslås och kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2014 års kyrkomöte föreslog Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2014:3 avslag på en motion (M 2014:14) som bl.a. föreslog att kultur skulle läggas till som en del av församlingens grundläggande uppgift. Utskottet anförde bl.a. att man anslöt sig till Läronämndens yttrande (Ln 2014:3y), där nämnden framfört att den grundläggande uppgiftens fyra dimensioner inte är en beskrivning av olika verksamhetsgrenar utan ett sammanfattande uttryck för kyrkans och församlingens uppgift i världen. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

2013 uppdrog kyrkomötet till kyrkostyrelsen, med anledning av motion 2013:52, att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat. Av kyrkostyrelsens skrivelse 2016:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2015*, bilaga 2, framgår följande om uppdragets genomförande. Den av kyrkostyrelsen utsedda styrgruppen behandlade under 2015 de frågor som dokumenterats som särskilt viktiga att belysa utifrån både teologiskt och ekonomiskt perspektiv. Genom en enkät till en statistiskt representativ grupp av församlingar och pastorat samt med

möjlighet för övriga enheter att lämna remissvar belystes frågorna och möjlighet att lämna synpunkter och förslag till alternativa lösningar fanns. Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att flertalet enheter då inte hade hunnit tillämpa modellen mer än 1–2 år. Kyrkostyrelsen konstaterar vidare att vissa redovisningstekniska förändringar som skulle vara rimliga att genomföra vid den tidpunkten snarare skulle medföra negativa konsekvenser med anledning av det administrativa merarbete som förändringar i modellen orsakar för församlingar och pastorat. Detta hade särskilt påpekats bland flertalet som svarat på enkäten. Enligt kyrkostyrelsen borde modellen i stället få en grundlig genomlysning och utvärdering inom en period av 3–5 år. Skrivelsen ansågs därmed slutbehandlad.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:6.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:54.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:62.
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2018:6 och 2018:54 uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Enligt 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen är församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingens grundläggande uppgift är en enda uppgift med fyra dimensioner eller aspekter som överlappar varandra. Utskottet ställer sig bakom kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift och någon ändring av denna anser utskottet inte ska göras. Utskottet noterar även att en sådan ändring skulle leda till att kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift inte skulle överensstämma med lagen om Svenska kyrkan.

Utskottet finner dock att församlingens grundläggande uppgift inte alltid uppfattas eller beskrivs som fyra dimensioner av samma uppdrag. När den grundläggande uppgiftens olika aspekter delas upp i avgränsade verksamheter får det konsekvenser för synen på den grundläggande uppgiften som en enda. Ett exempel på en sådan uppdelning av de fyra aspekterna i verksamheter är Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem. Kyrkomötet beslutade år 2013 att med anledning av motion 2013:52 uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat. Det framgår av bakgrundsbeskrivningen till detta betänkande att kyrkostyrelsen år 2016 uttalade att flertalet enheter år 2015 inte hade hunnit tillämpa modellen mer än 1–2 år och att modellen i stället borde få en grundlig genomlysning och utvärdering inom en period av 3–5 år. Någon sådan genomlysning och utvärdering har ännu inte påbörjats. I en sådan genomlysning och utvärdering anser utskottet att de perspektiv utskottet lyfter ska ingå.

Enligt vad utskottet erfar är mission ofta den aspekt av den grundläggande uppgiften som kan vara svårast att beskriva, exempelvis i församlingsinstruktionen. Här kan gemensam fördjupning och diskussion vara till hjälp, exempelvis utifrån Kyrkornas världsråds dokument *Tillsammans för livet* eller Hans-Erik Nordins *Gå över gränser – Ett biskopsbrev om mission*.

Utskottet anser slutligen att de tillsynsinstrument som finns idag och som beskrivs i bakgrundsbeskrivningen är fullt tillräckliga.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att kyrkomötet ska avslå motionerna 2018:6, 2018:54 och 2018:62, men även att med anledning av motion 2018:6 och 2018:54 uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Åsa Nyström och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Avseende motion 2018:62: Jag instämmer i att församlingarna ska fokusera på portalparagraferna men det finns nog andra sätt att uppnå det på än det motionären föreslår.

Eric Westroth

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:3y

Mission och församlingens grundläggande uppgift

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:6 och 2018:54

Läronämnden hänvisar till sitt yttrande Ln 2014:8y.

Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad. Dessa perspektiv återfinns i kyrkans tradition och är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden understryker att en revision av kyrkoordningens nuvarande beskrivning av kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift skulle kräva ett omfattande läroarbete.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:5

Valfri församlingstillhörighet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:8 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Utskottet konstaterar att frågan om fri eller friare församlingstillhörighet är komplex och att den har behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger. Frågan har även utretts. Utskottet vill särskilt poängtera vikten av att upprätthålla territorialprincipen och de ekonomiska konsekvenser som en fri eller friare församlingstillhörighet kan komma att ha. Vidare noterar utskottet att de förändringar som genomfördes till följd av den s.k. strukturutredningen har lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang. Mot denna bakgrund anser utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:8.

Motionens förslag

Motion 2018:8 av Olov Lindquist m.fl., Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:8 i Ln 2018:4y, *bilaga*.

Bakgrund

Gällande ordning m.m.

I 4 § första stycket i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det också kan finnas icke-territoriella församlingar.

Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade territorialprincipen tillämpas. Begreppet bosatt är enligt förarbetena något vidare än begreppet folkbokförd och den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt (prop. 1997/98:116, s. 51). I motiven uttalades.

Den territorialprincip som rymts i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995 års kyrkomöte uttalades att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall kunna fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Fram till den 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Den 29 maj 2013 beslutade dock riksdagen att bifalla förslagen i prop. 2012/13:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet trädde i kraft den 1 januari 2016 och innebär bland annat att folkbokföring sedan dess inte längre sker i en församling inom Svenska kyrkan. I stället sker folkbokföring på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen (1991:481). Detta fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en ytterligare följd av riksdagens beslut ersattes termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare t.ex. TU 2015:1).

Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känt hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på fastighet (1 b §).

Enligt huvudregeln i kyrkoordningen kan den som fyller 18 år senast på valdagen, är döpt, tillhör Svenska kyrkan och kyrkobokförd i en församling väljas till uppdrag som förtroendevald i församlingen, det stift som församlingen tillhör och kyrkomötet. Den som är kyrkobokförd i en församling som ingår i ett pastorat kan också väljas till förtroendeuppdrag i pastoratet och i annan församling inom pastoratet (33 kap. 4 §).

Av 2 § i lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet.

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I denna utredning resonerades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svårförenliga med lagens bestämmelser. För en utförlig beskrivning av frågans tidigare behandling i övrigt fram till 2009 hänvisas till Organisationsutskottets betänkande *Församlingstillhörighet* (O 2009:3).

Vid behandlingen av frågor om församlingstillhörighet 2009 yttrade sig Läronämnden och upprepade vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Samtidigt menade Läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att samhällsutvecklingen kan framtvunga en omprövning eller komplettering av tidigare synsätt och regelverk. (Ln 2009:8y)

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna (2010:38, 2010:53, 2011:36 och 2011:83) avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla (O 2010:5). Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen kyrka-stat och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna uppgörelse (O 2011:8).

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av Organisationsutskottet under kyrkomötet 2011, då utskottet i sitt betänkande *Friare församlingstillhörighet* (O 2011:8) uttalade att utredningens förslag innebar att många av de problem som förknippats med den dåvarande ordningen skulle få sin lösning. Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet, genom en motion (2013:41). Motionärerna önskade att kyrkomötet skulle uppdra åt kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till, den då pågående, så kallade utjämningsutredningen att inom utredningens ram också undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avslog motionen. I betänkandet *Valfri församling* (O 2013:10), som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade Organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet.

Vid 2014 års kyrkomöte avslogs vidare en motion (2014:106) om att skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Organisationsutskottet anslöt i sitt betänkande *Valfri församling* (O 2014:9) till sina tidigare

uttalanden och menade att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag alljämt var gällande. Utskottet anförde vidare att frågan inte minst handlar om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppgörelsen med staten vid relationsförändringen och något som utskottet anförde att det fortsatt ville slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg skulle tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för bedrivandet av en rikstäckande verksamhet. Med valfrihet i församlingstillhörighet menade utskottet att det föreligger en risk för att konkurrenssituationer kan uppstå bland församlingar. Detta ansågs inte önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Slutligen menade utskottet att frågan om församlingstillhörigheten är av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar, eftersom medlemskapet i Svenska kyrkan som trossamfund är viktigt och inte själva församlingstillhörigheten. Av den anledningen skulle också en valfrihet i frågan om församlingstillhörighet riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I en motion (2015:87) till kyrkomötet 2015 föreslogs, i samband med införandet av termen kyrkobokförd, att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten för en tillhörig att kvarstå som tillhörig i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande. I Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling* (TU 2015:1) anförde Tillsyns- och uppdragsutskottet att den valfrihet som efterfrågades inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring ändrades den 1 januari 2016 gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlingstillhörighet grundad på bosättning. Utskottet ansåg det därför inte vara ändamålsenligt att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid ett antal tillfällen avstyrkt motioner om förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet i Svenska kyrkan. Våren 2006 avstyrkte konstitutionsutskottet motioner av sådant slag med motiveringen att det inte fanns skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 2005/06:KU18 s. 9. Därefter har utskottet vidhållit sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU13, bet. 2008/09:KU7, bet. 2009/10:KU7, bet. 2011/12:KU12, bet. 2013/14:KU27, bet. 2015/16:KU12 och 2017/18:KU29).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:8.

Utskottet konstaterar inledningsvis att frågan om fri eller friare församlingstillhörighet är komplex. Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har frågan behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger sedan relationsändringen och utskottet hänvisar till de beslut som kyrkomötet tidigare har fattat. Vidare har frågan utretts och många av de slutsatser som framgår av utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1) anser utskottet fortfarande vara relevanta.

Utskottet vill ändå särskilt poängtera vikten av att upprätthålla den territorialprincip som är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. En uppluckring av territorialprincipen riskerar att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet. Samtidigt kan utskottet se att territorialprincipen i vissa fall kan få oönskade konsekvenser för enskilda, exempelvis för äldre som kyrkobokförs på ett serviceboende som är beläget i en annan församling än där de tidigare har bott eller studenter som kyrkobokförs på studieorten.

Vidare vill utskottet lyfta de ekonomiska konsekvenser som en fri eller friare församlingstillhörighet kan medföra. Församlingarnas intäkter skulle kunna komma att bli mindre förutsägbara, vilket påverkar verksamheten, och det skulle även kunna leda till en konkurrenssituation mellan församlingar vad gäller kyrkoavgiftssatser. Införandet av en fri eller friare församlingstillhörighet skulle vidare kunna påverka den hjälp som Svenska kyrkan får av staten vad gäller uppbörden.

Slutligen noterar utskottet att de förändringar som genomfördes till följd av den s.k. strukturutredningen har lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang. Enligt nu gällande ordning är en person som är kyrkobokförd i en församling i ett pastorat valbar som förtroendevald inte bara till den egna församlingen utan även till någon annan församling i pastoratet.

Mot bakgrund av det som har anförts och med hänvisning till kyrkomötets tidigare behandling och beslut i frågan samt ovan nämnda utredning, föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:8.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall av motion 2018:8.

Irene Oskarsson, Johnny Lilja och Olle Reichenberg

Särskild mening

Jag ansluter mig till reservationen.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:4y

Val av församlingstillhörighet

Läronämndens yttrande över motion 2018:8

Läronämnden har med anledning av liknande frågeställningar yttrat sig vid kyrkomötena 2005, 2008, 2009, 2010 och 2011. I Ln 2010:7y anförde Läronämnden:

Läronämnden framhåller att den territoriella principen syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan dock variera. Det finns inga teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen. Den skulle också kunna kopplas till andra sakförhållanden som anger lokal samhörighet, t.ex. arbetsplats, studieort eller ort för fritidsboende av regelbundet slag. Det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:6

Barnkonsekvensanalys

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:13 med förslag om att utreda hur kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar. Utskottet anser att arbetet med barnkonsekvensanalys är viktigt och konstaterar att såväl den utveckling som pågår avseende uttolkning av bestämmelserna, som den utveckling av praxis som kommer till uttryck genom handboken för barnkonsekvensanalys, är av stor betydelse för det fortsatta arbetet. I och med att denna utveckling pågår föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:13.

Motionens förslag

Motion 2018:13 av Leif Nordenstorm m.fl., Utredning av barnkonsekvensanalys

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar.

Bakgrund

Gällande ordning

Innan kyrkofullmäktige eller stiftsfullmäktige avgör ett ärende, som kräver beredning, ska i kyrkorådets, stiftsstyrelsens eller stifts nämnds beredning ingå en analys av vilka konsekvenser beslutet får för barn (3 kap. 22 § och 7 kap. 6 § kyrkoordningen). Något motsvarande krav finns inte inför beslut i kyrkomötet. Kyrkostyrelsen ska dock i sitt arbete verka för barns bästa genom att göra barnkonsekvensanalyser inför beslut i ärenden där kyrkostyrelsen, om än inte formellt, har berett en fråga för beslut i kyrkomötet genom att avge en skrivelse till kyrkomötet (2 § i kyrkomötets beslut [SvKB 1999:4] om Instruktion för kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens skrivelse 2012:3).

När stiftsstyrelsen handlägger vissa ärenden enligt särskilda bestämmelser i kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut (6 kap. 4 § och 7 kap. 11 § kyrkoordningen). Kyrkorådet ska enligt 4 kap. 4 § verka för barnets bästa och göra barnkonsekvenser inför beslut vid fullgörande av sina uppgifter, d.v.s. när kyrkorådet bereder ärenden som ska handläggas av kyrkofullmäktige (1), i den ekonomiska förvaltningen och förvaltningen av församlingens och

pastoratets egendom (2), vid verkställighet av kyrkofullmäktiges beslut om detta inte har uppdragits åt någon annan (3), och när rådet fullgör de uppgifter i övrigt som anges i kyrkoordningen och i bestämmelser beslutade med stöd av kyrkoordningen (4). I 57 kap. 5 § anges vidare att barnens perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys ska beaktas i församlingsinstruktionens pastorala program.

Beslut för vilka det finns ett beredningskrav som innefattar en barnkonsekvensanalys och som kan begäras beslutprövade enligt bestämmelserna i 57 kap. 8–20 §§ kyrkoordningen riskerar att upphävas vid en sådan prövning om beredningskravet inte har uppfyllts genom att någon barnkonsekvensanalys inte kan anses ha gjorts (se t.ex. Överklagandenämndens beslut 2001/15, 2005/6, 2014/19, 2015/13, 2017/1 och 2017/31). Överklagandenämnden har i bl.a. uttalat följande (ÖN 2017/1):

Kyrkoordningen innehåller inte någon allmän bestämmelse om beredningens kvalitet och eventuella brister härvidlag kan därför inte läggas till grund för upphävande av ett beslut i ett beslutsprövningsärende. Kyrkoordningen innehåller inte heller några bestämmelser om hur en barnkonsekvens ska genomföras eller om vad den ska innehålla. Däremot finns en inom Svenska kyrkan utarbetad ”Handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan” vilken beskriver en metod för analysen och hur den kan genomföras i praktiken. Handboken, vars innehåll i och för sig inte är bindande, kan användas som stöd vid analysarbetet. Det kan rimligtvis ställas olika krav på analysens innehåll beroende på vilken typ av beslut det är fråga om.

Till stöd för arbetet med barnkonsekvensanalys har sedan reglerna infördes funnits flera olika handböcker. Den aktuella handboken finns publicerad på Svenska kyrkans intranät: <https://internwww.svenskakyrkan.se/barnochunga/barnkonsekvensanalys>. Genom den nationella nivån genomförs vidare en nätverksträff för personer på stift som arbetar med barnkonsekvensanalysfrågor minst en gång per år.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till 2009 års kyrkomöte förelåg två motioner som behandlade frågan om barnkonsekvensanalys. Motionärerna argumenterade för att genomförandet av en barnkonsekvensanalys inför beslut är viktigt, bl.a. för att Svenska kyrkans verksamhet därmed också ska genomsyras av barnkonventionens grundtankar. Vidare framfördes att genomförandet av en barnkonsekvensanalys är angeläget för att Svenska kyrkan ska kunna vara trogen sin uppdragsgivare och trovärdig som folkkyrka. I betänkandet Kl 2009:6 föreslog Kyrkolivsutskottet kyrkomötet att bifalla motion 2009:55 om införande av en paragraf om barnkonsekvensanalys i kyrkoordningen och motion 2009:9 i den del som den avsåg att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta ett arbetssätt så att det görs en barnkonsekvensanalys inför varje beslut. Utskottet menade att den skrivning om barnets särställning som finns i kyrkoordningen behövde få stöd genom att konkretiseras. Man pekade på att kyrkoordningen är styrdokument för hela kyrkan och menade att om frågan synliggörs i kyrkoordningen, är det en signal till stift och församlingar att frågan om barns rättigheter inte är något som bara kan överlämnas till några eldsjälar i barn- och ungdomsverksamheten.

I skrivelsen *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* (KsSkr 2012:3) föreslog kyrkostyrelsen att det skulle införas krav på att barnkonsekvensanalyser ska göras i beredningsskedet av ärenden inför beslut, i såväl församlingar och samfälligheter som på stift och nationell nivå. Det ansågs angeläget att barnkonsekvensanalyser blir en naturlig del i beredningen av de ärenden som beslutas inom Svenska kyrkan. För att

åstadkomma detta menade kyrkostyrelsen att det var viktigt att kravet på barnkonsekvensanalys framgår av kyrkoordningen. För den lokala nivån föreslogs krav på barnkonsekvensanalys inför beslut ska gälla för såväl fullmäktige som för kyrkorådet. Innebörden i detta var att barnkonsekvensanalys ska göras av kyrkorådet. Kyrkorådet ska också göra en barnkonsekvensanalys i sådana ärenden där kyrkorådet självt beslutar. På samma sätt föreslogs kravet på barnkonsekvensanalys på stiftsnivån gälla såväl inför beslut i stiftsfullmäktige som i ärenden som stiftsstyrelsen själv handlägger. När det gäller den nationella nivån föreslog kyrkostyrelsen att det införs krav på att barnkonsekvensanalys ska göras när kyrkostyrelsen handlägger egna ärenden, på motsvarande sätt som för stiftsstyrelsen samt där kyrkostyrelsen i någon mening, om än inte formellt, har berett en fråga för beslut i kyrkomötet genom att avge en skrivelse till kyrkomötet. Kyrkostyrelsen föreslog emellertid inte något krav på barnkonsekvensanalys inför de beslut som fattas i kyrkomötet eftersom det hade krävt att analysen ska göras i den beredning som sker i utskotten. Detta bedömdes inte vara rimligt eller ens praktiskt genomförbart utifrån de förutsättningar som utskottsarbetet bedrivs under. Kyrkostyrelsen menade vidare att en barnkonsekvensanalys som tas fram under utskottsberedningen av ett ärende i kyrkomötet av praktiska skäl aldrig torde kunna bli något annat än en ”tom pappersprodukt” och snarare göra mer skada än nytta att låta utskotten genomföra barnkonsekvensanalyser som av praktiska skäl inte kan hålla den kvalitet som måste eftersträvas. Organisationsutskottet tillstyrkte (O 2012:1) kyrkostyrelsens förslag. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion (2013:14) i vilken det föreslogs att krav skulle införas att ”något om barnkonsekvensanalys/barnkonventionen” skulle finnas med i såväl motioner till kyrkomötet som i tjänstemännens och utskottens beredning av ärenden. I behandlingen av motionen uttalade Kyrkorättsutskottet (Kr 2013:5) stöd för kyrkostyrelsens bedömning i skrivelsen till 2012 års kyrkomöte, att barnkonsekvensanalyser under utskottsberedningen av ett ärende i kyrkomötet inte torde bli annat än en pappersprodukt. Utskottet föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut. Även vid 2016 års kyrkomöte behandlades en motion (2016:74) om barnkonsekvensanalys vid beredning av motioner i kyrkomötets utskott. Motionen avslogs på förslag av Kyrkorättsutskottet som huvudsakligen vidhöll sitt tidigare ställningstagande men tillkännagav för presidiet att frågan borde beaktas vid tillämpning av andra arbetsformer (Kr 2016:2). Utskottet återkom inte till frågan i sin behandling av presidiets skrivelse *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1), där frågan om krav på barnkonsekvensanalys inom ramen för kyrkomötets förändrade arbetsformer inte heller hade lyfts (Kr 2017:1).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:13.

I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet (inledningstexten till första avdelningen i kyrkoordningen). Bestämmelserna om barnkonsekvensanalys är ett uttryck för denna särställning och kompletterar kyrkoordningen med ett verktyg att inom ramen för kyrkans interna beslutsprocesser beakta denna särställning genom en naturlig del i beredningen av ärenden. Det är också ett uttryck för att Svenska kyrkans ambition är att ligga i frontlinjen vad gäller barns rättigheter. Utskottet kan också konstatera att

kyrkoordningen inte innehåller några bestämmelser som anger hur en barnkonsekvensanalys ska genomföras eller vad den ska innehålla och att det i kyrkoordningen inte heller finns någon allmän bestämmelse om beredningens kvalitet.

För att kravet på barnkonsekvensanalys inte skulle innebära ett allt för byråkratiskt arbetssätt och att barnets perspektiv inte skulle riskera att bli en administrativ fråga utan koppling till det dagliga arbetet, utarbetades vid införandet av bestämmelserna en handbok. Handboken är en del av den nationella nivåns stöd i arbetet och finns publicerad på Svenska kyrkans intranät och har vid ett antal tillfällen lyfts fram av bl.a. Överklagandenämnden som ett viktigt verktyg i arbetet med barnkonsekvensanalys, även om den inte är bindande. Det är också fortsatt utskottets mening. Det gäller inte minst i förhållande till innehållet i den analys som ska göras i en viss typ av ärenden, där frågor av strategisk betydelse är sådana där det enligt utskottets mening är särskilt viktigt att det genomförs barnkonsekvensanalyser. Som exempel kan nämnas ärenden om verksamhetsplan, budget och församlingsinstruktion.

Det är också enligt utskottets mening angeläget att arbetet med barnkonsekvensanalys fortsätter att utvecklas och stödjas så att förmågan att genomföra dessa analyser ytterligare stärks. I och med att kravet finns i kyrkans interna beslutsprocesser är det en del i stiftets tillsyns- och främjandeuppdrag att ge hjälp och stöd i frågor om barnkonsekvensanalys, inte minst i samband med den förvaltningstillsyn som stiftet har i uppdrag att utföra. Utskottet noterar också den utveckling av praxis genom Överklagandenämndens beslut, där nämnden bl.a. uttalat att olika krav kan ställas på analysens innehåll beroende på vilken typ av beslut det är fråga om. Såväl den utveckling som pågår avseende uttolkning av bestämmelserna som den utveckling av praxis som kommer till uttryck genom handboken är av stor betydelse för det fortsatta arbetet med barnkonsekvensanalys som en del av beredningen av ärenden.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan är det utskottets mening att det för närvarande inte finns anledning att initiera en utredning om kyrkoordningens regler för barnkonsekvensanalys. Motionen ska därför avslås. Utskottet har inför sina överläggningar tagit del av vad De Ungas Kyrkomöte anfört i sin behandling av motionen.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

O 2018:6

I förslaget till beslut yrkas att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkkoordineringens regler för barnkonsekvensanalys fungerar och att föreslå förbättringar. Jag är glad att utskottet pekar på en del sådana förbättringar även om jag anser att de inte är tillräckliga. Jag hade t.ex. önskat att utskottet skulle poängtera att barnkonsekvensanalys enbart ska behövas för ärenden av strategisk betydelse som exempelvis verksamhetsplan och budget. Till skillnad från utskottet har De Ungas Kyrkomöte förstått syftet med motionen eftersom de vill att den ska bifallas i sin helhet. Om jag hade haft rösträtt hade även jag gjort detsamma.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:7

Svenska Kyrkans Ungas ställning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:19 i vilken föreslås att Svenska Kyrkans Unga ges ställning som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation samt att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda vilka förändringar som behöver göras för att synlig- och tydliggöra Svenska Kyrkans Unga som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation. Utskottet konstaterar att Svenska Kyrkans Unga är erkänd som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation. Vidare anser utskottet att kyrkomötet inte ensidigt kan besluta att ge Svenska Kyrkans Unga ställningen som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation och inser inte vad skillnaden skulle vara jämfört med det erkännande som Svenska Kyrkans Unga har idag. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska anse motionens första punkt besvarad och avslå motionens andra punkt. Utskottet föreslår även att kyrkomötet, med anledning av motionens andra punkt, ger kyrkostyrelsen i uppdrag att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:19, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:19, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:19, punkt 2 uppdrar till kyrkostyrelsen att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering i Svenska kyrkan.

Motionens förslag

Motion 2018:19 av Karin Janfalk m.fl., Svenska Kyrkans Ungas ställning

Kyrkomötet beslutar att

1. ge Svenska Kyrkans Unga ställning som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation.
2. uppdrar till kyrkostyrelsen att utreda vilka förändringar som behöver göras för att synlig- och tydliggöra Svenska Kyrkans Unga som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation.

Bakgrund

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga hade sitt konstituerande möte i december 1992. Enligt stadgarna för riksförbundet är Svenska Kyrkans Unga ”en demokratisk rörelse av barn och ungdomar i Svenska kyrkan. Svenska Kyrkans Unga vill med Kristus i centrum och med dopet som grund verka i hela Guds skapelse och vara en gemenskap i församlingen där vi får växa i tro och ansvar.” (se § 1)

I dagsläget har Svenska Kyrkans Unga ca 14 000 medlemmar i hela landet. Organisatoriskt är en medlem i Svenska Kyrkans unga medlem i förbundet, men relaterar till en lokalavdelning som medlemmen väljer själv. Medlemskapet är gratis.

En lokalavdelning är nästan alltid knuten till en församling. Det finns cirka 300 lokalavdelningar. Lokalavdelningarna har årsmöten som bl.a. utser ombud till distriktsårsmötet.

Varje lokalavdelning ingår i ett distrikt. Distriktsindelningen följer Svenska kyrkans stiftsindelning. Det finns lika många distrikt som det finns stift. Varje distrikt har en distriktsstyrelse och oftast en stiftskonsulent och/eller en stiftsadjunkt som arbetar med Svenska Kyrkans Unga. Distriktet har ett årsmöte som bland annat utser ombud till förbundets Riksårsmöte.

Distrikten ingår i sin tur i förbundet Svenska Kyrkans Unga. Förbundet har en förbundsstyrelse med en förbundsordförande och ett förbundskansli. Förbundsstyrelsen väljs av det årliga Riksårsmötet.

Svenska Kyrkans Unga arrangerar bl.a. De Ungas Kyrkomöte. På Svenska Kyrkans Ungas hemsida beskrivs De Ungas Kyrkomöte såhär:

De Ungas Kyrkomötet är ett sätt att berätta för Svenska kyrkans högsta beslutande organ, kyrkomötet, vad barn och unga tycker om några av de frågor som de beslutar om när de samlas varje höst i Uppsala. På De Ungas Kyrkomöte träffas deltagare (utsedda av Svenska Kyrkans Ungas distrikt) och diskuterar och skriver motionssvar till motioner som har kommit in till kyrkomötet. (se <https://svenskakyrkansunga.se/arrangemang/duk/>)

Sedan år 2016 hålls ett forum i Uppsala dagen före kyrkomötets öppnande. Vid forumet träffar De Ungas Kyrkomöte representanter för kyrkomötet bestående av utskottspresidierna samt två representanter från varje nomineringsgrupp. Vid forumet presenterar De Ungas Kyrkomöte sina svar på de motioner de har valt att behandla.

Salt – Barn och unga i EFS

Salt – Barn och unga i EFS är EFS barn- och ungdomsorganisation. Av stadgarna för Salt riks framgår att relationen till EFS är grundläggande och att den enbart kan förändras om EFS årsmöte på Salts begäran och med 2/3 majoritet tillstyrker förändringen. I övrigt regleras relationerna till EFS genom överenskommelser. (se §§ 1.3–4)

Salts syfte är enligt stadgarna att barn och ungdomar ska få lära känna, komma till tro på och följa Jesus Kristus. Salt vill ge näring åt en tro som håller i vardagen och ge utrustning för kristen växt samt för mission i Sverige och utomlands. Salt ser Bibeln som Guds ord och som grunden för lära och lov. Vidare ser Salt Jesus Kristus som utgångspunkten för en rätt förståelse av Bibeln. Salt verkar på den evangelisk-lutherska bekännelsens grund. (se §§ 1.1–2)

Salt har knappt 8 000 medlemmar fördelade på ca 140 föreningar. Enligt hemsidan består Salt av självständiga lokalföreningar som är anslutna till Salts riks- och distriktsnivå. På distriktsnivå kan man även vara med som enskild medlem. Distriktsnivån

sammanfaller med EFS-distrikten, men har egen styrelse. På riksplanet i Salt finns dels styrelsen och dels Salts kansli.

O 2018:7

Kyrkomötets tidigare behandling

Vid några tillfällen har frågan om barns och ungas inflytande, exempelvis genom representation i kyrkomöte och kyrkostyrelse, behandlats av kyrkomötet.

Vid 2017 års kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2017:8 bl.a. en motion (2017:87) om att De Ungas Kyrkomöte skulle få utse representanter med yttrande- och förslagsrätt till kyrkomötet. Utskottet anförde att barn och unga har möjlighet att engagera sig i de olika nomineringsgrupperna och lyfte den påverkansmöjlighet som barn och unga redan har genom De Ungas Kyrkomöte. Vidare anförde utskottet att det inte anser att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I betänkandet O 2015:9 behandlades en motion (2015:75) som bl.a. föreslog att Svenska Kyrkans Unga skulle få ett mandat i kyrkostyrelsen. Där återfinns även en utförligare redogörelse av tidigare kyrkomötesbehandlingar av frågan om barns och ungas ökade delaktighet i Svenska kyrkan. Utskottet konstaterade bl.a. att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva – och på många sätt kan sägas ha en särställning – som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska kyrkans Unga representerade i hela landet vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen. Utskottet framhöll betydelsen av att nomineringsgrupperna aktivt arbetar med att nominera yngre personer till förtroendeuppdrag. Motionen föreslogs avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:19, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anför.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:19, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:19, punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering i Svenska kyrkan.

Utskottet konstaterar inledningsvis att Svenska Kyrkans Unga är erkänd som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation. Svenska Kyrkans Unga har en särställning. Denna särställning kommer till uttryck på flera sätt. Representanter för Svenska Kyrkans Unga bjuds ofta in i olika sammanhang för att bidra med sina kunskaper och erfarenheter, exempelvis har Svenska Kyrkans Unga en adjungerad i kyrkostyrelsens internationella råd. Svenska Kyrkans Unga får bidrag från Svenska kyrkan utöver kollektorer för att särskilt stödja den viktiga verksamhet som utförs. Många stift har ett väl utvecklat samarbete med Svenska Kyrkans Unga och erkänner Svenska Kyrkans Unga regionalt som stiftets barn- och ungdomsorganisation. Samtidigt vill utskottet poängtera att det även finns andra barn- och ungdomsorganisationer inom Svenska kyrkan som vilar på demokratisk grund och att Svenska Kyrkans Ungas särställning inte förminskar det viktiga arbete som även dessa andra organisationer utför.

Utskottet anser inte att kyrkomötet ensidigt kan besluta att ge Svenska Kyrkans Unga ställningen som Svenska kyrkans officiella barn- och ungdomsorganisation. Ett

O 2018:7

sådant beslut måste vara ömsesidigt och föregås av dialog. Mot bakgrund av att Svenska Kyrkans Unga är erkänd som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation inser utskottet inte heller vad det skulle innebära för förändring om Svenska Kyrkans Unga även skulle ges ställningen som Svenska kyrkans *officiella* barn- och ungdomsorganisation.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att kyrkomötet beslutar att motion 2018:19, punkt 1 är besvarad och att avslå motion 2018:19, punkt 2.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta den goda metod för att organisera barn och unga demokratiskt som Svenska Kyrkans Unga visar prov på i sin verksamhet. Utskottet vill därför att kyrkomötet med anledning av motion 2018:19, punkt 2 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiftens ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:8

Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner. I motion 2018:47 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till kyrkorättslig reglering, som medger att De Ungas Kyrkomöte får sända två representanter med förslags- och yttranderätt till kyrkomötet. Utskottet menar att barn och unga redan har påverkansmöjligheter genom De Ungas Kyrkomöte och att olika grupper inte ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. I motion 2018:92 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att utreda hur kyrkomötet skulle kunna nyttja konsensusmetoder i samband med beslutsfattande. Utskottet menar att kyrkomötet nyligen beslutat om delvis nya arbetsformer genom möjligheten att genomföra tematiska kyrkomötessammanträden och att det praktiska beredningsarbetet i kyrkomötet innehåller delar som påminner om de i motionen föreslagna konsensusmetoderna. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionerna.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:47.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:92.

Motionernas förslag

Motion 2018:47 av Hans-Olof Andrén m.fl., Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till kyrkorättslig reglering, som medger att De Ungas Kyrkomöte får sända två representanter med förslags- och yttranderätt till kyrkomötet.

Motion 2018:92 av Amanda Carlshamre m.fl., Konsensusmetoder i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att utreda hur kyrkomötet skulle kunna nyttja konsensusmetoder i samband med beslutsfattande.

Bakgrund

Gällande ordning m.m.

Enligt 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska kyrkomötet besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom en skrivelse (1), en ledamot eller en biskop genom en motion (2), ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande (3), kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer (4), och revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag (5).

Kyrkostyrelsen, kyrkomötets ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde. Vid s.k. tematiska kyrkomöten, som kan genomföras vid ett begränsat antal tillfällen enligt en tillfällig Särskild arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 2017:7) finns vissa inskränkningar i motionsrätten (2 §).

Kyrkomötets ärenden ska beredas under årets första sammanträde och sedan avgöras under det andra (11 kap. 12–13 §§ kyrkoordningen). Beredningen sker i utskott, utom ärenden som gäller val där beredning sker av valberedningen. I utskotten behandlas de förslag till beslut som väckts i betänkanden, där utskottet efter överläggningar i varje ärende lämnar ett beslutsförslag till kyrkomötets plenum. Samma regler om ärendenas avgörande gäller i utskotten som i plenum (se vidare nedan). Om ett ärende avser en lärofråga finns det särskilda bestämmelser som anger att kyrkomötets Läronämnd ska eller får yttra sig över förslaget. En särskild ordning gäller också förslag till ändringar i bestämmelser som beslutas av kyrkomötet, där Kyrkorättsnämnden ska ha yttrat sig över förslaget innan. Det gäller även om förslaget läggs fram genom ett utskottsinitiativ eller genom en reservation. Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån ska utskottet även inhämta yttrande av Ekonomiutskottet.

Stiftens biskopar har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar och att framställa förslag. Stiftens biskopar deltar också normalt i utskottens sammanträden. Kyrkostyrelsens ledamöter har också rätt att närvara och delta i överläggningarna. I besluten får dock bara de av kyrkostyrelsens ledamöter delta som också är ledamöter i kyrkomötet. Kyrkomötets revisorer har rätt att yttra sig i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen. Utöver dessa är det inte någon som har yttranderätt och det finns heller inte möjlighet att besluta om en sådan ytterligare yttranderätt (11 kap. 9 §).

Kyrkomötets ordförande leder kyrkomötets arbete och sammanträden i plenum (1 kap. 6 § kyrkomötets beslut [SvKB 1999:3] om arbetsordning för kyrkomötet). Vill någon inför avgörandet av ett ärende framställa ett yrkande som inte redovisas i ett utskotts betänkande ska ledamoten snarast underrätta ordföranden om yrkandet. Det ska lämnas till ledamöterna i skriftlig form innan ärendet avgörs (5 kap. 2 §). När överläggningen är avslutad lägger ordföranden, vid beslutstillfället, fram förslag till beslut utformade så att varje förslag kan besvaras med ja eller nej. När ordföranden lyssnat in vilket beslut som kyrkomötet har fattat, redovisar ordföranden sin uppfattning om vad som har beslutats och befäster beslutet med ett klubbslag, om inte någon ledamot begär omröstning (11 kap. 14 § och 3 kap. 31 § kyrkoordningen). Om en ledamot begär omröstning genomförs den öppet, utom i valärenden som avgörs genom slutna omröstning (11 kap. 14 § och 3 kap. 32 §). Vid lika antal röster är ordförandens röst utslagsgivande, utom i valärenden där beslutet fattas genom lottning (11 kap. 14 § och 3 kap. 34 §). När en omröstning ska äga rum upprättas ordföranden en omröstningsproposition som läses upp för godkännande. Sedan ledamöterna har intagit sina platser läses omröstningspropositionen upp ännu en gång. Omröstning kan förrättas med handuppräckning med röstkort. Om ordföranden efter en omröstning med handuppräckning är tveksam om omröstningens resultat eller om en ledamot

begär rösträkning, verkställs ny omröstning med namnupprop eller med omröstningsapparat (5 kap. 3 § arbetsordning för kyrkomötet)

Beslut i kyrkomötet, inklusive t.ex. utskotten, fattas vanligtvis med så kallad enkel majoritet, dvs. vid en omröstning gäller den mening som mer än hälften av ledamöterna är ense om (11 kap. 14 §, 3 kap. 33 § kyrkoordningen). Det finns dock undantag, t.ex. i valärenden då beslut fattas med en så kallad relativ majoritet, dvs. det förslag som fått flest röster. Motsvarande gäller vid beslutsfattande i kyrko- och stiftsfullmäktige. Vid vissa typer av beslut i kyrkomötet krävs kvalificerad majoritet. Det gäller det slutliga avgörandet i ärenden där den särskilda beslutsordningen (se 11 kap. 18 §) har aktiverats. Då krävs 3/4 majoritet för att fatta ett beslut som biskoparna har avstyrkt. Det gäller också vissa beslut om ändringar i kyrkoordningen, där det krävs 3/4 majoritet för att vid ett beslutstillfälle fatta beslutet. I annat fall krävs enkel majoritet vid två likalydande beslut med ett ordinarie kyrkovoal mellan beslutstillfällena (11 kap. 19 §).

Ungdomsrepresentation i kyrkomötet

Frågan om barn och ungas ökade delaktighet, inte minst på den nationella nivån i Svenska kyrkan, har behandlats vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet. För en utförligare redogörelse av tidigare kyrkomötesbehandlingar, se Organisationsutskottets betänkande *Mer inflytande för barn och unga* (O 2015:9). I betänkandet behandlade Organisationsutskottet en motion (2015:75) i vilken bl.a. föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen. Organisationsutskottet föreslog att motionen skulle avslås i denna del, då en sådan ordning skulle innebära ett korporativistiskt inslag som inte överensstämmer med de demokratiska principer som i övrigt gäller. Vidare konstaterade utskottet att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva – och på många sätt kan sägas ha en särställning – som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska Kyrkans Unga representerade i hela landet, vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2017 års kyrkomöte avslogs vidare en motion (2017:87) om att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om sådan kyrkorättslig reglering att De Ungas Kyrkomöte får utse representanter med yttrande- och förslagsrätt till kyrkomötet. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande *Representation i kyrkomötet m.m.* (O 2017:8) att barn och unga har möjlighet att engagera sig i de olika nomineringsgrupperna även om rösträttsåldern är 16 år och valbarhetsåldern 18 år och lyfte den påverkansmöjlighet som barn och unga har redan genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och det motionshäfte som delas ut till kyrkomötesledamöterna är, menade utskottet, mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Utskottet ansåg inte heller att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet.

Om De Ungas Kyrkomöte

Så här beskrivs De Ungas Kyrkomöte på Svenska Kyrkans Ungas hemsida:

De Ungas Kyrkomöte är ett sätt att berätta för Svenska kyrkans högsta beslutande organ, kyrkomötet, vad barn och unga tycker om några av de frågor som de beslutar om när de samlas varje höst i Uppsala. På De Ungas Kyrkomöte träffas deltagare (utsedda av Svenska Kyrkans Ungas distrikt)

och diskuterar och skriver motionssvar till motioner som har kommit in till kyrkomötet. (se www.svenskakyrkansunga.se/arrangemang/duk/)

Sedan 2016 följs De Ungas Kyrkomöte också upp med ett Forum, där deltagare från De Ungas Kyrkomöte möter kyrkomötesledamöter.

De Ungas Kyrkomöte 2018 använde sig av konsensusmetoder vid sitt beslutsfattande (se vidare nedan).

Konsensusmetoder i samband med beslutsfattande

Konsensusmetoder vid beslutsfattande används inom Kyrkornas världsråd. Även Eumeniakyrkan antog 2016 en manual för konsensusmetoder för att användas vid kyrkokonferenserna 2017 och 2018 och sedan utvärderas. Någon utvärdering har ännu inte färdigställts. I det följande redovisas som exempel Eumeniakyrkans modell för konsensusmetoder.

Eumeniakyrkan beskriver begreppet konsensusmetoder som de redskap som de använder vid sina förhandlingar och för att uttrycka sin ansats till enighet och samstämmighet som de vill att deras förhandlingar ska präglas av. Sammanfattningsvis kan metoden beskrivas på följande sätt: Ett förslag eller en fråga väcks. Ett samtal förs om olika tänkbara lösningar och vägar framåt. När en lösning har funnits, som det finns tillräcklig uppslutning kring, går man vidare till beslut. Om alla är överens, noteras i protokollet att beslutet fattats i enighet. Om det finns en minoritet som är av annan uppfattning, men ändå kan tänka sig att leva med att beslutet fattas, noteras det i protokollet. Om det inte går att göra en sådan överenskommelse, låter de antingen frågan vila eller övergår till vanlig majoritetsomröstning. Det finns ingen vetorätt. (<http://www.sandaren.se/debatt/detta-menar-vi-med-konsensusmetoder>, 2018-08-26).

I det följande beskrivs processen mer detaljerat:

Beslutsprocessen består av olika moment, som ibland går samman. Vid en ”informationssession” presenteras frågan, varför den lyfts och eventuellt förslag till beslut. Det finns då möjlighet att ställa frågor för att klargöra informationen. Därefter hålls en öppen diskussion under en ”överbägandesession”. Under samtalen kan så kallade indikatorkort av två olika färger användas av ombuden för att indikera till mötesledningen vilken uppfattning man har i frågan. Efterhand diskussionen förs kan förslagen utvecklas genom att mötesledningen bryter och ger utrymme för samtal i mindre grupper eller föra frågan till det så kallade åsiktstorget. Syftet är att i t.ex. mindre grupper hitta fler argument som bör delges mötet. Om det är enkla ärenden i vilka antalet förslag inte är för omfattande kan ordföranden summera diskussionen och framföra presidietts förslag till beslut. I mer komplexa ärenden kan ordföranden bryta behandlingen i plenum och låta de ursprungliga förslagsställarna, eller en utsedd grupp, arbeta med förslag till beslut som mötet sedan får ta ställning till. När frågan diskuterats färdigt, vilket mötet avgör gemensamt, går det vidare till beslut. Vid en ”beslutssession” kan beslut fattas i enhet enligt en viss procedur. Uppnås inte enighet eller acceptans kan mötet hänföra bearbetningen till en mindre grupp som senare återkommer med ett förändrat förslag. Går inte det kan ordföranden fråga om de som inte stöder förslaget och inte kan acceptera det kan stå ut med ett beslut och mötet kan i så fall fatta beslut genom överenskommelse. Om det inte heller är möjligt kan undersökas om det är möjligt att avstå från att fatta beslut under dagen eller vid mötet, genom att föra frågan till ett annat forum för beslut, t.ex. delegation till styrelsen, återremiss till ursprunglig frågeställare eller genom beslut om att det inte är fråga om rätt beslutsinstans. Om det finns konsensus för att beslut måste fattas under mötet/dagen förs frågan över till att hanteras med majoritetsbeslut. Vissa beslut fattas alltid med majoritetsbeslut: budget, personval, ändringar i stadgan och ansvarsfrihet. Även i

dessa situationer rekommenderas dock att behandlingen innan beslutsmomentet ska ske enligt konsensusmetoder. Majoritetsbeslut kan också vara nödvändigt när det är viktigt att veta hur många som stödjer ett visst förslag eller inte. Innan mötet ska fatta beslut med majoritet förutsätts att presentation, klargörande och öppen diskussion skett enligt manualen. För att övergå till majoritetsbeslut krävs att mötet är överens om att frågan måste beslutas under dagen/mötet, men konsensus inte kan uppnås varken genom enighet, acceptans eller överenskommelse, eller genom att två ombud så begär genom att väcka ordningsfråga. Om endast ett ombud begär att majoritetsbeslut ska fattas utan att detta stöds av minst ett ombud till, faller ordningsfrågan utan vidare diskussion.

Efter att de båda som har väckt ordningsfrågan fått argumentera för sin sak, lämnas ordet fritt i ordningsfrågan. Ombud får endast tala en gång i ordningsfrågan. Detta gäller inte det ombud som först begärde ordningsfrågan. Han eller hon tillåts att vid behov lämna replik. När talarlistan är tom, röstar mötet om ordningsfrågan. Frågan avgörs med enkel majoritet. Om beslutet blir att frågan ska avgöras med majoritetsbeslut avgör stadgarna om det ska ske med enkel eller kvalificerad majoritet. För den eventuellt fortsatta debatten rekommenderas att det finns tydliga regler kring talartid, om det är möjligt att tala mer än en gång, replik, etc. Ordförande bör, om så är möjligt, ge möjlighet att låta varannan talare tala för respektive emot frågan, oavsett talarlista. Om ordningsfråga angående majoritetsbeslut väcks under pågående överläggningssession, kan ordförande besluta att ordningsfrågan diskuteras när överläggningen är klar.

På Equmeniakyrkans webbplats finns mer information om konsensusmetoder och deras manual, som också innehåller flödesscheman och exempel; se <https://equmeniakyrkan.se/konsensus/> (2018-08-26).

På Kyrkornas världsråds webbplats finns deras regler för möten. Även dessa regler innehåller flödesscheman för beslutsprocesser; se *Appendix B: Flow chart of consensus procedures* <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/2006-porto-alegre/3-preparatory-and-background-documents/guidelines-for-the-conduct-of-meetings-of-the-wcc/> (2018-08-26).

Utskottets överväganden

Motion 2018:47

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:47.
--

Utskottet menar, i likhet med utskottets tidigare ställningstagande (O 2017:8), att unga har möjlighet att engagera sig genom de olika nomineringsgrupperna. Utskottet vill åter lyfta den påverkansmöjlighet som barn och unga har idag genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och de ”motionssvar” som delas ut till kyrkomötesledamöterna är mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Utskottet anser inte att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. Den nu beskrivna ordningen tillgodoser det inflytande barn och unga har i relation till andra grupper. Det är därför utskottets mening att motionen ska avslås. Utskottet har inför sina överläggningar tagit del av vad De Ungas Kyrkomöte anfört i sin behandling av motionen.

Motion 2018:92

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:92.
--

Utskottet konstaterar att det nyligen har genomförts en parlamentariskt sammansatt utredning om kyrkomötets arbetsformer, som genom ett förslag från presidiet ledde till att kyrkomötet 2017 fattade beslut om att införa möjlighet till tematiska kyrkomötessammanträden. Ett sådant sammanträde ska genomföras första gången 2019 för att därefter utvärderas. Utskottet noterar att även vid tillämpning av konsensusmetoder finns tillfällen där majoritetsomröstningar ändå måste genomföras. Det är utskottets uppfattning att det beredningsarbetet som genomförs i bl.a. kyrkomötets utskott präglas av en strävan av att efter diskussion hitta konsensuslösningar. Kyrkomötets nuvarande arbetsmetoder innehåller därmed i praktiken delar som påminner om de i motionen föreslagna konsensusmetoderna. Mot bakgrund av vad som nu anförts menar utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Robert Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2018:47 till förmån för bifall till motionen.

Sven Gunnar Persson och Anette Nordgren

Särskild mening

Om jag hade varit ordinarie ledamot så hade jag reserverat mig mot beslutet att avslå motion 2018:47 till förmån för bifall till motionen.

August Hermansson

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2018:9

Valsedelsdistribution och rösträtt vid direkta val

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som berör de direkta valen, dels motion 2018:7 med förslag om en förändrad distribution av valsedlar, dels motion 2018:89 med förslag om en inskränkning i rösträtten för personer som kort tid före ett kyrkoval blivit tillhöriga. Utskottet föreslår att båda motionerna ska avslås. Avseende motion 2018:7 menar utskottet att kostnaderna med en förändrad valsedelsdistribution inte är motiverad och att det inte heller är lämpligt att överflytta ansvaret till stiftens på grund av stiftens olika förutsättningar. Avseende motion 2018:89 menar utskottet att det inte finns tillräckligt stöd för att överväga en inskränkning i rösträtten av de i motionen angivna skälen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:7.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:89, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:89, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2018:7 av Margaretha Herthelius m.fl., Valsedelsdistribution på stiftsnivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ombesörja att all valsedelsdistribution gällande samtliga val vid kyrkovalet sker genom respektive stifts försorg.

Motion 2018:89 av Bengt Kjellgren m.fl., Rösträtt för nyligen inträdda medlemmar

Kyrkomötet beslutar att

1. ändra i kyrkoordning så att inledningen av 33 kap. 2 § får följande lydelse: ”Den som tillhör Svenska kyrkan *och tillhörde Svenska kyrkan den 1 november året före valåret* och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är folkbokförd i...” (ändring i kursiv stil),
2. uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningen avseende när nyligen inträdda medlemmar ska ha rösträtt i de kyrkliga valen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:89 i Kn 2018:7y, bilaga.

Bakgrund

Valsedelsdistribution

Gällande ordning m.m.

Kyrkostyrelsen tillhandahåller blanka valsedlar för samtliga val. Dessa ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet (38 kap. 34 § kyrkoordningen). Kyrkostyrelsen ansvarar vidare för att grupp- och kandidatförteckningar trycks och distribueras till valnämnderna (38 kap. 31 § sista stycket). På en blank valsedel kan väljaren själv skriva vilken nomineringsgrupp, och vilka kandidater, som han eller hon vill rösta på. Genom grupp- och kandidatförteckningarna får väljaren uppgift om vilka grupper och kandidater som finns att rösta på i varje valkrets. Blanka valsedlar och grupp- och kandidatförteckningar ska finnas på alla röstmottagningsställen (38 kap. 52 §).

Kyrkostyrelsen tillhandahåller även på beställning av en nomineringsgrupp till gruppen de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen. Valsedlarna ska betalas i förskott i den mån bidrag inte utgår (38 kap. 32 § första stycket och 33 §). De valsedlar som kyrkostyrelsen tillhandahåller nomineringsgrupperna levereras inte avseende något slag av val till valnämnderna (se ovan), utan till den beställande nomineringsgruppen. Nomineringsgruppen anger själv högst en leveransadress per valkrets för alla val utom kyrkomötesvalet, där nomineringsgrupperna i stället vid 2017 års val kunde ange sex adresser per valkrets. En nomineringsgrupp kan också låta trycka sina valsedlar på annat sätt.

I praktiken görs beställningar av valsedlar genom att nomineringsgrupperna efter att ha registrerat sina kandidater i ett särskilt IT-system där även anger hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt de önskade leveransadresserna. Stiftelsen kontrollerar sedan beställningarna i IT-systemet och kontrollerar att intyg om valsedelsbidrag finns för den beställda kvantiteten valsedlar. Kyrkostyrelsen trycker sedan, i förekommande fall efter kontroll av mottagen förskottsbetalning, och distribuerar valsedlarna till de angivna leveransadresserna. Vid kyrkovalet 2017 fanns för valsedelstryck upphandlat ett tryckeri som tryckte samtliga valsedlar och en distributör. Distributionen skedde löpande vartefter tryckeriet hade producerat valsedlarna. Nomineringsgrupperna har därefter att kontrollera att valsedelsleveranserna är rätt i förhållande till gruppens beställningar, t.ex. att de fått rätt antal valsedlar, att valsedlarna inte innehåller tryckfel och att rätt valsedlar levererats till rätt leveransadress. Nomineringsgrupperna kan sedan, om de vill, sortera och distribuera valsedlarna till de ställen där de vill att valsedlar ska finnas (se vidare nedan om ansvar för utläggning av valsedlar). Det systemstöd som byggdes inför valet 2017 stödjer hela valsedelsprocessen enligt gällande regelverk och kvalitetskrav, däribland hantering av valsedelsutformning, beställning, kontroll av valsedelsbidrag, fakturering och slutligen generering av tryckunderlag. Det är sammantaget en omfattande process som inkluderar många moment, aktörer och IT-system med beroende mellan varandra. Det förutsätter ett nära samarbete mellan valkansliet, tryckeriet och distributören avseende tryckunderlag, tryckning, kvalitetskontroll, packning, märkning av leveransadress, meddelande om leveransdag, leverans och nomineringsgruppens kontroll av mottagna valsedlar.

I anslutning till, eller om det inte är möjligt inne på, varje röstmottagningsställe ska det av valnämnderna även ordnas en lämplig plats där valsedlar kan läggas ut. Valförrättarna och röstmottagarna har ansvar för att det finns utlagt blanka valsedlar för vart och ett av valen (21 § kyrkostyrelsens beslut [SvKB 2015:15] med närmare bestämmelser om direkta val). De ska även se till att valsedlar för val till kyrkomötet

och stiftsfullmäktige i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde finns utlagda på samma plats, om sådana valsedlar senast 18 dagar före valdagen har tillhandahållits valnämnden av någon nomineringsgrupp som deltar i valen. Valnämnden kan även besluta att valsedlar som lämnats vid en senare tidpunkt också ska läggas ut av valförrättarna och röstmottagarna. Oavsett detta har dock alla nomineringsgrupper som deltar i något av de val som äger rum på röstmottagningsstället rätt att själva lägga ut valsedlar på samma plats. Alla nomineringsgrupper ska vid tillämpning av bestämmelserna om utläggning av valsedlar behandlas lika. Nomineringsgrupperna har hittills ansvaret för utläggning av valsedlar vid val till kyrkofullmäktige. Se dock vidare nedan angående 2017 års kyrkomötesbeslut.

Vid genomförande av 2017 års kyrkoval trycktes 4 miljoner blanka valsedlar som distribuerades till 614 valnämnder. Därutöver trycktes 95 miljoner namnvalsedlar beställda av 682 nomineringsgrupper fördelat på 3 272 leveransadresser. Sammantaget skickade valkansliet 4 826 unika försändelser med valsedlar.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om distribution av valsedlar har tidigare behandlats av kyrkomötet.

I motionen *Förenkla hanteringen av valsedlar* (2007:47) föreslogs att en stor del av valsedlarna till kyrkomötet och valsedlarna till stiftsfullmäktige skulle gå direkt till valnämnderna och att nomineringsgrupperna skulle få beställa just vad den egna gruppen behöver för valarbetet inom ramen för valbudgeten. Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande *Valfrågor* (O 2007:5) avslag på motionen med motiveringen att förslaget medför stora praktiska och ekonomiska konsekvenser som inte uppväger fördelarna. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag (KmSkr 2007:17).

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motionen *Förenkla valarbetet* (2013:45) om distribution av valsedlar till valnämnderna. Motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. I betänkandet *Vissa frågor om de kyrkliga valens administration* (O 2013:14) föreslog Organisationsutskottet att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå men att frågan trots allt var viktig att belysa. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att med anledning av bland annat motion 2013:45 uppdras till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en fördjupad analys av motionens förslag och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration (KmSkr 2013:17). Kyrkostyrelsen redovisade i en skrivelse (KsSkr 2015:2, bilaga 3, s. 52) sin fördjupade analys av att från och med kyrkovalet 2017 låta distribuera valsedlarna direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Analysen visade att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet.

Valsedlar till kyrkovalet trycks och levereras löpande under perioden från och med den 10 juni fram till och med mitten av augusti under valåret. Under perioden levererar tryckerierna de valsedlar som har tryckts löpande. Genom att styra om distributionen till valnämnderna beräknas antalet leveransadresser öka väsentligt, från 3 244 till ca 16 494 stycken.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. Det skulle även behöva regleras

att det är valnämnden som ska ansvara för utläggning av alla valsedlar, inte endast blanka, på samtliga röstmottagningsställen.

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkostyrelsens valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Kyrkostyrelsen bedömde att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen, i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna, inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet. Mot denna bakgrund saknades enligt kyrkostyrelsen tillräckligt starkt bärande skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som då hade föreslagits. Kyrkostyrelsen menade dock att frågan om valsedelsdistributionen är angelägen att följa och i den mån det är möjligt att underlätta. Kyrkostyrelsen beslöt därför om att öka antalet leveransadresser i kyrkomötesvalet från tre till sex i respektive valkrets (stift), för att minska de avstånd som valsedlar behöver distribueras av nomineringsgrupperna.

Vid 2015 års kyrkomöte behandlades ytterligare en motion (2015:79) om förändrad valsedelsdistribution. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgruppen kan hämta sina valsedlar på plats hos valnämnden. Organisationsutskottet, som i sitt betänkande (O 2015:1) redovisade kyrkostyrelsens återredovisning av uppdraget från 2013, föreslog avslag på motionen. Detta blev också kyrkomötets beslut. Utskottet anförde följande.

Utskottet är medvetet om att distributionen av valsedlar till valnämnderna är en stor och kostsam insats, oavsett vem som genomför den. Utskottet menar dock att motionens förslag är särdeles kostnadsdrivande och påverkar församlingar och pastorat i alltför stor omfattning för att fördelarna med motionens intentioner ska överväga nackdelarna. Utskottet menar också att nomineringsgruppernas arbete med valsedlar är en viktig del av det demokratiska arbetet inom Svenska kyrkan.

Kyrkomötet 2017 beslutade på förslag av Organisationsutskottet (O 2017:11) med anledning av en motion (2017:69) att uppdra till kyrkostyrelsen att införa en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ska se till att även valsedlar för de lokala valen, i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde och som kommit till valnämnden i rätt tid, finns utlagda på samma sätt som valsedlar till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Ärendet bereds för närvarande av kyrkostyrelsen och planeras slutrapporteras till kyrkomötet 2019 (KsSkr 2018:3 s. 10, KmSkr 2017:23).

Rösträtt vid direkta val

Gällande ordning m.m.

Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är kyrkobokförd i 1. församlingen, om det gäller val till en församling, 2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat, 3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller 4. landet, om det gäller val till kyrkomötet (33 kap. 2 § kyrkoordningen). Frågor om rösträtt vid direkta val avgörs på grundval av en röstlängd som har upprättats före valet (33 kap. 3 §). Röstlängden upprättas för varje valdistrikt och upptar dem som har rösträtt vid valen, grundat på uppgifterna i tillhörighetsregistret (56 kap. 1 § 1) 30 dagar före den ordinarie valdagen (38 kap. 37 §). Det innebär att den som efter denna tidpunkt väljer att utträda ur Svenska kyrkan behåller sin rösträtt, medan den som inträtt som medlem inte kommer att erhålla rösträtt. En felaktig uppgift i röstlängden kan dock rättas (38 kap. 41 §).

Till bestämmelsen i 33 kap. 2 § om röstberättigade finns även ett antal beroenden på andra håll i regelverket. Exempelvis avgörs med grund i bestämmelsen vem som vid varje given tidpunkt är klagoberättigad i vissa förberedande beslut inför kyrkovalet (38 kap. 91 §). Vidare baseras antalet mandat som ska finnas i kyrkofullmäktige på antalet röstberättigade per den 1 oktober året före valåret (3 kap. 5 §). Detsamma gäller fördelningen av fasta valkretsmandat vid val till stiftsfullmäktige (38 kap. 14 §) respektive kyrkomötet (38 kap. 18 §). Det påverkar även vem som kan vara stödperson för nyregistrering av gruppbe-teckningar i ett direkt val (38 kap. 21 §). Även den fördelning av elektorer som stiftsstyrelsen ska besluta om i samband med biskopsval, som genomförs vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen bestämt, är beroende av antalet röstberättigade enligt 33 kap. 2 § (8 kap. 17 §).

Tabellen nedan redovisar inträden och utträden enligt kyrkobokföringen för personer som både inträtt och utträtt ur Svenska kyrkan under perioden januari–oktober samma år. En person kan under perioden ha inträtt eller utträtt mer än en gång. Som jämförelsetal anges även totalt antal inträden i respektive utträden ur Svenska kyrkan för motsvarande period samt andelen återinträden och återutträden i procent av det totala antalet in- och utträden. Siffrorna tar inte hänsyn till hur många som har uppfyllt rösträttsålder. Vid kyrkovalet 2017 omfattade röstlängden dem som var röstberättigade den 18 augusti 2017. Antalet röstberättigade var 5 160 334 personer varav 984 680 röstade.

		Åter- utträden	Åter- inträden	Utträden	Inträden	Andel åter- utträden	Andel åter- inträden
2015	jan-feb	52	65	3 440	1 361	1,51 %	4,78 %
	mar-apr	72	54	8 374	1 567	0,86 %	3,45 %
	maj-jun	69	54	7 113	1 776	0,97 %	3,04 %
	jul-aug	50	53	5 237	1 044	0,95 %	5,08 %
	sep-okt	86	69	19 247	1 310	0,45 %	5,27 %
2016	jan-feb	27	46	4 255	1 238	0,63 %	3,72 %
	mar-apr	69	56	10 862	1 502	0,64 %	3,73 %
	maj-jun	107	99	18 096	1 703	0,59 %	5,81 %
	jul-aug	87	60	14 330	924	0,61 %	6,49 %
	sep-okt	323	221	32 834	1 143	0,98 %	19,34 %
2017	jan-feb	54	52	6 839	1 182	0,79 %	4,40 %
	mar-apr	77	45	16 664	1 506	0,46 %	2,99 %
	maj-jun	60	96	9 935	1 760	0,60 %	5,45 %
	jul-aug	63	181	10 023	1 501	0,63 %	12,06 %
	sep-okt	301	124	44 362	2 134	0,68 %	5,81 %

Utskottets överväganden

Motion 2018:7

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:7.

Utskottet konstaterar att kyrkomötet vid flera tidigare tillfällen har behandlat frågor om distribution av valsedlar. Det är en viktig och i många delar komplicerad insats som är kostsam oavsett hur och av vem den genomförs. Vid kyrkomötet 2015 behandlades senast en liknande motion. Utskottet uttalade då att det dåvarande förslaget, som handlade om distribution av valsedlar direkt till valnämnderna, var så kostnadsdrivande och hade en så stor påverkan på församlingar och pastorat att fördelarna med en förändrad distribution inte kunde överväga nackdelarna. Detta är också utskottets uppfattning avseende förslaget i den nu aktuella motionen. Förslaget skulle därutöver innebära att ansvaret för valsedelsdistributionen överflyttas till stiftens. Inte heller detta menar utskottet skulle vara en lämplig ordning sett till stiftens olika förutsättningar. Utskottet menar därför att motionen ska avslås.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att kyrkomötet 2017 fattade beslut om att valnämndens skyldighet att lägga ut valsedlar på röstmottagningsställen ska utvidgas till att avse samtliga val, vilket kan minska nomineringsgruppernas insats något. Det har även under utskottets överläggningar framkommit att det finns ytterligare utrymme för effektivisering av den valsedelsdistribution som görs inom ramen för gällande ordning. Utskottet noterar i denna del att kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2015 uttalade (KsSkr 2015:2, bilaga 3, sidan 53) att valsedelsdistribution är en angelägen fråga att följa och, om möjligt, underlätta hanteringen av. Utskottet förutsätter därför att kyrkostyrelsen också gör detta löpande, inte minst med utgångspunkt i kyrkostyrelsens utvärdering av valets genomförande. Utskottet noterar slutligen att det även finns möjlighet för nomineringsgrupperna att i vissa delar samverka och samordna valsedelshanteringen lokalt.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:89.
--

Fråga om rösträtt i de kyrkliga valen är en demokratifråga och valhandlingen har betydelse som ett uttryck för samhörigheten med kyrkan. Av dem som inträder i Svenska kyrkan finns ett mindre antal som inom en kort tid därefter åter utträder. Skälen för detta kan vara många och motiven till detta kan inte utläsas genom statistiska uttag. Av det uttag som redovisas i bakgrunden kan dock utläsas att antalet korta medlemskap, till skillnad från vad som ibland framförs, i vart fall inte har ökat i någon påtaglig omfattning i samband med 2017 års kyrkoval. Det är enligt utskottets mening inte lämpligt att mot denna bakgrund överväga att begränsa en nybliven tillhörigs samhörighet med kyrkan genom att inskränka rösträtten. Utskottet noterar också de synpunkter som Kyrkorättsnämnden har framfört. Utskottet föreslår av dessa skäl att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:7y

Rösträtt för nyligen inträdda medlemmar

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:89

I första att-satsen i motion 2018:89 finns ett förslag till ändring 33 kap. 2 § kyrkoordningen som innebär att det ska vara ett nytt villkor för att ha rösträtt vid direkta kyrkliga val att tillhöra Svenska kyrkan den 1 november året före valåret. Andra att-satsen i motionen innehåller inte något förslag till ändring i kyrkoordningen och behandlas därför inte av Kyrkorättsnämnden.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:89.

Om bestämningen av vem som har rösträtt fixeras till en viss tidpunkt förändras den faktiska innebörden i ett antal bestämmelser i kyrkoordningen där det är av betydelse vilka personer och hur många som är röstberättigade. Det gäller t.ex. vilka personer som enligt 4 kap. 23 § nominerar kandidater inför val av församlingsråd eller hur många elektorer som ska utses av vart och ett av församlingarnas/pastoratens kyrkofullmäktige inför ett kommande biskopsval enligt 8 kap. 17 §. Enligt vissa bestämmelser avseende kyrkovalet ska en avstämning göras av antalet röstberättigade den 1 oktober året före ett valår. Det gäller bl.a. fördelningen av fasta valkretsmandat vid val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet enligt 38 kap. 14 § respektive 38 kap. 18 §. Det är inte känt vid en avstämning den 1 oktober vilka som kommer att tillhöra Svenska kyrkan en månad senare, alltså den 1 november. Det blir med hänsyn till det som här redovisats inte möjligt att fatta beslut om den föreslagna ändringen i 33 kap. 2 § utan att ändra även andra bestämmelser i kyrkoordningen.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:10

Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:18 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med ändring i kyrkoordningen så att främlingsfientliga och rasistiska grupper hindras från deltagande i Svenska kyrkans arbete och förbjuds att bilda nomineringsgrupper inför kyrkovalet. Utskottet tar kraftfullt avstånd från alla former av rasism och andra kränkningar av alla människors värde och värdighet. Svenska kyrkans beslutsorgan har ett kollektivt ansvar för att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära följs. Utskottet finner att kampen mot rasism och andra sådana kränkningar bör föras genom öppen och fri debatt snarare än genom förbud i kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:18.

Motionens förslag

Motion 2018:18 av Lars B Andersson m.fl. Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med ändring i kyrkoordningen så att främlingsfientliga och rasistiska grupper hindras från deltagande i Svenska kyrkans arbete och förbjuds att bilda nomineringsgrupper inför kyrkovalet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:18 i Ln 2018:5y, *bilaga*.

Bakgrund

Om nomineringsgrupper och partier

Enligt 2 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är Svenska kyrkan en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet.

I inledningstexten till kyrkoordningens nionde avdelning, om val, står bl.a. följande.

Inom kyrkan väljs människor till olika förtroendeuppdrag och för att överlägga och fatta beslut på hela gemenskapens vägnar. Så har det varit

genom kyrkans hela historia. I mycket har kyrkans beslutsordningar knutit an till men även påverkat vad som har gällt i det samhälle där kyrkan har verkat.

Svenska kyrkan har den ordningen att de kyrkotillhöriga väljer sina företrädare i beslutande organ genom demokratiska val. Därigenom ger de kyrkliga valen var och en som tillhör kyrkan en möjlighet att ta ansvar för hur församlingen ska fullgöra sin grundläggande uppgift och hur stiftet och den nationella nivån ska främja den uppgiften. Denna breda delaktighet i kyrkans styrelse har också sin grund i kristen människosyn och i Guds folks gemensamma ansvar på dopets grund för kyrkans alla angelägenheter.

Valsystemet kan utformas på olika sätt så länge grundläggande värden tas till vara. Dit hör rätten till fria val som ger möjlighet för var och en att med lika rösträtt välja enligt sin egen övertygelse. Valhandlingen har också betydelse som ett uttryck för samhörighet med kyrkan.

Nomineringsgrupper förekommer endast i förhållande till de direkta val som genomförs enligt 38 kap. kyrkoordningen. En definition av vad en nomineringsgrupp är saknas i förarbetena till kyrkoordningen. Det förutsätts i 38 kap. kyrkoordningen att en nomineringsgrupp har registrerat en gruppbezeichnung och anmält ett antal kandidater för att kunna delta i valet. I delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) användes termen parti i stället för nomineringsgrupp. Utredningen anförde att termen parti definierades i enlighet med dåvarande 3 kap. 7 § regeringsformen, där det stadgades att ”med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning”. Enligt utredningen är det väljarnas egen sak att själva organisera sig i grupper, som i dessa sammanhang benämndes partier. Utredningen poängterade att termen parti inte enbart avsåg politiska partier. I huvudbetänkandet *Förslag till kyrkoordning* (SKU 1998:1) hade termen parti ersatts av termen nomineringsgrupp utan någon närmare beskrivning varför. Inte heller Svenska kyrkans centralstyrelse berörde frågan i den efterkommande skrivelsen (CsSkr 1998:3). Utredningens uttalanden gällande termen parti torde dock gälla termen nomineringsgrupp.

Vad gäller termen parti så fanns den tidigare definierad i 3 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen. Enligt det nu borttagna tredje stycket i nämnda lagrum var ett parti varje sammanslutning eller grupp av väljare som uppträder i val under särskild beteckning. Det fanns således inga krav på särskild storlek eller form för att ett parti skulle anses föreligga. Det krävdes inte heller att partiet hade något politiskt program, stadgar eller styrelse. Ett parti behövde inte heller uppfylla kriterierna för en juridisk person.

I den nu gällande regeringsformen finns ingen definition av termen parti. När definitionen föreslogs tas bort anförde regeringen att ändringen inte innebar någon ändring i sak i fråga om möjligheterna för en sammanslutning eller väljargrupp att ställa upp i val utan att dessförinnan ha organiserat verksamheten på sådant sätt att kraven för att vara en juridisk person är uppfyllda. Regeringen anförde vidare att det faktum att termen parti inte är närmare definierat i lag är ett uttryck för att det i vårt land sedan lång tid har ansetts vara en viktig princip att partiernas verksamhet ska regleras med försiktighet med hänsyn till vikten av en fri åsiktsbildning. Några rättsliga begränsningar avseende partiernas ideologier finns inte heller. Avsaknaden av restriktioner vad gäller partibildning ska ses i ljuset av regeringsformens starka skydd för föreningsfriheten, som tillförsäkrar var och en frihet gentemot det allmänna att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Föreningsfriheten anses

grundläggande för den politiska verksamheten eftersom politiska partier är att anse som föreningar. Regeringen betonade dock att allmänna lagar och andra bindande föreskrifter naturligtvis gäller fullt ut för partier och deras företrädare liksom för andra organisationer och deras företrädare. (se prop. 2013/14:70)

Om inomkyrklig tillsyn

Enligt inledningstexten till kyrkoordningens trettonde avdelning, om tillsyn och överklagande, har alla som tillhör kyrkan ansvar för att evangeliet når ut, men att det inte utövas någon formell tillsyn över detta. Däremot behövs, för gemenskapen och enhetens skull, en särskilt ordnad tillsyn över församlingarna. Det hör till biskopens och stiftets uppdrag att svara för en sådan tillsyn. Församlingarnas självstyrelse utövas inom ramen för kyrkans gemensamma bekännelse och ordningar. Därför är de underkastade tillsyn från biskop och domkapitel. De som tillhör en församling har också möjlighet att få prövat om beslut har fattats enligt den fastställda ordningen. Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst avger löften att fullgöra sina uppgifter enligt kyrkans lära och ordning. På den grunden ges han eller hon ett särskilt ansvar för grundläggande funktioner i kyrkans liv. Alla i vigningstjänsten måste därför svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen. Tillsynen över detta utövas av biskopen och domkapitlet i respektive stift, och för biskoparnas del av en särskild ansvarsnämnd på nationell nivå.

Till detta kan nämnas regleringen i 5 kap. 2 § tredje stycket kyrkoordningen, där det sägs att kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I inledningstexten till kyrkoordningens första kapitel sägs att den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för ska komma till uttryck i allt vad kyrkan gör och säger. Det hör till kyrkoherdens uppdrag att verka för och ha tillsyn över att detta gäller i församlingar och pastorat. I detta ingår ett ansvar för kyrkoherden att uppmärksamma domkapitel och biskopen på om det t.ex. fattas beslut som kyrkoherden menar står i strid mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Om förbud mot rasistiska organisationer

Enligt artikel 4(b) i Förenta nationernas (FN:s) konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (Rasdiskrimineringskonventionen) har Sverige en folkrättslig skyldighet att förbjuda rasistiska organisationer samt att kriminalisera medlemskap i dessa organisationer. Sverige ratificerade konventionen år 1971. Frågan om införande av ett förbud mot rasistiska organisationer i Sverige har varit föremål för en rad utredningar. Sverige har kritiserats av bl.a. FN:s rasdiskrimineringskommitté för att inte fullt ut leva upp till konventionens artikel 4 (b). Den svenska lagstiftaren har dock ansett att svensk lagstiftning lever upp till konventionens krav, bl.a. genom införande av brottsbalkens (1962:700) bestämmelser om hets mot folkgrupp (se 16 kap. 8 § BrB).

I sitt betänkande *Fri- och rättigheter, m.m.* (2017/18:KU34) avstyrkte Konstitutionsutskottet en motion om förbud mot rasistiska organisationer. Utskottet hänvisade bl.a. till sina tidigare ställningstaganden i frågan, då man uttalat att svårigheterna att upprätthålla grundläggande rättssäkerhetskrav vad gäller förutsebarhet och avgränsning av det straffbara området leder till att ett förbud mot rasistiska organisationer inte borde införas. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Genom kommittédirektiv 2018:61 *Rasistiska symboler* har en särskild utredare fått i uppdrag att bl.a. ta ställning till om den nuvarande straffrättsliga regleringen i fråga om rasistiska och liknande symboler är ändamålsenligt utformad och att överväga

behovet av och förutsättningarna för att förtydliga eller komplettera dagens lagstiftning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2019.

Kyrkomötets tidigare behandling

2017 års kyrkomöte behandlade en motion (2017:109) om förbud mot rasistiska nomineringsgrupper. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande O 2017:6 att utskottet tar avstånd från rasism och extremism. Utskottet anförde vidare att det ställer sig kritiskt till att förbjuda vissa människor och nomineringsgrupper på det sätt som föreslogs i motionen och på så vis inskränka demokratin. Motionen föreslogs avslås och kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration

Den 18–20 september 2018 medverkade ärkebiskop Antje Jackelén vid konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration ("World Conference on Xenophobia, Racism, and Populist Nationalism in the Context of Global Migration") som anordnades av Kyrkornas världsråd och Vatikanen. Konferensen samlade kyrkoledare från hela världen och representanter från olika samhällssektorer, bl.a. flera FN-organ. Konferensdeltagarna enades om ett uttalande som finns översatt till svenska. I uttalandet sägs bl.a. följande:

Rasism skapar och vidmakthåller utsattheten för medlemmar av vissa grupper och förvägrar dem deras rättigheter och existens och försöker rättfärdiga förtrycket av dem. I den meningen är rasism en synd, både i sina personliga och systemiska uttryck, och går stick i stäv med den kristna tron. Den är ofta närvarande både i länder som migranter kommer ifrån och dit de beger sig. Människor med en tro måste fördöma rasism, eftersom den förvägrar mänsklig värdighet och tillhörighet till den mänskliga familjen och vanställer Guds avbild i varje människa. (<https://www.svenskakyrkan.se/nyheter/uttalande-fran-konferens-om-framlingsfientlighet-rasism-och-populistisk-nationalism>)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:18.

Utskottet vill inledningsvis poängtera att det kraftfullt tar avstånd från alla former av rasism och andra kränkningar av alla människors värde och värdighet. Utskottet delar till fullo skrivningarna i Läronämndens yttrande (2018:5y) om att det är grundläggande i kristen människosyn att värna, driva och ge uttryck för alla människors lika och okränkbara skapelsegivna värde och värdighet och att det i Svenska kyrkan förutsätts att beslutsorganen, där nomineringsgrupperna är företrädade, följer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Svenska kyrkans beslutsorgan har ett kollektivt ansvar för att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära följs. Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst har ett särskilt ansvar och måste svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen. Förtroendevalda inom Svenska kyrkan förutsätts dela Svenska kyrkans grundläggande värderingar, men det finns inget bekännelsekrav på enskilda förtroendevalda. Tillsynen från biskop och domkapitel avser församlingarnas och pastoratens beslutsorgan och personer inom vigningstjänsten.

Utskottet finner att kampen mot rasism, främlingsfientlighet och andra kränkningar bör föras genom öppen och fri debatt snarare än genom förbud i kyrkoordningen. Att företrädare för Svenska kyrkan i olika sammanhang lyfter fram den kristna människosynen är ett bättre redskap i kampen mot rasismen än att förbjuda vissa grupper. Ett exempel som är värt att lyfta fram särskilt är uttalandet som gjordes av konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration, där ärkebiskop Antje Jackelén deltog. Att genom ändringar i kyrkoordningen utestänga vissa åsikter och nomineringsgrupper strider mot grundläggande demokratiska principer och leder till svåra avgränsningsproblem. Vidare riskerar det att leda till allt fler inskränkningar på sikt.

Mot bakgrund av det anförda, och med ett kraftfullt avståndstagande från alla former av rasism och kränkningar av alla människors värde och värdighet, föreslår utskottet att motion 2018:18 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2018:18.

Lars B Andersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:5y

Svenska kyrkans människosyn och beslutsorgan

Läronämndens yttrande över motion 2018:18

Det är grundläggande i kristen människosyn att värna, driva och ge uttryck för alla människors lika och okränkbara skapelsegivna värde och värdighet.

Av kyrkoordningens inledningstext till sjunde avdelningen framgår följande:

Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag. Förtroendevalda, frivilliga medarbetare, anställda och de som vigs till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra de speciella uppdrag som de anförtrotts i solidaritet med Svenska kyrkan och kyrkans tro, bekännelse och lära. Alla står i evangeliets tjänst och under dess auktoritet.

I Svenska kyrkan förutsätts således att beslutsorganen, där nomineringsgrupperna är företrädare, följer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:11

Rösträtt för präster och diakoner i EFS vid biskopsval

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2018:64 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att initiera de ändringar i styrdokument som behöver göras för att präster och diakoner i aktiv tjänst inom EFS ska få rösträtt vid val av biskop i Svenska kyrkan. Enligt utskottets mening är den avgränsning som idag finns vad avser rösträtt för präster och diakoner i biskopsval väl avvägd. Vidare noterar utskottet att en översyn av processen kring nominering och val av biskopar planeras remitteras hösten 2018. Utskottet anser att resultatet av detta arbete ska inväntas. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:64.

Motionens förslag

Motion 2018:64 av David Castor, Rösträtt vid biskopsval för präster och diakoner i EFS

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera de ändringar i styrdokument som behöver göras för att präster och diakoner i aktiv tjänst inom EFS ska få rösträtt vid val av biskop i Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:64 i Ln 2018:7y, *bilaga*.

Bakgrund

Allmänt om rösträtt i biskopsval

Biskopsval regleras i 8 kap. 7–39 a §§ kyrkoordningen. Av reglerna framgår bl.a. att vid ett biskopsval, som inte avser befattningen som ärkebiskop eller biskop i Visby stift, har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter,
2. de som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat, och
3. särskilt utsedda elektor. (se 8 kap. 13 §)

Om valet avser biskop i Visby stift har utöver de personer som redan nämnts rösträtt som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner för utlandsförsamlingarna. (se 8 kap. 14 a §)

Vid valet av ärkebiskop har domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter i samtliga stift rösträtt, tillsammans med ledamöterna i kyrkostyrelsen, de som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner i Uppsala stift eller i någon av dess församlingar eller pastorat samt särskilt utsedda elektor i Uppsala stift. (se 8 kap. 14 §)

Elektorerna väljs av kyrkofullmäktige i församlingar och pastorat. Det ska väljas lika många elektor som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda i stiftets församlingar och pastorat samt anställda pastorsadjunkter när stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkt för valet. För elektorerna ska det väljas lika många ersättare. Vid valet av elektorerna och deras ersättare får inte de personer rösta som redan har rösträtt vid biskopsvalet. (se 8 kap. 16, 18, 20 och 22 §§) Valbar till elektor och ersättare för elektor är den som är valbar till ledamot i kyrkofullmäktige. Den som redan har rösträtt vid biskopsvalet är dock inte valbar. (se 8 kap. 22 §)

Vid val av biskop i Visby ska för varje församling i Svenska kyrkan i utlandet de valda ledamöter i kyrkorådet som tillhör Svenska kyrkan välja lika många elektor som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda för församlingen vid tidpunkten för elektorsvalet. En elektor ska tillhöra Svenska kyrkan och vara valbar i den församling som förrättar valet. (se 8 kap. 23 a §)

Kyrkomötets tidigare behandling

Reglerna om rösträtt vid biskopsval har ändrats sedan kyrkoordningens ikraftträdande. Redan vid kyrkoordningens tillkomst diskuterades frågan om diakonernas rösträtt vid biskopsval och efter förslag om detta i utredningen *Styra och leda* (SKU 2008:1) beslutade 2009 års kyrkomöte om en sådan ordning. I nämnda utredning behandlades även frågan om präster inom EFS skulle ges rösträtt i biskopsval. Utredningen anförde att det finns ett direkt samband mellan vilka präster som är valbara till domkapitlet och som deltar i det valet, och vilka präster som har rösträtt i biskopsval. Utredningen menade vidare att även om EFS-prästerna står under tillsyn av biskop och domkapitel utan att ha rösträtt i biskopsvalet så kan samma sak sägas om andra präster och även diakoner, inte minst de som är pensionerade.

Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse *Styrning och ledning m.m.* (KsSkr 2009:5) att det ”skulle vara olämpligt att göra en avgränsning som innebär att EFS-prästerna hade rösträtt, men inte andra präster och diakoner som står under tillsyn av biskop och domkapitel utan att fördenskull ha en sådan anställning som enligt Kyrkostyrelsens förslag skulle leda till rösträtt” (KsSkr 2009:5, sidan 56). Organisationsutskottet instämde i sitt betänkande O 2009:1 i kyrkostyrelsens bedömning och kyrkomötet följde utskottets förslag.

Frågan om rösträtt för EFS-präster anställda i samarbetskyrkor behandlades även av 2011 års kyrkomöte med anledning av en motion (Mot 2011:50). Organisationsutskottet konstaterade i sitt betänkande (O 2011:10) att flertalet EFS-präster är anställda i en EFS-förening, men att det även finns EFS-präster anställda i en församling. De senare är dock normalt inte anställda på en befattning som präst utan på andra befattningar. Om en EFS-präst ändå har anställning som komminister så har hon eller han rösträtt både vid biskopsval och vid domkapitelsval. Utskottet anförde vidare att det finns ett stort antal andra präster och diakoner som, i likhet med EFS-prästerna, står under biskopens och domkapitlets tillsyn men som inte heller har rätt att delta i

biskops- eller domkapitelsval. Utskottet menade att det är en god ordning att avgränsningen av vilka som ska ha rösträtt i dessa val har gjorts till de som är anställda som präster eller diakoner. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2015 års kyrkomöte beslutades att med anledning av motion 2015:85 uppdra till kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen att stiftet utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar. En promemoria har upprättats och planeras remitteras hösten 2018. (se KsSkr 2018:3 *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden*).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:64.
--

Utskottet konstaterar att det redan idag är så att inte alla präster och diakoner har rösträtt i biskopsval utan enbart de som är anställda tills vidare eller minst sex månader som präster eller diakoner i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat. Den avgränsningen anser utskottet vara väl avvägd. Om utvecklingen inom Svenska kyrkan skulle gå emot att allt fler präster och diakoner tjänstgör under andra former än idag, skulle möjligen ett större grepp behöva tas om frågan om rösträtt i biskopsval.

Utskottet noterar vidare att en översyn av processen kring nominering och val av biskopar planeras remitteras hösten 2018. Resultatet av detta arbete anser utskottet ska inväntas. Mot bakgrund av det anförda föreslås motion 2018:64 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlqvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:7y

Rösträtt vid biskopsval för präster och diakoner i EFS

Läronämndens yttrande över motion 2018:64

Enligt Svenska kyrkans episkopala ordning står alla präster och diakoner som innehar anställning i stiftsorganisationen eller stiftets församlingar eller är bosatta inom stiftets område under biskopens tillsynsansvar.

Rösträtt i biskopsval är enligt 8 kap. § 13 kyrkoordningen emellertid begränsad och omfattar inte alla som står under biskopens tillsyn.

Utifrån Svenska kyrkans episkopala ordning finns inga läromässiga hinder för att förändra regleringen av rösträtten vid biskopsval i enlighet med förslaget.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:12

Begravningsverksamhet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner. I motion 2018:30 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att dels utvärdera hur Svenska kyrkan sedan år 2000 hanterat sitt myndighetsansvar för begravningsverksamheten, dels utreda konsekvenserna av en överföring av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten från Svenska kyrkan till kommunerna. Utskottet finner att det saknas skäl att ompröva kyrkomötets tidigare ställningstaganden i frågan om huvudmannaskapet för begravningsverksamheten. Det saknas därför också behov av att tillsätta en utredning av det slag som motionären efterfrågar. I motion 2018:46 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att besluta om former för att utarbeta riktlinjer inom begravningsverksamheten för transport av urnor och andra avgifter som styrs av externa aktörer. Utskottet menar att det inte har framkommit några uppgifter som talar för att det problem som beskrivs i motionen är omfattande och att det stöd som efterfrågas kan erbjudas på andra sätt än som föreslås i motionen. Utskottet föreslår att motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:30.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:46.

Motionernas förslag

Motion 2018:30 av Sten Janson m.fl., Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att dels utvärdera hur Svenska kyrkan sedan år 2000 hanterat sitt myndighetsansvar för begravningsverksamheten, dels utreda konsekvenserna av en överföring av huvudmannaskapet för begravningsverksamheten från Svenska kyrkan till kommunerna.

Motion 2018:46 av Lars G Linder, Avgifter för transport av urnor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen besluta om former för att utarbeta riktlinjer inom begravningsverksamheten för transport av urnor och andra avgifter som styrs av externa aktörer.

Bakgrund

Huvudmannaskapet

Gällande ordning m.m.

Huvudman för begravningsverksamheten är, enligt begravningslagen (1990:1144), den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Det finns en huvudman inom varje förvaltningsområde. (Prop. 1998/99:38 Staten och trossamfunden – Begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen m.m., s. 98).

I 2 kap. 3 § kyrkoordningen erinras om att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Om flera församlingar samverkar i ett pastorat, som utgör en kyrklig samfällighet, ligger uppgiften att som huvudman ha ansvar för begravningsverksamheten hos pastoratet (2 kap. 5 § första och tredje styckena, jfr 2 kap. 10 a §). Den 1 januari 2019 träder nya bestämmelser med anknytning till begravningsverksamheten i kraft. Dessa bestämmelser beslutades av 2017 års kyrkomöte (se KmSkr 2017:18, O 2017:1, SvKB 2017:17) och innebär att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet genom beslut i kyrkofullmäktige ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a §). Det ingår även i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (57 kap. 1 §) och kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § 10). Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten enligt begravningslagen (10 kap. begravningslagen). (Se vidare KsSkr 2017:5 s. 12 f. och 30 ff. angående frågor om den statliga och kyrkliga tillsynen.)

I 1 kap. 1 § begravningslagen definieras innehållet i begreppet begravningsverksamhet som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. I 9 kap. 6 § finns vidare en uppräknning av vilka tjänster som huvudmannen ska tillhandahålla utan kostnad för ett dödsbo. Begreppet begravningsväsendet är dock inte reglerat i begravningslagen, men anses normalt vara vidare än begreppet begravningsverksamhet. I begravningsväsendet inkluderas även åtgärder och tjänster i samband med begravning som inte inkluderas i begravningsavgiften, t.ex. anordna begravningsceremoni, gravskötsel och att svepa och lägga den avlidne i kista. (A. prop. s. 98)

I Kyrkoberedningens slutbetänkande *Staten och trossamfunden* (SOU 1994:42) föreslogs att Svenska kyrkan även efter relationsförändringen mellan kyrkan och staten ska vara huvudman för begravningsverksamheten. Som skäl anfördes att någon kritik mot den hittills gällande ordningen inte förekommit och att de borgerliga kommunerna i sina remissyttranden motsatt sig att som obligatorisk uppgift handha begravningsverksamheten. I regeringens efterföljande förslag till principbeslut om relationsförändringen, *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (prop. 1995/96:80), föreslogs att huvudmannaskapet för de allmänna begravningsplatserna skulle ligga kvar hos Svenska kyrkan, vilket också blev riksdagens beslut. I propositionen anfördes bl.a. att kyrkan sköter förvaltningen av sina begravningsplatser på ett föredömligt sätt, att flertalet kyrkogårdar d.v.s. begravningsplatser är belägna på kyrkotomter och att det finns ett starkt stöd för denna ordning bland remissorganen. I principbeslutet fastslogs även att finansieringen av begravningsverksamheten skulle vara lokalt förankrad och vara en del av kyrkoavgiften för dem som är medlemmar i

Svenska kyrkan. Det senare har dock delvis förändrats därefter, bl.a. på initiativ av Svenska kyrkan, se Kyrkorättsutskottets betänkande *Huvudmannaskap för begravningsverksamheten* (Kr 2013:6) för en närmare redogörelse.

O 2018:12

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet år 2003 behandlades en motion (2003:20) där Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten berördes. Kyrkomötet avslöt motionen på förslag av Kyrkorättsutskottet. Utskottet menade att Svenska kyrkan ombesörjer begravningsverksamheten på ett bra sätt, att verksamheten är ett naturligt inslag i kyrkans verksamhet samt att de skäl som låg till grund för beslutet om den nuvarande ordningen inte har förändrats (Kr 2003:4).

Vid kyrkomötet år 2004 behandlades ett förslag (motion 2004:6) om att driva frågan att förbjuda regeringen utreda ett annat huvudmannaskap för begravningsverksamheten för icke-kristna trosbekännare. Även denna motion avslöts på förslag av Kyrkorättsutskottet, som anförde att Svenska kyrkan har anförtrotts uppgiften av staten, att det inte framförts några önskemål från samhällets sida om en ändring och att det därmed inte är en angelägenhet för Svenska kyrkan att ta initiativ till en förändring (Kr 2004:3).

Vid kyrkomötena år 2013, 2015 och 2017 behandlades motioner där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle utreda konsekvenserna av ett förändrat huvudmannaskap för begravningsverksamheten (2013:59, 2015:50 och 2017:41). Kyrkomötet avslöt motionerna på förslag av Kyrkorättsutskottet, som anslöt sig till vad kyrkomötet tidigare hade uttalat om att det saknas skäl att utreda eventuella konsekvenser av ett förändrat huvudmannaskap (Kr 2013:6, 2015:3 och 2017:4). Utskottet anförde huvudsakligen att Svenska kyrkan alltjämt ombesörjer begravningsverksamheten väl och med stort förtroende, att den är en naturlig och viktig del i Svenska kyrkans arbete samt att de skäl som låg till grund för beslutet om den nuvarande ordningen alltjämt är bärande. Dessa omständigheter, menade utskottet, innebar att det också saknades behov av att tillsätta utredningar av efterfrågat slag.

Kyrkomötet 2015 gav även kyrkostyrelsen i uppdrag att klargöra hur frågorna om kyrkans tillsyn och samordning avseende begravningsverksamheten ska hanteras (se Kr 2015:2). Kyrkostyrelsen återkom till kyrkomötet 2017 med förslag om ändringar i kyrkoordningen (KsSkr 2017:5). Kyrkomötet beslöt i sak i enlighet med förslaget (O 2017:5 och KmSkr 2017:18). Ändringarna i kyrkoordningen träder i kraft den 1 januari 2019, se avsnittet ”Gällande ordning m.m.” ovan. Syftet med ändringarna är att stärka och tydliggöra församlingarnas och pastoratens arbete med utförandet av uppdraget som huvudmän, att förtydliga att stiftet har ett mandat att utöva tillsyn över hur huvudmännen fullgör sitt uppdrag och att kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid motionsbehandling vid ett antal tillfällen, senast under riksåret 2017/18, behandlat frågan om Svenska kyrkan som huvudman för begravningsverksamheten. Samtliga motioner har på förslag av konstitutionsutskottet avslagits med motiveringen att det saknas skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (Riksdagens betänkanden 2017/18:KU29, 2015/16:KU12, 2013/14:KU27, 2011/12:KU12, 2008/09:KU7, 2002/03:KU20 och 2000/01:KU1).

Riktlinjer för avgifter inom begravningsverksamheten

Gällande ordning m.m.

I förarbetena till kyrkoordningen uttalades att beslut ska tas på så låg nivå som möjligt, dvs. en s.k. subsidiaritetsprincip ska gälla inom kyrkan (SKU 1998:3 *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, s. 179). Denna har ansetts komma till uttryck bl.a. genom 6 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, där det anges att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta i. Vidare uttalades (a. bet., s. 180): ”Det är t.ex. inte den nationella nivåns uppdrag att genom uttalanden i Kyrkomötet eller på annat sätt utanför kyrkoordningens ram försöka binda församlingar och stift till ett visst handlingsmönster.” Kyrkostyrelsen har inte getts någon allmän rätt att utfärda anvisningar, riktlinjer eller rekommendationer för verksamheten i stift och församlingar (Edqvist, m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning*, s. 245). Kyrkomötets normgivning sker genom bestämmelser i kyrkoordningen eller på delegation från kyrkomötet av kyrkostyrelsen och undantagsvis domkapitlet (a. bet., s. 179. Se även 10 kap. 1 a och 2 §§). Kyrkoordningen innehåller inte några bestämmelser som delegerar till kyrkostyrelsen att bindande besluta om former för utarbetande av riktlinjer inom begravningsverksamheten eller begravningsväsendet (se angående denna term under rubriken huvudmannaskapet ovan).

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144) ingår som en tjänst i begravningsavgiften transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser. I samband med införandet av begravningsavgiften uttalades i förarbetena bl.a. följande (prop. 1998/99:38):

Det är naturligt att huvudmannens kostnadsansvar för transporter inträder när stoftet efter den avlidne kommit till den bisättningslokal eller motsvarande som huvudmannen anvisar eller när huvudmannen på annat sätt övertagit ansvaret för stoftet. Det är inte meningsfullt att söka begränsa kostnadsansvaret endast till transporter som är obligatoriska. Utgångspunkten bör i stället vara att sådana transporter av den avlidne som normalt förekommer i förvaltningsområdet i samband med en begravning bör ingå i avgiften. Dit hör t.ex. transport till en lokal för begravningsceremoni inom rimligt avstånd samt transport till begravningsplats som huvudmannen anvisar eller till och från krematorium. Det är inte möjligt att i lag i detalj precisera alla förutsättningar för att kostnaden för en transport skall ingå i begravningsavgiften. Det är en fråga som får lösas i den praktiska tillämpningen.

Att det allmänna tar ansvar för kostnaden för transporter i samband med en begravning betyder inte att transporterna måste utföras av huvudmannen för begravningsverksamheten. Det ligger lika nära till hands att den transportorganisation som redan finns hos begravningsbyråerna utnyttjas. Väsentligt är dock att transporterna utförs på ett pietetsfullt och värdigt sätt. Flertalet dödsbon tar i dag hjälp av en begravningsbyrå för att ordna en begravning. Huvudmannen bör som regel kunna svara för kostnaderna för de transporter som den av dödsboet valda begravningsbyrån utför. Det utesluter inte att huvudmannen fastställer fasta ersättningar för vissa transporter eller schablonregler för hur ersättningen skall beräknas.

För transporter av urnor som sker inom huvudmannens område, eller i övrigt där huvudmannen är skyldig att stå för transporten, stannar kostnaden i begravningsverksamheten och finansieras genom begravningsavgiftsmedel. När transporter upphandlas ska det, liksom övriga upphandlingar som genomförs enligt kyrkoordningens bestämmelser, göras affärsmässigt (47 kap. 3 § kyrkoordningen). Kostnaden för en transport som innefattas i begravningsverksamheten tas aldrig ut av dödsboet.

För säkra transporter av urnor med aska inom begravningsverksamheten, dvs. de transporter som finansieras av begravningsavgiften, finns ett ramavtal med en transportleverantör. Avtalet har tecknats av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillsammans med Sveriges Begravningsbyråers Förbund/Memento och Fonus. Samtliga medlemmar i arbetsgivarorganisationen har tillgång till avtalet.

Transport mellan olika huvudmän på grund av de anhörigas önskemål bekostas alltid av dödsboet. I de fall dödsboet vill ha en transport som faller utanför huvudmannens uppdrag, t.ex. vid transport till en annan huvudman, ska dödsboet stå för denna kostnad. Transporttjänster av detta slag erbjuds normalt inte av Svenska kyrkans huvudmän, utan av begravningsbyråer (angående begravningsbyråverksamhet, se vidare betänkande O 2013:5, KsSkr 2014:2, bilaga 2, underbilaga 2 B och KsSkr 2018:3, s. 18).

Utskottets överväganden

Motion 2018:30

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:30.

Utskottet konstaterar inledningsvis att begravningsverksamheten står under statlig tillsyn. Det är utskottets mening att den begravningsverksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans huvudmän fungerar väl och att huvudmannskapet för begravningsverksamheten fullgörs med förtroende. Även om det finns anledning att följa och analysera samhällsutvecklingen, menar utskottet att det saknas anledning att ompröva kyrkomötets tidigare ställningstaganden i fråga om huvudmannskapet (Kr 2015:6 och däri hänvisade betänkanden). Detta innebär också att det saknas behov av att tillsätta en utredning av det slag som efterfrågas. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2018:46

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:46.

Utskottet konstaterar att det inte har framkommit några uppgifter som talar för att det problem som beskrivs i motionen är omfattande. Det är utskottets mening att det stöd till församlingar och pastorat som efterfrågas redan i dag kan erbjudas på andra sätt, exempelvis via nationella ramavtal. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Arnold Boström, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahreemark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2018:13

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i 10 kap. 9 § kyrkoordningen. Den självständiga ställning som uttrycks i 10 kap. 9 § andra stycket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Valprovsningsnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur Valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Under 2017 har nämnden behandlat 14 ärenden inklusive verksamhetsberättelsen för 2016. Ärendena VN 2017/ 1 och 2017/2 gällde båda inbjudan att lämna synpunkter på promemorior. De flesta överklaganden kom in i samband med valet och avsåg följande frågor. Fastställande av kandidatförteckning (VN 2017/4), registrering av gruppbeteckning och anmälan av kandidater (VN 2017/5), presentation av nomineringsgrupper (VN2017/6) förhandsbesked avseende valsedlars giltighet (VN 2017/7), person som nekats rösta i vallokal (VN2017/8) Tillgång till valsedlar (VN2017/9), valbarhet i svenska kyrkan i utlandet (VN2017/10), felaktig information i vallokal om personvalskryss (VN2017/11), valbarhet (anteckning om dop) (VN2017/12), rangordning av personvalda kandidater m.m. (VN2017/13). Inget av besluten efter valet har medfört att något val har behövt göras om.

Valprovsningsnämnden har noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Nämnden bedömer att informationsinsatser från

kyrkokansliet i Uppsala och nytt datorstöd vid nomineringsgruppers anmälan av kandidater har haft en god effekt för att minska antalet fel som kan begås.

Valprövningsnämnden anser att det finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen). Nämnden menar att första stycket, andra meningen, skulle kunna formuleras enligt följande: ”Klaganden ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring i beslutet som begärs”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen, men utskottet har noterat att det exempel på anpassning av en bestämmelse i kyrkoordningen som anges är inom beredningsområdet för Tillsyns- och uppdragsutskottet. Utskottet har därför uppmärksammat Tillsyns- och uppdragsutskottet på vad valprövningsnämnden anfört i den delen. Kyrkomötet föreslås lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Philip Carlquist, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

TU 2018:1–18

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

- TU 2018:1 Valbarhetsvillkor för domarledamot
- TU 2018:2 Ny vuxenkatekes
- TU 2018:3 Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan
- TU 2018:4 Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner
- TU 2018:5 Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan
- TU 2018:6 Bank-id som identifikation vid in- och utträde
- TU 2018:7 Kyrkotillhörighet för utländska medborgare
- TU 2018:8 Sekretessvarning i Kbok
- TU 2018:9 Det allmänna prästadömet
- TU 2018:10 Vissa jävssituationer i domkapitlen
- TU 2018:11 Arbetsledande diakoner och församlingsråd
- TU 2018:12 Ledarskapsutbildning
- TU 2018:13 Råd vid bemötande
- TU 2018:14 Tidsbegränsat förordnande för biskop
- TU 2018:15 Konfirmation som valbarhetskriterium
- TU 2018:16 Titelskydd för församlingspedagoger
- TU 2018:17 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
- TU 2018:18 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:1

Valbarhetsvillkor för domarledamot

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:4 avsnitt 1, Valbarhetsvillkor för domarledamot, i vilken lämnas förslag till kyrkoordningsändring, av innebörd att göra det möjligt för stiftsfullmäktige att vid val av domkapitlets domarledamot besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet. Utskottet instämmer i sak i kyrkostyrelsens förslag men föreslår viss justering föranlett av Kyrkorättsnämndens yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 avsnitt 1, Valbarhetsvillkor för domarledamot

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:4, avsnitt 1 i Kn 2018:1y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Antalet domstolar utanför storstadsregionerna har sedan kyrkoordningens tillkomst minskat avsevärt. Det är en bidragande orsak till att det på sina håll förekommit svårigheter för stiftsfullmäktige att kunna utse domarledamot i domkapitlet som uppfyller villkoret att vara kyrkobokförd i en församling inom stiftet.

Inom kyrkokansliet upprättades med anledning av detta en promemoria – Undantag från valbarhetsvillkoren för domarledamot – i vilken föreslogs en ändring i 9 kap. 1 § kyrkoordningen så att det blir möjligt för stiftsfullmäktige att vid val av domarledamot till domkapitlet besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet.

Promemorian remissbehandlades på så sätt att den tillsändes stiftet. Svar inkom från alla tretton stift och samtliga remissvar tillstyrkte förslaget.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse föreslagit följande.

Det görs en ändring i 9 kap. 1 § så att det blir möjligt för stiftsfullmäktige att vid val av domarledamot till domkapitlet besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Utskottet instämmer i kyrkostyrelsens bedömning att det finns behov av att genomföra den nu föreslagna förändringen. När det gäller utformningen av bestämmelsen har Kyrkorättsnämnden i sitt yttrande lämnat ett förslag till en delvis annan ordalydelse än i kyrkostyrelsens förslag. Utskottet ansluter sig till Kyrkorättsnämndens yttrande och lämnar förslag enligt *bilaga 1*.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 9 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §

Domkapitlet ska bestå av följande ledamöter:

1. biskopen, som är ordförande,
2. domprosten, som är vice ordförande,
3. en ledamot som är anställd som präst eller diakon i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat,
4. en ledamot som är eller har varit ordinarie domare, och
5. tre övriga ledamöter.

För Domkapitlet i Visby stift ska den ledamot som avses i första stycket 3 vara anställd i stiftet eller i någon av stiftets församlingar i Sverige.

Ledamöterna som avses i första stycket 4 och 5 och deras ersättare får inte vara vigda till biskop, präst eller diakon. Bestämmelserna för förtroendevalda i 33 kap. om valbarhet, valbarhetshinder och uppdragets upphörande ska tillämpas för dessa.

Ledamöterna som avses i första stycket 4 och 5 och deras ersättare får inte vara vigda till biskop, präst eller diakon. Bestämmelserna för förtroendevalda i 33 kap. om valbarhet, valbarhetshinder och uppdragets upphörande ska tillämpas för dessa. *Stiftsfullmäktige får, i samband med val av den ledamot som avses i första stycket 4 och ersättare för den ledamoten, göra undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet i 33 kap. 4 § första stycket 3.*

För biskopen och domprosten som ledamot utses en gemensam ersättare som ska vara präst. För den ledamot som är präst eller diakon utses en ersättare som är präst eller diakon. I det fall den ordinarie ledamoten är präst ska ersättaren vara diakon. I det fall den ordinarie ledamoten är diakon ska ersättaren vara präst. För den ledamot som är eller har varit ordinarie domare utses en ersättare som uppfyller samma kvalifikationskrav. För de övriga ledamöterna utses tre ersättare.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:1y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4

I yttrandet behandlas vart ett av skrivelsens tre avsnitt för sig.

Valbarhetsvillkor

I första avsnittet föreslås en sådan ändring i 9 kap. 1 § att stiftsfullmäktige får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring för den som är eller har varit ordinarie domare och väljs till ledamot eller ersättare i domkapitlet.

När det i förslaget talas om att stiftsfullmäktige i samband med val ”får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling” kan detta uppfattas som att det är fråga om ett separat beslut om ett sådant undantag. Därefter kan man vid ett val tillämpa detta. Avsikten bör vara att man vid ett specifikt val gör ett undantag från kravet på kyrkobokföring i församling. Orden ”besluta om undantag” i det föreslagna tillägget bör därför ersättas av ”göra undantag”.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

I skrivelsens andra avsnitt föreslås i huvudsak ett tillägg i den av kyrkomötet för nationell nivå beslutade ersättningsstadgan vilket medför att Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån på begäran av kyrkostyrelsen får besluta om fast årligt arvode till ordförande i råd som kyrkostyrelsen tillsätter.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget till ändringar i ersättningsstadgan.

Övriga rättelser och ändringar

I skrivelsens tredje avsnitt finns förslag till några olika ändringar i kyrkoordningen.

Kyrkorättsnämnden noterar att det i tredje dels-satsen i ingressen till förslaget till ändringar i kyrkoordningen står lydelse av ”39 kap. 20 § andra stycket”. I enlighet med vad som regelmässigt brukar skrivas bör det bara stå ”39 kap. 20 §”.

I återgivandet av 19 kap. 1 § och 35 kap. 8 § saknas i respektive paragraf det andra stycket. Dessa stycken bör tillföras.

I 39 kap. 20 § står i första stycket, i vilket inte föreslås någon ändring, om val av ”de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket”. I 11 kap 2 § finns dock bara bestämmelser om val av ledamöter. Bestämmelser om val av ersättare som väljs av utlandsförsamlingarna finns i 11 kap. 5 § andra stycket. En hänvisning till den paragrafen bör därför föras in i 39 kap. 20 § första stycket. I andra stycket i samma paragraf kan i bestämmelserna om valbarhet för ledamöter och ersättare göras en hänvisning till paragrafens första stycke. Förslaget till ändringar i 39 kap. 20 § kan då bli följande.

39 kap.

20 §

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt 11 kap. 2 § ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket *respektive 11 kap. 5 § andra stycket*. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *första stycket* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Förslaget till ändringar i kyrkoordningen innefattar att 56 kap. 6 § ska upphöra att gälla. Det finns kvarstående hänvisningar till denna paragraf i 56 kap. 7 och 8 §§. Konsekvensändringar behöver göras i de båda sistnämnda paragrafen så att där inte längre finns någon hänvisning till en paragraf som föreslås upphöra att gälla.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Hanteringen av Kyrkorättsnämndens yttranden

Det framgår av förarbetena inför inrättandet av Kyrkorättsnämnden att avsikten är att nämndens yttranden, på motsvarande sätt som yttrandena från Kyrkorättsutskottet över kyrkoordningsändringar, ska bifogas betänkandet från det utskott som bereder det ärende som yttrandet avser. Det har dock inte gjorts någon ändring i 4 kap. 19 § i kyrkomötets arbetsordning där det anges att yttranden från Läronämnden och andra utskott ska bifogas ett utskottsbetänkande. Kyrkorättsnämnden ser det som naturligt att även dess yttranden tas med i samma bestämmelse.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:2

Ny vuxenkatekes

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:4 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en vuxenkatekes. Utskottet pekar i sina överväganden på att det pågår arbete med ett systematiskt program för undervisning och lärande och finner inte anledning att utifrån den nyöversättning som gjorts av Augsburgska bekännelsen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en vuxenkatekes. Utskottet föreslår därmed att motion 2018:4 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:4.

Motionens förslag

Motion 2018:4 av Torbjörn Aronson, Ny vuxenkatekes

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en vuxenkatekes med utgångspunkt från den nyöversättning av Augsburgska bekännelsen som gjorts av Johannelunds Teologiska Högskola och publicerats 2018.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:4 i Ln 2018:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Under åren 1983–1993 pågick det som kallades Svenska kyrkans bekännelsearbete. Hur arbetet skulle bedrivas och vad slutresultatet skulle kunna bli diskuterades under bekännelsearbetets gång. I sammanhanget pekades på de vuxenkatekeser som hade tagits fram inom de evangeliska kyrkorna i dåvarande Västtyskland och i Holland utifrån ett arbete delvis svarande mot Svenska kyrkans bekännelsearbete. Bekännelsearbetet kan efter diskussioner vid 1987 års kyrkomöte sägas ha kommit in i en ny fas. I det beslut som Centralstyrelsen då fattade om arbetets inriktning och bedrivande talades också om en katekes. ”Det är naturligt att resultatet av det pågående arbetet med identitetsfrågorna och trostolkningen resulterar i en katekes för Svenska kyrkan som då [1993] presenteras.”

Det skriftliga slutresultatet av bekännelsearbetet blev dels *Lilla boken om kristen tro*, dels *Befrielsen – stora boken om kristen tro*. Den först nämnda var en till omfånget

relativt liten skrift som kom ut i en stor mängd lokala editioner och stiftsditioner. *Befrielsen* karaktäriserades i Centralstyrelsens skrivelse 1993:4 som en samtalsbok.

Under föregående mandatperiod har vid två tillfällen behandlas motioner med förslag om utarbetande av en vuxenkatekes. I motion 2014:87 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att skapa en svensk vuxenkatekes. I enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkandet TU 2014:8 beslutade kyrkomötet att avslå motionen. Inledningsvis i de överväganden som låg till grund för utskottets förslag angav utskottet att man inte gjorde någon annan bedömning än motionären i frågan om att det har skett en försvagning av kunskapen om kristen tro och kristet liv. När det gällde hur den situationen skulle hanteras var utskottet dock inte övertygat om att lösningen med en vuxenkatekes var den som skulle väljas. Utskottet anförde bl.a. följande.

En fråga av betydelse när man ska pröva förslaget om en vuxenkatekes är om det finns en rimligt enhetlig målgrupp. Motionären lyfter fram några användningsområden och därmed också några målgrupper, t.ex. konfirmand- och vuxenundervisning. Redan dessa båda exempel pekar enligt utskottets mening på svårigheterna med en vuxenkatekes. Kyrkans vuxenundervisning måste bedrivas bland personer med tämligen olika vana att arbeta med texter av det slag som behöver finnas i en vuxenkatekes vilken också, enligt motionen, ska kunna ha karaktär av handbok och referensverk. Tar man den tyska vuxenkatekesen som modell ser man att det skulle kunna bli fråga om ett mycket omfattande arbete. Den senaste upplagan av den tyska vuxenkatekesen är på 1 020 sidor. Naturligtvis skulle en svensk motsvarighet inte behöva vara lika omfattande men det krävs ändå en betydande arbetsinsats. Till detta kan komma svårigheter att komma överens i innehållsliga frågor. Vid en jämförelse mellan Tyskland och Sverige finns anledning att notera att det är fråga om språkområden av mycket olika storlek. Detta ger olika förutsättningar för ett bokprojekt av det slag som vuxenkatekesen i Tyskland utgör. Sammantaget har utskottet funnit att övervägande skäl talar för att motionen inte ska bifallas.

I betänkandet TU 2014:8 framhölls att det finns behov av böcker, men även andra medier, som i vår tid framställer den kristna tron för vuxna personer. Utskottet konstaterade också att det finns visst material av detta slag.

Förslag om sammanställande av en vuxenkatekes återkom i motion 2015:65. Den motionen avslogs av kyrkomötet efter att ha varit föremål för förenklad motionsbehandling i betänkandet TU 2015:13. Det innebar att utskottet konstaterade att inget nytt framkommit i förhållande till vad som gällde föregående år.

På initiativ av Johannelunds Teologiska Högskola har docent Rune Söderlund gjort en nyöversättning av Augsburgska bekännelsen, vilken tillsammans med kortfattade kommentarer av Söderlund och några anslutande artiklar av andra författare har utkommit 2018. I tidigare betänkanden från Tillsyns- och uppdragsutskottet, TU 2016:6 och 2017:15, har uppmärksamats att den nu utkomna översättningen av Augsburgska bekännelsen var under utarbetande. I de nämnda betänkandena behandlades motioner med förslag om nyöversättning av bl.a. Augsburgska bekännelsen. Frågor om en nyöversättning behandlades också i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2003:15. I det betänkandet konstaterade utskottet, med hänvisning till ett yttrande 2003:20y från Läronämnden, att Svenska kyrkan inte känt behov av att auktorisera översättningar av de reformatoriska bekännelseskriterierna. I sitt yttrande Ln 2016:7y angav Läronämnden att det fordras en granskning i Läronämnden om en

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:4.

Som framgår av bakgrundsteckningen har Tillsyns- och uppdragsutskottet vid två tillfällen under föregående mandatperiod behandlat motioner med förslag om utarbetande av vuxenkatekes. Motionerna har vid båda tillfällena på förslag från utskottet avslagits av kyrkomötet. Utskottet gör ingen annan bedömning vid detta tillfälle. Det förhållandet att det kommit en ny översättning av Augsburgska bekännelsen ser utskottet inte som ett motiv i sig för att ge i uppdrag till kyrkostyrelsen att ta fram en vuxenkatekes. Augsburgska bekännelsen har en central ställning i bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i 1 kap. 1 § kyrkoordningen. Det står samtidigt klart att i undervisning och utbildning om kristen tro idag måste med nödvändighet många andra frågeställningar behandlas än de som tas upp i Augsburgska bekännelsen.

Utskottet ser i likhet med motionären att det finns behov av en grundläggande trosundervisning. Undervisning är en del av församlingens grundläggande uppgift som måste ges stöd och inspiration på olika sätt. I det sammanhanget finns skäl att peka på det som kyrkostyrelsen lyfter fram i årsredovisningen för 2017 i skrivelsen KsSkr 2018:2. Där framgår att satsningen *Dela tro – dela liv* befinner sig i en fas där delsatsningar blir färdiga och slutrapporter lämnas. Vidare anger kyrkostyrelsen att ett planeringsarbete har påbörjats under året som syftar till att som en uppföljning av *Dela tro – dela liv* få till stånd ett systematiskt och sammanhållet program för lärande och undervisning. Utskottet finner att det därmed pågår arbete som kan anses ligga i linje med det som utskottet uppfattar som det grundläggande syftet med motionen. Utskottet vill här till notera att det finns behov av böcker om kristen tro men att det därtill måste ske satsningar även på andra medier för att i vår tid ge människor möjlighet att få kunskap om och inlevelse i Svenska kyrkans evangelisk-lutherska tro.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:8y

Ny vuxenkatekes

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:2 och 2018:4

I sitt yttrande Ln 2016:7y anförde Läronämnden: ”Om en översättning av hela Konkordieboken eller någon av dess skrifter ska antas av kyrkomötet fordras granskning i Läronämnden.” Motsvarande gäller om andra normerande lärodokument ska antas av kyrkomötet.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:3

Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:9 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen med intentionen att den som varit medlem i Svenska kyrkan under en kortare tid än sex månader vid en anmälan om utträde ur kyrkan, får en karenstid på sex månader innan utträdet verkställs.

Utskottet anser att det, då det är ett mycket begränsat antal personer som endast en kort tid tillhör Svenska kyrkan och motiven bakom detta inte kan utläsas, saknas anledning att överväga att införa en karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att motion 2018:9 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:9.

Motionens förslag

Motion 2018:9 av Olov Lindquist m.fl., Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningens sjätte avdelning, 5 §, med intentionen att den som varit medlem i Svenska kyrkan under en kortare tid än sex månader vid en anmälan om utträde ur kyrkan, får en karenstid på sex månader innan utträdet verkställs.

Bakgrund

Rätten till utträde ur kyrkan framgår av 3 § lagen (1998:1593) om trossamfund där det stadgas följande.

Ingen är skyldig att tillhöra något trossamfund. Ett avtal eller löfte som strider mot denna bestämmelse är ogiltigt.

Bestämmelsen innebär att varje trossamfund måste ge möjlighet till utträde för den som tillhör samfundet. I förarbetena till lagen yttrade lagrådet att det innebär att om ett trossamfund enligt sina stadgar eller liknande grundregler har en regel om att utträde inte kan ske, är den regeln utan verkan. Bestämmelsen hindrar dock enligt lagrådet inte att trossamfundet föreskriver en viss kortare tid innan utträde beviljas för den som önskar utträda. Inte heller hindrar den att ett trossamfund föreskriver att utträde endast kan ske vid viss tidpunkt varje år.

När en kyrkotillhörig vill utträda ur Svenska kyrkan krävs enligt 29 kap. 5 § kyrkoordningen antingen en personlig anmälan hos kyrkoherden eller att en egenhändigt undertecknad handling med begäran om utträde lämnas till Svenska kyrkan. Kyrkotillhörigheten upphör enligt 8 § i samma kapitel från och med den dag då anmälan om utträdet kom in.

Tabellen nedan redovisar inträden och utträden enligt kyrkobokföringen för personer som både inträtt och utträtt ur Svenska kyrkan under perioden januari–oktober samma år. En person kan under perioden ha inträtt eller utträtt mer än en gång. Inom parentes anges totalt antal inträden respektive utträden i Svenska kyrkan. Vid kyrkovalet 2017 omfattade röstlängden dem som var röstberättigade den 18 augusti 2017. Totalt antal röstberättigade var 5 160 334 personer varav 984 680 röstade.

	2015	2015	2016	2016	2017	2017
	inträden	utträden	inträden	utträden	inträden	utträden
jan–feb	65	52	46	27	52 (1 182)	54 (6 839)
mar–apr	54	72	56	69	45 (1 506)	77 (16 664)
maj–jun	54	69	99	107	96 (1 760)	60 (9 935)
jul–aug	53	50	60	87	181 (1 501)	63 (10 023)
sep–okt	69	86	221	323	124 (2 134)	301 (44 362)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:9.

Av dem som inträder i Svenska kyrkan finns ett mindre antal som efter endast en kort tid, veckor eller månader, åter utträder. Utskottet konstaterar att motiven bakom detta inte kan utläsas av statistiska uttag och att det därför inte går att säga om det skett inträden med avsikten att endast tillhöra Svenska kyrkan under en kort tid, exempelvis med avsikt att få möjlighet att rösta i kyrkovalet eller att få del av någon kyrklig handling som förutsätter medlemskap. Det förefaller i vart fall inte som att antalet korta medlemskap påtagligt ökat i samband med kyrkovalet 2017. Mot bakgrund av detta menar utskottet att det saknas anledning att överväga att införa en karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan och föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:4

Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:22 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag dels att kartlägga frågor om avgångssamtal, dels se över förbättringar av arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsriktning. Utskottet framhåller att frågor om avgångssamtal och arbetsmiljö primärt är ett lokalt arbetsgivaransvar. Utifrån resultatet från en nyligen genomförd studie om den psykosociala arbetsmiljön ser inte utskottet skäl för att särskilt ta upp frågor om prästers och diakoners arbetsmiljö. Utskottet föreslår att motion 2018:22 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:22 av Alexander Christiansson m.fl., Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda i vilken omfattning arbetsgivarsamtal med personal som själv valt att säga upp sig genomförs och dokumenteras i Svenska kyrkan.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur förbättringar i arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsinriktning kan åstadkommas i Svenska kyrkans organisation och återkomma till kyrkomötet med åtgärdsförslag.

Bakgrund

Frågor om arbetsmiljön, och då inte minst den psykosociala arbetsmiljön, har spelat en framträdande roll i diskussioner såväl inom Svenska kyrkan som i en mer allmän debatt om Svenska kyrkans förhållanden. Med den indelning som gällde den 1 januari 2018 finns inom Svenska kyrkan 631 arbetsgivare med arbetsmiljöansvaret avseende sin personal och sina arbetsplatser. Varje arbetsgivare har ansvar för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1. I syfte att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö ska olika åtgärder vidtas utifrån regelbundna undersökningar av arbetsförhållandena och riskbedömningar.

Studie om prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö

Det har genomförts flera mer övergripande studier av arbetsmiljön i Svenska kyrkan. På uppdrag från Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation genomförde Centrum för Tillämpad Arbetslivsforskning och utvärdering (CTA) vid Malmö universitet 2017/18 en psykosocial arbetsmiljöundersökning med fokus på yrkesgrupperna präster och diakoner. Studien *En undersökning av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö* finns tillgänglig via Svenska kyrkans arbetsgivarorganisations webbplats. I en sammanfattning står det att den bild som studien ger är mångfasetterad ”och även om kraven upplevs höga, uttrycker många en glädje och tillfredsställelse i arbetet. Mötet med församlingsmedlemmar och relationen till arbetskollegorna upplevs av många som mycket givande. Av kommentarerna framgår således en bild av Svenska kyrkan som är i förändring och som en del upplever svår att identifiera sig med, medan andra välkomnar densamma”.

I studiens avslutning dras vissa slutsatser och de som genomfört studien ger också några rekommendationer. Ett avsnitt med slutsatser avslutas med följande.

Mot bakgrund av resultaten kan följande slutsats dras: det finns områden i den psykosociala arbetsmiljön som kan förbättras, men resultaten visar inte på några omfattande brister eller problemområden. Den psykosociala arbetsmiljön som präster och diakoner har beskrivit i denna studie ligger väl i linje med andra kontaktyrken såsom skollära och socialsekreterare. I relation till arbetsmarknaden i stort visar resultaten på relativt god överensstämmelse.

I några rekommendationer beträffande områden som kan förbättras lyfts särskilt fyra punkter fram.

- ◆ Kränkande beteenden, som ofta utförs av individer utanför organisationen. Till detta område hör även upplevd mobbning på arbetsplatsen, där kyrkligt anställda sticker ut jämfört med socialsekreterare.
- ◆ Konflikten mellan arbete och fritid.
- ◆ Rollklarheten – det vill säga vilka mål och ansvarsområden som uppfattas ingå i tjänsten. Här har gruppen komminister och diakoner, jämfört med kyrkoherdar en otydlig bild av vad som förväntas av dem.
- ◆ Kvinnors arbetsmiljö behöver stärkas, framför allt inom gruppen präster.

Avgångssamtal

Det kan ses som kutym i god personalpolitik att ha ett avgångssamtal med en medarbetare som slutar sin anställning. Det är ett led i att utveckla sin verksamhet och fånga upp erfarenheter och synpunkter kring sådant som kan förbättras och som är bra gällande exempelvis verksamhet och arbetsmiljö. Det är också ett sätt att fånga upp vad som är viktigt för att kunna attrahera och behålla medarbetare. Det finns arbetsgivare inom Svenska kyrkan som systematiskt genomför avgångssamtal. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandhåller i det webbaserade HR-verktyget Vera exempel på frågor som kan ställas i ett sådant samtal. Sådana samtal sker med alla befattningskategorier hos arbetsgivaren. Samtalen relaterar dock till anställningen och det arbete man har haft och inte specifikt till uppdraget inom vinningstjänsten, då det snarast är frågor kopplade till biskopen och domkapitlet.

Avgångna och utköpta präster

I betänkandet TU 2016:11 *Avgångna och utköpta präster* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda

motiv och tankar hos präster och diakoner som inte längre är i kyrklig tjänst. Utskottet menade att det kan finnas många anledningar till att präster och diakoner väljer att inte längre arbeta inom Svenska kyrkan. Det behöver inte vara några särskilda problem som ligger till grund för detta och det kan avse enbart en period i livet. Utskottet menade att ett uppdrag i enlighet med motionens förslag inte borde ges till kyrkostyrelsen men möjligen skulle kunna genomföras på stiftsnivå. I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22.

Det som tas upp i motionen är såvitt det gäller frågor om att någon avslutar en anställning, vilket ju kan ha många olika orsaker, något som primärt hör hemma hos den lokala arbetsgivaren. På nationell nivå är det Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och inte kyrkostyrelsen som hanterar gemensamma arbetsgivarfrågor. Redan mot bakgrund av den ansvarsfördelning som finns på detta område menar utskottet att uppdrag av det slag som föreslås i motionen inte ska ges till kyrkostyrelsen.

I bakgrundsbeskrivningen konstateras att det hör till en god personalpolitik att ha avgångssamtal när någon slutar sin anställning. Det gäller naturligtvis alla kategorier anställda och ansvaret för att genomföra samtalen måste ligga hos var och en av de lokala arbetsgivarna. Någon särskild kartläggning av hur man fullgör denna del av sitt arbetsgivaransvar ser inte utskottet som en angelägenhet för kyrkomötet ta initiativ till.

Det framgår också av bakgrundsbeskrivningen att den nyligen genomförda studien av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö inte pekar på särskilda brister som skiljer sig från vad som generellt gäller. Det finns områden som kan förbättras och naturligtvis måste strävan vara att den kyrkliga arbetsmiljön ska utmärka sig genom att vara väl fungerande. De brister som har uppdragats behöver tas på allvar och åtgärdas. Studien ger dock inte anledning till att ge något uppdrag till kyrkostyrelsen och indikerar inte heller att just prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö utmärker sig i förhållande till vad som gäller andra kyrkligt anställda.

Vad gäller särskilt präster och diakoner kan det också vara fråga om att man lämnar sitt uppdrag i kyrkans vinningstjänst. I sådant fall är det en tillsynsfråga som hör hemma hos biskopen. Det står klart att biskoparna också inbjuder dem som lämnar sitt uppdrag till samtal om detta förhållande.

Mot bakgrund av det som här har anförts föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:22 i sin helhet.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2018:22, punkt 2.

Jag ser med oro på att präster och diakoner med en mer konservativ fromhetsinriktning inte känner sig hemma i Svenska kyrkans utveckling. Därför vill jag ge kyrkostyrelsen i uppdrag att i dialog med stiftet och biskopsmötet se över hur arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsinriktning kan tryggas.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:5

Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:23 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en regelbunden medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan skulle kunna utformas och införas med beaktande av såväl församlingens ansvar som att nå nationell enhetlighet och översikt.

Utskottet anser att det arbetsmiljöverktyg som Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandahåller alla arbetsgivare i Svenska kyrkan och som redan har använts av ett större antal arbetsgivare, ger förutsättningar både för att kartlägga arbetsmiljön lokalt och för att åstadkomma övergripande statistik som återspeglar arbetsmiljöförhållanden i Svenska kyrkan från medarbetarperspektiv. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:23.

Motionens förslag

Motion 2018:23 av Sara Seppälä m.fl., Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en regelbunden medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan skulle kunna utformas och införas med beaktande av såväl församlingens ansvar som att nå nationell enhetlighet och översikt.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar. För anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § kyrkoordningen) som är arbetsgivare och har arbetsmiljöansvaret.

Som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomför många arbetsgivare psykosociala undersökningar som speglar hur de anställdas arbetsmiljö ser ut på lokal nivå d.v.s. i församlingen eller pastoratet.

Den senaste större tillsynen av Svenska kyrkan från Arbetsmiljöverket gjordes 2007 och utmynnade i Arbetsmiljöverkets Rapport 2007:3. Tillsynens syfte var att få igång ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete inom Svenska kyrkan och

med det minska de akuta insatserna från Arbetsmiljöverket. Enligt rapporten fanns vissa problem som kännetecknade arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Många av dessa menade Arbetsmiljöverket att man kunde komma tillrätta med, men det förutsatte ett aktivt lokalt arbetsmiljöarbete. En rad strukturella orsaker till arbetsmiljöproblemen man fann handlade om otydlighet i organisationsstrukturen, t.ex. otydligt ledarskap och ansvarsfördelning, ett stort antal förtroendevalda, bristande kunskaper i bland annat arbetsmiljö och arbetsledning, små organisatoriska enheter med sina begränsningar.

Som en direkt följd av Arbetsmiljöverkets tillsyn och de diskussioner som följde om arbetsmiljön tillkom bestämmelsen i 2 kap. 9 § kyrkoordningen om att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen (KsSkr 2009:5 *Styra och leda* s. 29 ff.). Det som framfördes i tillsynen har även varit av betydelse i organisationsförändringar i församlingar och pastorat, bland annat så att en samlad ledning för all verksamhet i församlingar och pastorat eftersträvats för att på så sätt skapa större tydlighet.

Sedan mars 2016 gäller nya föreskrifter om arbetsmiljö från Arbetsmiljöverket. Föreskrifterna avser bland annat det som tidigare kallats psykosocial arbetsmiljö, nu inrymt i begreppet organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA). Syftet med föreskrifterna är att främja en god arbetsmiljö och förebygga risk för ohälsa på grund av organisatoriska och sociala förhållanden i arbetsmiljön.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation fungerar som gemensam arbetsgivarorganisation (34 kap. 6 § kyrkoordningen) och är därmed det organ på nationell nivå som primärt informerar, utbildar och bistår de kyrkliga arbetsgivarna, såväl församlingar, pastorat, stift som kyrkokansli, också i frågor som rör arbetsmiljön.

Kyrkostyrelsen är arbetsgivare för dem som är anställda på nationell nivå och har i förhållande till dem arbetsgivaransvar. I kyrkoordningens uppräknade kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet” (10 kap. 3 §) vilket även kan omfatta stöd för att främja en god arbetsmiljö.

Under hösten 2017 gjordes vid Malmö universitet en forskningsstudie som finansierats av Svenska kyrkans arbetsorganisation kring diakoners och prästers arbetsmiljö, studien *En undersökning av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö*. En elektronisk enkät gick ut till samtliga präster och diakoner med aktuella kontaktuppgifter i Svenska kyrkan. Enkäten besvarades av 1 515 präster och 579 diakoner, vilket motsvarade en svarsfrekvens på 58 procent. Studien jämförde den upplevda psykosociala arbetsmiljön för grupperna präster-diakoner, män-kvinnor och kyrkoherdar-övriga präster. Studien drog slutsatsen att det inte fanns några omfattande brister i den psykosociala arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Resultaten visade på sådant som högt socialt stöd från kollegor och att arbetsplatsen i positiv bemärkelse har stor betydelse för den anställda. Men rapporten pekade också på områden som kan förbättras och där Svenska kyrkan som arbetsgivare rekommenderades att göra insatser. Detta gällde bland annat kränkande beteende, ofta utfört av individer utanför organisationen, konflikten mellan arbete och fritid, rollklarheten och kvinnors arbetsmiljö.

Sedan 2017 tillhandahåller Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation alla arbetsgivare i Svenska kyrkan en kyrkoanpassad anonym personalundersökning med frågor som rör bland annat den psykosociala arbetsmiljön [Akka (Arbetsklimat i kyrkan)]. Enkäten ger arbetsgivarna möjlighet att använda ett gemensamt arbetsmiljöverktyg som är prövat och anpassat till Svenska kyrkan och till de arbetsmiljörättsliga kraven. 2017 använde 41 arbetsgivare Akka-undersökningen, både små församlingar och stora pastorat. 2018 är den även anpassad till stift och antalet enheter som använder den kommer att överstiga 50. Avsikten är att med hjälp av arbetsmiljöverktyget skapa

förutsättningar för ett lokalt förbättringsarbete och öka kunskapen på området genom att uppgifter från många anställda kan läggas samman till övergripande statistik.

TU 2018:5

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:23.

Utskottet anser att det är väsentligt att arbetsgivare i Svenska kyrkan ges förutsättningar för att erbjuda anställda en god arbetsmiljö. I arbetsgivarens systematiska arbetsmiljöarbete är enkätverktyg ofta ett användbart komplement till andra insatser för att kartlägga och förbättra arbetsmiljön. Medarbetarenkäter förutsätter generellt ett minsta antal personer för att fungera som anonymt verktyg på en arbetsplats varför inte samtliga arbetsplatser i Svenska kyrkan kan ha användning av en sådan enkät för sitt lokala arbetsmiljöarbete. Då ett ökande antal arbetsgivare i Svenska kyrkan har valt att använda samma enkätverktyg, anpassat för kyrkans arbetsgivare och tillhandahållet av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, bedömer utskottet att det trots denna begränsning finns förutsättningar för att åstadkomma övergripande statistik som återspeglar arbetsmiljöförhållanden i Svenska kyrkan från medarbetarperspektiv. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det inte finns skäl att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda frågan om medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:6

Bank-id som identifikation vid in- och utträde

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:27 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om det är lämpligt att kunna identifiera sig med Bank-id vid anmälan om upptagande respektive utträde ur Svenska kyrkan.

Utskottet anser att frågan om elektronisk identifiering inte bör begränsas till situationen när en person anmäler inträde i eller utträde ur Svenska kyrkan varför utskottet anser att motionen ska avslås. Frågan om elektronisk identifiering som alternativ till ingivande av egenhändigt undertecknade handlingar bör istället behandlas generellt för att omfatta de olika situationer när identifiering krävs. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet med anledning av motionen ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:27.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:27 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Motionens förslag

Motion 2018:27 av Johan Blix m.fl., Bank-id som identifikation vid in- och utträde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om det är lämpligt att kunna identifiera sig med Bank-id vid anmälan om upptagande respektive utträde ur Svenska kyrkan.

Bakgrund

Bestämmelserna om kyrkotillhörighet finns i 29 kap. kyrkoordningen. Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan, vilket är huvudvägen in i Svenska kyrkan. För den som redan är döpt eller begär undervisning som förberedelse för dop gäller enligt 4 § att anmälan om upptagande i Svenska kyrkan görs skriftligen. Enligt praxis innebär detta att anmälan utöver att den kan göras med en undertecknad skrivelse även kan sändas per e-post eller motsvarande sätt via internet, per fax eller

lämnas av ett befullmäktigat ombud. Den som anmält sig ska alltid få en skriftlig bekräftelse varför möjlighet finns att göra en rättelse om något missuppfattats.

När en kyrkotillhörig vill utträda ur Svenska kyrkan krävs enligt 29 kap. 5 § kyrkoordningen antingen en personlig anmälan hos kyrkoherden eller att en egenhändigt undertecknad handling med begäran om utträde lämnas till Svenska kyrkan.

För personer under 18 år som vill anmäla upptagande i eller utträde ur kyrkan gäller särskilda bestämmelser.

Användande av e-legitimation har blivit det vanligaste sättet i Sverige för att utföra vissa grundläggande uppgifter som att betala räkningar och lämna deklARATIONER och andra intyg. En statlig utredning om effektiv styrning av nationella digitala tjänster presenterade i januari 2018 sitt betänkande *reboot – omstart för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114)*. I betänkandet föreslås bland annat en statligt utfärdad e-legitimation till svenska medborgare och folkbokförda samt att den nationella digitala infrastrukturen för elektronisk identifiering ska regleras i lag. I betänkandet belyses de många fördelar som e-legitimation medför liksom det beroende och den sårbarhet som skapas, samt att en stor del av allmänheten frivilligt eller ofrivilligt står utanför användandet av digitala tjänster. Utredningen har varit ute på remiss och förväntas resultera i en proposition.

I Norska kyrkan är det sedan 1 juli 2016 möjligt att använda Bank-id för att med en elektronisk självbetjäningstjänst anmäla inträde och utträde ur kyrkan. I samband med kyrkovalet i Norska kyrkan hösten 2015 efterlystes en möjlighet att själv lätt kunna ta reda på om man är medlem och att kunna inträda eller utträda ur kyrkan. Krav på en självbetjäningstjänst för att kunna utträda ur kyrkan spreds på olika sociala medier under sommaren och hösten 2015. Intresset för en sådan lösning var särskilt stort bland personer som felaktigt funnits med i medlemsregistren. Såväl departement som kirkerådet, norska kyrkans motsvarighet till kyrkostyrelsen, ville ge den enskilde möjlighet att identifiera sig elektroniskt vid anmälan om inträde eller utträde. Bland remissinstanserna fanns ett brett stöd för införandet av självbetjäningstjänsten, men det fanns även invändningar som bland annat gällde att det pastorala perspektivet och kontakten med den lokala församlingen därmed kommer i skymundan eller uteblir både vid inträden och utträden (KM 20/16 *Forskrift om inmelding i og utmelding av Den norske kirke*). Till skillnad från i Sverige har ett inträde eller utträde ur Norska kyrkan inte någon direkt avgifts- eller skattemässig konsekvens för individen då staten från den allmänna statsbudgeten fördelar ekonomiskt stöd till olika tros- och livssynssamfund.

I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland finns möjlighet att anmäla inträde i kyrkan genom en datasäker webbtjänst där bankkoder används för inloggning. Då förmedlas de flesta uppgifter som behövs för inträde från befolkningsregistret till församlingen. Medlemskapet träder i kraft när församlingen har bekräftat det. Utträde ur kyrkan görs genom personlig eller skriftlig anmälan, på liknande sätt som i Svenska kyrkan.

I Danska folkkyrkan finns inte någon motsvarande digital tjänst. På kyrkans gemensamma hemsida finns under fliken Medlemskap kontaktuppgifter till respektive församlingspräst samt uppmaning att när det gäller inträde kontakta församlingsprästen och att vid utträde kontakta församlingsprästen eller pastorsexpeditionen.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:27.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:27 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Tekniken för elektronisk identifiering har under de senaste åren utvecklats och kommit till användning i allt högre grad i samhället. Utskottet konstaterar att det i kyrkoordningens reglering finns ett flertal situationer där egenhändigt undertecknande krävs för att en enskild persons ärenden ska få handläggas inom Svenska kyrkan och motionen behandlar ett par av dessa situationer.

Organisationsutskottet har uppmärksammat Tillsyns- och uppdragsutskottet på en synpunkt som Svenska kyrkans valprovsnämnd har lämnat i sin verksamhetsberättelse för 2017. Valprovsnämnden anser att det finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen).

Både motionen och det Valprovsnämnden har anfört pekar på behovet av att överväga anpassningar av den kyrkorättsliga regleringen efter utvecklingen inom det förvaltningsrättsliga området, särskilt vad gäller elektronisk identifiering. Utskottet anser att det finns anledning att överväga att göra det möjligt för enskilda personer att inom Svenska kyrkan kunna använda sig av elektronisk identifiering i de situationer som kräver egenhändigt undertecknande av handlingar. Beroende på vad avsikten är med ingivandet av handlingen kan det elektroniska undertecknandet, liksom ingivande av motsvarande pappershandling, behöva kompletteras med personlig kontakt från församlingen eller pastoratet. Frågan om elektronisk identifiering bör inte begränsas till situationen när en person anmäler inträde i eller utträde ur Svenska kyrkan varför utskottet anser att motionen ska avslås. Frågan om elektronisk identifiering som alternativ till ingivande av egenhändigt undertecknade handlingar bör istället behandlas generellt för att omfatta de olika situationer när identifiering krävs.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:7

Kyrkotillhörighet för utländska medborgare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:41 med förslag att kyrkomötet beslutar att ändra bestämmelserna om kyrkotillhörighet i 29 kap. 1 § kyrkoordningen, så att paragrafens första stycke lyder: ”En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får upptas i Svenska kyrkan.”

Utskottet anser att då en utredning redan pågår som bland annat ska belysa den fråga som motionen gäller samt lämna förslag till eventuella kyrkoordningsändringar, behövs ingen ytterligare åtgärd. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2018:41 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

**Motion 2018:41 av Johan Blix och Margareta Karlsson,
Kyrkotillhörighet för utländska medborgare**

Kyrkomötet beslutar att ändra bestämmelserna om kyrkotillhörighet i 29 kap. 1 § i kyrkoordningen, så att paragrafens första stycke lyder: ”En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får upptas i Svenska kyrkan”.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:41 i Ln 2018:9y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:41 i Kn 2018:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Bestämmelser om kyrkotillhörighet finns i kyrkoordningens 29:e kapitel. I 1 § stadgas de grundläggande villkor som gäller för kyrkotillhörighet. En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får enligt huvudregeln i paragrafens första stycke *tillhöra* Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen får dock besluta att även någon annan person får tillhöra Svenska kyrkan, vilket framgår av andra stycket i samma paragraf.

Kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet motsvarar i huvudsak de bestämmelser som gällde enligt kyrkolagen (1992:300) fram till relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten år 2000. Det som idag utgör de grundläggande förutsättningarna för tillhörighet, d.v.s. svenskt medborgarskap eller bosättning inom riket, har gällt alltsedan tillkomsten av 1951 års religionsfrihetslag.

Kyrkomötet 2017 beslutade att uppdra till kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta sådant som Tillsyns- och uppdragsutskottet hade anfört (KmSkr 2017:7 och TU 2017:6). Utskottets uttalanden lämnades med anledning av tre motioner (2017:24, 2017:66 och 2017:115) rörande medlemskap i Svenska kyrkan som samtliga i enlighet med utskottets förslag avslogs. Utskottet anförde i sitt betänkande bland annat följande.

I ett tidigare mer enhetligt samhälle där det fram till år 1951 i princip inte var möjligt att vara svensk medborgare och inte samtidigt tillhöra ett trossamfund och där Svenska kyrkan hade en nära förbindelse med staten kunde det vara naturligt att svenskt medborgarskap också var en förutsättning för kyrkotillhörighet. Såväl Svenska kyrkans ställning som människors livsmönster har påtagligt förändrats sedan det infördes bestämmelser om en direkt koppling mellan medborgarskap och kyrkotillhörighet. Det finns anledning att pröva om det bör göras ändringar i kyrkoordningens bestämmelser mot bakgrund av de samhällsförändringar som har ägt rum. Det har också tillkommit ett antal självständiga församlingar som tillhör Svenska kyrkan genom Svenska kyrkan i utlandet. Samtidigt måste beaktas att Svenska kyrkan liksom systerkyrkor i andra länder har ett ansvar som är territoriellt bestämt.

Utredningen ska bland annat ge en samlad bild av de skillnader som idag finns i hanteringen av tillhörighetsfrågorna kopplat till kravet på medborgarskap/bosättning, belysa hur den nuvarande regleringen har motiverats teologiskt och göra en bedömning av om det finns skäl att hålla fast vid denna reglering.

Om utredningen resulterar i förslag till ändringar i kyrkoordningen förväntas den remitteras i januari 2019 för beslut i kyrkomötet hösten 2019.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:41 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet har tagit del av direktiven gällande medborgarskapsfrågan för den utredning som pågår angående tillhörighet till Svenska kyrkan. Utredningen ska bland annat ge en samlad bild av de skillnader som idag finns i hanteringen av tillhörighetsfrågorna med anledning av den reglering som utgår från svenskt medborgarskap eller bosättning i Sverige. Då en utredning redan pågår som bland annat ska belysa den fråga som motionen gäller samt lämna förslag till eventuella kyrkoordningssändringar, anser utskottet att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås därför besluta att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 4 oktober 2018

TU 2018:7

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:9y

Kyrkotillhörighet för utländska medborgare

Läronämndens yttrande över motion 2018:41

Läronämnden vill understryka att tillhörighet till Svenska kyrkan ur läromässig synvinkel inte är avhängig medborgarskap. Läronämnden noterar att ändring av regler för kyrkotillhörighet kan ha implikationer för kyrkosyn och ekumenik.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:3y

Kyrkotillhörighet för utländska medborgare

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:41

I motion 2018:41 föreslås att 29 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen ändras så att där anges att en svensk medborgare eller en utländsk medborgare som är bosatt i Sverige ”får upptas i Svenska kyrkan” istället för ”får tillhöra Svenska kyrkan”.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:41. Härtill kan noteras att det nu i båda styckena i 29 kap. 1 § regleras vem som får tillhöra Svenska kyrkan. Det finns också en direkt koppling mellan lydelsen av första och andra styckena när det i andra stycket anges vem som utöver vad som sägs i första stycket ”även” kan tillhöra Svenska kyrkan. Förslaget i motionen tar inte hänsyn till detta.

Med hänvisning till vad Kyrkorättsnämnden anfört i yttrandet 2018:2y om beredningen av ändringar i kyrkoordningen bör uppmärksammas att kyrkostyrelsen i skrivelsen 2018:4 *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* redovisar att det pågår en översyn av kyrkotillhörighetsbestämmelserna i 29 kap. kyrkoordningen. En promemoria planeras remitteras senast i januari 2019. (KsSkr 2018:4 s. 5) I det beslut av 2017 års kyrkomöte som skrivelsens redogörelse avser finns frågor om medborgarskap och kyrkotillhörighet med.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:8

Sekretessvarning i Kbok

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:42 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom Svenska kyrkans bestämmelser stadga att registren i kyrkobokföringen får innehålla en särskild sekretessvarning för en person när kyrkoherden har beslutat om detta.

Utskottet anser att motionen ska avslås men att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:42.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:42 uppdra till kyrkostyrelsen att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Motionens förslag

Motion 2018:42 av Johan Blix m.fl., Sekretessvarning i Kbok

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genom Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB) stadga att registren i kyrkobokföringen (Kbok) får innehålla en särskild sekretessvarning för en person när kyrkoherden har beslutat om detta.

Bakgrund

Den inomkyrkliga offentlighetsprincipen finns reglerad i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och dess närmare räckvidd bestäms i kyrkoordningen. Den offentlighet som gäller för Svenska kyrkans handlingar liknar den som gäller i fråga om myndigheternas handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. För att en handling eller en uppgift i en handling, till exempel en uppgift i kyrkobokföringen, ska få undantas från offentlighetsprincipen måste det vara en uppgift som omfattas av de undantag som räknas upp i kyrkoordningens 54 kapitel. När det gäller uppgifter om enskilda personer i kyrkobokföringen finns det i 9 § ett förbud mot att röja uppgifter ”om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs”. Utgångspunkten är alltså att uppgifter i kyrkobokföringen, exempelvis namn, adress, personnummer och kyrkotillhörighet, ska lämnas ut.

EU:s dataskyddsförordning (GDPR) trädde i kraft i maj 2018 och den innehåller bland annat regler om krav på samtycke vid utlämnande av så kallade känsliga personuppgifter, bland annat uppgifter om religiös övertygelse. I maj 2018 trädde även en kompletterande svensk lag i kraft, dataskyddslagen (2018:218). I förarbetena till dataskyddslagen (prop. 2017/18:105 s. 60) uttalas att den lagstadgade handlingsoffentlighet som gäller för Svenska kyrkans handlingar enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan liknar den som gäller myndigheterna och därför bör Svenska kyrkans handlingar betraktas som ”allmänna” i den mening som avses i Artikel 86 i dataskyddsförordningen. Enligt regeringen ger alltså dataskyddsförordningen stöd för att Svenska kyrkan lämnar ut handlingar i enlighet med lagen om Svenska kyrkan.

Skatteverket kan besluta om en så kallad sekretessmarkering i folkbokföringen, ofta kallad ”skyddade uppgifter”, och det innebär att en noggrann skadeprovning alltid måste göras för att avgöra om en uppgift om denna person kan lämnas ut. För att Skatteverket ska besluta om sekretessmarkering krävs vanligen intyg från polis, socialtjänst, en kvinnojour eller brottsofferjour eller en dom eller annan utredning samt att personen och eventuell familj byter bostad och på annat sätt medverkar till att skydda sina personuppgifter. Om det finns en sekretessmarkering i folkbokföringen överförs den automatiskt till kyrkobokföringssystemet och innebär att antalet personer som har åtkomst till personens uppgifter i kyrkobokföringen kraftigt begränsas samt att särskilda handlägningsrutiner tillämpas.

Förutom att Skatteverkets sekretessmarkering automatiskt överförs till kyrkobokföringssystemet Kbok finns för närvarande, med den utformning som Kbok har, inte någon möjlighet att markera om det finns anledning till särskild noggrannhet vid provning av utlämnande av uppgifter som gäller vissa personer.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:42.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:42 uppdra till kyrkostyrelsen att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprovning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Enligt utskottets erfarenhet har det blivit vanligare att enskilda kyrkotillhöriga framför önskemål om att uppgifterna om att de är döpta och kyrkotillhöriga ska skyddas av sekretess, utan att övriga uppgifter som exempelvis folkbokföringsadress behöver skyddas. Skälen för detta kan exempelvis vara att personen har anknytning till ett land där uppgifter om dop och kyrkotillhörighet om de blev kända skulle kunna leda till allvarliga problem eller livsfara för personen eller anhöriga. Utskottet finner att det är otillfredsställande att kyrkobokföringssystemet inte tillhandahåller funktioner som stöd för att kunna tillgodose behovet av särskilt skydd för sådana uppgifter.

Att i enlighet med det som anförs i motionen göra det möjligt att i kyrkobokföringssystemet kunna lägga in en särskild sekretessvarning är en möjlighet för att på ett bättre sätt kunna skydda dessa uppgifter. Avsikten med sekretessvarningen är att särskilt påkalla en provning av risken för att ett utlämnande skulle kunna medföra att personen eller någon närstående lider men. Även andra möjliga tillvägagångssätt kan finnas för att tillgodose detta behov. Utskottet anser att motionen ska avslås men att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet

ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

TU 2018:8

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof André, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:9

Det allmänna prästadömet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:44 med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda konsekvenserna av den lutherska läran om det allmänna prästadömet för dagens församlingsliv. Utskottet ser det som angeläget med en bred delaktighet inte minst i församlingens gudstjänstliv och menar att det redan står klart att detta är vad som ska gälla men är en utmaning att hela tiden förverkliga. Utskottet ser inte behov av en utredning av det slag som föreslås i motionen och menar därför att den bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:44.

Motionens förslag

Motion 2018:44 av Anders Nihlgård m.fl., Det allmänna prästadömet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka konsekvenser den lutherska läran om det allmänna prästadömet kan och bör få för det svenskkyrkliga församlingslivet idag.

Bakgrund

I ett par yttranden med anledning av skrivelser från regeringen om ändringar i Svenska kyrkans lokala och regionala organisation tog Läronämnden 1985 och 1987 upp frågor om det allmänna prästadömet.

Läronämndens yttrande 1985:23 avsåg 1982 års kyrkokommittés rapport *Församlingar i samverkan* (SOU 1985:1). I rapporten framförde kyrkokommittén att förändringarna som gav kyrkorådet ett större inflytande över församlingens gudstjänstliv förutsätter samverkan mellan kyrkoråd och präst. Man menade att utvecklingen kunde tolkas som ett starkare markerande av kyrkorådets kyrkokommunala karaktär med principen att demokratins spelregler ska gälla överallt. ”Men utvecklingen kan också ges en teologisk motivering som utgår ifrån den lutherska reformationens syn på det allmänna prästadömet enligt vilket ämbetet, evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens uppdrag, uppbärs av alla kristna.” Med koppling till detta skrev Läronämnden i yttrandet följande.

Läronämnden framhåller vidare att den teologiska tanken med det allmänna prästadömet (s. 121) varken i dess bibliska rötter eller i den lutherska reformationen ursprungligen avsåg frågor om beslutanderätten.

Det gällde det fria tillträdet till Gud utan ett förmedlande prästerskap. Då denna föreställning förväldades med senare tiders politiska idéer och de senaste århundradenas demokratiska ideal kom tanken med "det allmänna prästadömet" att tjäna som en pådrivande kraft inom kyrkan. Denna utveckling i riktning mot förverkligandet av demokratiska ideal bör hälsas med glädje, men historisk ärlighet kräver att man inte lättfärdigt hänvisar till det allmänna prästadömet som biblisk eller reformatorisk bakgrund. Teologiskt förhåller det sig så att det allmänna prästadömet har sin grund i dopet och tron.

När Läronämnden yttrade sig två år senare med anledning av regeringens förslag om ny organisation på lokal- och stiftsplanet (RegSkr 1987:1) lyfte nämnden fram det allmänna prästadömet som en av tre viktiga principer för hanteringen av frågor som behandlades i regeringens skrivelse. I sitt yttrande 1987:6 skrev Läronämnden bl.a. följande.

Det s k allmänna prästadömet har sin grund i dopet och tron. Alla döpta och troende, vigda eller icke vigda, har tillsammans ansvaret för att kyrkans grundläggande uppgifter blir utförda. Och därvid är både församlingen som helhet och prästen i församlingen underställda evangeliet. Endast i den mån evangeliet får komma till uttryck talar och handlar församlingen och i den dess präst i enlighet med sitt gudomliga uppdrag.

1997 års extra kyrkomöte yttrade sig över regeringens förslag till lag om Svenska kyrkan. Då förelåg en motion där begreppet den dubbla ansvarslinjen ifrågasattes bl.a. utifrån att det kunde leda till en uppdelning mellan "inre" och "yttre" frågor. Andra kyrkolagsutskottet såg en sådan uppdelning som felaktig och skrev i anslutning härtill följande. (2KL 1997:8)

Kallelsen att föra ut evangelium är alltså given åt hela Guds folk. Med det gemensamma uppdraget följer också ett gemensamt ansvar. Det s.k. allmänna prästadömet innebär att alla som genom dopet upptagits i kyrkan har en obehindrad tillgång till att möta Gud, till Guds ord och sakrament. Sin prästerliga tjänst fullgör de genom att vittna om Guds väldiga gärningar och genom ett rätt offer, dvs ge av sig själv i nästans och den mänskliga gemenskapens tjänst. Delaktigheten i det allmänna prästadömet medför också att alla döpta och troende, vigda eller icke vigda, tillsammans har ansvaret för att kyrkans grundläggande uppgifter blir utförda. När de verkar gemensamt i den demokratiska organisationen har de också samma ansvar för fattade beslut.

Det som Andra kyrkolagsutskottet framförde om det allmänna prästadömet som en grund för ett gemensamt ansvarstagande kan kännas igen i inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning där det sägs att "delaktigheten i de döptas och troendes allmänna prästadöme förenar alla i församlingen, vigda och icke vigda". I omedelbar anslutning härtill framhålls att "alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd". I övrigt förekommer inte begreppet det allmänna prästadömet i kyrkoordningen även om samma sak kan sägas finnas med i inledningstexten till sjunde avdelningen när där står om dopet som den grundläggande vinningen till tjänst i kyrkan som ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:44.

I bakgrundsbeskrivningen finns återgivet citat från Läronämnden och från Andra kyrkolagsutskottet vid 1997 års kyrkomöte som tydliggör att det som kallas det allmänna prästadömet primärt inte gäller frågor om inflytande och verksamhetsansvar utan avser en ”obehindrad tillgång till att möta Gud, till Guds ord och sakrament”. Till detta allmänna prästadöme är dopet vigningen och det omfattar hela Guds folk, såväl dem som har särskilda uppdrag inom kyrkans vigningstjänst som alla andra. Det innebär också ett ansvar för att förkunna Guds storverk, 1 Pet. 2:9, och för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Utskottet vill också peka på det som står i 1 Pet. 2:4 och 5.

När ni kommer till honom, den levande stenen, ratad av människor men utvald av Gud och ärad av honom, då blir också ni till levande stenar i ett andligt husbygge. Ni blir ett heligt prästerskap och kan frambära andliga offer som Gud vill ta emot tack vare Jesus Kristus.

I likhet med motionärerna ser utskottet som mycket angeläget med ett brett ansvars- tagande för församlingens liv och verksamhet. När det gäller gudstjänstlivet finns det skäl att peka på att kyrkoordningen ger kyrkoråd och församlingsråd viktiga uppgifter. Som en bakgrund till och grund för detta pekar inledningstexten till 17 kap. kyrko- ordningen på en delaktighet som går utöver det som direkt regleras i bestämmelserna.

Gudstjänsten är hela församlingens gåva och uppgift. Alla i församlingen är kallade att delta i gudstjänsten och komma med sina erfarenheter och livsfrågor till det gemensamma mötet med Gud. Kyrkorådet, församlings- rådet och kyrkoherden har gemensamt ansvar för gudstjänstlivets utform- ning och utveckling. Prästen, kyrkomusikern, kyrkvårdarna och den guds- tjänstfirande församlingen gestaltar tillsammans varje enskild gudstjänst.

Utskottet menar att det inte behövs någon utredning för att klargöra det som redan gäller. Det finns en utmaning i att förverkliga detta. Det måste ske i det lokala sammanhanget och med stöd i stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlingens liv. Mot bakgrund av det som här anförts föreslår utskottet att motion 2018:44 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överlägg- ningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:10

Vissa jävssituationer i domkapitlen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:45 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen, så att tillsyns- och befogenhetsärenden avseende ledamöter och ersättare i domkapitlet handläggs av annan kyrklig instans än samma domkapitel.

Enligt utskottets mening kan, med tillämpning av gällande jävsregler, även ärenden som gäller en ledamot eller ersättare i det egna domkapitlet handläggas. Utskottet ansluter sig till Läronämndens yttrande som bland annat hänvisar till sambandet mellan domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vigningstjänsten och Svenska kyrkans episkopala struktur. Kyrkomötet föreslås avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:45.

Motionens förslag

Motion 2018:45 av Lars G Linder, Vissa jävssituationer i domkapitlen

Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen, så att tillsyns- och befogenhetsärenden avseende ledamöter och ersättare i domkapitlet handläggs av annan kyrklig instans än samma domkapitel.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:45 i Ln 2018:10y, *bilaga*.

Bakgrund

I varje stift finns ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Domkapitlet har bland annat till uppgift att utöva tillsyn över prästerna och diakonerna i stiftet. Det innebär att även de präster och diakoner som är ledamöter och ersättare i domkapitlet står under domkapitlets tillsyn och kan bli föremål för domkapitlets prövning.

I kyrkoordningen finns jävsbestämmelser för domkapitlet som hänvisar till rättegångsbalkens bestämmelser om jäv mot domare. När en domkapitelsledamot enligt dessa bestämmelser är jävig ska ledamoten inte delta i handläggningen av ärendet.

Överklagandenämnden prövade ett ärende där biskopen var jävig och domkapitlet inte skulle ha varit beslutsfört utan biskopen som ordförande eftersom ersättande domprost hade slutat sin anställning. Nämnden yttrade att vid en intresseavvägning mellan jävsreglernas syfte att garantera objektivitet och opartiskhet och vikten av att beslutet fattas i enlighet med reglerna om beslutsförhet, hade reglerna om beslutsförhet företräde, vilket medförde att det fick accepteras att biskopen trots jäv (tvåinstansjäv) deltog i domkapitlets handläggning av ärendet (Överklagandenämndens beslut 2000/12). Nämnden har i ett senare beslut (2014/38) efter intresseavvägning funnit att, i ärenden då domkapitlet har en mer domstolsliknande funktion, bör domarledamoten eller ersättaren för domarledamoten kunna gå in som ordförande när biskop och domprost är jäviga. Denna lösning beskrev nämnden som en analog tillämpning av den regel som gäller för beslutsprövningsärenden.

Domkapitlet är en del av Svenska kyrkans grundstruktur som episkopal kyrka och stiftet är det område inom vilket tillsyn självständigt utövas av såväl biskop som domkapitel. Läronämnden yttrade med anledning av en motion år 2012 (Ln 2012:4y) att inrättandet av ett gemensamt domkapitel för hela landet skulle undergräva stiftens självständighet på ett sätt som är oförenligt med Svenska kyrkans episkopala struktur.

Kyrkoordningens bestämmelser medger inte heller att ett domkapitelsärende får handläggas av ett annat stifts domkapitel.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:45.
--

Utskottet anser att regleringen i kyrkoordningen om var och hur tillsyns- och befogenhetsärenden ska handläggas svarar mot kraven som kan uppställas på rättssäker handläggning. Jävsreglerna, som motsvarar reglerna om domarjäv i allmän domstol, täcker de situationer som domkapitel kan ställas inför när det gäller jäv. Enligt utskottets mening kan, med tillämpning av jävsreglerna, även ärenden som gäller en ledamot eller ersättare i det egna domkapitlet handläggas. I de fåtal ärenden där tillämpning av jävsreglerna inneburit att domkapitlet riskerat att inte vara beslutsfört har domkapitlet funnit godtagbara lösningar, med stöd i kyrkoordning och överklagandenämndsbeslut, även för dessa situationer. Utskottet ansluter sig till läronämndens yttrande som bland annat hänvisar till sambandet mellan domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vigningstjänsten och Svenska kyrkans episkopala struktur. Utskottet anser därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Undertecknade ledamöter från den socialdemokratiska nomineringsgruppen reserverar oss mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:45, ”Vissa jävssituationer i domkapitlen” till förmån för motionen.

Vi anser att Tillsyns- och Uppdragsutskottet i sin behandling av motionen inte tillräckligt har uppmärksammat de konsekvenser som kan uppstå när en ledamot av domkapitlet själv blir föremål för utredning och beslut från samma domkapitel, troligen på grund av att utskottet saknar erfarenhet härav. Risken för ett sådant scenario som motionen beskriver är naturligtvis låg, men konsekvenserna är för stora för att frågan inte ska utredas.

Ledamöterna av ett domkapitel, är mycket kända för varandra och få till antalet. Om ett problem eskalerar så att anmälan av domkapitelsledamot blir aktuell, kan därför flera ledamöter vara jäviga på grund av arbetsrelation eller annan relation till varandra och till den som anmäler. Antalet ledamöter som då måste lämna behandlingen blir för stor, relativt antalet ledamöter som är fem.

Ett beslut som fattas om en kollega i en sådan liten grupp påverkar arbetsrelationerna och samarbetet negativt samt undergräver legitimiteten för ledamöterna i domkapitlet. Inte minst kan en friande dom definitivt uppfattas på ett felaktigt sätt av omgivningen. Gruppens storlek gör också att möjligheten till anonymitet inom gruppen försvinner.

Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell och Lars Risberg

Särskild mening

Undertecknade ledamöter vill i särskild mening instämma i reservation från den socialdemokratiska nomineringsgruppen angående avslag på motion 2018:45, ”Vissa jävssituationer i domkapitlen”.

Jenny Thor, Sebastian Clausson och Birgitta Eliasson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:10y

Jävssituationer i domkapitlen

Läronämndens yttrande över motion 2018:45

I sitt yttrande Ln 2012:4y anförde Läronämnden i en näraliggande fråga om ett gemensamt domkapitel följande:

Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet (Lagen om Svenska kyrkan 1–2 §§). Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlinglivet (kyrkoordningen 6 kap. 1 §). Stiftsstyrelsen ska främja församlinglivet och verka för dess utveckling (kyrkoordningen 7 kap. 7 §). I varje stift ska finnas ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen (kyrkoordningen 6 kap. 8 §).

Läronämnden konstaterar att denna ordning uttrycker det gemensamma ansvaret mellan innehavare av vinningstjänsten och förtroendevalda samtidigt som den värnar om domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vinningstjänsten.

[...]

Inrättandet av ett gemensamt domkapitel för hela Svenska kyrkan skulle undergräva stiftens självständighet på ett sätt som är oförenligt med vår kyrkas episkopala struktur med stift, biskopar och övriga stiftsorgan.

En delegation av domkapitelärenden till nationella organ är alltså inte möjlig. Att ett annat domkapitel eller annat stifts biskop på det aktuella stiftets begäran i undantagsfall övertar ärenden strider däremot inte mot Svenska kyrkans episkopala struktur.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:11

Arbetsledande diakoner och församlingsråd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:49 med förslaget att kyrkostyrelsen ska utreda om en diakon som är arbetsledare för en församling ska kunna vara ledamot i ett församlingsråd i kyrkoherdens ställe. I övervägandena framhåller utskottet att en präst och en diakon fullgör olika uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. Det är utifrån prästens särskilda uppdrag som en annan präst kan vara ledamot i ett församlingsråd i kyrkoherdens ställe. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2018:49.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:49.

Motionens förslag

Motion 2018:49 av Hans-Olof Andrén och Elisabeth Rydström, Arbetsledande diakoner och församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om en diakon som är arbetsledare för en församling ska kunna ges uppdraget att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Kyrkoherden har alltsedan 1862 års kyrkostämmoförordning kunnat sätta en annan präst som först ordförande och senare bara som ledamot i ett kyrkoråd i en (annex)församling. Det blev en viss förändring på denna punkt genom 2012 års kyrkomötes beslut om den lokala strukturen. Kyrkoherden är enligt nu gällande bestämmelser alltid ledamot i ett kyrkoråd, alltså styrelsen i en församling som inte ingår i ett pastorat eller i ett pastorat, 4 kap. 6 § kyrkoordningen. I ett församlingsråd, alltså styrelsen i en församling som bildar pastorat, är kyrkoherden också primärt ledamot men kan där sätta en annan präst i sitt ställe, 4 kap. 24 § och 5 kap. 6 §. Det ska vara en präst som arbetar i församlingen ifråga. I sin skrivelse 2012:5 *Strukturfrågor* skrev kyrkostyrelsen följande som motiv för dessa bestämmelser.

Kyrkostyrelsen anser i likhet med utredningen att det med tanke på de uppgifter som tillkommer församlingsrådet är naturligt att kyrkoherden är ledamot i församlingsråden. Men i likhet med vad som gäller i dag i en församling i ett flerförsamlingspastorat måste det också vara möjligt

för kyrkoherden att sätta en annan präst i sitt ställe i något av församlingsråden. I så fall ska prästen arbeta i den aktuella församlingen. De nu föreslagna bestämmelserna följer i stort sett de nu gällande, dock alltså med den skillnaden att det nu är fråga om församlingsråd.

[...]

Vidare föreslår vissa remissinstanser att även en diakon ska kunna komma i fråga som ledamot i församlingsrådet i kyrkoherdens ställe. Kyrkoherdens uppgift är enligt kyrkohandboken att ”vara församlingens andliga ledare och tillsammans med (övriga präster och) de förtroendevalda tillse att allt sker med god ordning och efter Guds vilja”. Utifrån prästens särskilda uppdrag inom vigningstjänsten är det naturligt att kyrkoherden bara kan utse en präst i sitt ställe att vara ledamot i församlingsrådet.

I Organisationsutskottets betänkande med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse, O 2012:2, togs inte frågan om kyrkoherdens ledamotskap i församlingsrådet upp.

2017 års kyrkomöte fattade beslut om en viss ändring i bestämmelserna om annan präst än kyrkoherden som ledamot i ett församlingsråd. Tidigare gällde att en präst som förordnats av kyrkoherden hade samma mandattid som de valda ledamöterna. Från den 1 januari 2018 gäller att kyrkoherden när som helst kan återkalla ett förordnande och själv gå in som ledamot eller sätta en annan präst i sitt ställe. Ändringen motiverades med att den tidigare regleringen kunde leda till att omorganisationer försvårades. ”Den kan också leda till att uppkomna konflikter mellan kyrkoherden och den präst som har förordnandet cementeras.” Se Organisationsutskottets betänkande 2017:9.

Motivering av kyrkoherdens ledamotskap

Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet har förändrats över tiden – från att ha varit självskriven ordförande till att inte vara valbar som ordförande. Det har förekommit, om än i begränsad utsträckning, diskussioner om kyrkoherdens ställning som ledamot i kyrkorådet. Motiven för kyrkoherdens ledamotskap har en omedelbar koppling till det som kallas ”den dubbla ansvarslinjen”. Detta framträder tydligt i Svenska kyrkans centralstyrelsens skrivelse till 1999 års kyrkomöte, CsSkr 1999:3. I ett avsnitt motiveerade Centralstyrelsen förslaget att kyrkoherden inte längre skulle vara valbar som ordförande. Där angavs att det framgick av kyrkoordningsförslaget i övrigt att man ”strävat efter att så tydligt som möjligt ge uttryck för den dubbla ansvarslinjen i kyrkoordningen”. Det gällde inte minst vid beskrivningen av ansvarsfördelningen mellan kyrkorådet och kyrkoherden. ”När det gäller kyrkoherdens funktion i kyrkorådet anser vi det angeläget att kyrkoherdens mandat som främsta lokala representant för kyrkans ämbete blir tydligt och inte sammanblandat med ett förtroendevalt mandat.”

I ett yttrande som avsåg flera motioner som rörde olika delfrågor kopplade till kyrkoherdens ställning i kyrkorådet skrev Läronämnden följande som en övergripande principiell inledning, Ln 2010:15y.

Svenska kyrkan är till sin karaktär både episkopal med en särskild vigningstjänst och synodal med förtroendevalda beslutsorgan. Läronämnden har konsekvent hävdat (jfr Ln 1997:1, 1998:501, 1999:3 och 2001:5y) att det är grundläggande för Svenska kyrkan att den styrs och leds av demokratiskt valda organ och ämbetsbärare i samverkan i församlingar, stift och på nationell nivå.

Kyrkoherdens ledamotskap i kyrkorådet och därmed även i församlingsråd har motiverats med att det måste finnas en samverkan mellan ämbetslinjen och de i demokratisk ordning valda förtroendevalda. Kyrkoherden har ställningen som den främste företrädaren för ämbetslinjen i församlingar och pastorat. Det förhållandet att kyrkoherden kan sätta en annan präst i sitt ställe synes inte ha diskuterats närmare. I sammanhanget kan dock noteras att Läronämnden i sitt yttrande 2013:11y om tjänstebeteckningar och kyrkans ledningsstruktur anförde följande.

Läronämnden vill framhålla att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. I en sådan bearbetning är det nödvändigt att analysera hur tillsynen ska ske i en kyrka med en episkopal struktur och att behandla konsekvenserna när arbetsledaren inte är präst eller diakon.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:49.

Utskottet menar att ett uppdrag att vara arbetsledare och uppdraget att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i ett församlingsråd är principiellt sett olika uppdrag vilka inte kan ses samman på det sätt som görs i motionen. Detta gäller även i det fall då en diakon är arbetsledare. Den präst som är ledamot i ett församlingsråd fullgör det uppdraget som ersättare för kyrkoherden som prästerlig ledamot i församlingsrådet. Detta förhållande bör ses samman med det som sägs i inledningsorden till prästvigningen i kyrkohandboken och som där föregår frågan om villigheten att åta sig uppdraget att vara präst.

En präst skall predika Guds ord och förvalta sakramenten,
leda församlingens bön
och tillbedjan i gudstjänsten,
undervisa och utöva själavård
och så vara en herde för Guds hjord.

Det är detta herdeskap som prästen ska fullgöra också i uppdraget som ledamot i församlingsrådet. Det uppdrag som ges en diakon i diakonvigningen är inte detsamma som ges en präst. Det medför att prästen och diakonen inte är utbytbara som ledamöter i församlingsrådet trots att de båda har uppdrag inom kyrkans vigningstjänst. Det är dock olika uppdrag. En kyrkoherde ska vara präst och detsamma ska gälla den som ersätter i kyrkoherden i en uppgift som är direkt kopplad till (kyrko)herdeskapet.

Med hänvisning till det som utskottet här anför föreslås att motion 2018:49 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:12

Ledarskapsutbildning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:71 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att tillhandahålla vidareutbildningar för alla kyrkliga ledare, dels att erbjuda handledning för alla kyrkliga ledare samt motion 2018:91 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur stiftens arbetar med att stärka kyrkorådets förtroendevalda så att de ges förutsättningar att matcha dagens kyrkoherdar som rustas i modernt ledarskap, detta för att få fram goda exempel.

Utskottet anser att det är av stor betydelse att anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan får möjlighet till fortbildning och annat stöd men med den ordning som gäller för ansvarsfördelning inom Svenska kyrkan är detta i första hand en uppgift för församlingar och pastorat samt stift och utskottet föreslår därför att motionerna avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:71, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:71, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:91.

Motionernas förslag

Motion 2018:71 av Terence Hongslo m.fl., Utbildning och handledning för kyrkliga ledare

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla vidareutbildningar för alla kyrkliga ledare.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att erbjuda handledning för alla kyrkliga ledare.

Motion 2018:91 av Åsa Ingårda m.fl., Stärkt ledarskap hos förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur stiftens arbetar med att stärka kyrkorådets förtroendevalda så att de ges förutsättningar att matcha dagens kyrkoherdar som rustas i modernt ledarskap, detta för att få fram goda exempel.

Bakgrund

Utbildningar för anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare

Inom ramen för stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlinglivet erbjuder stiftens utbildningar och fortbildningar för anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare. De områden inom vilka utbildning erbjuds, när och i vilken omfattning, varierar. Det är stiftens och församlingarnas behov och resurser som avgör vilka utbildningar som erbjuds. I början av de senaste mandatperioderna har stiftens genomgående erbjudit utbildningar för förtroendevalda med särskild inriktning på dem som är nya i sitt förtroendeuppdrag. Ett studiematerial för förtroendevalda har tagits fram tillsammans med studieförbundet Sensus och bokförlaget Verbum. Materialet har fått stor spridning och används både vid utbildningar anordnade av stift och i församling. Sedan många år samarbetar Svenska kyrkan med Sensus vid anordnande av vissa utbildningar för förtroendevalda, och nyligen utarbetades även ett material för utbildning av ideella medarbetare, då i samarbete med Sensus och Ideellt forum. Som komplement till mer traditionella utbildningstillfällen finns även internetbaserat studiematerial. När det gäller unga ledare bedrivs ett omfattande arbete i församlingar och stift genom vilket många ungdomar får genomgå ledarutbildning.

I detta sammanhang kan även nämnas det forskningsprojekt om kyrkoråd som pågår vid kyrkokansliet. De frågor som projektet söker belysa och studera är bland annat hur kyrkoråden ser på sin uppgift, vari problemen och möjligheterna ligger samt hur relationen mellan kyrkoherde och kyrkoråd fungerar. Projektet startade 2015 och materialet är för närvarande under bearbetning för att publiceras i bokform.

Arbetshandledning

Handledning kan vara av olika slag men den handledning inriktad på yrkesverksamma som erbjuds i samtliga stift är arbetshandledning. Organisationen och förutsättningarna för arbetshandledning ser dock olika ut i de olika stiftens. Arbetshandledningen fokuserar på arbetet och yrkesrollen och är en möjlighet för kyrkligt yrkesverksamma att, i grupp eller enskilt, tillsammans med en särskilt utbildad handledare, samtala och reflektera över frågeställningar som berör roll, uppdrag, organisation och arbetssituation. Arbetshandledning kan erbjudas alla yrkeskategorier (diakoner, pedagoger, präster, kyrkvaktmästare, administrativ personal, husmödrar, kyrkomusiker, m.fl.). Den kan ske enskilt eller i mindre grupper. Handledningsgrupper kan vara homogena och enbart bestå av en yrkesgrupp (t.ex. kyrkoherdar eller pedagoger) eller kan omfatta flera yrken som har en uppgift gemensamt (t.ex. ungdomsarbete, äldrearbete eller arbetsledning). Samordningen av arbetshandledning i Svenska kyrkan sker genom en nationell samordningsgrupp.

Ansvarsfördelning mellan stift och nationell nivå

Kyrkoordningen anger en ansvarsfördelning mellan stift och nationell nivå som innebär att det är stiftets uppgift att främja församlinglivet, i vilket det ingår att erbjuda möjligheter till utbildning och handledning, och nationell nivåns uppgift att stödja stiftens. Detta var också Tillsyns- och uppdragsutskottets utgångspunkt vid behandlingen av motion 2015:6 då utskottet i sitt betänkande TU 2015:2 yttrade följande.

Stiftens har ett ansvar att driva utbildningsfrågor. I det arbetet ser utskottet det som angeläget och positivt att stiftens samverkar.

Utskottet menar att kyrkostyrelsen med anledning av motion 2015:6 ska få i uppdrag att i samverkan med stiftens pröva frågor om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Även om det inte direkt ingår i det uppdrag som utskottet föreslår att kyrkomötet ska besluta kan mycket väl behovet av ledarskapsutbildning för andra grupper av anställda tas upp i samma sammanhang.

Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag att med anledning av motionen uppdraga till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftet pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas (KmSkr 2015:31). Uppdraget har slutbehandlats enligt årsredovisningen för nationella nivån 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2 sidan 50).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:71.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:91.

Utskottet anser liksom motionärerna att det är av stor betydelse att anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan får möjlighet till fortbildning och annat stöd så att de har förutsättningar för att utföra sina uppgifter på bästa sätt. Med den ordning som gäller för ansvarsfördelning inom Svenska kyrkan är detta dock i första hand en uppgift för församlingar och pastorat samt stift. Förutom de utbildningar som erbjuds från stiftet i egen regi eller i samverkan med andra aktörer som nämnts i bakgrundsbeskrivningen, erbjuder även Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation utbildningar som riktar sig till anställda och förtroendevalda. Mot bakgrund av detta anser utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2018:71 och motion 2018:91.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:13

Råd vid bemötande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:72 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att initiera en broschyr med råd till alla kyrkans anställda om bemötandefrågor. Utskottet ser inte utarbetande av en broschyr som det bästa sättet att hantera de frågor som tas upp i motionen utan menar att det är sådant som måste tas om hand lokalt av arbetsgivare och arbetsledare. Utskottet föreslår att motion 2018:72 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:72.

Motionens förslag

Motion 2018:72 av Terence Hongslo m.fl., Råd vid bemötande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en broschyr med råd till alla kyrkans anställda om bemötande av dem som besöker kyrkans verksamheter och bemötande av varandra i arbetslaget.

Bakgrund

När det i motion 2018:72 inledningsvis talas om alla kyrkans anställda som ambassadörer för kyrkan kan sägas att den saken med ett ännu vidare perspektiv finns dels i början och dels i slutet av inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning om kyrkliga uppdrag och befattningar.

Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag.
[...]

Alla kyrkans anställda och medarbetare ska tjäna kyrkan och församlingen och i det uppdrag de fått bidra till att evangeliet blir känt, kyrkan uppbyggd och människorna tjänade.

Såvitt gäller kyrkligt anställda, och då särskilt de som nu utbildas, kan noteras att det i utbildningsplanerna för de fyra pastoralteologiska utbildningarna för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster finns rubriken ”Värderingsförmåga och förhållningssätt”. För alla som utbildas gäller att de genom sin kunskap, förståelse och färdighet som blivande kyrkoarbetare ska utveckla och fördjupa bl.a. förmåga till empati och samverkan. Förmåga till empati måste innefatta ett gott bemötande av de

människor som man möter. Det kan antas att något motsvarande också har funnits med tidigare i kyrkliga utbildningar.

Hur man bemöter varandra i ett arbetslag hör samman med frågor om den psykosociala arbetsmiljön. Arbetsgivaren har ett grundläggande ansvar för att skapa förutsättningar för en väl fungerande psykosocial arbetsmiljö. Samtidigt som den som är arbetsledare har ett särskilt ansvar för relationerna i ett arbetslag finns det självklart ett ansvar hos varje enskild medarbetare. När man söker på internet så finner man lätt tips på ett gott bemötande i bl.a. ett arbetslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:72.
--

Utskottet har ingen annan mening än motionärerna i frågan om betydelsen av ett gott bemötande såväl av dem som deltar i kyrkans verksamhet som inom ett arbetslag. Utskottet ser inte som den bästa vägen att nå fram till detta att ge i uppdrag till kyrkostyrelsen att få till stånd en broschyr med råd till alla kyrkans anställda. Ett gott bemötande av människor i olika livssituationer och sammanhang hör samman med den grundläggande syn man har på sina medmänniskor. Det framgår av bakgrunds-teckningen att i de kyrkliga yrkesutbildningarna är ett viktigt inslag att blivande kyrkoarbetare ska utveckla och fördjupa sin förmåga till empati och samverkan. Detta är naturligtvis lika viktigt för dem som arbetar inom kyrkan med en annan utbildning än den som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Primärt är det här fråga om sådant som måste hanteras lokalt av arbetsgivare och arbetsledare genom bl.a. möjlighet till relevant fortbildning och bearbetning av bemötandefrågor i arbetsledning och arbetslag. Utskottet föreslår mot bakgrund av det som här anförts att kyrkomötet avslår motion 2018:72

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:14

Tidsbegränsat förordnande för biskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:77 med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda möjligheterna att tidsbegränsa förordnandet som biskop. Utskottet pekar på vissa problem av såväl principiell som praktisk art som skulle uppstå om ett antal biskopar vigda till ett livsvaraktigt uppdrag måste avsluta sin anställning som biskop och beredas en annan befattning. Utskottet framhåller dock som avgörande för sitt förslag att motionen avslås att nuvarande ordning bäst främjar biskopens möjligheter till integritet och självständighet i utövandet av sitt uppdrag som biskop i ett stift.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:77.

Motionens förslag

Motion 2018:77 av Inga Alm, Tidsbegränsat förordnande för biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att tidsbegränsa förordnandet för biskop.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:77 i Ln 2018:11y, *bilaga*.

Bakgrund

Frågan om tidsbegränsat uppdrag och anställningstid för biskopar behandlades av kyrkomötet 1991, 1994, 2002 och 2009 samt vid två tillfällen under föregående mandatperiod, nämligen 2015 och 2016. De konkreta förslagen har i viss mån skilt sig åt. Vid samtliga tillfällen har kyrkomötet dock beslutat att avslå motionerna. Vid kyrkomötena under 2000-talet i enlighet med förslag från Tillsyns- och uppdragsutskottet, TU 2002:2, 2009:2, 2015:5 och 2016:5.

Vid behandlingen av de tidigare motionerna om tidsbegränsat uppdrag som biskop har konstaterats att det i och med de ändrade kyrka-statrelationerna år 2000 skedde förändringar i de arbetsrättsliga förutsättningarna och beträffande vad som kan hanteras i ett regelsystem för Svenska kyrkan. När biskoparna hade statligt reglerade befattningar kunde genom lagstiftning regleras frågor som kyrkomötet inte förfogar över genom bestämmelser i kyrkoordningen.

Ser man till vad som formellt gäller så är sedan år 2000 stiftens arbetsgivare för biskoparna med undantag för ärkebiskopen som är anställd av trossamfundet Svenska kyrkan. Den allmänna arbetsrätten och kollektivavtal gäller fullt ut för biskopar på motsvarande sätt som för andra kyrkligt anställda. Det är inte möjligt att i kyrkoordningen ha bestämmelser om det som redan är reglerat i lag eller om det som är avtalsreglerat. Bestämmelser om allmänna anställningsvillkor för kyrkligt anställda finns i Svenska kyrkans avtal 17.

I Tillsyns- och uppdragsutskottets överväganden i betänkandena om tidsbegränsning av förordnande som biskop har genomgående de yttranden som avgivits av Läronämnden spelat en framträdande roll. Läronämnden angav redan i yttrandet 1991:13 den grundsyn som sedan har återgivits i de senare yttrandena. Där sägs att biskopar i Svenska kyrkan vigs till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt och att detta utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkopé).

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

Senast Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade ett ärende om tidsbegränsning av förordnande som biskop skedde det med förenklad motionsbehandling i betänkandet TU 2016:5. Det innebar att det bedömdes att inget nytt hade tillkommit efter föregående års avslagsbeslut. I betänkandet TU 2015:5 framhöll utskottet att biskopar i Svenska kyrkan vigs till tjänst i ett stift och förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering. ”Detta ger biskoparna en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget. En tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop men med möjlighet till en förlängning på det sätt som tas upp i motion 2015:59 riskerar att stå i motsättning till detta.” Vidare citerade utskottet vad tidigare hade framförts i betänkandet TU 2009:2. ”Biskopens uppdrag inom kyrkans vigningstjänst är inte en tillfällig tjänst utan ett i princip livsvaraktigt uppdrag och biskoparnas lednings- och tillsynsfunktion (episkopé) är en viktig enhetssymbol. Enligt utskottets mening skulle en tidsbegränsning av detta uppdrag ge det en annan karaktär, främmande för vår kyrkotradition.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:77.
--

Det framgår av bakgrundsbeskrivningen att förslag angående en tidsbegränsning av förordnande som biskop behandlades vid två tillfällen under föregående mandatperiod och i båda fallen på förslag från Tillsyns- och uppdragsutskottet avslogs av kyrkomötet. Utskottet gör nu ingen annan bedömning än vad som tidigare har gjorts och ser därmed ingen anledning för att ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen av det slag som föreslås i motionen.

Det framgår också av bakgrundsbeskrivningen att samma arbetsrättsliga förutsättningar gäller för befattningar som biskop som för andra befattningar inom Svenska kyrkan.

I motionen sägs att med den där förespråkade tidsbegränsningen skulle en biskop kunna utöva sitt ämbete under maximalt sju år. Samtidigt talas det om att tidsbegränsa ett förordnande varför utskottet uppfattar att det inte är fråga om en tidsbegränsning av det som vanligen avses med en biskops ämbete. Vigningen till biskop gäller som

Läronämnden framhåller i sitt yttrande ett i princip livsvaraktigt uppdrag. Detta är av betydelse för den praktiska hanteringen om det som är motionens intention skulle genomföras. Det skulle då finnas ett antal biskopar i yrkesverksam ålder som skulle behöva beredas någon form av anställningar. Med den ställning som biskopen har haft genom sin befattning och den ställning inom kyrkan som den avgångna biskopen fortfarande skulle ha genom sitt uppdrag som biskop blir det inte en helt enkel sak att hantera ett fortsatt anställningsförhållande.

De här noterade mer praktiska, om än principiellt grundade, problemen är dock inte det för utskottet avgörande. Det är istället det som framhölls i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:5. Att biskopen efter att ha vigts till tjänst för ett stift som regel förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering ger förutsättningar för en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget som biskop. En tidsbegränsning med möjlighet till förlängning viss tid på det sätt som tas upp i motionen riskerar att stå i motsättning till detta. Utskottet ser det som mycket angeläget att ha en ordning som främjar biskopens självständiga ställning i utövandet av sitt uppdrag och föreslår därför att motion 2018:77 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Härmed reserverar vi oss mot avslaget av motionen 2018:77.

Vi vill bifalla motion 2018:77, så att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna om tidsbegränsning av förordnandet för biskop.

Helena Nordvall och Margareta Nisser-Larsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:11y

Tidsbegränsat förordnande för biskop

Läronämndens yttrande över motion 2018:77

I sitt yttrande Ln 2016:6y anförde Läronämnden:

Läronämnden har vid flera tillfällen tidigare yttrat sig när det gäller frågan om tidsbegränsad anställningstid för biskopar, senast i Ln 2015:9y:

”I Läronämndens yttrande Ln 2009:1y anføres:

När det gäller frågan om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid vill Läronämnden hänvisa till sitt tidigare yttrande i frågan Ln 1991:13. Där framförs att:

’I Svenska kyrkan vigs biskop till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt. Det måste inte nödvändigtvis vara på det sättet. Men det utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkope). Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

[...]’

Om Svenska kyrkan vill finna andra modeller vad gäller biskoparnas tjänstgöringstid är det nödvändigt att dessa modeller är förenliga med ovanstående grundsyn.”

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:15

Konfirmation som valbarhetskriterium

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:83 vari föreslås en sådan ändring i kyrkoordningen att konfirmation blir ett valbarhetsvillkor för att kunna väljas till ett uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan. Utskottet ser inte konfirmation som ett relevant valbarhetskriterium och föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:83.

Motionens förslag

Motion 2018:83 av Johan Blix, Konfirmation som valbarhetskriterium

Kyrkomötet beslutar att första meningen i 33 kap. 4 § i kyrkoordningen ska lyda: ”Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och konfirmerad samt fyller 18 år senast på dagen för valet.”

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:83 i Ln 2018:12y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:83 i Kn 2018:6y, *bilaga 2*.

Bakgrund

I Svenska kyrkans centralstyrelsens skrivelse till 1999 års kyrkomöte med förslag till kyrkoordning, CsSkr 1999:3 s. 2–70 ff., finns ett avsnitt med rubriken Konfirmationens betydelse för kyrkliga uppdrag. Där motiveras det förslag som sedan kom att genomföras när beslutet fattades om kyrkoordningen, nämligen att konfirmation inte skulle vara ett kyrkorättligt reglerat krav för allmänna kyrkliga uppdrag men att den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska vara konfirmerad. En bakgrund fanns i betänkandet *Konfirmationens innebörd och betydelse för kyrkliga uppdrag* (Svenska kyrkans utredningar 1995:6). Utredningen föreslog att konfirmationen inte skulle ställas som ett villkor för några kyrkliga uppdrag. Utredningsgruppen motiverade sitt förslag främst genom att peka på dopets ställning.

Vårt uppdrag avser frågan om det är rimligt och lämpligt att ställa upp konfirmationen som ett formellt krav för alla eller vissa kyrkliga uppdrag. Konfirmationen är både ett för stort och ett för litet krav. För stort därför att det skymmer att det är genom dopet vi alla är kallade till tjänst. För litet genom att vissa uppdrag förutsätter mer kunskap än konfirmationen ger och en tydligare lojalitet med kyrkan än konfirmationen nödvändigtvis ger uttryck för.

Vid remissbehandlingen av utredningen hade de flesta remissinstanserna tillstyrkt utredningens slutsatser. Centralstyrelsen anslöt sig i huvudsak till detta i kyrkoordningsskrivelsen. Styrelsen framhöll dopet som vinningen till de döptas och troendes prästadöme och den för alla grundläggande vinningen till tjänst. ”Kallelsen i dopet avser också delaktighet i och ansvar för församlingens grundläggande uppgift.” I skrivelsen noterades att i de fall det i remissvaren på betänkandet *Konfirmationens innebörd och betydelse för kyrkliga uppdrag* hade framförts förslag om att konfirmation skulle göras till villkor för vissa uppdrag gällde det främst sådana uppdrag som avsåg gudstjänstlivet.

Centralstyrelsen framhöll att konfirmationen hör till den normala kyrkliga ordningen i en kyrka med barndop. Man menade att detta borde få konsekvenser för dem som ges ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. ”De som fullgör ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst bör även i detta avseende vara ett tecken för församlingen och visa på det som gäller församlingen som helhet.” Därför föreslogs som ett generellt villkor för alla som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst att de ska vara konfirmerade. En bestämmelse om detta finns också i 25 kap. 2 § kyrkoordningen.

När kyrkoordningen behandlades av 1999 års kyrkomöte fanns flera motioner med förslag om att den som skulle fullgöra vissa kyrkliga uppdrag skulle vara konfirmerad. (2 KL 1999:1 s. 71 f) Det gällde främst uppdrag inom gudstjänstlivets ram såsom att få tillstånd att predika och leda gudstjänster, att antecknas som fadder, att förrätta dop i en krissituation eller att biträda vid nattvardens utdelande. Det fanns också en motion 1999:82 med förslaget att konfirmationskrav skulle gälla för att väljas till ett uppdrag som förtroendevald. De flesta motionerna tog sikte på kunskapsmomentet som skäl för att den som ges ett visst uppdrag skulle vara konfirmerad.

Läronämnden framhöll i sitt yttrande LN 1999:3 dopet som den grundläggande vinningen för allas tjänst åt evangeliet och menade att de motioner som föreslog konfirmationen som villkor för vissa uppdrag gav uttryck för en annan principiell utgångspunkt där dopet skulle kompletteras med konfirmation för att någon ska få utöva ett uppdrag inom församlingen. Andra kyrkolagsutskottet anslöt sig till vad Centralstyrelsen och Läronämnden hade anfört om dopet som den grundläggande vinningen för alla uppdrag. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionerna med förslag om konfirmation som villkor för vissa kyrkliga uppdrag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:83.

Vid utskottets diskussioner med anledning av motion 2018:83 framhölls betydelsen av utbildning för dem som får uppdrag som förtroendevalda inom kyrkan. Det primära ansvaret för detta ligger lokalt såvitt gäller dem som har uppdrag i församlingar och pastorat men stiftens stöd för att detta ansvar ska kunna utövas.

Utskottet menar att det inte går att generellt tillmäta konfirmationen den betydelsen att den ger kompetens för att fullgöra uppdrag som förtroendevald. Mångas erfarenheter talar för att detta inte är fallet. Till detta kommer det som Läronämnden framhåller om dopet som den grundläggande vigningen till tjänst åt evangeliet och därmed också för uppdrag som förtroendevald. Utskottet har noterat att De ungas kyrkomöte har tagit upp motion 2018:83 och därvid tydligt avvisat förslaget om att göra konfirmation till ett valbarhetskriterium. Det finns också invändningar av mer formell art från Kyrkorättsnämnden som lyfter fram frågor som behöver klargöras ytterligare för den händelse man skulle göra den ändring i kyrkoordningen som föreslås i motionen. Sammantaget finner utskottet att det finns flera olika skäl som talar för att motionens förslag inte bör genomföras och därför föreslås att kyrkomötet ska besluta om avslag.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:12y

Dop, konfirmation och valbarhet

Läronämndens yttrande över motion 2018:83

I sitt yttrande Ln 1999:3 över ett flertal motioner anförde Läronämnden ”att det grundläggande uppdraget – vigningen – ges i dopet och att detta är utgångspunkt för allas tjänst åt evangeliet”. Om dopet behöver kompletteras med konfirmation för den som ska utöva ett uppdrag som förtroendevald, är detta uttryck för en annan principiell utgångspunkt.

Dopet innebär ett upptagande i kyrkan och en kallelse till ansvarstagande i kyrka och samhälle. Dopet är därför grunden för att vara valbar inom Svenska kyrkan.

Den erfarenhet och kompetens avseende Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som motionären efterfrågar kan inhämtas på olika sätt där deltagande i konfirmationsundervisning kan vara ett.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:6y

Konfirmation som valbarhetskriterium

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:83

I motion 2018:83 föreslås att det i 33 kap. 4 § i kyrkoordningen ska anges som ett villkor för att vara valbar till uppdrag som förtroendevald att den som väljs är konfirmerad.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:83.

Det är inte närmare reglerat i kyrkoordningen vad det innebär att någon ”är konfirmerad”. Det finns i bestämmelser i 22 kap. 1 § om vad en konfirmation enligt Svenska kyrkans ordning ska innefatta. Det finns dock ingen motsvarande beträffande konfirmation som den som finns om dop i 19 kap. 1 § andra stycket. Där anges att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett på det sätt som föreskrivs i paragrafens första stycke. Då det inte alltid står klart vad som avses med ”är konfirmerad” blir tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen i många fall problematisk.

När det i kyrkoordningen infördes bestämmelser om att en person för att vara valbar till ett uppdrag som förtroendevald ska vara döpt fattades samtidigt beslut om en särskild övergångsbestämmelse. I punkt 19 i övergångsbestämmelserna till SvKB 1999:1 anges att ”den som innehar eller har innehaft uppdrag som förtroendevald inom Svenska kyrkan är valbar till sådant uppdrag även om han eller hon inte är döpt”. Det finns inte med något motsvarande i förslaget i motion 2018:83.

Det finns i kyrkoordningen flera bestämmelser än 33 kap. 4 § där det anges som villkor för att vara valbar att vara döpt. Om konfirmation införs som ett ytterligare valbarhetsvillkor bör prövas frågor om en konsekvent reglering av olika valbarhetsvillkor för de uppdrag som regleras i kyrkoordningen.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:16

Titelskydd för församlingspedagoger

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:95 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med ett förslag avseende titelskydd för församlingspedagoger. Utskottet understryker att lärande och undervisning i kristen tro och kristet liv är en avgörande framtidsfråga. Det pågår en utvärdering av utbildningsreformen. Utskottet menar att det finns sådana kopplingar mellan utbildningsfrågorna och det i motionen aktualiserade förslaget att motionen bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:95.

Motionens förslag

Motion 2018: 95 av Johan Garde m.fl., Titelskydd för församlingspedagoger

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med förslag på regleringar som avser att fylla behovet av titelskydd för församlingspedagoger.

Bakgrund

Reglering i kyrkoordningen av vissa uppdrag och befattningar

Förutom de tre uppdragen inom kyrkans vinningstjänst som biskop, präst och diakon och befattningar kopplade till dessa uppdrag är det befattningar som kyrkomusiker som det finns särskilda bestämmelser om i kyrkoordningen. Utöver bestämmelser om behörighet finns beträffande biskopar, präster och kyrkomusiker också vissa bestämmelser om befattningar som ska vara inrättade.

Enligt 34 kap. 8 § får bara den som är behörig att utöva uppdragen som biskop respektive präst vara anställd som biskop respektive präst. Enligt bestämmelser i samma paragraf gäller i huvudsak detsamma beträffande diakoner. I det fallet sägs att bara den som är behörig att utöva uppdraget som diakon får vara anställd som diakon eller på en befattning med benämning där ordet diakon ingår eller en där sådan behörighet på annat sätt har angetts som villkor för anställning. Härtill finns för olika befattningar som präst vissa för befattningen ifråga angivna behörighetsvillkor.

Beträffande kyrkomusiker finns bestämmelser 34 kap. 15 § som anger viss nivå av Svenska kyrkans musikerexamen som behörighetskrav för vardera av de tre olika slags befattningar som kyrkomusiker som finns reglerade i kyrkoordningen (kantor,

organist och försteorganist). Härtill anges i 34 kap. 15 a § att behörig att anställas på någon av de nämnda tre slagen av befattningar som kyrkomusiker är även den som enligt kyrkostyrelsens närmare bestämmelser ska anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen. I kyrkostyrelsens beslut SvKB 2018:1 om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen finns dels bestämmelser om validering av utbildning efter ansökan, dels en valideringsordning avseende äldre utbildningar.

Tidigare diskussioner om församlingspedagoger i kyrkoordningen

När kyrkoordningen beslutades av 1999 års kyrkomöte föreslogs i en motion (1999:168) att det skulle införas en bestämmelse om församlingspedagogisk examen som behörighetsvillkor för att kunna anställas som församlingspedagog. I enlighet med förslag från Andra kyrkolagsutskottet avslag kyrkomötet motionen. Utskottet menade att det inte var ”oproblemiskt att de som har en pedagogisk utbildning och anställts på en pedagogisk befattning – där troheten mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ställs på prov – inte är medtänkta när det gäller att viga till livslång tjänst med förpliktelse mot avgivna vigningslöften. Ser man till innehållet i församlingspedagogernas uppgifter finner man motsvarigheter i både prästens och diakonens uppdrag.” Utskottet fann det angeläget med en fortsatt bearbetning av frågor kopplade till detta och till en utbildningsreform. Man ville inte föregripa resultat av kommande arbete genom att i kyrkoordningen införa nya bestämmelser vilka inte hade remissbehandlats. (2 KL 1999:1 s. 83) I ett yttrande till Andra kyrkolagsutskottet hade Utbildningsutskottet föreslagit att det i kyrkoordningen skulle anges att den var behörig att anställas som församlingspedagog ”som avlagt församlingspedagogisk examen eller motsvarande examen”. (2 KL 1999:1 s. 519) Vad som låg i ”motsvarande examen” angavs inte.

I linje med vad som Andra kyrkolagsutskottet tog upp i sitt betänkande bearbetades frågor om församlingspedagogernas uppgifter och ställning i Svenska kyrkan i en utredning som avgav betänkandet *Utredning om pedagogernas ställning i Svenska kyrkan* (Svenska kyrkans utredningar 2002:1). Där behandlades bl.a. frågan om titelskydd. Utredningen skrev om detta följande.

Ett sätt att tydliggöra uppdraget som församlingspedagog och att peka på vikten av kompetens skulle vara att besluta om ett titelskydd, dvs. att endast personer med examen efter genomgången församlingspedagogisk utbildning får inneha tjänsten som församlingspedagog.

Frågor om reglering i kyrkoordningen återkom vid 2003 års kyrkomöte. I motion 2003:30 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att lägga fram förslag som innebar att det i kyrkoordningen skulle regleras att endast personer med examen efter genomgången församlingspedagogisk utbildning får inneha tjänst som församlingspedagog. I motion 2003:50 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag ”att arbeta för ett titelskydd, vilket innebär att församlingspedagogerna dels får en skyddad yrkestitel, dels ett eget ansvarsområde i församlingen”. I betänkandet TU 2003:4 föreslog utskottet att kyrkomötet skulle bifalla förslaget om att införa bestämmelser om församlingspedagogisk examen som krav för att inneha tjänst som församlingspedagog. I övrigt föreslogs avslag. Kyrkomötet beslutade att avslå samtliga motionsyrkanden. Det innebar bifall till en reservation till Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande i vilken framhölls att det var mer grundläggande problem än de som gäller titelskydd och ett omnämmande i kyrkoordningen som behövde bearbetas ”för att

komma till rätta med den problematik som uppenbarligen finns i fråga om församlingspedagogernas ställning”. I sammanhanget bedömdes ett i kyrkoordningen reglerat titelskydd vara av relativt begränsad betydelse.

TU 2018:16

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:95.

Lärande och undervisning hör till församlingens grundläggande uppgift och är en fråga som har en avgörande betydelse för kyrkans framtid. I skiftet från ett samhälle där skolan svarade för en grundläggande kristendomsundervisning till ett samhälle med en helt konfessionsneutral skola har det skett försummelser från kyrkans sida. Kunskapen om kristen tro och erfarenhet av ett liv i tron har påtagligt minskat i det svenska samhället. Den pedagogiska uppgiften i församlingen och de som arbetar med denna måste därmed få en central roll. Den bedömningen delar utskottet med motionärerna. Däremot är utskottet inte övertygat om att den åtgärd som lyfts fram i motionens förslag är den som nu behöver genomföras.

I motionen pekas på den utbildningsreform som trädde i kraft 2013 och som bl.a. innebar påtagliga förändringar för utbildningen till församlingspedagog. Utskottet har noterat att det pågår en utvärdering av utbildningsreformen. Det kan komma att leda till förändringar av olika slag. Utskottet menar att även om den fråga som motionen avser inte direkt gäller utbildningen så finns det dock, som även kan utläsas av motionen, påtagliga kopplingar mellan frågan om titelskydd och utbildningen till församlingspedagog. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:95.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:17

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2017. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse 2017 till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 8 juni 2018 beslutat om verksamhetsberättelse för 2017. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Överklagandenämndens ställning

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten år 2017. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sidorna 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten 2017

I verksamhetsberättelsen för år 2017 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och utifrån effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2017.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2014–2017 och varifrån de kommer. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2017 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande fyra ärenden år 2017 vilket var sju färre än år 2016. Antalet slutliga beslut minskade från 47 till 38.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2017 minskade något i förhållande till föregående år, från 52 till 44. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Överklagandenämnden framför under rubriken ”Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.” att det bör vara möjligt att behålla sitt uppdrag även på stiftsnivå om en förtroendevald flyttar utanför stiftet under mandatperioden. Vidare anger nämnden att det kan vara lämpligt att överväga om det inte bör vara möjligt att välja en domarledamot i domkapitlet som inte är kyrkobokförd inom stiftet när det föreligger särskilda skäl. Frågan om valbarhetskrav för domarledamot i domkapitlet tas upp i kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse 2017 till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller ej. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har noterat att Överklagandenämnden anser att det bör vara möjligt att behålla sitt uppdrag på stiftsnivå om en förtroendevald flyttar utanför stiftet under mandatperioden. Det står dock inte klart i vilken utsträckning gällande bestämmelser medför problem vid tillämpningen av kyrkoordningen. Utskottet har därför inte funnit skäl att gå vidare med den frågan. Som redan noterats i bakgrundsteckningen tas frågan om valbarhetskrav för domarledamot i domkapitlet upp i kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* Kyrkostyrelsens förslag på den punkten behandlas i utskottets betänkande TU 2018:1.

Uppsala den 3 oktober 2018

TU 2018:17

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:18

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 11 juni 2018 beslutat om verksamhetsberättelse för 2017. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sidorna 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen 2017 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom fem ärenden. Ett av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, ett avsåg behörighetsprövning inför biskopsval och tre var av

administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt ett ärende som inkom under 2016.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse 2017.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekonomiutskottets betänkanden

E 2018:1–7

Ekonomiutskottets betänkanden

- E 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021
- E 2018:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017
- E 2018:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- E 2018:4 Bidrag till kyrkobyggnader
- E 2018:5 Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan
- E 2018:6 Öka antalet församlingskollekt
- E 2018:7 Utlandskyrkan och clearing

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2018:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas skrivelse KsSkr 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021.

Utskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag och föreslår att kyrkomötet fastställer kyrkostyrelsens förslag till verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021 i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2019 till 3 196 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2021 till 3 176 miljoner kronor.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2019 till 3 196 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2021 till 3 176 miljoner kronor.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har inbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen i de delar i skrivelsen som är relevanta för respektive sakutskott. Yttrande har inkommit från Kyrkolivsutskottet Kl 2018:2y, *bilaga 1*, Samhälls- och kulturutskottet SK 2018:1y, *bilaga 2*, Gudstjänstutskottet G 2018:2y, *bilaga 3* och Organisationsutskottet O 2018:1y, *bilaga 4*.

Bakgrund

Enligt 51 kap. 4–5 §§ kyrkoordningen ska den nationella nivån varje år upprätta en budget för nästa budgetår. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret, samt en plan för ekonomin under en period av tre år.

Till skillnad från tidigare år finns i kyrkostyrelsens skrivelse inga särskilda förslag till kostnadsramar på fem år för utlandsfastigheterna. I syfte att konsolidera redovisningen är dessa kostnader i årets skrivelse istället inkluderade i de totala kostnads- och planeringsramar för nationell nivå som föreslås för 2019–2021. I tabell 15 på sidan 36 i skrivelsen finns det dock en plan över fastighetskostnaderna på fem år, varav de första tre åren ingår i verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021.

Skrivelsens innehåll och indelning

Mot bakgrund av ovanstående har kyrkostyrelsen i skrivelsen lämnat förslag till inriktning för verksamheten, kostnadsram för 2019 samt planeringsramar för 2020 och 2021.

Skrivelsen är indelad i följande delar. I *Att räcka evangelium genom ord och handling* ges en teologisk bakgrund till innehållet i skrivelsen. I *Kyrkostyrelsens uppdrag* redovisas den nationella nivåns uppgifter, som leds och samordnas av kyrkostyrelsen. I *Skrivelsens struktur* finns övergripande information och läsanvisningar. I *Utmaningar utifrån omvärldsbeskrivning* redovisas de utmaningar kyrkostyrelsen ser utifrån genomförd omvärldsanalys i Sverige och internationellt. I *Kyrkostyrelsens långsiktiga målbilder 2030* beskrivs kyrkostyrelsens ambitioner på längre sikt och vilka verksamheter som behöver bedrivs under planeringsperioden för att bidra till uppfyllnad av dessa målbilder. I *Övrig verksamhet* beskrivs verksamhet som indirekt bidrar till uppfyllnad av de långsiktiga målbilderna. I *Ekonomi* redovisas och kommenteras ekonomin för den nationella nivån i sin helhet och förslagen till kostnadsram 2019 och planeringsramar 2020–2021. Dessutom redovisas här en kassaflödesbudget för åren 2019–2021. *Bilaga 1* innehåller den omvärldsbeskrivning som legat till grund för kyrkostyrelsens verksamhetsinriktning och målbilder. *Bilaga 2* ger information om kyrkostyrelsens kansli.

Kyrkostyrelsens förslag

Av skrivelsen framgår att huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader som svårigen kan prioriteras bort. Antingen är ansvaret reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet. Enbart en mindre del utgör utrymme för särskilda prioriteringar.

Förslag till verksamhetsinriktning för 2019–2021 redovisas i år för första gången utifrån ambitioner som kyrkostyrelsen har på längre sikt. De utmaningar som kyrkostyrelsen identifierat utifrån den omvärldsbeskrivning som framgår av *bilaga 1* till skrivelsen, har legat till grund för följande långsiktiga målbilder som kyrkostyrelsen nu formulerat:

1. År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som utifrån lokala förutsättningar kan möta samtidens utmaningar.
2. År 2030 har vi stärkt relevansen och engagemanget för Svenska kyrkans arbete, grundat i kristen tro, för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.
3. År 2030 har vi bidragit till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Kopplat till varje målbild finns ett eller flera delmål som ligger till grund för planering, genomförande och uppföljning i den samlade verksamheten under planeringsperioden. I anslutning till varje delmål finns insatser angivna, som ska genomföras för att leda mot uppfyllnad av målbilden.

- ◆ Stödja utveckling av församlingslivet
- ◆ Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan
- ◆ Bidra till samhällsutvecklingen
- ◆ Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld
- ◆ Samordna och utveckla internationell mission och diakoni
- ◆ Stödja och utveckla administration och förvaltning
- ◆ Reglera inomkyrkligt
- ◆ Utjämning och finansförvaltning
- ◆ Styrning och ledning
- ◆ Internt stöd

De första sex verksamhetsområdena som nämnts ovan har en direkt koppling till de långsiktiga målbilderna, medan verksamheterna inom de fyra sista områdena indirekt bidrar till målbildernas uppfyllnad.

Kyrkostyrelsen pekar i skrivelsen särskilt på behovet av att skapa en ny visuell identitet för Svenska kyrkans internationella arbete och därigenom höja kunskapen om detta inom Svenska kyrkan och samhället i stort. Vidare ser kyrkostyrelsen behov av att anslå ytterligare medel för anslutning till den gemensamma IT-plattformen (GIP) under åren 2019 och 2020. Detta mot bakgrund av att kyrkomötets målbild om att 85 procent av alla anställda ska vara anslutna till GIP inte kommer att vara uppfylld vid utgången av 2018.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2019 till 3 196 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2021 till 3 176 miljoner kronor.

Ekonomiutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Som en del av beredningen har utskottet haft överläggningar med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få specifika frågor belysta och prioriteringar förtydligade.

Utskottet välkomnar att kyrkostyrelsens verksamhetsmål i och med årets skrivelse sträcker sig långt bortom den treårsperiod som kyrkoordningen föreskriver. Som en del i vidareutvecklingen av det strategiska arbete som nu gjorts, menar utskottet att kopplingen mellan det egna kapital som finns på nationell nivå och målbilderna behöver förtydligas i kommande skrivelser. Utskottet välkomnar även att det till kommande kyrkomöte väntas bli en högre grad av transparens mellan planeringsdokument och verksamhetsberättelse i kyrkostyrelsens skrivelser. Det pågår ett arbete på kyrkokansliet med att ta fram nyckeltal för långsiktig verksamhetsuppföljning och det beräknas kunna redovisas till 2019 års kyrkomöte. Ett exempel på uppföljning som i framtiden kan göras är att kostnaderna för de uppdrag som kyrkomötet ger till kyrkostyrelsen redovisas per kyrkomötesuppdrag.

Övriga externa kostnader är en betydande kostnadspost i den nationella nivåns resultaträkning, varför utskottet ser det som angeläget att det till kommande år i skrivelsen redovisas hur denna post fördelar sig mellan olika kostnadsslag.

Tilliten mellan förtroendevalda och anställda på olika nivåer inom Svenska kyrkan är enligt utskottet av central betydelse, eftersom de organisatoriska delarna inom trosamfundet utgörs av självständiga juridiska enheter. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet det av kyrkostyrelsen initierade dialogarbetet med stiftsstyrelserna för en ökad samverkan, samordning och hållbar utveckling.

Insamlade medel till den internationella verksamheten har under senare år visat på ett vikande resultat. Utskottet välkomnar därför kyrkostyrelsens satsning på en ny visuell identitet för den internationella verksamheten och synliggörande av denna. Huruvida omfattningen på denna satsning är tillräcklig kan dock komma att behöva diskuteras framöver.

Kyrkostyrelsen planerar att under treårsperioden initiera ett brett arbete med att utveckla en strategi för medlemsutveckling med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer. Utskottet menar att detta är en mycket angelägen insats, men undrar samtidigt om detta kan vara förenligt med den planerade neddragningen av kostnader för extern kommunikation inom verksamhetsområdet *Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld*.

Den juridiska genomgången av utlandsverksamheten som genomförs i syfte att verksamheten bedrivs i ändamålsenliga former i enlighet med gällande reglering är en angelägen insats. Det är enligt utskottet av lika stor betydelse att kyrkostyrelsen parallellt med detta också bygger upp verksamheten genom tillskott av resurser. Utskottet ser med tillförsikt på att ett nytt råd för SKUT har utsetts, som bland annat ska inrikta sig på långsiktigt strategiarbete.

Utskottet har fått information om att kontrollstationsrapport med redovisning över fem år om hur det kyrkliga kulturarvet förvaltats har lämnats till regeringen under året. I detta sammanhang är det med tillfredsställelse utskottet konstaterar att i stort sett all kyrkoantikvarisk ersättning som Svenska kyrkan sedan 2002 erhållit från staten har tagits i anspråk till denna förvaltning. Vikten av att kommande förhandlingar leder till att Svenska kyrkan under kommande år erhåller en ersättningsnivå som minst motsvarar dagens nivå kan inte nog understrykas.

De medel som under perioden 2016–2018 anslagits till att öka anslutningsgraden till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform (GIP), s.k. GIP-bidrag, uppgår till 150 miljoner kronor. Av detta har endast 30 miljoner kronor vid tidpunkten för utskottets sammanträde använts. Utskottet konstaterar vidare att de 10 miljoner kronor som anslås för vart och ett av åren 2019 och 2020 i syfte att öka anslutningsgraden till GIP ingår i de 120 miljoner kronor som hittills inte förbrukats för åren 2016–2018. Utskottet menar att en utökad kommunikationsinsats gentemot församlingar, pastorat och stift är nödvändig för att öka medvetenheten om att införandet av anslutning till GIP kan göras kostnadsfritt för användande enheter.

Slutligen vill utskottet kommentera några av de yttranden över skrivelsen som inkommit från andra utskott. Samhälls- och kulturutskottet har fått kännedom om att samverkan mellan Svenska teologiska institutet och Lunds universitet upphör 2019. Utskottet kan efter underhandskontakter konstatera att så inte är fallet, utan det förs för närvarande samtal om utformningen av det framtida samarbetet i syfte att precisera denna samverkan. Organisationsutskottet anser att skrivningarna i avsnittet Målbild 3 ger bilden av Svenska kyrkan som en koncern. Utskottet delar inte denna tolkning av nämnda målbild. Bilagt yttrande från Kyrkolivsutskottet har utskottet inte tagit ställning till, eftersom yttrandet inkom till utskottet efter utsatt tidpunkt för då yttranden från andra utskott senast skulle vara utskottet tillhanda.

Uppsala den 5 oktober 2018

E 2018:1

På Ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Mats Ludvigsson, ordförande, Veine Backenius, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, Fredrik Ottesen, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2018:2y

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2019–2021**

Till Ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över skrivelse KsSkr 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Utskottet anser att det är viktigt med de långsiktiga målbilderna som finns i Verksamhet och Ekonomi 2019–2021. Samtidigt menar utskottet att detta målarbete kan utvecklas. Det är bra att stärka relevansen och engagemanget för Svenska kyrkans verksamhet, men utskottet efterlyser begreppet trovärdighet i målskrivningen. Gällande målbild 2 vill utskottet lägga till ordet trovärdighet så att lydelsen blir följande: ”År 2030 har vi stärkt relevansen i samt trovärdigheten och engagemanget för Svenska kyrkans arbete, grundat i kristen tro, för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.”

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande 2018:1y

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2019–2021**

Till Ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över skrivelse KsSkr 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå för 2019–2021.

I skrivelsen står under rubriken Svenska teologiska institutet att det i samverkan med Lunds universitet finns en professur knuten till verksamheten på institutet. Enligt vad utskottet fått kännedom om kommer denna samverkan att upphöra 2019 vilket till utskottets förvåning inte framgår av skrivelsen.

I övrigt har utskottet inget att erinra mot skrivelsen.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2018:2y

Yttranden över Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Till Ekonomiutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över skrivelsen KsSkr 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021.

Utskottet noterar med glädje de många insatser som görs kring gudstjänstböckerna, särskilt översättningarna, den kommande körutgåvan och den Svenska psalmboken. Utskottet vill understryka vikten av de översättningar som gör att församlingarna kan fira gudstjänst på flera språk. Det skulle även kunna inverka positivt på framtida rekryteringar till vigningstjänsten. Utskottet ser fram emot översynen av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II, med vignings- och mottagningshandlingar.

Utskottet vill uttrycka sin förvåning över formuleringen ”Framför allt möter såväl medlemmar som icke-medlemmar Svenska kyrkan genom ...” (sidan 45). Svenska kyrkan bör inte uttrycka relationen till medlemmarna i ord som ger intryck av ett producent–konsumentförhållande. Skrivningen väcker principiella frågor om vilken kyrkosyn vi ger uttryck för och hur vi räknar med människor som delaktiga. Utskottet ser gärna att frågorna om kyrkosyn och självbild behandlas på ett kommande tematiskt kyrkomöte.

Utskottet ser med uppskattning på arbetet med de målbilder som formuleras av kyrkostyrelsen, men menar att även gudstjänstlivet ska finnas med i målbild 1.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, *ordförande*

Dag Tuvelius, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Bartłomiej Szulc, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets yttrande 2018:1y

**Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans
nationella nivå 2019–2021**

Till Ekonomiutskottet

Organisationsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021*.

Organisationsutskottet har beretts möjlighet att yttra sig över ovan nämnda skrivelse i den del som avser verksamhetens inriktning.

Organisationsutskottet anser att det som anförs i skrivelsen vad avser församlingens grundläggande uppgift inte i alla delar överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av densamma. Vidare anser utskottet att skrivningarna i avsnittet Målbild 3 ger bilden av Svenska kyrkan som en koncern, vilket inte är i enlighet med vare sig lagen (1998:1591) om Svenska kyrkans eller kyrkoordningens beskrivning av Svenska kyrkans organisation. Församlingen är grundläggande enhet i Svenska kyrkan. Utskottet vill även erinra om den subsidiaritetsprincip som indirekt uttrycks både i nämnda lag och i kyrkoordningen.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mattias Benke, Lars-Ola Dahlgvist, Lars G Linder, Marie Johansson, Victor Ramström, August Hermansson, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Johnny Lilja, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Olov Lindquist.

Biskoparna Ragnar Persenius och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets betänkande 2018:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2018:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017. Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisningen samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2017. Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen och att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret. Vidare behandlas också Hållbarhetsredovisning 2017 för Svenska kyrkans nationella nivå.

Ekonomiutskottet föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisning, resultat- och balansräkningen samt beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2017.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2017.
2. Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2017.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2017.
2. Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2017.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som är respektive utskotts sakområde. Ett utskott, Samhälls- och kulturutskottet, har valt att yttra sig över skrivelsen. Yttrandet, SK 2018:2y, framgår av *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Årsredovisning 2017 för Svenska kyrkans nationella nivå* med bilagan *Resultatrapport 2017*. Bifogat i särskilt tryck finns också *Hållbarhetsredovisning 2017 för Svenska kyrkans nationella nivå*.

Till skillnad mot tidigare år redovisas återrapporteringen av kyrkostyrelsens behandling av kyrkomötesärenden inte som en bilaga till denna skrivelse utan, i enlighet med kyrkomötets beslut 2017, i en egen skrivelse KsSkr 2018:3 vilken behandlas i Ekonomiutskottets betänkande E 2018:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Årsredovisning 2017 för Svenska kyrkans nationella nivå

I *verksamhetsberättelsen* redovisas exempel på genomförd verksamhet inom områdena omvärld och relationer, stöd till stift och församlingar samt normering och förvaltning.

I *förvaltningsberättelsen* redovisas ett urval väsentliga händelser under året, totala intäkter och kostnader, marknadsvärdet i kapitalförvaltningen, framtida utveckling samt risker och osäkerhetsfaktorer för nationell nivå och utfall för den nationella nivåns eget kapital i relation till av kyrkomötet fastställt mål på storleken på det egna kapitalet. Det urval av väsentliga händelser som lyfts fram är uppmärksammandet av reformationens 500-årsminne, beslut om ny kyrkohandbok, 2017 års kyrkoval, kyrkostyrelsens medel avsatta för arbete med människor på flykt och nyanlända i Sverige samt regeringens stöd till civilsamhällets arbete med människor på flykt.

Det ekonomiska utfallet uppgick till 621 miljoner kronor. Det fria egna kapitalet uppgick vid utgången av 2017 till 8 240 miljoner kronor. Kyrkomötet bestämde 2016 att målet för storleken på den nationella nivåns kapital ska uppgå till lägst 6 500 miljoner kronor. Målet för storleken på det egna kapitalet ska justeras årligen med hänsyn till konsumentprisindex. Målet för 2017 blir därmed 6 613 miljoner kronor. För kyrkostyrelsen är det angeläget att fortsätta dialogen med stiftens för att säkra ett långsiktigt hållbart kyrkoliv.

Väsentliga riskområden som beaktats är risk för skadat förtroende, aktivitetsrelaterade risker, risker inom finansförvaltningen samt omvärldsrisker.

Av revisionsberättelsen i årsredovisningen framgår att revisorerna har reviderat årsredovisningen med undantag för sidorna 1–32. Revisorernas uppfattning är att årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och att den ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Trossamfundet Svenska kyrkans finansiella ställning och kassaflöde per den 31 december 2017 samt att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen samt att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Hållbarhetsredovisning 2017 Svenska kyrkans nationella nivå

I denna redovisning finns bland annat rubriken *Hur vi skapar värde* där det bland annat framgår att nationell nivåns verksamhet utgår från ett brett hållbarhetsperspektiv där de andliga och existentiella, sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionerna i hållbarhetstanken erkänns som ömsesidigt beroende av varandra. Detta följs av en analys av risker och möjligheter som speglar både vad verksamheten förutsätter och vad den bidrar till.

Under rubriken *Året som gått* ges många exempel på arbete inom hållbarhetsområdet och vad som åstadkommit under året.

Redovisningen avslutas med en bestyrkanderapport från revisorerna. Av denna framgår det, grundat på den översiktliga granskning som har gjorts, att det inte framkommit några omständigheter som ger revisorerna anledning att anse att informationen i hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de av styrelsen och generalsekreteraren angivna kriterierna samt att en lagstadgad hållbarhetsrapport har upprättats.

Bilaga

I *bilagan* redovisar kyrkostyrelsen ett urval av verksamhetens insatser och resultat i förhållande till uppgifterna enligt kyrkoordningen och den verksamhetsinriktning kyrkomötet 2016 beslutade om. Därtill redovisas finansiering och kostnader för 2017 i relation till utfall 2016, av kyrkomötet beslutad kostnadsram för 2017 och kyrkostyrelsens detaljbudget 2017. Av den ekonomiska redovisningen framgår att de samlade kostnaderna blev 24 miljoner kronor lägre än den kostnadsram om 2 962 miljoner kronor för 2017, som kyrkomötet beslutade om.

I bilagan framgår mindre avvikelser mellan budget och utfall per verksamhet som i vissa verksamheter beror på anpassningar till en ny ekonomisk uppföljningsstruktur samt omorganisationer.

Utskottets överväganden

Årsredovisningens innehåll

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning samt resultaträkningen och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå 2017.

Ekonomiutskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet har som en del av beredningen hållit överläggningar med revisorerna och kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta och större förståelse för skrivelsen.

Utskottet har med intresse tagit del av revisorernas rapportering från deras granskning av den nationella nivån. De framförde att deras uppfattning är att kansliet är välfungerande, att det är god kvalitet på redovisningen och en god kontrollmiljö. Utskottet konstaterar att förbrukningen av kyrkoantikvarisk ersättning fortsätter att ligga på en hög nivå och att arbetet inför kontrollstation 2019 pågår.

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserat av om respektive utskott har synpunkter på för utskottet relevanta delar. Samhälls- och kulturutskottet noterar i sitt yttrande att den redovisning som lämnas ger en bra bild av kyrkostyrelsens verksamhet. Utskottet uppskattar särskilt att Svenska kyrkan finns med som aktör i många olika samhälls- och kultursammanhang.

Utskottet har tagit del av *Hållbarhetsredovisning 2017 för Svenska kyrkans nationella nivå*. Redovisningen har granskats av den auktoriserade revisorn. Det är utskottets uppfattning att redovisningen på ett bra sätt beskriver hur den nationella nivån arbetar långsiktigt med olika hållbarhetsfrågor och hur hållbarhetsperspektivet genomsyrar stora delar av verksamheten på nationell nivå.

Utskottet ser fram mot en vidareutveckling av kyrkostyrelsens arbete med den interna styrningen samt kontroll och uppföljning av såväl löpande verksamhet som större satsningar och ett mer sammanhållet flöde mellan skrivelsen Verksamhet och Ekonomi och årsredovisningens olika delar,

Ansvarsfrihet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2017.

Utskottet ansluter sig till revisorernas förslag.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets yttrande SK 2018:2y

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2017**

Till Ekonomiutskottet

Samhälls- och kulturutskottets yttrande över KsSkr 2018:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017.

Utskottet uppskattar skrivelsen och menar att den redovisning som lämnas ger en bra bild av kyrkostyrelsens verksamhet. Utskottet uppskattar särskilt att Svenska kyrkan finns med som aktör i många olika samhälls- och kultursammanhang.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2018:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Sammanfattning

Betänkande behandlar kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden samt motion 2018:48 Gudstjänster och andakter på Svenska kyrkans webbplats.

Utskottet föreslår att skrivelsen med godkännande läggs till handlingarna samt föreslår avslag på motion 2018:48 med hänvisning till att ytterligare åtgärder skulle kräva utökade resurser och, på grund av rättighetsproblematik, stå i strid med kyrkoordningen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:48.

Motionens förslag

Motion 2018:48 av Hans-Olof Andrén, Gudstjänster och andakter på Svenska kyrkans webbplats

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut vad avser punkterna 1 och 2 i KmSkr 2017:4.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserade av de delar som behandlar respektive utskotts sakområde. Ett utskott, Gudstjänstutskottet, har valt att yttra sig över skrivelsen. Yttrandet, G 2018:3y, framgår av *bilaga*.

Bakgrund

KsSkr 2018:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkostyrelsens skrivelse består av *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* inklusive avsnittet *Övrig rapportering från kyrkostyrelsen*.

Av redovisningen framgår att av totalt 50 skrivelser från tidigare kyrkomöten har 30 skrivelser slutbehandlats och avslutats under året, medan 20 återstår. Några uppdrag har senarelagts med ett år med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar av planerad verksamhet.

Kyrkostyrelsen anser en skrivelse från kyrkomötet vara slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och, i förekommande fall, lagts fram för kyrkomötet, eller när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Skrivelser där kyrkomötet vill informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anför är i normalfallet avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och för dem vidare till aktuell avdelning på nationell nivå.

Kvarvarande skrivelser är följande.

ÅR	NR	RUBRIK
2017	KmSkr 2017:2 med KI 2017:1	Medlemsstrategi
2017	KmSkr 2017:7 med TU 2017:6	Medlemskap i Svenska kyrkan
2017	KmSkr 2017:15 med Eu 2017:3	Ekumeniskt möte 1925 och 2025
2017	KmSkr 2017:20 med O 2017:3	Kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter (del av)
2017	KmSkr 2017:21 med O 2017:4	Demokratifrågor
2017	KmSkr 2017:23 med O 2017:11	Utläggning av valsedlar
2017	KmSkr 2017:24 med O 2017:14	Definition av ordet pastoral
2016	KmSkr 2016:8 med EE 2016:5	Kyrkomedlemmens möjlighet att välja egen präst vid kyrkliga handlingar
2016	KmSkr 2016:9 med G 2016:7	Psalmboken
2016	KmSkr 2016:10 med G 2016:8	Gudstjänster i annat kristet samfund
2016	KmSkr 2016:13 med TU 2016:2	Legitimation för präster och diakoner
2016	KmSkr 2016:15 med TU 2016:10	Prästers vigningsslöfte och vigsel av samkönade par
2016	KmSkr 2016:16 med TU 2016:13	Kommunikation om tillhörande av tillhörighet i Svenska kyrkan
2016	KmSkr 2016:23 med KI 2016:8	Svenska kyrkans flykting- och migrationsarbete
2016	KmSkr 2016:26 med KI 2016:17	Funktionsvariationer
2015	KmSkr 2015:5 med TU 2015:17	Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
2015	KmSkr 2015:20 med O 2015:5	Sättet att välja biskop
2014	KmSkr 2014:7 med TU 2014:3	Byte av uppdrag inom vigningstjänsten
2014	KmSkr 2014:20 med G 2014:6	Kyrkohandbok för Svenska kyrkan
2013	KmSkr 2013:14 med O 2013:5	Kyrkliga begravningsbyråer

I avsnittet *Övrig rapportering från kyrkostyrelsen* rapporteras kring kyrkostyrelsens satsning *Dela tro – dela liv*, satsningen på undervisning och mission för alla åldrar, för den del som avser 2017. Projektet som helhet löper under perioden 2013–2018. I samma avsnitt lämnas en kort rapport kring projektet *Reformationsåret 2017*.

Motion 2018:48 Gudstjänster och andakter på Svenska kyrkans webbplats

E 2018:3

Motionären lyfter i sin motion att delar av det uppdrag som gavs till kyrkostyrelsen är genomfört men att två av tre att-satser ännu inte genomförts och att ärendet därmed ska återförvisas till kyrkostyrelsen för fortsatt behandling. Det uppdrag som gavs avsåg följande:

1. att uppdra åt kyrkostyrelsen att på Svenska kyrkans webbplats tillgängliggöra svenskkyrkliga poddradiogudstjänster varje sön- och helgdag.
2. att uppdra till kyrkostyrelsen att på Svenska kyrkans webbplats tillgängliggöra dagliga svenskkyrkliga poddradioandakter.
3. att uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla församlingar plattform, struktur, lagring och distribution för poddradioverksamhet.

Endast punkt 3 anses av motionären vara genomförd, därav kravet på återförvisning av ärendet.

Av kyrkostyrelsens skrivelse framgår att en teknisk lösning är framtagen samt att avtal med STIM tecknats för att möjliggöra sändning via Svenska kyrkans webbplats www.svenskakyrkan.se. På detta sätt har bland annat en biskopsvigning samt live-sändningar av lokala gudstjänster sänts.

När det gäller så kallade poddprogram finns tekniska lösningar för att presentera programmen via www.svenskakyrkan.se. Genom dessa tekniska lösningar omfattas programmen av Svenska kyrkans gemensamma STIM-avtal. För att podden ska finnas ”där poddar finns” och vara lätt att ladda ned i en telefon krävs dock en extern leverantör. Detta innebär att poddprogrammet inte längre omfattas av Svenska kyrkans gemensamma STIM-avtal vilket gör det svårare att producera program med rättighets-skyddat material. Ett annat exempel är att inspelade program med ljud och/eller bild kan kräva en ansvarig utgivare. I dagsläget finns därmed de tekniska möjligheterna till sändning och nationell nivå kan bidra med stöd inför publicering av poddprogram men rättighetsfrågorna är en fråga för producenten av sändningen.

Det som idag produceras och sänds som poddar från lokal nivå är i huvudsak verksamhetsinriktat exempelvis mot konfirmander, diakonal verksamhet och/eller barn och unga. Det finns få exempel på lokalt producerade poddar med inriktning på gudstjänster och/eller andakter. Idag tillhandahålls motsvarande tjänst via Sveriges radio, där flertalet av morgonandakterna liksom gudstjänsterna hålls av präster från Svenska kyrkan. Gudstjänsten är Sveriges radios äldsta program och sändes första gången den 1 januari 1925 från Jakobs kyrka i Stockholm. Båda programmen är tillgängliga på webben.

Utskottets överväganden

KsSkr 2018:3

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Utskottet har tagit del av skrivelsen. Utskottet konstaterar att beslutet att skilja denna redogörelse från årsredovisningen har gett redogörelsen en mer självständig och lättillgänglig status. I övrigt konstaterar utskottet att vissa uppdrag förvisso är av mer komplex karaktär och kan kräva en större insats för att behandla, men att det är tveksamt om så långa handläggningstider som fyra till fem år kan anses rimliga.

Utskottet ansluter sig till Gudstjänstutskottets synpunkter avseende den principiella frågeställningen kring i vilken omfattning kyrkostyrelsen kan omvandla eller förändra ett beslut som kyrkomötet fattat.

Motion 2018:48

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:48.
--

Utskottet konstaterar att en teknisk plattform tagits fram som möjliggör sändning och att rättighetsfrågor har belysts och hanterats inom ramen för uppdraget. Nationell nivå har därmed bidragit med stöd och möjliggjort sändningar för församlingar och pastorat. Att gå vidare skulle kräva utökade resurser och för att lösa rättighetsfrågor och kvalitetssäkring skulle det krävas att nationell nivå tar på sig ett pastoralt ansvar för gudstjänstverksamhet vilket inte ligger i linje med kyrkoordningens bestämmelser om nationella nivåns uppdrag. Utskottet föreslår därför att motion 2018:48 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, Fredrik Ottesen, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets yttrande 2018:3y

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till Ekonomikutskottet

Gudstjänstutskottets yttrande över skrivelsen KsSkr 2018:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Utskottet ser med tillfredsställelse att flera av de uppdrag som kyrkomötet lämnat till kyrkostyrelsen är under behandling eller har slutförts.

Utskottet uppmärksammar att kyrkostyrelsen med anledning av kyrkomötets beslut (KmSkr 2015:7) beslutat att inrätta ett *liturgipris* i syfte att främja och synliggöra arbete med liturgisk utveckling i Svenska kyrkan. Priset delas ut vartannat år med början 2019 (sidan 15).

Utskottet konstaterar dock att det av kyrkomötets skrivelse framgår att uppdraget till kyrkostyrelsen var att utreda formerna för inrättande av ett årligt *liturgistipendium*. Utskottet konstaterar att ett stipendium är något annat än ett pris, ett stipendium är mer framåtriktat. Dessutom har ett *årligt* stipendium istället blivit ett pris som delas ut *vartannat år*.

Utskottet menar att detta väcker en principiell fråga om hur kyrkostyrelsen kan omvandla eller förändra ett beslut som kyrkomötet fattat.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Dag Tuvelius, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Kekke Waltersson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Bergström, Anna Thuresson, Margareta Andersson, Daniel Engström, Sven Milltoft, Elise Solberg, Berth Löndahl, Marjut Ervasti och Vivianne Wetterling.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Gunilla Bengtsson, Carola Norén, Jan Lundgren, Lars Beckman, Torvald Johansson, Anders Åkerlund, Bartłomiej Szulc, Sara Seppälä, Zandra Pettersson, Lena Jönsson, Eva Kyrk och Alve Svensson.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2018:4

Bidrag till kyrkobyggnader

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör regelverk för bidrag till kyrkobyggnader.

I motion 2018:16 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utforma ett bidragssystem som gör det ekonomiskt möjligt för pastorat och församlingar att hålla kyrkor öppna dagtid. Utskottet menar att den nya kostnadsutjämning mellan församlingar avseende kyrkobyggnader, som sker inom ramen för utjämningsystemet, redan medverkar till den finansiering av kyrkornas öppethållande som motionären efterfrågar. Vidare förutsätter en godtagbar omfattning på öppethållandet också att församlingar och stift i samverkan fortsätter att söka olika former av lösningar för att undvika att tillgängligheten till kyrkorummen minskar. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:16.

I motion 2018:51 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att föreslå kyrkomötet former för stöd för utveckling av kyrkobyggnader. Utskottet menar att det finns skäl att avvakta med nya bidragsformer för kyrkobyggnader och ansluter sig här till vad kyrkomötets dåvarande Ekonomi- och egendomsutskott anförde i betänkandet EE 2017:5 Regelverk för bidrag till kyrkor. Statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnader utgör lämpligen en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:51.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:16.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:51.

Motionernas förslag

Motion 2018:16 av Karl-Gunnar Svensson, Öppna kyrkor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett bidragssystem som gör det ekonomiskt möjligt för pastorat och församlingar att hålla kyrkor öppna dagtid.

Motion 2018:51 av Leif Nordlander, Stöd för utveckling av kyrkobyggnader

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå kyrkomötet former för stöd för utveckling av kyrkobyggnader.

Bakgrund

Bidrag till öppethållande av kyrkobyggnader

Reglering om öppethållande

Svenska kyrkans kyrkobyggnader ska enligt 40 kap. 2 § kyrkoordningen hållas tillgängliga för allmänheten. Inför relationsändringen var öppethållandet en principiellt viktig fråga varför det i *Överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värdena (Ku 2000/470/Ka)* från år 2000 framgår följande.

3 § Tillgänglighet

Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som för närvarande.

Ekonomisk utjämning inom Svenska kyrkan

Utjämning av kostnader för kyrkobyggnader

I det nya utjämningsystemet, som successivt träder i kraft under perioden 2018–2021, finns en utjämning av kostnader för kyrkobyggnader som regleras i 44 kap. 5 § kyrkoordningen. Utjämnningen innebär i korthet att församlingar som har ett *lägre* antal kyrkotillhöriga räknat per kyrkobyggnad än riksgenomsnittet, ska få ett kyrkobyggnadsbidrag. Om församlingen istället har ett *högre* antal kyrkotillhöriga räknat per kyrkobyggnad än riksgenomsnittet, får församlingen betala en kyrkobyggnadsavgift. I skrivelsen KsSkr 2016:6 *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämnings-system*, som föregick nuvarande bestämmelse i kyrkoordningen om utjämning av kostnader för kyrkobyggnader, anförde kyrkostyrelsen följande.

Kyrkostyrelsen menar, i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser, att det även fortsättningsvis ska ske en utjämning av kostnader för kyrkobyggnader. Det är uppenbart fråga om strukturellt betingade kostnader, inte minst mot bakgrund av att de allra flesta kyrkorna har ett lagskydd mot förändring och dessutom är relativt svåra att avyttra. Det rör sig här om stora kostnader som det finns goda skäl till att alla församlingar och pastorat via utjämningsystemet tar ett gemensamt ansvar för.

Stiftsbidrag

I utjämningsystemet finns även ett stiftsbidrag som regleras i 44 kap. 14 § kyrkoordningen. Enligt bestämmelsen ska stiftet via stiftsbidraget få bidrag till sin egen verksamhet och för stöd till stiftets församlingar. I ovan nämnda skrivelse om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem anförde kyrkostyrelsen följande beträffande stiftsbidrag.

Det ska finnas kvar ett stiftsbidrag, som vid sidan av den egna utdebiteringen av avgift från medlemmarna i stiftets församlingar och pastorat, finansierar stiftets verksamhet. Detta bidrag används fritt av stiftet till den verksamhet de har att svara för, vilket innefattar den egna verksamheten och främjande, också ekonomiska anslag, av verksamheten hos församlingar och pastorat.

Behandling i tidigare kyrkomöten

2015 års kyrkomöte behandlade motion 2015:84 *Låsta eller öppna kyrkor*. I motionens punkt 1 föreslogs att kyrkostyrelsen får i uppdrag att kartlägga om Svenska kyrkans församlingar på ett rimligt sätt håller kyrkorna öppna för allmänheten. I motionens punkt 2 föreslogs även att kyrkostyrelsen får i uppdrag att på lämpligt sätt redovisa resultatet av kartläggningen och att, vid behov, arbeta med en nationell strategi för att Svenska kyrkans kyrkorum ska vara öppna och tillgängliga i rimlig omfattning.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2015:5. Utskottet föreslog avslag på båda punkterna i motionen med följande motivering.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan årligen rapporterar till regeringen kring öppethållandet av våra kyrkor. Detta sker i den årliga rapporten angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Därutöver sker en fördjupad granskning i samband med de så kallade kontrollstationerna var femte år, senast år 2014. Utskottet vill särskilt påpeka att dessa årliga rapporter sker utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv medan frågan om öppethållande av kyrkobyggnader även kan ha pastorala perspektiv. Öppethållande av kyrkor är därför en fråga med många aspekter och dimensioner.

Bland riskerna med att hålla kyrkorna öppna kan nämnas ökad risk för stölder och vandalisering. Ekonomiska skäl gör det i många fall svårt att ha anställd personal på plats och många församlingar har begränsade resurser i form av frivilliga som kan och vill ta ansvar. En annan risk i det långa perspektivet är statens vilja att tillhandahålla kyrkoantikvarisk ersättning i dagens omfattning om tillgängligheten till det kyrkliga kulturarvet minskar. Frågan kan då komma att lyftas utifrån att Svenska kyrkan inte uppfyller överenskommelsen med staten.

Utskottet ser dock att frågan även är väsentlig ur pastoralt perspektiv, som en del av den pastorala församlingsverksamheten. Möjligheten att tända ett ljus och uppleva kyrkorummet används av många som inte regelbundet deltar i församlingens gudstjänstliv, inte minst under semesterperioden. Kyrkorummet besöks ofta utanför gudstjänsten, en plats att återkomma till. Utskottet vill därför betona vikten av att lokalt och regionalt diskutera, inspirera och hitta goda exempel på lösningar för att undvika att tillgängligheten till våra kyrkorum minskar.

Motionärerna lyfter aspekterna ”rimligt sätt” och ”rimlig omfattning” i sin motion. Utskottet anser att detta inte torde vara möjligt att definiera då församlingarnas förutsättningar för att prioritera öppethållande i relation till stöldrisk, ekonomiska förutsättningar, efterfrågan osv. så kraftigt skiljer sig åt.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Bidrag till utveckling av kyrkobyggnader

Även i fråga om utveckling av kyrkobyggnader finns vissa möjligheter till finansiering via utjämningsystemet. Den kan ske på samma sätt som beskrivits för öppethållande av kyrkobyggnader ovan, det vill säga via kyrkobyggnadsfaktorn i församlingarnas kostnadsutjämnning samt stiftsbidraget.

Det nya kyrkounderhållsbidraget, som även det verkar inom ramen för utjämningsystemet, får däremot inte användas till utveckling av kyrkobyggnader. I det följande

ges en beskrivning av bakgrunden till kyrkunderhållsbidragets kyrkoordningsreglerade användningsområde.

Reglering i kyrkoordningen om kyrkunderhållsbidrag

I kyrkoordningens 44 kapitel om ekonomisk utjämning regleras bland annat kyrkunderhållsbidrag. Enligt 15 § samma kapitel ska kyrkostyrelsen besluta om bidrag till stiftens, som stiftens ska använda till församlingarnas underhåll av kyrkobyggnader.

Bakgrund till införande av ett nytt kyrkunderhållsbidrag

Kyrkostyrelsen lämnade år 2016 skrivelsen *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, KsSkr 2016:6 till kyrkomötet. Skrivelsen hade föregåtts av ett flerårigt utredningsarbete, som resulterade i betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, SKU 2015:1. Kyrkostyrelsen angav i skrivelsen att ansvaret för kyrkobyggnaderna innebär betydande kostnader för församlingar och pastorat. Vidare att det har visat sig att det kan vara svårt för ett antal församlingar och pastorat att klara den egeninsats som alltid krävs vid underhållsåtgärder i samband med beviljande av kyrkoantikvarisk ersättning. Kyrkostyrelsen påtalade att det är angeläget att planerade åtgärder på kyrkobyggnader som berättigar till kyrkoantikvarisk ersättning verkligen genomförs. Vidare att det är fråga om Svenska kyrkans kapacitet att förvalta kyrkobyggnader på ett sätt som ligger i linje med kulturmiljölagens bestämmelser och även en fråga om ett övergripande kyrkligt intresse.

Mot den här bakgrunden menade kyrkostyrelsen att nuvarande nivå på bidragen till underhåll av kyrkobyggnader behövde öka och föreslog i sin skrivelse att det skulle införas ett nytt kyrkunderhållsbidrag om sammanlagt 100 miljoner kronor årligen. Medlen skulle fördelas av kyrkostyrelsen mellan stiftens, som i sin tur ska ge församlingar och pastorat bidrag som avser underhåll av kyrkobyggnaderna. Då bidraget skulle vara avsett för särskilt ändamål ansåg kyrkostyrelsen att det skulle utgöra en egen bidragsform reglerad i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen menade slutligen i skrivelsen att om- och tillbyggnader av kyrkor borde, i likhet med vad som fallet är med kyrkoantikvarisk ersättning, inte finansieras med kyrkunderhållsbidrag. Förändringar av kyrkomiljön av expansivt slag borde istället bäras av pastoratet eller församlingen utifrån det ekonomiska utrymme som i övrigt medges.

2016 års kyrkomöte beslutade i alla delar enligt kyrkostyrelsens förslag gällande kyrkunderhållsbidrag.

Villkor för användning av kyrkunderhållsbidrag

I maj 2017 fastställde kyrkostyrelsen villkor för användning av det nya kyrkunderhållsbidraget. Beslutet innebär att stiftens får använda högst 20 procent av det totala bidraget till samordning av för flera församlingar/pastorat gemensamma åtgärder. Kyrkostyrelsen beslöt samtidigt att stiftens användning av tilldelade medel årligen ska följas upp. I likhet med vad kyrkostyrelsen tidigare anfört i ovan nämnda skrivelse om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem och vad som framgår i kyrkoordningen om kyrkunderhållsbidrag, ska bidraget enligt villkoren inte användas till investeringsliknande projekt som om- och tillbyggnad eller funktionsförbättrande åtgärder på en kyrka.

Kyrkunderhållsbidrag och kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkunderhållsbidrag är, som framgått ovan, tänkt att utgöra ett komplement till kyrkoantikvarisk ersättning i finansieringen av församlingarnas vård och underhåll av kyrkobyggnader. Det finns dock vissa principiella skillnader när det gäller användningen av de båda bidragen.

Kyrkunderhållsbidrag är helt finansierat av kyrkans egna medel och får enbart användas till kyrkobyggnaderna. Kyrkoantikvarisk ersättning är däremot ett statligt bidrag som får användas till underhåll av både kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier. Vidare utgör kyrkunderhållsbidrag en del av det kyrkliga utjämningsystemet, vilket innebär att stiftet får ta hänsyn till församlingens aktuella finansiella situation i samband med beviljande. Församlingens ekonomi får däremot inte ingå i underlaget för beslut om tilldelning av kyrkoantikvarisk ersättning. Slutligen får kyrkunderhållsbidrag användas till alla kyrkobyggnader som Svenska kyrkan äger och förvaltar, medan kyrkoantikvarisk ersättning endast får användas till kyrkor som är skyddade enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Behandling i tidigare kyrkomöten

2017 års kyrkomöte behandlade motion 2017:52 om regler för kyrkobyggnadsbidrag och motion 2017:107 om kyrkunderhållsbidrag. I motion 2017:52 punkt 1 föreslogs att kyrkostyrelsen får i uppdrag att se över och bredda regelverket för utbetalning av kyrkobyggnadsbidrag i likhet med vad som förr gällde. I motion 2017:107 föreslogs att kyrkostyrelsen får i uppdrag att se till att kyrkunderhållsbidrag kan användas för åtgärder som syftar till bevarande, användning och utveckling av kyrkliga kulturminnen.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionerna i betänkande EE 2017:5. Utskottet föreslog avslag på båda motionerna med följande motivering.

Utskottet utgår här från att motionären i motion 2017:52 med termen ”kyrkobyggnadsbidrag” i motionen egentligen avser det nya kyrkoordningsreglerade kyrkunderhållsbidrag som införs från och med den 1 januari 2018.

Beträffande motion 2017:52, punkt 1 och motion 2017:107 konstaterar utskottet, mot bakgrund av den nya bestämmelsen i kyrkoordningen om kyrkunderhållsbidrag, att kyrkostyrelsen inte kan biträda någon annan användning av bidraget än underhåll av kyrkobyggnader. Utskottet ser det dock som angeläget att medel inom Svenska kyrkan finns tillgängliga både för att klara av underhållet av församlingarnas kyrkobyggnader och för att göra dessa byggnader ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Utskottet välkomnar därför kyrkostyrelsens avsikt att årligen följa upp användningen av det kyrkunderhållsbidrag som har fördelats. Vidare menar utskottet att statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnaderna särskilt bör följas upp. En sådan uppföljning kan lämpligen utgöra en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2017:52, punkt 1 och motion 2017:107 avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2018:16

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:16.

Utskottet delar motionärens inställning till frågan om kyrkornas öppethållande. Frågan är väsentlig, både sett utifrån den överenskommelse om de kulturhistoriska värdena som Svenska kyrkan träffade med staten år 2000, såväl som ur ett pastoralt perspektiv. Utskottet menar dock att den nationella nivån redan medverkar till de ekonomiska förutsättningar för kyrkornas öppethållande som motionären eftersträvar. Detta sker bland annat via den nya kostnadsutjämning mellan församlingar avseende kyrkobyggnader som sker inom ramen för utjämningsystemet och som träder i kraft från 2018. Till skillnad från vad som gällde i tidigare system avser den nya kyrkobyggnadsfaktorn alla kostnader förknippade med att hålla en kyrka i bruk. Denna faktor har också fått en större monetär betydelse relativt övriga faktorer i utjämningsystemet. Utskottet vill även framhålla att en godtagbar omfattning på öppethållandet förutsätter att församlingar och stift i samverkan fortsätter att söka olika former av lösningar för att undvika att tillgängligheten till kyrkorummen minskar. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Motion 2018:51

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:51.

Utskottet ser det som angeläget att tillräckliga medel finns tillgängliga inom Svenska kyrkan både till att klara av underhållet av kyrkobyggnaderna och till att göra dessa ändamålsenliga ur ett verksamhetsperspektiv. I likhet med vad kyrkomötets dåvarande Ekonomi- och egendomsutskott anförde i betänkandet *EE 2017:5 Regelverk för bidrag till kyrkor*, menar utskottet att det finns skäl att avvakta med nya bidragsformer för kyrkobyggnader. Statusen på bevarande och utveckling av kyrkobyggnader utgör lämpligen en del av den utvärdering av den nya ordningen för hantering av kyrkobyggnader, som ska redovisas till 2023 års kyrkomöte. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, Fredrik Ottesen, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2018:5

Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

Betänkandet behandlar två motioner rörande finansiella tjänster inom Svenska kyrkan.

I motion 2018:38, punkt 1 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda hur finansiella tjänster kan utvecklas för att bättre svara mot församlingars, pastorats och stifts behov. Utskottet menar att ett sådant uppdrag redan finns men skulle gärna se att detta i högre grad prioriteras och resultatet bättre kommuniceras av kyrkostyrelsen, samt att kyrkostyrelsen ger dessa frågor en mer prioriterad ställning.

I motionens punkt 2 föreslås att kyrkostyrelsen gör en översyn av kollekt- och kontanthantering inom Svenska kyrkan i förenklingssyfte. Även här anser utskottet att kyrkostyrelsen redan har ett sådant uppdrag men utskottet skulle gärna se att dessa frågor prioriteras högre av kyrkostyrelsen.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:38, punkt 1 och 2 ska anses besvarad.

I motion 2018:90 föreslås att ett uppdrag ska ges till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för Svenska kyrkan att starta en egen bankrörelse. Utskottet föreslår att motionen ska avslås med hänvisning till att det inte kan anses vara en grundläggande uppgift för Svenska kyrkan.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:38, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:38, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:90.

Motionernas förslag

Motion 2018:38 av Anders Brunnstedt m.fl., Utveckling av finansiella tjänster

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur finansiella tjänster, exempelvis betalningsförmedling, kontanthantering och kapitalförsörjning, kan utvecklas för att bättre svara mot församlingars och pastorats behov,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av gällande regler och rutiner för kontant- och kollektshantering med syfte att de förenklas och anpassas till nya betalsystem.

Motion 2018:90 av Bengt Kjellgren och Sven Ingvar Holmgren, Inrättande av Svenska kyrkans bank

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att Svenska kyrkan inrättar en egen bankrörelse, Svenska kyrkans bank, för församlingar, pastorat, stift och andra enheter som har nära anknytning till Svenska kyrkan.

Yttrande från andra utskott

Kyrkolivsutskottet har yttrat sig över motion 2018:38, punkt 2 i Kl 2018:3y, se *bilaga*.

Bakgrund

Kontanthantering och betallösningar

Behandling i tidigare kyrkomöten

Frågan om kontanthantering inom Svenska kyrkan har tidigare delvis behandlats vid 2011 års kyrkomöte med anledning av motion 2011:43 *Framtida modell för kollektupptagning* samt vid 2013 års kyrkomöte vid behandling av motion 2013:74 *Nya sätt att ge kollekt*. Båda dessa motioner hade kollektupptagningen som fokus. I motion 2011:43 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en framtida modell för kollektupptagning och i motion 2013:74 att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till alternativa sätt att ta upp kollekten i gudstjänsten. Båda motionerna berörde även övrig kontanthantering inom Svenska kyrkan och lyfte fram den utveckling som skett i samhället i övrigt kring svårigheter med och kostnader kring hantering av kontanter. Ekonomi- och egendomsutskottet hänvisade i sitt betänkande EE 2011:6 till den nationella nivåns löpande bevakning kring utvecklingen för att säkerställa moderna och flexibla lösningar för givande i olika former samt till arbetet med den nya kyrkohandboken avseende kollektupptagning.

Kontanthanteringen i samhället minskar över tid. Utskottet delar motionärens uppfattning att framväxten av nya betalningsformer ställer nya krav på Svenska kyrkan. Kollekten är en viktig del av gudstjänsten och även en viktig intäktskälla för Svenska kyrkan i allmänhet och för kyrkans närstående organisationer i synnerhet. Rent administrativt är kontanthantering förenad med kostnader och andra svårigheter. Utskottet kan konstatera att kollekt- och betalsystemet (KOB) har bidragit till att minska kollektadministrationen. Trots detta är dock hanteringen fortsatt kostsam. Ett tydligt tecken på att det finns en kyrklig beredskap för att möta nya betalningsformer är den möjlighet som nu finns att lämna gåvor via SMS. För att ”framtidssäkra” kollekterna, och därmed möjliggöra kollekt i annan form än kontanter, är det enligt utskottet viktigt att frågan beaktas inom ramen för arbetet med kyrkohandboken.

Mot bakgrund av att det pågick arbete i den riktning som motionären önskade, föreslog utskottet att motionen skulle avslås, vilket även blev kyrkomötets beslut. Vid Gudstjänstutskottets behandling av motion 2013:74 hänvisade det i sitt betänkande G 2013:3 till ovanstående skrivning. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt yttrande 2013:2y, med anledning av motionen, att den borde bifallas eftersom Handboks-kommittén inte behandlat frågan i sitt förslag till ny kyrkohandbok. Gudstjänstutskottet föreslog med anledning av motionen att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen

i uppdrag att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekt-hantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkostyrelsens återrapportering

När kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014*, Bilaga 3 återrapporterade att den slutbehandlat uppdraget KmSkr 2013:21 skrev man följande.

Kyrkostyrelsen har konstaterat behovet av att utöver själva uppdraget som främst avser kollektshantering, även inkludera andra områden där det är intressant att erbjuda effektiva alternativ till kontanthantering. Exempel på detta är vid bokbordsförsäljning, servering, entréavgifter och inte minst andra insamlingar i samband med verksamhet som dagligen hantearas i församlingar och pastorat. Kollekten innehar dock en särställning, bland annat genom den tradition och teologiska innebörd som den ger uttryck för. Målet har varit att sprida goda exempel där lösningar prövas utifrån såväl kostnadsmässiga, tekniska och säkerhetsmässiga som symboliska aspekter.

En inventering av de digitala betalsystem som används inom Svenska kyrkan har visat att det på flera håll redan används olika varianter av digitala betal lösningar. De olika systemen finns sammanställda på Svenska kyrkans intranät tillsammans med aktuella ramavtal och rekommendationer. Kyrkostyrelsen ser ett fortsatt behov av att kontinuerligt uppdatera dessa sidor så att informationen hålls aktuell. En viktig aspekt att ta hänsyn till är att kollekten alltid är anonym. Den som ger en digital kollekt får därför inte registreras som givare.

För att hitta enkla och kostnadseffektiva lösningar för Svenska kyrkans stift och församlingar har de ramavtal som berör digitala betalningslösningar setts över och uppdaterats. Därutöver skrevs ett tilläggsavtal avseende Swish under hösten 2014.

Den internationella verksamheten har de senaste åren testat flera av de digitala betal lösningar som finns tillgängliga på marknaden. I arbetet har man konstaterat att Swish är en metod som både är kostnadseffektiv och användbar för gåvor till Svenska kyrkans insamlingsverksamhet och därför har det fallit sig naturligt att ta fram ett ramavtal med Swish som utvärderades under våren 2015 i enkätform, vars resultat har publicerats på intranätet.

Under arbetet har det blivit tydligt att Svenska kyrkans bestämmelser 2005:2 och 2006:5, som reglerar hanteringen och redovisningen av kollekt, måste justeras för att anpassas även till digital kollekt. Kyrkostyrelsen har därför utfärdat nya bestämmelser som träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkostyrelsen konstaterar att det finns ett stort intresse hos pastorat och församlingar för digitala betal lösningar och en stor efterfrågan på ramavtal, riktlinjer och rutiner för att underlätta och effektivisera arbetet. För att säkra ett långsiktigt arbete har därför en fast arbetsgrupp bildats med främsta uppgift att utifrån de behov avseende digitala betal lösningar kyrkostyrelsen ser hos stift, pastorat och församlingar föreslå effektiva rutiner och tillhandahålla fördelaktiga ramavtal för hela Svenska kyrkan samt kontinuerligt informera om detta.

Kapitalförsörjning – finansiering av investeringar

Behandling i tidigare kyrkomöten

2005 års kyrkomöte behandlade motion 2005:32 om inrättande av Svenska kyrkans bank. Motionen föreslog att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheten att Svenska kyrkan inrättar en egen bankrörelse, Svenska kyrkans bank, för församlingar, samfälligheter, stift och andra enheter som har nära anknytning till Svenska kyrkan. En egen bankrörelse skulle enligt motionärerna kunna erbjuda in- och utlåning till förmånliga villkor för församlingar och stift. Ett exempel är lån till större kyrkoreoveringar.

Ekonomi- och egendomsutskottet tillstyrkte motionen i sitt betänkande EE 2005:6. Kyrkomötet avslag dock motionen till förmån för de sex reservanterna i Ekonomi- och egendomsutskottet. Reservanterna menade att det arbete som då pågick med utvecklingen av kyrkkontot inte skulle bromsas.

2013 års kyrkomöte behandlade motion 2013:27 om utveckling av finansiella tjänster inom Svenska kyrkan. Motionären föreslog att kyrkostyrelsen skulle redovisa hur finansiella tjänster kan utvecklas för att bättre svara mot församlingars och pastorats behov. Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2013:7 och föreslog avslag på motionen med följande motivering.

Utskottet konstaterar att församlingar, samfälligheter och stift redan idag erbjuds olika typer av finansiella tjänster. Valfungerande tjänster i sammanhanget förutsätter att den nationella nivåns utbud ständigt utvecklas så att det motsvarar de behov som finns inom Svenska kyrkan. Detta gäller inte minst frågan om kyrkointern finansiering och kontant-hantering. Det är även viktigt att den nationella nivån på ett tydligt sätt kommunicerar vilka finansiella tjänster som finns. Utskottet menar dock att detta, åtminstone i nuläget, inte är en fråga för kyrkomötet att besluta om. Kyrkostyrelsen har redan idag mandat att arbeta med de finansiella tjänsterna på ovan beskrivna sätt.

Detta blev även kyrkomötets beslut.

Kyrkunderhållsbidrag

Kyrkostyrelsen lämnade år 2016 skrivelsen *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsssystem*, KsSkr 2016:6 till kyrkomötet. Skrivelsen hade föregåtts av ett flerårigt utredningsarbete, som resulterade i betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsssystem*, SKU 2015:1. Kyrkostyrelsen angav i skrivelsen att ansvaret för kyrkobyggnaderna innebär betydande kostnader för församlingar och pastorat. Vidare att det har visat sig att det kan vara svårt för ett antal församlingar och pastorat att klara den egeninsats som alltid krävs vid underhålls-åtgärder i samband med beviljande av kyrkoantikvarisk ersättning.

Kyrkostyrelsen påtalade att det är angeläget att planerade åtgärder på kyrkobyggnader som berättigar till kyrkoantikvarisk ersättning verkligen genomförs. Vidare att det är fråga om Svenska kyrkans kapacitet att förvalta kyrkobyggnader på ett sätt som ligger i linje med kulturmiljölagens bestämmelser och även en fråga om ett övergripande kyrkligt intresse. Mot den här bakgrunden menade kyrkostyrelsen att nuvarande nivå på bidragen till underhåll av kyrkobyggnader behöver öka och föreslog i skrivelsen att det införs ett nytt kyrkunderhållsbidrag om sammanlagt 100 miljoner kronor årligen. Medlen fördelas av kyrkostyrelsen mellan stiftet, som i sin tur ska ge församlingar och pastorat bidrag som avser underhåll av kyrkobyggnaderna. Det är inte fråga om ett bidrag som stiftet fritt beslutar om vad det ska användas till. Bidraget

bör därför, enligt kyrkostyrelsen, utgöra en egen bidragsform reglerad i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen menade slutligen att om- och tillbyggnader av kyrkor bör, i likhet med vad som fallet är med kyrkoantikvarisk ersättning, inte finansieras med kyrkunderhållsbidrag. Förändringar av kyrkomiljön av expansivt slag bör istället bäras av pastoratet eller församlingen utifrån det ekonomiska utrymme som i övrigt medges.

2016 års kyrkomöte biföll i alla delar kyrkostyrelsens förslag om kyrkunderhållsbidrag.

Kapitalet på nationell nivå

Kyrkomötet fastställde år 2016 att den nationella nivåns egna kapital ska uppgå till 6,5 miljarder kronor och att målnivån årligen ska indexuppräknas med hänsyn till konsumentprisindex.

Budgetutskottet anförde bland annat i sitt betänkande B 2016:3 följande.

Genom att fastställa vad mål för storleken på den nationella nivåns kapital lägst ska vara kan avkastningen från förvaltningen även fortsatt bidra till att bekosta långsiktiga åtaganden, prioriterade områden efter dialog med stiftet och i övrigt finansiera de satsningar och den verksamhet kyrkomötet beslutar om på kyrkostyrelsens eller eget initiativ.

Både kyrkostyrelsen och Budgetutskottet lyfter fram att det är avkastningen på det fastställda målkapitalet som ska kunna bidra och bekosta långsiktiga åtaganden och särskilda satsningar, inte kapitalet i sig.

Kyrkostyrelsens arbete med kreditgivning idag

Swedbank har sedan 2004 hand om Svenska kyrkans gemensamma bankkontosystem (kyrkkontot). Bankkontosystemet syftar till att möjliggöra en snabbare vidareförmedling av kyrkoavgiften från den nationella nivån till övriga ekonomiska enheter inom Svenska kyrkan. Vid denna vidareförmedling sker samtidigt en avräkning mot det ekonomiska utjämnningssystemet och inomkyrkliga fordringar och skulder, till exempel clearing av kyrkliga handlingar.

Den samlade likviditetsförvaltningen inom kyrkkontot uppgår till mellan 3,5 och 4 miljarder kronor. Överlikviditeten på kyrkkontot förvaltas av den nationella nivån som fördelar tillbaka detta överskott till kontohavarna i form av ränta. Medlen placeras till stor del på den svenska räntemarknaden.

Det finns redan idag möjlighet att ansöka om kredit inom ramen för kyrkkontot. Krediten innebär i praktiken en möjlighet att låna ur andra enheters överskottslikviditet utan behov av externa krediter. Krediten är begränsad till en tolfedel av respektive enhets årliga kyrkoavgiftsintäkt. Föregående år uppgick utlåningen inom kyrkkontot till drygt 65 miljoner kronor fördelat på 27 enheter. Motsvarande siffra för 2016 var 67 miljoner kronor till 33 enheter inom Svenska kyrkan. Vid utgången av 2017 nyttjades ingen del av den beviljade krediten av de enheter som beviljats kredit. Under de senaste åren har endast 5 till 10 av de församlingar/pastorat som beviljats kredit utnyttjat denna. Ett maximalt utnyttjade av möjligheten till intern kredit skulle motsvara cirka 1,25 miljarder kronor vilket ryms inom den normala överlikviditeten utan att medföra några överhängande risker.

Möjligheterna till upplåning hos externa banker till förmånliga räntevillkor har ökat för de kyrkliga enheterna under de senaste åren. Den nationella nivåns informationsarbete gentemot bankerna har resulterat i att låneinstituten nu i högre grad känner till Svenska kyrkans organisation och ekonomiska förutsättningar som bland annat

innebär lagstadgade krav på rikstäckande verksamhet och interna rutiner för att säkerställa detta även för ekonomiskt svaga enheter, t.ex. genom indelningsändringar. Detta har i sin tur lett till att bankerna idag kan göra mer enhetliga och korrekta riskbedömningar även om grunden är den enskilda enhetens finansiella situation.

En annan del av informationsinsatsen har handlat om de finansiella risker som är kopplade till Svenska kyrkans uppdrag att ansvara för begravningsverksamheten. Eftersom staten, via den statliga begravningsavgiften, garanterar Svenska kyrkan full kostnadstäckning för begravningsverksamheten kan verksamheten i mycket hög grad jämföras med annan offentlig skattefinansierad verksamhet och riskbedömningen kan därför göras utifrån likartade parametrar som lån till kommuner och landsting. Detta har medfört att bankernas kreditbedömning fått ett bredare fokus och att många enheter numera kan låna till investeringar i begravningsverksamheten till räntesatser som är mycket konkurrenskraftiga och att krav på säkerhet i form av pantsättning minskat. Detta gäller även utlåning till investeringar i den kyrkliga verksamheten.

Krav i samband med ett inrättande av bank

Sedan frågan om inrättande av Svenska kyrkans bank behandlades av kyrkomötet år 2005 har kraven för att bedriva institut med finansiella tjänster ökat i en mängd olika steg, bland annat i syfte att skydda branschen (kapitaliseringskrav) och för att minska möjligheter till ekonomisk brottslighet (penningtvättregleringar). Detta innebär bland annat omfattande formella och administrativa krav samt rapporteringstvång till Finansinspektionen vilket kräver kompetens som idag inte finns inom kyrkokansliet.

Kyrkostyrelsens arbete med kontanthantering m.m. idag

Den fasta arbetsgruppen för finansiella frågor på kyrkokansliet har kontinuerligt arbetat med frågor om kontanthantering vilket skett genom exempelvis utveckling av KOB, avtal kring finansiella tjänster, information om Svenska kyrkans organisation och ekonomiska förutsättningar. Detta arbete sker löpande och olika möjliga lösningar prövas, förkastas eller utvecklas antingen inom ramen för den egna verksamheten eller i samverkan med bankerna.

Samtidigt som den tekniska utvecklingen ger givaren möjlighet att bidra till Svenska kyrkans verksamhet på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt kan dock konstateras att detta inte inneburit en minskad administration hos mottagaren, Svenska kyrkans församlingar, pastorat och stift. Denna snarare har ökat eftersom kontanthantering inte minskar i samma takt som digitala betalningar ökar. Som registrerat trossamfund är Svenska kyrkan reglerad via bokföringslagen (BFL1999:1078) exempelvis kring hur och när kontanter och digitala inbetalningar ska bokföras. Några generella undantag från detta finns inte vilket innebär att kyrkostyrelsen har små möjligheter påverka lagstiftningen.

När det gäller teknisk utveckling kan Svenska kyrkan i dialog med t.ex. bankerna delvis påverka utformningen och användarvänligheten av digitala betalningar men inte i övrigt på ett enkelt eller kostnadseffektivt sätt bidra till teknisk utveckling.

Det interna regelverk som idag finns kring kollektshantering, kyrkoordningens kapitel 43, har en stark historisk och teologisk förankring. De kompletterande tilläggsbestämmelser som tillkommit i SvKB 2016:1 och 2 ska ses i skenet av en anpassning till befintliga bestämmelser i kyrkoordningen och inte utifrån ett administrativt för-
enklingssperspektiv.

Motion 2018:38, punkt 1

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:38 punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet konstaterar att frågan om finansiella tjänster återkommit i kyrkomötet vid flera tillfällen under årens lopp. Frågan är ständigt aktuell och behöver därför mötas med kontinuerlig bevakning och utveckling för att möta församlingars, pastorats och stifts behov. Utskottet konstaterar att kyrkokansliet löpande arbetar med frågan exempelvis genom kontinuerlig utveckling av KOB, Svenska kyrkans kollekt- och betalsystem, och genom information till banker om Svenska kyrkans finansieringssituation både avseende den kyrkliga verksamheten och begravningsverksamheten. Utskottet anser att detta ligger inom ramen för det uppdrag kyrkostyrelsen redan har men ser brister i hur information om detta kommuniceras till församlingar, pastorat och stift och skulle gärna se att kyrkostyrelsen åtgärdar detta.

Utskottet ser gärna att kyrkostyrelsens uppdrag kring dessa frågor får en mer prioriterad ställning eftersom det berör den dagliga verksamheten och löpande driften i Svenska kyrkans församlingar, pastorat och stift.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:38, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motion 2018:38, punkt 2

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:38 punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Avseende punkt 2 i motion 2018:38 anser utskottet att dessa frågor ligger inom ramen för kyrkostyrelsens uppdrag kring löpande utveckling av finansiella tjänster och även ligger väl i linje med kyrkostyrelsens uppdrag att arbeta med förenklingar av inomkyrkliga rutiner och regelverk. Av de delar som hänger samman med kontant- och kollekthantering såsom teknisk utveckling, redovisningsregler och interna regelverk, är det i huvudsak de interna regelverken som kyrkostyrelsen har reell möjlighet att påverka. Den administrativa börda som den nuvarande kollekthanteringen innebär är omfattande och här ser utskottet att det bör kunna finnas stora möjligheter till förenklingar.

Utskottet ansluter sig till Kyrkolivsutskottets yttrande kring kollektens liturgiska betydelse och vikten av att givandet kan ske anonymt. Detta, i kombination med att flera av våra gudstjänstdeltagare inte har tillgång till digitala betalningsformer, gör att kontanthantering kommer att vara nödvändig inom Svenska kyrkan.

Den belastning som man på många håll upplever när det gäller kontanthantering med stora mängder kontanter som under lång tid förvaras i församlingshem och kanslilokaler och som ska transporteras till en bank som är villig att ta emot kontanter kan inte anses stå i rimlig proportion till de belopp som omsätts i form av kontanter. Detta medför en ökad stöld- och rånrisk och, i många fall, långa transporter. Här förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen återigen ser över avtalet med Swedbank. I linje med det uppdrag som föreslås av motionärerna ser utskottet gärna att kyrkostyrelsen även aktivt undersöker andra möjliga lösningar.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:38, punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motion 2018:90

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:90.
--

Motionen belyser, enligt utskottet, den problematik som finns kring finansiering av investeringar för många församlingar och pastorat och utskottet anser att det är viktigt att kyrkostyrelsen är aktiv i sin kommunikation med banker och kreditinstitut om de regelverk som styr finansieringen av verksamheten.

Utskottet menar att det inte kan anses vara en del av Svenska kyrkans grundläggande uppgift att bedriva bankverksamhet. Därutöver skulle en sådan satsning kräva nyanställningar i form av ytterligare professionell kompetens kring kreditgivning och finansiella regelverk vid kyrkokansliet.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2018:90 avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Victor Backström, Marie Wojdkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, Fredrik Ottesen, Björn Falkeblad, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Mats Nilsson, Roger Sandström, Petter Nilsson, Bertil Olsson, Terence Hongslo, Bengt Kjellgren och Peter Bernövall.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2018:90.

Suzanne Fredborg, Björn Falkeblad, Erik Johansson och Victor Backström

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2018:3y

Utveckling av finansiella tjänster

Till Ekonomiutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över motion 2018:38, punkt 2.

Utskottet är positivt till att det görs en översyn av gällande regler och rutiner för kontant- och kollektantering med syfte att de förenklas och anpassas till nya betalsystem.

Utskottet förstår svårigheterna med kontanthantering men vill samtidigt påpeka att kontanter fortfarande används av människor och därför bör Svenska kyrkan ge möjligheten till detta när det handlar om givande. Kollekten är en del av gudstjänsten där människor kan uttrycka sin medkänsla för den andre och sin delaktighet i kyrkans liv och uppdrag, både lokalt och globalt. Utskottet har uppfattningen att det är viktigt att givandet kan ske anonymt, så långt som det är möjligt, även vid användning av digitala betalsätt.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Niklas Grahn, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2018:6

Öka antalet församlingskollekt

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:37 Öka antalet församlingskollekt, där föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att kollekterna omfördelas, så att församlingarna själva har rätt att besluta över en större andel av kollekterna än idag och därmed att endast en mindre andel beslutas på stifts- och riksnivå. Utskottet konstaterar att det av regleringen i kyrkoordningen framgår att domkapitlen har egen beslutanderätt över stiftskollekterna. Vidare ansluter sig utskottet till Läronämndens yttrande och menar att församlings-, stifts- och rikskollekt tillsammans uttrycker kyrkans enhet och möjliggör för den enskilde att bli delaktig i kyrkans liv och uppdrag, både lokalt och globalt. Utskottet menar slutligen att kyrkostyrelsens kriterier och principer för fördelning av rikskollekt på ett bättre sätt behöver synliggöras inom Svenska kyrkan än vad som för närvarande är fallet. Detta kan exempelvis ske genom publicering på intranätet. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:37.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:37.

Motionens förslag

Motion 2018:37 av Berth Löndahl m.fl., Öka antalet församlingskollekt

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att kollekterna omfördelas så att församlingarna själva har rätt att besluta över en större andel av kollekterna än idag och därmed att endast en mindre andel beslutas på stifts- och riksnivå.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:37 i Ln 2018:13y, *bilaga*.

Bakgrund

Reglering i kyrkoordningen

I 43 kap. kyrkoordningen regleras hanteringen av kollekt inom Svenska kyrkan. Där framgår att kollekt får tas upp i samband med gudstjänst för att stödja Svenska kyrkans verksamhet eller någon annan verksamhet som kan anses angelägen för Svenska kyrkan. Rikskollekt får tas upp högst trettio dagar varje år, där kyrkostyrelsen bestämmer kollektändamål och vilka dagar som rikskollekt ska tas upp. Stiftskollekt

får tas upp högst tio dagar varje år, där domkapitlet bestämmer kollektändamål och vilka dagar som stiftskollekt ska tas upp. Församlingskollekt får tas upp vid varje gudstjänst som firas i församlingen, där kyrkorådet eller församlingsrådet bestämmer kollektändamål. En församlingskollekt får dock inte beslutas för dagar då kyrkostyrelsen eller domkapitlet beslutat att rikskollekt respektive stiftskollekt ska tas upp.

1995 års kollektutredning (SKU 1995:8) föreslog en minskning av det maximala antalet riks- och stiftskollekter från trettiofyra respektive tolv till trettio respektive tio, vilket sedan kom att gälla i kyrkoordningen från år 2000.

Kyrkostyrelsens kriterier och principer för rikskollekter

I samband med 2011 års kollektutredning (SKU 2012:1) föreslogs att kriterier och principer för fördelning av rikskollekter skulle fastställas vilket kyrkostyrelsen verkställde 2012. Där framgår bland annat att ”en rikskollekt är en bekräftelse och ett stöd från Svenska kyrkan och ändamålet ska naturligt kunna läggas fram i förbön. En rikskollekt är en möjlighet att markera det gemensamma uppdraget och engagemanget för ett ändamål som är angeläget för hela Svenska kyrkan.”

Följande kriterier och principer gäller för rikskollekter.

Kriterier:

1. Rikskollekterna ska gälla Svenska kyrkans egen verksamhet eller verksamhet i vilken Svenska kyrkan är engagerad samt vara relevant och ge mervärde för hela Svenska kyrkan.
2. Rikskollekterna ska främja arbete bland barn och unga.
3. Rikskollekterna ska främja internationell diakoni och mission.
4. Rikskollekterna ska främja diakonalt arbete.
5. Rikskollekterna ska främja ekumeniskt arbete.

Principer:

1. Antalet rikskollekter per år ska maximalt vara 28.
2. Delade rikskollekter ska undvikas (med undantag för barn-ungdoms- och studentorganisationer).
3. Rikskollekterna ska vara jämt fördelade över året.
4. De traditionella insamlingsperioderna för Svenska kyrkans internationella arbete och Svenska kyrkan i utlandet inramas av rikskollekter.
5. Juldagen, påskdagen och pingstdagen bör förbehållas församlingskollekt.
6. Det bör finnas en stabilitet och långsiktighet i den mottagande organisationens arbete.

Kyrkostyrelsen har således genom princip 1 lagt sig under det maximala antalet rikskollekter som enligt kyrkoordningen får tas upp.

Fördelning av kollekterna 2017

Riks- och stiftskollekter har sedan länge registrerats i Svenska kyrkans kollekt- och betalssystem (KOB). Sedan 2016 är det även obligatoriskt för församlingarna att registrera församlingskollekt i KOB. Det är därför möjligt att ta ut statistik över de totala kollektsummorna inom Svenska kyrkan ur systemet. 2017 års kollekt fördelade sig mellan riks- stifts- och församlingskollekt enligt tabellen nedan.

Kollekttyp	Insamlat totalt, kr	Insamlat %
Rikskollekt	38 412 869	39
Stiftskollekt	9 428 900	10
Församlingskollekt	50 468 646	51
Summa	98 310 415	100

Behandling i tidigare kyrkomöten

Vid 2004 års kyrkomöte behandlades motion 2004:11, där motionären föreslog att kyrkostyrelsen får i uppdrag att förbereda en ändring i kyrkoordningen så att beslut om att avskaffa riks- och stiftskollekterna kan fattas.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2004:4. Utskottet föreslog avslag på motionen med följande motivering.

Läronämnden framhåller att kollekten är, liksom förbönen, en del av gudstjänsten, där den enskilde kan uttrycka sin medkänsla med andra människor och sin delaktighet i kyrkans liv och uppdrag, både lokalt och globalt. Vidare menar Läronämnden att församlings-, stifts- och rikskollekter möjliggör detta och uttrycker kyrkans enhet. Ekonomi- och egendomsutskottet ansluter sig till det och menar också att rikskollekterna är ett utmärkt tillfälle att informera om olika delar av Svenska kyrkans verksamhet och att engagera församlingen i rikstäckande och globala intressen. Dessa tankar uttrycks även i Kyrkolivsutskottets yttrande. Kyrkolivsutskottet understryker samtidigt det positiva i utvecklingen mot större andel församlingskollekt och lyfter fram värdet av det lokala engagemanget och frivilligheten vid val av kollektändamål, men utskottet menar ändå att avskaffande av riks- och stiftskollekter är att gå för långt. Budgetutskottet påpekar i sitt yttrande över motion 2004:11 att motionens förslag i praktiken innebär ett tvingande beslut att avskaffa riks- och stiftskollekterna och att det i sin tur innebär att ekonomiska åtaganden måste finansieras på annat sätt. Även Budgetutskottet betonar att riks- och stiftskollekter synliggör ett gemensamt ansvar för Svenska kyrkan i sin helhet. Ekonomi- och egendomsutskottet anser att den nuvarande fördelningen mellan riks-, stifts- och församlingskollekt är väl avvägd och föreslår avslag till motion 2004:11.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:37.

Mot bakgrund av vad som föreslås i motionärens förslag till kyrkomötesbeslut vill utskottet understryka att det av regleringen i kyrkoordningen framgår att domkapitlen har egen beslutanderätt över stiftskollekterna. Kyrkoordningen medger således inte att kyrkostyrelsen beslutar om stiftskollekter.

Utskottet ansluter sig till Läronämndens yttrande och menar att församlings-, stifts- och rikskollekter tillsammans uttrycker kyrkans enhet och möjliggör för den enskilde att bli delaktig i kyrkans liv och uppdrag, både lokalt och globalt.

Den i bakgrundsbeskrivningen redovisade statistiken avseende insamlade kollektmedel för 2017 tyder enligt utskottet på att nuvarande fördelning av kollekt-tillfällen i kyrkoordningen är väl avvägd.

Utskottet menar slutligen att kyrkostyrelsens kriterier och principer för fördelning av rikskollekter på ett bättre sätt behöver synliggöras inom Svenska kyrkan än vad som för närvarande är fallet. Detta kan exempelvis ske genom publicering på intranätet.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:37.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, David Lång, Björn Falkeblad, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:13y

Församlingskollekt

Läronämndens yttrande över motion 2018:37

Läronämnden hänvisar till sitt yttrande Ln 2004:8:

Svenska kyrkan är en enhet som framträder på tre nivåer: församling, stift och nationell nivå. Kollekten är, liksom förbönen, en del av gudstjänsten, där den enskilde kan uttrycka sin medkänsla med andra människor och sin delaktighet i kyrkans liv och uppdrag, både lokalt och globalt. Församlings-, stifts- och rikskollekter möjliggör detta och uttrycker kyrkans enhet.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2018:7

Utlandskyrkan och clearing

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2018:28. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att utlandskyrkan ska ingå i clearingsystemet.

Utskottet konstaterar att de lokalt satta avgifterna för bland annat vigsel i de olika utlandsförsamlingarna fungerar som delfinansiering av övrig verksamhet. Dessa avgifter är vanligtvis högre än den taxa för clearing som gäller mellan svenska församlingar. Vid en anslutning till clearingsystemet skulle detta innebära ett ekonomiskt avbräck för utlandsförsamlingarna.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:28.

Motionens förslag

Motion 2018:28 av Tomas Rosenlundh m.fl., Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att utlandskyrkan ska ingå i clearingsystemet vad gäller de kyrkliga handlingarna, med en utvidgning till att gälla någon form av ersättning även vid välsignelse över borgerligt ingått äktenskap i de fall juridisk vigsel inte kan genomföras.

Yttrande från andra utskott

Ekumenikutskottet har yttrat sig över motionen i Eu 2018:1y, se *bilaga*.

Bakgrund

Frågor om clearing avseende kostnader i samband med kyrkliga handlingar har sedan år 2000 vid ett flertal tillfällen behandlats av kyrkomötet.

Vid kyrkomötet år 2000 behandlade Ekonomi- och egendomsutskottet (EE 2000:4) tre motioner (2000:18, 2000:36 och 2000:48) som alla handlade om obligatorisk clearing avseende kostnader för dop eller vigsel i annan församling. I sitt yttrande (Ln 2000:3y) om clearing vid dop och avgifter vid vigsel skrev Läronämnden bl.a. följande.

Svenska kyrkan är öppen för alla dem som vill tillhöra den. Det är tydligt att det finns en skillnad mellan denna grundläggande uppfattning som är en viktig del av Svenska kyrkans syn på sig själv som folkkyrka och de bestämmelser som motiverar avgifter för kyrkliga handlingar på annan ort än inom den egna territorialförsamlingen. De pastorala svårigheter som uppstår i sådana fall skadar kyrkans trovärdighet. Det uppfattas som stötande att kyrkoavgiften inte anses täcka sådana kostnader.

Utskottet menade att det fanns bärande argument för att ge kyrkostyrelsen ett uppdrag att ”göra en grundlig genomlysning när det gäller avgifter och clearing mellan församlingarna i samband med kyrkliga handlingar”. Utskottet föreslog därför att kyrkomötet skulle ge detta uppdrag till kyrkostyrelsen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkostyrelsen återkom i en skrivelse (KsSkr 2002:9) till kyrkomötet med ett förslag om införande av obligatorisk clearing av kostnader för dop och vigsel samt obligatorisk konfirmationsersättning. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande (EE 2002:2) att kyrkomötet skulle anta de av kyrkostyrelsen i skrivelsen föreslagna ändringarna av 42 kap. 6, 7 och 8 §§ kyrkoordningen. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Med anledning av en motion (2007:54) behandlade Ekonomi- och egendomsutskottet vid 2007 års kyrkomöte frågan om konfirmandersättning för utlandssvenskar som inte har någon hemförsamling i Sverige. I sitt betänkande (EE 2007:4) föreslog utskottet att kyrkomötet skulle uppdraga åt kyrkostyrelsen att ”snarast vidta nödvändiga åtgärder för att lösa de finansieringsproblem som motionärerna belyser” vilket också blev kyrkomötets beslut. Frågan om clearing vid dop och vigslar omfattades inte av motionen och behandlades därför heller inte av utskottet.

Kyrkostyrelsen tog upp den vid det föregående kyrkomötet aktualiserade frågan i sin skrivelse (KsSkr 2008:4). I avsnitt fem av denna skrivelse föreslogs att bestämmelsen i 42 kap. 7 a § skulle ändras ”så att det klargörs att den nationella nivån står för konfirmationsersättningen i de fall då konfirmanden tillhör Svenska kyrkan, men inte har någon hemförsamling i Sverige”. Skrivelsen behandlades av Kyrkorättsutskottet som föreslog i sitt betänkande (Kr 2008:1) att kyrkomötet skulle anta förslaget. Kyrkomötet beslutade i enlighet med detta.

I oktober 2008 fastställde kyrkostyrelsen direktiv för en utredning om clearing för kyrkliga handlingar. Bakgrunden var kyrkomötets behandling år 2007 av frågor om clearing. I direktiven sägs att utredningen skulle ”omfatta en mer genomgripande översyn av clearingsystemet i dess helhet, dess syfte och konstruktion”. I enlighet med detta skulle även utredningen behandla clearingfrågor som rör Svenska kyrkans församlingar i utlandet.

Även den av kyrkostyrelsen tillsatta utredningen om förändrad organisation av Svenska kyrkan i utlandet konstaterar i sitt slutbetänkande, *Utlandskyrkan – struktur och delaktighet* (SKU 2009:1), att den inte tar upp frågan om clearing för utlandsboende då den behandlas av den utredning om clearing som kyrkostyrelsen tillsatt.

Utredningen *Ersättning för kyrkliga handlingar* (SKU 2009:3) lämnades till kyrkostyrelsen i november 2009. Utredningen konstaterar följande.

För närvarande får den enskilda stå för kostnaden för kyrkliga handlingar som utförs inom utlandskyrkan utom beträffande dop som i enlighet med kyrkoordningens bestämmelser alltid sker avgiftsfritt. Beträffande utlandssvenskar, med vilka i det här sammanhanget avses Svenska kyrkans medlemmar som är bosatta utomlands, finns inga särskilda regler i kyrkoordningen vad gäller dop, vigsel och begravningsgudstjänst

som utförs i Sverige. Utredningen konstaterar att den församling där den kyrkliga handlingen äger rum normalt står för kostnaden för den. Det är en ordning som har rekommenderats av dåvarande Församlingsförbundet. Detta gäller dop, vigsel och begravningsgudstjänst. Beträffande konfirmation står den nationella nivån för ersättningen enligt 42 kap. 7 a § i kyrkoordningen. Utlandsförsamlingarna bestämmer sina egna avgifter för kyrkliga handlingar. Det gäller både dessa församlingars medlemmar och personer som är bosatta i Sverige. Utredningen påpekar att vigselrätten är reglerad på olika sätt i de länder där Svenska kyrkan verkar. Frekvensen av vigslar är beroende av om utlandskyrkan ligger inom ett turistområde eller ej. Ersättningar för vigslar och för kyrkliga välsignelser har stor betydelse för många utlandsförsamlingars ekonomi. [...] Utredningen om förändrad organisation av Svenska kyrkan i utlandet avlämnade sitt betänkande *Utlandskyrkan – Struktur och delaktighet* sommaren 2009. Enligt utredningens förslag ska utlandskyrkan knytas närmare till den övriga verksamheten inom Svenska kyrkan. Om utredningens förslag antas av kyrkomötet kvarstår dock många frågor som behöver analyseras vidare om man vill integrera utlandsverksamheten i ersättningssystemet. Bland annat gäller det medlemskapets karaktär och kyrkoavgiftens utformning. Dessutom tillhör en stor del av Svenska kyrkans medlemmar som är bosatta utomlands inte någon utlandsförsamling. Clearingutredningen lägger därför inte något förslag i frågan trots att utredningen ser det som önskvärt att utlandskyrkan på sikt kan ingå i clearingsystemet. Beträffande kostnaden för vigsel och begravningsgudstjänst för utlandssvenskar i Sverige gör utredningen i sina överväganden ett förtydligande. Utredningen menar att utlandssvenskar ska betala avgift för vigsel och begravningsgudstjänst i Sverige eftersom det inte finns reglerat att det sker avgiftsfritt. En avgift motsvarande clearingbeloppet nämns som lämpligt.

Av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2010:5 framgår kyrkostyrelsens skäl till att instämma med utredningens förslag att inte integrera utlandsförsamlingarna i clearingsystemet. I skrivelsen behandlas både ersättningar för kyrkliga handlingar som utförs i utlandsförsamlingarna för Svenska kyrkans medlemmar som är bosatta i Sverige och ersättningar för kyrkliga handlingar i Sverige för utlandssvenskar som är medlemmar i Svenska kyrkan.

Kyrkoordningens bestämmelser om avgifter för kyrkliga handlingar gäller inte inom utlandskyrkan. Utlandsförsamlingarna bestämmer själva sina avgifter. Kostnader för kyrkliga handlingar i Sverige för Svenska kyrkans medlemmar som är bosatta utomlands står förrättningsförsamlingen normalt för, utom vad gäller konfirmation som den nationella nivån står för enligt ett kyrkomötesbeslut från 2008.

Kyrkostyrelsen ansluter sig till utredningens bedömning att det finns alltför många olösta frågor för att det ska vara möjligt att integrera utlandskyrkan i ersättningssystemet. Styrelsen klargör också att kyrkliga handlingar för medlemmar i Svenska kyrkan som är bosatta utomlands ska tillhandahållas avgiftsfritt av församlingarna i Sverige.

Slutligen kan konstateras att delar av frågeställningen kring att integrera utlandsförsamlingarna i clearingsystemet har beröringspunkter med den utredning som under hösten 2018 ska påbörjas kring kyrkomedlemmens möjlighet att välja egen präst vid

kyrkliga handlingar (KmSkr 2016:8 med EE 2018:6). Den gemensamma punkten är det förväntningsgap som finns kring vad man som medlem i Svenska kyrkan förväntar sig att erhålla avgiftsfritt genom sitt medlemskap. Detta kompliceras ytterligare något då medlemskap i Svenska kyrkans församlingar i utlandet är av en annan karaktär än medlemskap i Svenska kyrkan. Detta medlemskap är snarare att betrakta som medlemskap i en lokal ideell förening. Här finns därmed likheter kring förväntningar på vad medlemskapet innebär och vad som, enligt kyrkoordningen, är möjligt och/eller tillåtet för Svenska kyrkans församlingar, inom och utom landets gränser, att tillhandahålla.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:28.

Utskottet konstaterar att utlandsförsamlingarnas verksamhet bedrivs under vitt skilda förutsättningar. De verkar i huvudsak som ideella eller religiösa föreningar och omfattas bland annat av respektive lands lagstiftning kring ideell och religiös verksamhet samt skatte- och moms lagstiftning. Svenska kyrkans nationella nivå delfinansierar verksamheten huvudsakligen genom att tillhandahålla utsänd personal, men övrig verksamhet, personal och lokaler finansieras via egna medel såsom medlemsavgifter, gåvor och bidrag. Avgifter för kyrkliga handlingar är ett annat exempel på sådan finansiering.

Utskottet har fått veta att taxorna för vigsel skiljer sig åt mellan de olika utlandsförsamlingarna, men gemensamt är att de bidrar till att församlingarna kan bedriva övrig verksamhet. Gemensamt är även att taxorna i normalfallet ligger högre eller väsentligt högre än den nuvarande taxan för clearing av vigsel. Utskottet menar att om utlandsförsamlingarna skulle infogas inom clearingsystemet utan kompensation i form av ökade bidrag skulle detta underminera nuvarande verksamhet i utlandsförsamlingarna.

Utskottet menar att det förväntningsgap som finns kring vad man som medlem i Svenska kyrkan förväntar sig att erhålla kostnadsfritt och vad som är tillåtet och möjligt att tillhandahålla är ett reellt problem men lösningen ligger inte i att infoga utlandsförsamlingarna i clearingsystemet, frågan är mer komplex än så. Utskottet ställer sig därför inte bakom det Ekumenikutskottet skriver i sitt yttrande att det i den pågående genomlysningen av utlandskyrkan bör även möjligheten att anslutas i clearingsystemet vägas in.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet avslag på motion 2018:28.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, Fredrik Ottesen, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Petter Nilsson, Björn Falkeblad, Bertil Olsson och Terence Honglo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2018:01y

Utlandskyrkan och clearing

Till Ekonomiutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över motion 2018:28 Utlandskyrkan och clearing-systemet för kyrkliga handlingar.

Grunden för clearingsystem i Svenska kyrkan bygger på ömsesidighet där olika församlingar reglerar mellan varandra så att olika former av harmonisering och kostnadsneutralitet kan upprättas. Utlandskyrkan står i dagsläget i princip utanför clearingsystem, vilket beror på att utlandsförsamlingarnas villkor skiljer sig från församlingar i Sverige.

Utifrån Svenska kyrkans helhetsperspektiv ser Ekumenikutskottet behov att i nu pågående genomlysning av utlandskyrkan även ta med en genomgång när det gäller deras möjligheter att inkluderas i clearingsystem.

Vid behandling av ärendet har kyrkokansliets rättschef och avdelningschefen för utlandskyrkan deltagit i utskottet och svarat på frågor från utskottets ledamöter.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Jerker Schmidt, Anders Nihlgård, Anders Novak och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Madelaine Erlandsson, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekumenikuskottets betänkanden
Eu 2018:1–7

Ekumenikutskottets betänkanden

- Eu 2018:1 Namn på Svenska kyrkans internationella arbete
- Eu 2018:2 Svenska kyrkans hållning till böneutrop
- Eu 2018:3 Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna
- Eu 2018:4 Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza
- Eu 2018:5 Mission, missionärer och gemenskap
- Eu 2018:6 Ekumenisk julinsamling
- Eu 2018:7 Stöd till utlandsförsamlingarna

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2018:1

Namn på Svenska kyrkans internationella arbete

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:12, där motionärerna föreslår att Svenska kyrkans internationella arbete återgår till namnen Svenska kyrkans mission och Lutherhjälpen.

Utskottet bejakar namnet Act Svenska kyrkan och anser att frågan om namn är väl utredd. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:12.

Motionens förslag

Motion 2018:12 av Leif Nordenstorm och Margaretha Herthelius, Namn på Svenska kyrkans internationella arbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att Svenska kyrkans internationella arbete i framtiden bedrivs under beteckningarna Svenska kyrkans mission och Lutherhjälpen.

Bakgrund

Svenska kyrkans kyrkomöte anhöll år 1873 att Kungl. Maj:t skulle godkänna en författning för Svenska kyrkans missionsverksamhet. 1878 fastställdes stadgar för Svenska kyrkans missionsstyrelse, d.v.s. Svenska kyrkans mission (SKM). Målet för organisationen var mission kyrka till kyrka, d.v.s. att skapa lokala kristna kyrkor med inhemskt prästerskap och egen förvaltning av nådemedlen.

När Lutherska världsförbundet (LVF) bildades 1947 lanserades, med stöd av biskopsmötet i Svenska kyrkan, en svensk sektion av LVF. Sektionens bistånds- och insamlingsverksamhet fick namnet Lutherhjälpen, vilket skulle framhäva såväl den lutherska samlingsstanken som den karitativa förpliktelsen.

År 2001 föreslog kyrkostyrelsen i en skrivelse till kyrkomötet (KsSkr 2001:6), efter 15 års arbete för en integration, att Svenska kyrkans mission (SKM) och Lutherhjälpen (LH) i fortsättningen skulle få en samlad nämnd och att den internationella verksamheten skulle bli integrerad i Svenska kyrkan som helhet. Förslaget motiverades framför allt av behovet av en helhetssyn på människan och världen. Vidare med att uppdelningen mellan mission och diakoni, mellan andliga och världsliga behov, hade visat sig allt svårare att upprätthålla. Dessutom noterades behovet av att använda resurser effektivare och minska administrativa kostnader med tre

parallella kanslier d.v.s. SKM, LH och vid den tiden också Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS). Organisationsutskottet skriver i sitt betänkande O 2001:1 att det ansluter sig till kyrkostyrelsens motiv för att skapa ett samlat styrorgan för den internationella verksamheten. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag och den av kyrkostyrelsen föreslagna instruktionen för Nämnden för internationell mission och diakoni fastställdes.

Insamlingsarbetet samt all ekonomisk rapportering och redovisning bedrevs 2002–2008 i tre separata profiler, SKM, LH och EFS, och i ett integrerat kansliarbete med en gemensam nämnd. För att ytterligare förenkla och effektivisera beslöt Nämnden för internationell mission och diakoni 2008: § 11, att Svenska kyrkans internationella verksamhet, d.v.s. SKM och LH, skulle bedrivas under namnet Hela världen Svenska kyrkan internationellt arbete. Efter en gemensam överläggning på Uppsala slott med deltagande av 200 personer från samtliga stift i Svenska kyrkan, beslöt Svenska kyrkan i juni 2011 (Nämnden för internationell mission och diakoni 2011: § 41) att tillägget ”Hela världen” skulle utgå.

Kyrkostyrelsen beslöt den 18 maj 2018 att anta nytt namn för Svenska kyrkans internationella arbete: Act Svenska kyrkan. Beslutet har sin bakgrund i den låga kännedomen hos allmänheten om Svenska kyrkans internationella arbete. En av orsakerna har varit det långa namnet. Det nya namnet bedöms ha ett starkt signalvärde som visar att Svenska kyrkan arbetar globalt tillsammans med andra kyrkor och diakonala utvecklingsorganisationer för att människors lika värde ska respekteras.

Målgruppsundersökningar har visat att namnet uppfattas som enkelt, tydligt, minnesvärt, handlingskraftigt och att det fungerar internationellt. Det matchar kraven att arbeta med både verksamhet och innehåll och kommunicerar även med yngre målgrupper. Det nya namnet visar att det internationella arbetet fortsatt är en integrerad del av Svenska kyrkan och tydliggör även kopplingen till ACT-alliansen. Beslutet innebär att en ny logotyp kommer att användas.

Act Svenska kyrkan kommer att göra samma saker som Svenska kyrkans internationella arbete; stöd till teologisk utbildning, humanitärt katastrofarbete, långsiktigt diakonalt biståndsarbete och påverkansarbete. Utöver detta krävs en nära samverkan med andra delar av Svenska kyrkan i det övergripande missionsuppdraget.

Under hösten 2018 kommer Act Svenska kyrkan presenteras för anställda, ideella och förtroendevalda i Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:12.

Ekumenikutskottet anser att kyrkostyrelsens beslut att Svenska kyrkans internationella arbete ska byta namn till Act Svenska kyrkan är väl berett och utskottet bejakar namnet Act Svenska kyrkan. Frågan har behandlats i Internationella rådet vid flera tillfällen.

Både kvantitativa enkätundersökningar och kvalitativa undersökningar har gjorts inför namnbytet. Resultaten visar bland annat tydligt att avsändaren Svenska kyrkans internationella arbete inte är känt, vilket kan förklara en annan faktor som har betydelse i sammanhanget: att givandet till biståndsorganisationer har ökat men ökningen inte kommit Svenska kyrkan till del. Själva namnbytet kommer inte att påverka arbetet varken till form eller innehåll.

I processen har Internationella rådet gjort bedömningen att namnet Lutherhjälpen inte är känt för yngre personer. Act Svenska kyrkan är mer populärt och det finns ett större engagemang bland yngre.

Ledet ”-hjälpen” i Lutherhjälpen indikerar dessutom att vi är några som hjälper andra och reflekterar inte det internationella arbetets syn på att arbetet sker i gemenskap med partner i världen.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:12.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig härmed mot Ekumenikutskottets beslut att avslå motion 2018:12 vad gäller namn på Svenska kyrkans internationella arbete till förmån för motionen.

Motionen slår bland annat vakt om Svenska kyrkans kallelse att bedriva mission. Att ansluta hela Svenska kyrkans internationella arbete till ACT Alliance som enligt sitt särskilda appendix om proselytism utesluter evangelisation och vinnande av lärjungar för Jesus Kristus är en ohörsamhet mot Jesu uttryckliga befallning ”Gå ut i hela världen och gör alla folk till lärjungar” Matteus 28:19. Det är sannolikt att samverkan inom ACT effektiviserar Svenska kyrkans biståndsarbete. Men detta arbetes karaktär av diakoni med detta begrepps djupa bibliska och sakramental betydelse, riskerar att försvagas.

Fredrik Sidenvall

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2018:2

Svenska kyrkans hållning till böneutrop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:21 som handlar om Svenska kyrkans hållning till böneutrop i Sverige. Förslaget till beslut är att kyrkomötet ska uttala sig kritiskt till etablerandet av böneutrop i Sverige, samt ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram riktlinjer för stift och församlingar, till hur de kan förhålla sig till etablerandet av böneutrop. Läronämnden har skrivit ett yttrande i vilket den betonar vikten av den grundlagsstadgade religionsfriheten, som bland annat ger religiösa gemenskaper rätt att fritt leva och uttrycka sin tro. Ekumenikutskottet ställer sig bakom Läronämndens yttrande och föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:21, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:21, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:21 av Aron Emilsson och Julia Kronlid, Svenska kyrkans hållning till böneutrop

Kyrkomötet beslutar att

1. uttala att Svenska kyrkan har en kritisk hållning till etablerandet av böneutrop i Sverige,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram råd och riktlinjer till stift och församlingar för hur man kan förhålla sig till etablering av böneutrop, med respekt för såväl dialog som vår kyrkas missionsbefallning.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:21 i Ln 2018:14y, *bilaga*.

Bakgrund

Ansökningar om böneutrop prövas enligt ordningslagen och lokala ordningsbestämmelser. Rättsligt sett är böneutrop utövande av religion, något som omfattas av den grundlagsskyddade religionsfriheten och som även återfinns i artikel 18 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Sedan 2012 har tre moskéer (i Botkyrka, Växjö och Karlskrona) ansökt

om och beviljats tillstånd av respektive kommun eller polisen, för böneutrop. I samtliga fall har detta gällt en gång per vecka och med restriktioner vad gäller ljudnivå och tidsomfång.

Ekumeniska perspektiv

Svenska kyrkan är en del av den ekumeniska gemenskapen både i Sverige och internationellt, som exempelvis genom medlemskap i Sveriges kristna råd (SKR), Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och Kyrkornas världsråd (KV). Rekommendationer och riktlinjer från dessa används inom Svenska kyrkan.

I ”Riktlinjer för möten med andra religioner för kyrkorna inom Borgågemenskapen – Konsultation med Borgågemenskapen om Relationer till andra religioner Oslo, 30 november – 3 december 2003”, publicerad i *Sveriges kristna råds skriftserie* nr 9, 2006 står bland annat följande i punkt 11 Skydda rätten till fri trosutövning.

Det kristna åtagandet att älska nästan och söka rättvisa för alla människor leder oss till att bekräfta vikten av trosfrihet inom varje samhälle.

[...]

Vi bör vara särskilt måna om rätten för minoritetsgrupper inom våra egna samhällen.

I samma riktlinjer under punkt 2 Säga sanningen om den andre står

Att tala sanning kräver av oss att vi undviker ett förenklat eller homogeniserat språk.

[...]

När vi talar om andras tro eller religiösa bruk måste vi först skaffa oss bra information och dessutom lita till auktoritativa källor för att bygga upp vår kunskap. Detta kräver att vi anstränger oss att sätta oss in i deras situation på ett fantasifullt sätt och med god vilja. Det är orättvist att jämföra vår egen religions ideal med någon annans religions seder och bruk eller *vice versa*.

I samma skrift från SKR finns ett studiedokument ”Möte med muslimer” från Islam in Europe Committee, Konferensen för Europeiska kyrkor (KEK-CEC) och De Europeiska Biskoparnas Råd (CCEE) från 2003. I dokumentets punkt 5 skrivs

Om vi hyser mindre rädsla för varandra kan vi utföra stora ting. Att komma nära den andre kommer inte att visa sig vara en återvändsgränd där man blir krossad, utan en väg till respekt för den andre. Denna ömsesidiga respekt kommer att leda till att utrymme skapas där alla kommer att känna sig likvärdiga inför Gud och människor.

I sammanfattningen skrivs

Om vi betraktar islam som ett religiöst och politiskt system som vi bör kämpa emot, riskerar vi allvarligt att identifiera oss själva med en kyrka som står för själv tillräcklighet och aggression. Hur skulle en sådan kyrka kunna vara ett tecken på och ett uttryck för det glada budskapet som är attraktivt och öppet för kvinnor och män i vår tid?

Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2012, planerad reviderad utgåva 2018), tar upp pastorala förhållningssätt i det mångreligiösa samhället. Boken *Sann mot sig själv – öppen för andra. Samtal om religionsteologi i Svenska kyrkan* (2011), framtagen av Svenska kyrkans teologiska kommitté, en religionsteologisk skrift som både med teoretiska och erfarenhetsbaserade utgångspunkter tar upp

frågor om religionsmöten och på vilken grund vi kan gå in i sådana. Skriften *Möten med Islam* (2008, reviderad 2011) utgiven av Svenska kyrkan på uppdrag av kyrkomötet (KmSkr 2005:20). Ett studiematerial som bidrar till att öka kunskapen inom Svenska kyrkan om islam och muslimers sätt att leva.

Eu 2018:2

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:21.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan som en av flera religiösa gemenskaper i Sverige, själv åtnjuter frihet att be och fira gudstjänst. Det har historiskt tagit Sverige tid att erövra religionsfrihet och utskottet betonar att den behöver värnas. Religiös pluralism med olika uttryck som böner, musik och texter är delar av det mångkulturella Sverige och utskottet menar att Svenska kyrkan behöver förhålla sig positiv till den grundlagsstadgade religionsfriheten och leva i respektfull relation till människor av annan tro, religiösa gemenskaper och deras religiösa uttryck.

Såsom framgår av bakgrundstexten och Läronämndens yttrande har Svenska kyrkan förbundit sig till ekumeniska dokument såsom Charta Oecumenica och därmed förbundit sig till att medverka till att människor under gällande lagar, fritt ska kunna utöva sin tro. Utskottet betonar vikten av att Svenska kyrkan fortsatt håller sig till det man förbundit sig vid och vikten av att det går att fortsätta att arbeta med respektfull religionsdialog. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2018:21 ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Jerker Schmidt, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Madelaine Erlandsson, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut och föreslår kyrkomötet att bifalla alla att-satser i motion 2018:21.

Sverigedemokraterna ser med oro på att Svenska kyrkan inte vill anta en enhetlig hållning i frågan om huruvida Svenska kyrkan ska propagera eller uppmuntra till böneutrop från minareter i Sverige. Religionsfrihet är i Sverige lagstadgat och skyddat

Eu 2018:2

men det är inte Svenska kyrkans uppdrag att missionera eller propagera för andra religioner utan ska stå som ett tydligt kristet exempel som alltid levererar tydligt kristna budskap i alla sammanhang.

Camilla Berard Granström

Särskilt yttrande

Ekumenikutskottets majoritet har beslutat avslå motion 2018:21 om Svenska kyrkans förhållningssätt till muslimska böneutrop från moskéer. Undertecknad har inget att erinra mot avslaget som sådant men jag menar att i bakgrundsteckningen och övervägande borde Svenska kyrkans historiskt betingade särställning framhållas liksom vår medvetenhet om vår kyrkas unika betydelse för att forma folkets liv och livsmiljö under tusen år. Något uttryck för förståelse för att snabba kulturella förändringar väcker oro hos många svenskar och kyrkotillhöriga, borde komma till uttryck i utskottets skrivning lika naturligt som man påminner om vad de mänskliga rättigheterna kräver.

Fredrik Sidenvall

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:14y

Svenska kyrkans hållning till böneutrop

Läronämndens yttrande över motion 2018:21

I sitt yttrande Ln 1997:1 behandlade Läronämnden frågan om religionsfrihetens innebörd:

Det är från lärosynpunkt angeläget med en kontinuerlig reflektion över religionsfrihetens innebörd och tillämpning i den aktuella samhällssituationen. Som läronämnden framhöll i sitt yttrande Ln 1993:5 har religionsfriheten två sidor, nämligen dels individens frihet från tvång och frihet att välja, dels de religiösa gemenskapernas frihet att leva och arbeta. Det är samhällets uppgift att tillgodose religionsfriheten ur båda aspekterna. Tyngdpunkten i 1993 års yttrande lades på den senare aspekten. Läronämnden framhöll att riksdagen bör utforma lagstiftningen så, att varje kyrka och samfund kan förstås och få möjlighet att leva och arbeta utifrån sin identitet och självförståelse.

Kyrkoordningen betonar att vi är kallade att ”söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition” (inledningen till kyrkoordningens 14:e avdelning). Detta betonas också i det internationella ekumeniska dokumentet *Charta Oecumenica*: ”Vi förbinder oss – att erkänna människors och gruppers religions- och samvetsfrihet och verka för att de såväl individuellt som gemensamt, privat som offentligt, får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler” (punkt 12).

Det är den kristna kyrkans uppgift att förkunna evangelium i ord och handling. Läronämnden understryker att detta inte står i motsättning till andra trosutövares rätt att utöva sin tro. En kristen identitet kan fördjupas i mötet och dialogen med människor av annan tro.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Susanne Rappmann, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2018:3

Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:25, där föreslås att Svenska kyrkan ska göra en allmän översyn av kyrkoordningen när det gäller utlandsförsamlingarna, samt att den mall som föreslås för församlingsordningen omarbetas. Utskottet noterar att det för närvarande pågår en systematisk och initierad genomgång av verksamheten. Den bör inkludera frågor betingade av kyrkosyn och kyrkoordning som är betydelsefulla för utlandsförsamlingarna. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:25, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:25, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:25 av Anette Nordgren m.fl., Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att göra en allmän översyn av kyrkoordningen vad avser utlandsförsamlingarna och deras status.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att se till att den mall som hänvisas till i 2 kap. 13 § i kyrkoordningen omarbetas.

Bakgrund

I inledningen till kyrkoordningen anges att syftet med kyrkoordningen är att ange strukturer och arbetsformer som ger de bästa förutsättningarna för Svenska kyrkan att fullfölja sin kallelse. Samtidigt begränsas syftet till kyrkans institutionella sida och kyrkoordningen reglerar inte kyrkans och enskilda kristnas tro, bekännelse och lära. Inledningen uttrycker dock tydligt behovet att kyrkans organisation och uttrycksformer är i samklang med det samhälle den är satt att verka i, samt att kyrkoordningen behöver vara i harmoni med vad kyrkan tror, bekänner och lär.

Kyrkoordningens bestämmelser gäller enbart utlandsförsamlingarna om det är särskilt angivet. För närvarande pågår en av kyrkostyrelsen initierad systematisk genomgång av verksamheten inom Svenska kyrkan i utlandet. Den genomförs i samverkan med utlandsförsamlingarna och med stöd av juridisk expertis. Enligt kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021*, sidan 12 görs genomgången för ”att säkerställa att utlandsverksamheten bedrivs i ändamålsenliga former och i enlighet med gällande reglering i respektive

land”. Förslag till förtydliganden av kyrkoordningen, när det gäller utlandsförsamlingarnas verksamhet, kan som en konsekvens komma att inkluderas vid denna genomgång.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:25.

Utskottet uttrycker uppskattning över utlandsförsamlingarna och ser att de fyller en viktig funktion. Utskottet ser behovet av att utlandsförsamlingarna får vägledning och stöd, och menar att det rättsliga och administrativa stödet kan erhållas i den pågående juridiska översynen. Motionen lyfter även behovet av stöd när det gäller innehållsfrågor. Det är viktigt att invänta rapport från den genomlysning av verksamheten som för närvarande pågår beträffande utlandskyrkan, men att genomlysningen även bör inkludera frågor om kyrkosyn och kyrkoordning som är betydelsefulla för utlandsförsamlingarna. Mot bakgrund av det ovan sagda menar utskottet att motion 2018:25 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall, Anki Erdmann och Madelaine Erlandsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2018:4

Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:39, där föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att prioritera arbetet med att stärka kvinnors möjligheter att utbilda sig och att stärka sina positioner i civilsamhället, genom att stödja en folkhögskola i Gaza. Ekumenikutskottet bejakar motionens intentioner, men konstaterar att det inom ramen för Svenska kyrkans internationella arbete pågår ett arbete i Gaza, som innehållsmässigt ligger nära motionens intentioner. Ekumenikutskottet föreslår därför kyrkomötet att besluta att motionen ska anses besvarad.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2018:39 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2018:39 av Anna Karin Hammar m.fl., Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i Svenska kyrkans internationella arbete i Palestina/Gazaområdet särskilt prioritera att stärka kvinnors möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen bland annat genom stöd till långsiktiga utbildningsinsatser.

Bakgrund

Svenska kyrkans förhållningssätt gentemot situationen i Israel och Palestina har beslutats av kyrkostyrelsen genom antagandet av *Hållbar fred mellan Israel och Palestina – Position för Svenska kyrkans internationella arbete*. Den reviderades senast den 15 december 2016.

Vad Svenska kyrkan vill åstadkomma i sitt samarbete med partner i Israel och Palestina finns uttryckt i den av internationella chefen beslutade programplanen för åren 2018–2022. Den innehåller kontext- och problemanalyser, målsättningar och hur Svenska kyrkan vill bedriva detta samarbete. Programmet riktar in sig på unga människor, utbildning, genusrättvisa och ett stärkt civilt samhälle. Gaza kommer att få ökad uppmärksamhet i arbetet under de kommande åren. Redan nu ger Svenska kyrkan stöd till utbildningsverksamhet i Gaza genom stöd till en yrkesskola för unga människor som drivs av DSPR (Department of Service to Palestinian Refugees).

Utskottets överväganden

Internationellt arbete i Gaza

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Inom ramen för Svenska kyrkans internationella arbete finns en pågående strategisk plan för åren 2018–2022 som antagits av kyrkostyrelsen. Inom ramen för den planen finns ett landprogram för Israel och Palestina inom vilket det antas konkreta mål för verksamheten. I Gaza har viss kontakt med Civitas etablerats och under hösten 2018 kommer ytterligare kontakter att tas på plats i Gaza. På sikt kommer det att utvärderas om samarbete kan initieras och utvecklas.

Utskottet noterar och bejakar motionens goda intentioner med att stödja kvinnors möjligheter att utbilda sig och ta del i civilsamhället. Samtidigt noterar utskottet att Svenska kyrkans internationella arbete har pågående kontakter i Gaza som kan syfta till att motionens intentioner och perspektiv tas tillvara.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet ska besluta att motion 2018:39 ska anses besvarad.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag anser motionen besvarad men skulle vilja tillägga att med anledning av motionen föreslå kyrkostyrelsen att avsätta pengar till uppbyggande av kvinnors internationella folkhögskola i Gaza (genom Civitas).

Anders Nihlgård

Särskild mening

Vi anser motionen besvarad men skulle vilja tillägga att med anledning av motionen föreslå kyrkostyrelsen att avsätta pengar till uppbyggande av kvinnors internationella folkhögskola i Gaza (genom Civitas).

Birgitta Axelsson Edström och Åsa Ingårda

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2018:5

Mission, missionärer och gemenskap

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:53 om behovet att Svenska kyrkan samlar till överläggningar om det gemensamma missionsuppdraget med den Evangelisk Lutherska kyrkan i Tanzania, *Evangelical Lutheran Church in Tanzania ELCT*.

Utskottet instämmer i motionens grundton och bejakar behovet av bättre samordning och kommunikation om de starka relationer som finns mellan de båda kyrkorna. Överläggningar äger redan rum i olika konstellationer. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:53.

Motionens förslag

Motion 2018:53 av Leif Nordlander, Mission, missionärer och gemenskap

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för Act Svenska kyrkan samla till överläggningar med vår systerkyrka Evangelical-Lutheran Church in Tanzania (ELCT) kring frågor om det gemensamma framtida missionsuppdraget.

Bakgrund

I kyrkoordningen infördes 2012, efter beslut i kyrkomötet, ett nytt ekumenikkapitel i kyrkoordningen. I inledningen till den fjortonde avdelningen: Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor, står det att ”Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet”.

Den vidare ekumeniska kallelsen innefattar att arbeta för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, och även Guds tilltal i mötet med varje människa. Tillsammans delas tro, uppdrag och erfarenheter och alla bidrar med olika förmågor och resurser. Ansvaret och behovet av ömsesidig samverkan i Svenska kyrkans internationella arbete uttrycks även i den teologiska grundtext som antagits av kyrkostyrelsen Ks 2013/0272, En livsbefrämjande tro som vår livskraft https://www.svenskakyrkan.se/km-2001/skrivelser/2001-6/KsSkr2001-6-02.shtml#P54_2053.

Den ekumeniska identiteten i synlig samverkan mellan kyrkor i möten och insatser organiseras i första hand genom Kyrkornas världsråd (KV) och Lutherska världsförbundet (LVF). Där deltar både den Evangelisk lutherska kyrkan i Tanzania (ELCT) och Svenska kyrkan tillsammans med andra medlemskyrkor i KV och LVF. De ämnen

som behandlas är exempelvis teologi, diakonala rättvisefrågor, mänskliga rättigheter och kyrkornas specifika roll för att ömsesidigt förverkliga de globala rättvisemålen *Agenda 2030 the Sustainable Development Goals SDG*.

I mars 2018 inbjöd KV till världsmissionskonferens i Arusha, Tanzania. Där samlades cirka 1 000 delegater från olika medlemskyrkor i KV, med ELCT som lokal värd, och samtalade om vad mission, diakoni, evangelisation och lärjungaskap betyder i dagens snabbt föränderliga omvärld.

Ekumenikutskottet beskrev i sitt betänkande Eu 2017:5 orsaker till att antalet internationellt utsända minskat från totalt cirka 120 tjänster år 1974 i dåvarande Svenska kyrkans mission (*Tecken i tiden – om SKM 1974–2004*, sid 206) till dagens cirka 20 tjänster. Relationen till ELCT är fortfarande föremål för särskild uppmärksamhet, även om antalet utsända från Svenska kyrkan minskat.

För närvarande är det 13 stift i Svenska kyrkan som har särskilda stiftsrelationer med deras motsvarigheter i ELCT, och antalet relationer mellan kyrkornas församlingar är svåra att överblicka.

Under det gemensamma biskopsmötet mellan ELCT och Svenska kyrkan som hölls på Rättviks stiftsgård augusti 2015 byggdes, genom ömsesidigt förtroende, en plattform för nya och fördjupade samarbeten mellan de båda kyrkorna. Mötet resulterade i ett gemensamt uttalande som uttrycker behovet av utbyten av erfarenheter mellan kyrkorna, för att med respekt dela och söka förstå den teologi som utvecklats i de båda ländernas och kyrkornas kontexter. Ett gemensamt biskopsmöte kommer även att genomföras i maj 2019 i Tanzania. Svenska kyrkan inbjuder under det kommande året till en gemensam konsultation med utvalda partnerkyrkor, bl.a. ELCT, för att samtala om det gemensamma uppdraget som kyrkor.

I ett krympande utrymme för demokrati i Tanzania har ELCT biskoparnas tydliga ställningstaganden i frågor om mänskliga rättigheter det senaste året aktualiserat vikten av Svenska kyrkans förbön och nära kontakter med ELCT. Delegationer från Tanzania har kommit till Sverige för dialog och erfarenhetsutbyte. I höst kommer även en grupp från Svenska kyrkan att möta de kristna råden i Tanzania och Zimbabwe för samtal baserade på LVF:s samtalsdokument *Kyrkan i det offentliga rummet* <https://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1630600>.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:53.

Det framgår tydligt av bakgrundsbeskrivningen att samverkan mellan Svenska kyrkan och den Evangelisk Lutherska kyrkan i Tanzania ELCT fortfarande är rik och intensiv, även om den idag sker i andra former och på andra villkor än tidigare. Utskottet konstaterar dessutom hur viktigt det gemensamma biskopsmötet 2015 var och ett nytt äger rum år 2019. ELCT biskoparnas ställningstaganden under 2018 gör att behovet av ömsesidig reflektion och möjlighet till förtroliga möten ökar.

Utskottet konstaterar vidare att behovet av att i en utvecklad kommunikationskultur synliggöra och berätta om alla positiva relationer som på olika nivåer finns mellan de båda systerkyrkorna. Det har även framkommit från såväl Svenska kyrkan som ELCT att relationerna behöver fördjupas genom ömsesidigt erfarenhetsutbyte och att alla parter skulle vinna på en tydligare samordning av relationer. Mot bakgrund av det ovan sagda menar utskottet att motion 2018:53 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

Eu 2018:5

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall, Anki Erdmann och Madelaine Erlandsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2018:6

Ekumenisk julinsamling

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2018:66 i vilken kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att initiera en julinsamling i humanitärt syfte.

Utskottet föreslår avslag på motionen eftersom det redan finns en för Svenska kyrkans internationella arbete, viktig julinsamling.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:66.

Motionens förslag

Motion 2018:66 av Julia Kronlid och Linnea Bjuhr, Ekumenisk julinsamling

Kyrkomötet beslutar att uppdraga till kyrkostyrelsen att ta initiativ till en ekumenisk julinsamling i humanitärt syfte.

Bakgrund

Svenska kyrkans internationella arbete samverkar i partnerskap både lokalt och globalt. Därmed stöds både lokala krafter inom civilsamhället och globala nätverk för att åstadkomma positiv förändring. Svenska kyrkan är en del av den internationella ekumeniska rörelsen. Det uttrycks bland annat genom medlemskap i Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Svenska kyrkan är också medlem i ACT-alliansen (*Action by Churches Together*), en av de största globala trosbaserade allianserna för humanitärt arbete, utvecklingssamarbete och påverkansarbete.

Svenska kyrkan finansierar sin internationella verksamhet genom bland annat insamlingar. Gåvor från privatpersoner, kollekter, anslag och insamlingsaktiviteter står för närmare 40 procent av intäkterna och målsättningen är att öka dessa intäkter för att kunna göra fler internationella insatser för medmänniskor i utsatta situationer. Insamlingarna sker både till akuta katastrofsituationer och till långsiktiga insatser.

Alla insamlingar, och därmed de årligen återkommande insamlingskampanjerna, tydliggör för såväl kyrkomedlemmar som för övriga invånare i landet att Svenska kyrkan har ett stort globalt, uppdrag som är beroende av människors engagemang och gåvor. Insamlingskampanjerna är viktiga för att stärka kännedomen om Svenska kyrkans internationella arbete och skapa opinion, engagemang och delaktighet för de frågor som Svenska kyrkan arbetar med i den internationella verksamheten.

Julkampanjen är central i insamlingsarbetet och den har funnits i mer än 50 år. Tidigare var Svenska kyrkans mission huvudman för insamlingen. Den är årligen återkommande och börjar på första söndagen i advent och avslutas under trettonhelgen. Under många år har det samlats in pengar till bland annat humanitära insatser. Intäkterna under de senaste årens julkampanjer står för uppåt 25 procent av de totala insamlade gåvorna under året. De senaste åren har intäkterna från julkampanjen ökat och därmed blivit den största årliga insamlingskampanjen för Svenska kyrkans internationella arbete.

Behoven av stöd till bland annat humanitära insatser är stora och växande och Svenska kyrkan har att leva upp till de löften om ekonomiskt stöd som lämnats till partner runt om i världen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:66.
--

Utskottet noterar motionens goda intentioner. Samtidigt konstaterar utskottet att det redan finns en årligen återkommande julinsamling som är en för Svenska kyrkans internationella arbete viktig insamling. För utskottet står det klart att insamlingens resultat kanaliseras i ett arbete präglat av internationell, ekumenisk samverkan.

Utskottet menar vidare att den befintliga julinsamlingen är ett starkt varumärke att vara rädd om och befarar att motionens föreslagna julinsamling skulle riskera att konkurrera med den befintliga. Ekumenikutskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2018:66.

Uppsala den 2 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Pehr-Albin Edén, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall och Anki Erdmann.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2018:66.

Svenska kyrkans julinsamling är ett fantastiskt program som är viktigt att förvalta och ger en möjlighet till att göra mycket gott i samhällen och världen. Insamlingen är

fast förankrad och etablerad men världen är idag mer än någonsin full med liv och rörelse.

Eu 2018:6

Att utveckla detta program vidare är inte konkurrens med sig själv. Som Svenska kyrkan själv har sagt så har man ”två erfarenheter från den lutherska traditionen som bekräftar detta: *Ecclesia Semper reformanda*, kyrkan reformeras alltid, och om man vill besvara något måste man förändra det”.

Camilla Berard Granström

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2018:7

Stöd till utlandsförsamlingarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:85, som handlar om behovet att göra en genomlysning av förutsättningar för de olika utlandsförsamlingarna samt om att kyrkostyrelsen säkerställer att församlingarna har möjligheter att bedriva en hållbar verksamhet utifrån lokala förutsättningar. Motionen föreslår även att information om förutsättningarna kommuniceras tydligt såväl till utlandsförsamlingarnas medlemmar som till medlemmar i Svenska kyrkan i Sverige. Utskottet noterar att det för närvarande pågår en systematisk och initierad genomgång av verksamheten. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:85, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:85, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:85, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2018:85 av Nina Wahlin och Niklas Larsson, Stöd till utlandsförsamlingarna

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att göra en genomlysning av förutsättningarna för de olika utlandsförsamlingarna.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att utlandsförsamlingarna ges ekonomiska, administrativa och arbetskraftsmässiga förutsättningar för att bedriva en hållbar verksamhet utifrån sina olika lokala förutsättningar.
3. uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att informationen om förutsättningarna kommuniceras tydligt till såväl utlandsförsamlingarna som medlemmar i Svenska kyrkan boendes i Sverige.

Bakgrund

I kyrkoordningens 10 kap. 3 § anges att kyrkostyrelsen företräder Trossamfundet Svenska kyrkan. En av uppgifterna är att ansvara för Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder. För att fullgöra den uppgiften ska kyrkostyrelsen enligt samma kapitel 5 § tillsätta ett råd för Svenska kyrkan i utlandet. En av rådets viktigaste uppgifter är enligt dess instruktion, Ks 2017-646, att utarbeta förslag till långsiktiga mål och strategier samt förslag till nödvändiga prioriteringar av verksamheten.

För närvarande pågår en av kyrkostyrelsen initierad systematisk genomgång av verksamheten inom Svenska kyrkan i utlandet. Den genomförs i samverkan med utlandsförsamlingarna och med stöd av juridisk expertis. Enligt kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021 sidan 12, görs genomgången för ”att säkerställa att utlandsverksamheten bedrivs i ändamålsenliga former och i enlighet med gällande reglering i respektive land”.

De flesta utlandsförsamlingarna drivs idag som egna juridiska enheter och har således egna intäkter och kostnader. Intäkterna varierar mycket mellan olika församlingar. Någon församling är helt självfinansierad, medan exempelvis den ambulande verksamheten med mobila präster helt och hållet är finansierad av kyrkoavgiften. En viktig uppgift för Svenska kyrkan i utlandet på nationell nivå såväl som i lokala församlingar, är att på flera platser genom fastighetsreoveringar, ombyggnader och reparationer kontinuerligt förvalta och underhålla Trossamfundets fastigheter. Av kyrkostyrelsens årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017, KsSkr 2018:2, bilaga sidan 10, framgår att uppgifterna för Svenska kyrkan i utlandet vid kyrkokansliet, i övrigt främst är konsultativa i förhållande till utlandsförsamlingarna. Uppdraget är att stödja kyrkoherdar och kyrkoråd i att driva församlingens arbete lokalt. Visby stift har enligt kyrkoordinationen tillsynsansvaret.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:85.

Utskottet noterar att Svenska kyrkan på nationell nivå inte alltid har insyn i lokala församlingars verksamhet och ekonomi beroende på lokal kontext. Samtidigt utförs ett viktigt arbete genom engagerade församlingsanställda och frivilliga, ett lokalt församlingsarbete som behöver både stöd och bekräftelse från Svenska kyrkan på nationell nivå. För att under de kommande åren bedriva verksamheten som den ser ut idag behövs såväl högre anslag som mer personella resurser.

Det är viktigt att invänta genomlysningen av verksamheten som för närvarande pågår beträffande utlandskyrkan, men att genomlysningen även bör inkludera resurs- och innehållsfrågor som är betydelsefulla för utlandsförsamlingarna. Mot bakgrund av det ovan sagda menar utskottet att motion 2018:85 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas ordförande, Gun Eriksson, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Anders Nihlgård, Fredrik Sidenvall, Anki Erdmann och Madelaine Erlandsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ulla Löfven, Christian Bonde, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Birgitta Axelsson Edström, Anders Novak och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Eu 2018:7

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2018:85, punkt 3.

Kyrkostyrelsen har en uppgift att ansvara för Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder och tillsätter ett råd för Svenska kyrkan i utlandet som arbetar fram förslag till långsiktiga mål, strategier och nödvändiga verksamhetsprioriteringar.

I Svenska kyrkans kommunikation och informationsarbete med sina utlandsförsamlingar är det rimligt att det önskas säkerställas att information och kommunikation till dem är mottagna och förstådda så givna direktiv, strategier och verksamhetsprioriteringar är tydliga tidigt.

Nu pågår en initierad systematisk genomgång av Svenska kyrkans verksamhet i utlandet men den berör inte information och kommunikation aspekten gentemot utlandsförsamlingarna. Därför är det passande att uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att informationen om förutsättningar kommuniceras tydligt till såväl utlandsförsamlingar som medlemmar i Svenska kyrkan boendes i Sverige.

Camilla Berard Granström

Kyrkolivsutskottets betänkanden

K1 2018:1–8

Kyrkolivsutskottets betänkanden

- KI 2018:1 De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning
- KI 2018:2 Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola
- KI 2018:3 Uppdrag som gatupräst eller -diakon
- KI 2018:4 Undervisning och lärande
- KI 2018:5 Missionsuppdraget
- KI 2018:6 Uppföljning av #metoo och #vardeljus
- KI 2018:7 Tillgängligheten i lokaler och verksamheter
- KI 2018:8 Församlingarnas statistikrapportering

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:1

De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner, 2018:1 om en nationell rekryteringsplan, 2018:17 om forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger och 2018:87 om fri musikundervisning i kyrkomusikers tjänster.

Utskottet anser att man måste ta på allvar de utmaningar Svenska kyrkan har i rekryteringen till kyrkliga tjänster och ser behovet av att den nationella nivån fortsätter sitt stöd i rekryteringsarbetet. Utskottet ser fram emot att kunna ta del av utvärderingen av utbildningsreformen som väntas vara klar i maj 2019. Vid eventuella åtgärder med anledning av utvärderingen förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen tar ett helhetsperspektiv som även innefattar rekryteringsfrågan.

Enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och i nuläget har stiftet inte begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna. Detta gäller även reglering av fri musikundervisning i kyrkomusikers tjänst. Utskottet anser därför att en eventuell reglering av denna måste ske lokalt.

Utskottet anser att det är viktigt att lyfta fram behoven av forskarkompetens bland diakoner och församlingspedagoger. Den kompetensen tillför Svenska kyrkan en strategisk kompetens som behövs för att utveckla både den diakonala och den pedagogiska församlingsverksamheten. Men eftersom det idag finns möjligheter för både diakoner och församlingspedagoger att gå en forskarutbildning på högskola eller universitet ser inte utskottet ett behov av utredning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå samtliga motioner.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:17.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:87.

Motionernas förslag

Motion 2018:1 av Lars-Ivar Ericson, Nationell handlingsplan för rekrytering till kyrkliga tjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdraga till kyrkostyrelsen att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan.

Motion 2018:17 av Lars B Andersson m.fl., Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningar för möjligheter till forskarutbildning för församlingspedagoger och diakoner.

Motion 2018:87 av Alve Svensson, Fri musikundervisning i kantors- och organisttjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast utreda möjligheten att skriva in i kyrkoordningen att församlingar av en viss storlek ska erbjuda fri musikundervisning i orgelspel eller, om det inte finns intresserade elever för detta instrument, pianospel med inriktning mot orgelspel.

Bakgrund

Utmaningar för kompetensförsörjning

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021*, bilaga 1 Omvärldsbeskrivning, står följande om utmaningarna för kompetensförsörjningen i Svenska kyrkan.

Minskad kännedom om, och engagemang i, Svenska kyrkan utmanar framtidens kompetensförsörjning och rekryteringen till de kyrkliga utbildningarna. Enligt prognoser kommer efterfrågan på utbildad arbetskraft inom vissa delar av Svenska kyrkans verksamhet att bli större än tillgången. Samtidigt kan pensionsavgångar och nedgångar i medlemstal innebära ett behov av att göra avvägningar av hur många tjänster som behövs för framtiden beroende på kyrkans ekonomi och verksamhet.

För bibehållen kompetensförsörjning och förmåga att rekrytera är en hållbar arbetsmiljö av stor vikt. Kyrkans akademikerförbund uppger att risken för att drabbas av psykisk ohälsa pga. stress och utmattning är högre för präster än för övriga yrken. Allra störst risk löper kvinnliga präster. Var femte diakon har under det senaste året upplevt någon form av hot eller våld i sitt arbete och var femte har också varit sjukskriven på grund av stress i mer än två veckor.

Organisation för rekrytering genom tiden

Svenska kyrkan har även tidigare haft perioder med för få sökande till utbildningar. Det är särskilt ifråga om rekrytering till uppdraget som präst som det har gjorts insatser på rikskyrklig nivå. Biskopsmötet inrättade en prästrekruteringskommitté omkring 1960. I brist på en samlad rikskyrklig organisation inrättades under 1970-talet på ärkebiskopens kansli befattningar på olika arbetsområden, bl.a. inrättades en stiftsadjunktur för arbetet med prästrekruteringen. Efterhand som antalet befattningar med uppgifter inom församlingsarbetet ökade och differentierades breddades på ett motsvarande sätt arbetet med rekryteringsfrågorna.

De organisatoriska förutsättningarna ändrades när det 1985 kom till en samlad rikskyrklig organisation. I den instruktion som 1999 års kyrkomöte fastställde för Nämnden för kyrkolivets utveckling angavs som en uppgift ”att främja rekryteringen till och informera om kyrkliga tjänster och yrkesutbildningar”. Den uppgiften togs 2006 över av den nya Nämnden för utbildning, forskning och kultur som enligt sin instruktion bl.a. skulle främja ”rekrytering till kyrklig tjänst och utbildning”. Samtliga

nämnder på nationell nivå avskaffades från 2014. Sedan dess har kyrkostyrelsen det samlade ansvaret för verksamheten på nationell nivå.

KI 2018:1

Ansvar, mål och insatser för kompetensförsörjning

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiftens i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna.

Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingarnas liv också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare. Enligt rekryteringsansvariga på stiftskanslier har medvetenheten ökat om betydelsen av att finna former för att stärka församlingarna som rekryterande miljö.

I KsSkr 2018:1 finns kyrkostyrelsens mål för kompetensförsörjning under målbild 1 (delmål 1 C): ”Den nationella nivån säkerställer i samverkan med stiftens kompetensförsörjning som svarar mot Svenska kyrkans framtida behov” (sidan 13). För att uppnå detta delmål skriver kyrkostyrelsen att den kommer att ge stöd till stiftens och församlingarnas rekrytering till kyrklig tjänst bl.a. genom rekryteringskonferenser och informationsmaterial. Stiftens har inte begärt särskilt stöd från den nationella nivån när det gäller arbetet med kompetensförsörjning eller rekrytering.

I början av hösten 2018 påbörjades en utvärdering av utbildningsreformen och målet är att den ska redovisas i maj 2019.

Rekrytering i plattformen för kyrkomusik

Kyrkomötet beslutade 2013 att bifalla motion 2013:89 *Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet* som rör hur Svenska kyrkans nationella nivå fortsättningsvis ska ta sitt ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet. En förstudie blev klar 2015 och i maj 2018 fastställde kyrkostyrelsen Svenska kyrkans plattform för musik (Ks 2017-1064, 2018-05-08–09). Beslutet fattades efter samråd med interna och externa intressenter. Plattformen syftar till att vara en utgångspunkt för ett aktivt strategiskt kyrkomusikaliskt arbete i olika former. Den utgör en samlad grund för aktiviteter och handlingsplaner som syftar till att stärka och utveckla Svenska kyrkans roll i musiklivet.

Den identifierar bl.a. rekrytering och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan som ett angeläget område.

Behovet av ett strategiskt rekryteringsarbete är stort. På många håll har man svårt att rekrytera utbildade kyrkomusiker för tjänst i Svenska kyrkan, något som bland annat beror på en påtaglig brist på kyrkomusiker med relevant kompetens. Ett minskat söktryck till utbildningarna visar att rekryteringsarbetet behöver stärkas. Samtidigt anställs ibland musiker som inte är klara med sin utbildning eller som har en annan utbildningsbakgrund. På sikt kan dessa förhållanden innebära att musiklivet i kyrkan utarmas eller inte kan svara upp mot förväntningar av andra aktörer inom det offentliga musiklivet. Det är av vikt att främja och värna de sammanhang i kyrkans musikverksamhet som utgjort plantskolor för musikalisk utbildning.

Under ett kyrkomusiksymposium i september 2018 presenteras och behandlas plattformen.

Fri musikundervisning

Tidigare fanns det inskrivet att kyrkomusiker skulle avsätta tid för undervisning i orgelspel men detta ändrades redan 1990 och sedan dess har detta varit upp till varje arbetsgivare huruvida undervisning ska ingå i en kyrkomusikers tjänst. Det finns ingen sammanställning av hur vanligt det är att kyrkomusiker erbjuder fri musikundervisning idag.

I Kyrkans avtal 17 hänvisas till utvecklingsdokumentet *Kyrkomusiken i Trossamfundet Svenska kyrkan*. Det har tagits fram av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Lärarförbundet och Kyrkomusikernas Riksorganisation. Dokumentet har som syfte att underlätta relationen arbetsgivare – arbetstagare där man gemensamt tar ansvar för fortsatt utveckling av kyrkomusiken i församlingslivet:

För att rekrytera nya kyrkomusiker krävs nya arbets- och samarbetsformer vad gäller fri musikundervisning. Bl.a. bör möjligheter till församlingsgränsöverskridande samarbete prövas, t.ex. kan en duktig orgelpedagog, en skicklig gospelkörledare o.s.v. erbjudas uppgifter över församlingsgränserna. Med på många håll vikande kommunala satsningar på musikutbildning för barn och ungdom, blir kyrkans egna insatser på detta område desto viktigare.

Forskarutbildning för diakoner och pedagoger

Forskarutbildning ger ämneskunskap och metodisk skicklighet att hantera nya utmaningar. Att medarbetare i Svenska kyrkan genomgår forskarutbildning utgör en långsiktig kompetenshöjning som gör det lättare för kyrkan och hennes medarbetare att hantera utmaningar som Svenska kyrkan står för.

Forskarutbildningar är i regel inte knutna till vissa yrkeskategorier. Präster som doktorerar kan göra det inom olika ämnen och även om det oftast är inom teologi kan även andra utbildningar vara yrkesmässigt relevanta för präster. Samma gäller för diakoner och församlingspedagoger.

All forskarutbildning sker vid högskolor och kan således inte inrättas av Svenska kyrkan utan att man startar en egen högskola. Vill man arbeta för att en forskarutbildning inom diakonivetenskap eller församlingspedagogik kommer till stånd kan detta ske i dialog med en högskola där Svenska kyrkan påtalar behovet och föreslår inriktning och högskolan beslutar om eventuellt innehåll och ansvarar för utbildningen.

Vid högskolor är det redan möjligt för diakoner och församlingspedagoger att doktorera inom olika ämnen. Relevanta ämnen för diakoner kan exempelvis vara inom Människan i välfärdssamhället vid Ersta Sköndal Bräcke högskola och en rad olika ämnen vid Socialhögskolan i Lund. Idag bedrivs ändå det mesta av forskningen på området diakoni inom teologiska institutioner. Församlingspedagoger kan exempelvis forska inom områden pedagogik eller teologi. Det tilltänka avhandlingsämnet och personens intresse styr inom vilket ämne forskarstudierna bedrivs, oavsett yrkesgrupp. Medarbetarens utbildning är avgörande för om hon eller han är behörig att påbörja forskarstudier inom ett visst ämne. Är medarbetaren inte behörig behöver första steget vara att komplettera grundutbildning innan hon eller han kan gå vidare till forskarutbildning.

Tidigare behandling i kyrkomötet

I Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:14 behandlades motion 2015:69 *Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat* i vilken det föreslogs att det skulle genomföras en utredning av möjligheterna att stötta församlingar och pastorat

i rekrytering av personal. Utskottet föreslog avslag och konstaterade att frågan om rekryteringsstöd huvudsakligen faller inom ramen för stiftens tillsyn och främjande av församlingarnas liv och att ett omfattande stöd erbjuds i många stift. De hänvisade också till att Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder stöd och allmän rådgivning på området. Kyrkomötet avsåg motionen i enlighet med utskottets förslag.

Till kyrkomötet 2017 framhöll kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* att det kan behövas ytterligare åtgärder för att stimulera rekrytering av studerande till kyrkomusikerutbildningarna så att problematiken med svårigheter för församlingar att i sin tur rekrytera behöriga musiker kan minskas. I kyrkostyrelsens skrivelse till 2016 års kyrkomöte KsSkr 2016:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019* betonade styrelsen att det är angeläget med strategisk kompetensförsörjning som även innebär åtgärder för att fortbilda och behålla medarbetare i organisationen. Styrelsen anser att det är en fråga för hela Svenska kyrkan att komma till rätta med de beskrivna rekryteringsproblemen.

Kyrkomötet behandlade 2017 i betänkande TU 2017:7 två motioner, motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftens stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan, minst tio år, för rekrytering av anställda och ideella medarbetare, att se till att handlingsplanen får tydligt utvärderingsbara mål med kontinuerlig uppföljning, att skyndsamt inrätta en nationell centrubildning som ges ansvar för rekryteringssatsningen, att se till att centrubildningen placeras i ett eller två stift, att i nästa års förslag till budget ställa ekonomiska resurser till centrubildningens verksamhet samt att utvärdera och besluta om former för fortsättning av arbetet efter tio år.

Utskottet ansåg att det var mycket viktigt att vidta adekvata åtgärder för att stärka rekryteringen av både kyrkomusiker och de andra kyrkliga profilerna. Utskottet ansåg att det som motion 2017:32 efterfrågade redan fanns med i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* och föreslog därför kyrkomötet besluta att motionen besvarad med vad utskottet anfört. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ansåg vidare att frågor som gäller rekrytering till kyrkliga utbildningar och tjänster främst är en fråga för församling och stift och att den nationella nivåns huvudsakliga uppgift i detta är att stödja och främja stiftens arbete. Utskottet föreslog därför avslag på motion 2017:119 i sin helhet och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2018:1

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:1.

Utskottet anser att man måste ta på allvar de utmaningar Svenska kyrkan har i rekryteringen till kyrkliga tjänster och noterar att kyrkostyrelsen har lyft utmaningarna i sin omvärldsbevakning i KsSkr 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021*. Utskottet har under överläggningen berört flera olika faktorer som är viktiga i rekryteringsarbetet såsom arbetet med att engagera frivilliga, församlingarna som rekryterande miljöer och möjligheten att rekrytera studenter genom t.ex. distansutbildning.

Utskottet ser gärna att den nationella nivån fortsätter sitt stöd till rekryteringsarbetet. Utskottet ser fram emot att kunna ta del av den pågående utvärderingen av utbildningsreformen som väntas vara klar i maj 2019. Den kan ge viktiga lärdomar

för framtida rekryteringsarbete. Vid eventuella åtgärder med anledning av utvärderingen förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen tar ett helhetsperspektiv på utbildningarna som även innefattar ett rekryteringsperspektiv.

Utskottet noterar att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och i nuläget har stiftet inte begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:1.

Motion 2018:17

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:17.

Utskottet bejakar motionärernas intention att lyfta fram behoven av forskarkompetens bland diakoner och församlingspedagoger. Den kompetensen tillför Svenska kyrkan strategisk kompetens som behövs för att utveckla både den diakonala och den pedagogiska församlingsverksamheten.

Utskottet ser att det redan idag finns möjligheter för både diakoner och församlingspedagoger att gå en forskarutbildning, även om ämnet för den utbildningen kan variera. Möjligheten finns både i Sverige och utomlands.

Det finns inte några finansierade doktorandtjänster på Svenska kyrkans nationella nivå idag. Utskottet anser därför att diakoner och pedagoger har strukturellt samma möjligheter som präster att läsa en forskarutbildning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:17.

Motion 2018:87

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:87.

Utskottet ser med stort allvar på den rekryteringsutmaning som Svenska kyrkan står inför när det gäller kyrkomusiker. Utskottet bejakar motionärens intention att genom fri musikundervisning i församlingarna skapa en rekryterande miljö för framtida kyrkomusiker i Svenska kyrkan. Att erbjuda fri musikundervisning ser utskottet som ett bra alternativ för att uppmuntra unga musikintresserade personer att bli kyrkomusiker. Det upplägget bör uppmuntras på Svenska kyrkans alla nivåer utifrån varje nivåns uppdrag och ansvar.

Utskottet vill lyfta möjligheten för församlingar och pastorat att samarbeta i frågan så att man t.ex. kontraktvis kan samla kompetensen för orgelundervisning. Att även vissa av studieförbunden erbjuder orgelundervisning för barn ser utskottet som mycket positivt.

Motionären vill att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda om det går att införa i kyrkoordningen att församlingarna ska erbjuda fri musikundervisning. Utskottet anser att en sådan reglering inte kan finnas i kyrkoordningen utan bör regleras lokalt, t.ex. i församlingsinstruktionen eller i kyrkomusikers arbetsbeskrivning. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens musikråd fortsätter följa denna viktiga fråga och att församlingar och stift ges det stöd de efterfrågar inom ramen för den nationella nivåns uppdrag.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:87.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag och yrkar bifall till motion 2018:87.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:17 Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger till förmån för motionen.

Vicktoria Bagi

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:2

Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:24. Motionären vill att Johannelunds teologiska högskola åter ska bli en godkänd pastoralteologisk prästutbildning för tjänst som präst i Svenska kyrkan. I och med utbildningsreformen 2013 blev den pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut den enda pastoralteologiska utbildningen för de fyra kyrkliga utbildningarna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst.

Utskottet ser värdet i att varva utbildning och praktik som man gör på Johannelunds teologiska högskola men vill inte att man förekommer den utvärdering av utbildningsreformen som beräknas pågå fram till maj 2019. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:24.

Motionens förslag

Motion 2018:24 av Kjell O Lejon m.fl., Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den pastoralteologiska prästutbildningen vid Johannelunds teologiska högskola återigen till fullo godkänns som komplett pastoralteologisk prästutbildning för tjänst som präst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Utbildningsinstitutets huvuduppdrag är att ge pastoralteologisk utbildning till blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster. För att bättre kunna integrera framtida medarbetare inom de olika yrkesgrupperna och för att underlätta för studenterna studiegång har den pastoralteologiska utbildningen samlats till ett slutår eller en sluttermin. Präster, diakoner och församlingspedagoger läser ett avslutande pastoralteologiskt år medan organister och kantorer går en pastoralteologisk termin vid ett tillfälle under sin utbildningstid. De pastoralteologiska kurserna skräddarsys för respektive yrkeskategori.

Förutom det pastoralteologiska året läser prästkandidaterna Pastoralteologisk grundkurs (PG, tidigare PA) som är en introducerande pastoralteologisk kurs och

motsvarar tio veckors heltidsstudier. Studenterna läser kursen under sina akademiska studier men det är Svenska kyrkans utbildningsinstitut som ger kursen.

Innan utbildningsreformen trädde i kraft den 1 augusti 2013, fanns totalt 18 olika utbildningsplatser för de fyra yrkesutbildningarna, varav Johannelunds teologiska högskola var en. Vid Johannelunds teologiska högskola erbjöds teologisk grundutbildning och pastoralteologisk utbildning integrerat. Från den nationella nivån lämnades ett ekonomiskt anslag till den pastoralteologiska utbildningen.

När den nationella nivån beslutade om en utbildningsreform och utbildningsinstitutets tillkomst innebar detta att den pastoral utbildningen för de fyra yrkesgrupperna samlades till utbildningsinstitutet. Enligt dåvarande Nämnden för utbildning, forskning och kultur var en av anledningarna till utbildningsreformen högskolereformen, den så kallade Bologna processen, som innebar att Sverige införde en ny utbildnings- och examensstruktur 2007 och anpassade den högre utbildningen till resten av Europa (KsSkr 2012:2, bilaga 3: *Svenska kyrkans utbildningar i framtiden*). För studenter i Sverige har den gett möjlighet att läsa delar av eller hela sin examen vid olika universitet och högskolor även utanför Sverige. Det innebar också att akademisk utbildning och pastoralteologisk utbildning inte kunde blandas på det sätt som tidigare gjordes.

I det beslut som dåvarande Nämnden för utbildning, forskning och kultur fattade om utbildningsinnehåll följer de angivna studierna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst de regler och examina som gäller inom högskola och universitet. Den grundläggande utbildningen ges inom det offentliga utbildningssystemet. Svenska kyrkan tillhandahåller pastoralteologiska utbildningar som är specifika för tjänst inom Svenska kyrkan.

En annan motivering till utbildningsreformen var att samverkan mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del i studierna och skapa förutsättningar för lärande och samarbete. En utbildningsorganisation i egen regi skulle också ge möjlighet att utveckla kunskap och undervisning om vad pastoralteologisk kompetens är och hur lärande ska ske. Sammantaget innebar detta att Svenska kyrkan samlade den pastoralteologiska utbildningen i egen regi vilket hade som följd att denna inte kan ges vid andra utbildningsinstitutioner.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:24.

Utskottet ser värdet i att varva utbildning och praktik såsom Johannelunds teologiska högskola gör. Både söktrycket och utexaminerade prästers omdömen om högskolan vittnar om en utbildning som uppskattas av många präster som har studerat där.

I och med utbildningsreformen 2013 blev den pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut den enda pastoralteologiska utbildningen för de fyra kyrkliga utbildningarna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst. Utskottet anser inte att man ska förekomma den pågående utvärderingen av utbildningsreformen som väntas vara färdig i maj 2019. Vidare menar utskottet att det är en risk att göra ändringar i en enskild del av utbildningsreformen genom att besluta om ett undantag för Johannelunds teologiska högskola. Vid eventuella åtgärder med anledning av utvärderingen av utbildningsreformen förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen tar ett helhetsperspektiv på utbildningarna.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:24.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot Kyrkolivsutskottets beslut till förmån för bifall till motionen.

Det är oerhört angeläget att snarast bredda möjligheterna till prästutbildning ur rekryteringssynpunkt. Johannelunds teologiska högskola erbjuder varvad teori och praktik i sin utbildning. Ett starkt söktryck visar det stora intresset för denna utbildningsform.

Agne Arnesson, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:3

Uppdrag som gatupräst eller -diakon

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:73. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda behovet av gatupräster eller -diakoner. Utskottet anser att det som motionären för fram i sin motion är angeläget men att det är församlingarnas uppgift att bemanna och prioritera utifrån de pastorala behov de identifierar och möter. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:73.

Motionens förslag

Motion 2018:73 av Terence Hongslo m.fl., Uppdrag som gatupräst eller -diakon

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda behovet av uppdrag som gatupräst eller -diakon.

Bakgrund

De som vigs till tjänst i kyrkan är tjänare åt evangelium. När kyrkan kallar till uppdragen som präst och diakon hör detta därför samman med församlingens grundläggande uppgift. Genom gudstjänst, diakoni, undervisning och mission ska människor komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.

I församlingens grundläggande uppgift, en sammanfattning av det som en församling ska ägna sig åt, ryms självfallet också "själavård" i en mer allmän mening.

Den närmare utformningen av församlingsarbetet när det gäller bemanning, utformning av tjänster och övriga prioriteringar utifrån de pastorala behov som församlingen identifierat, är en fråga för kyrkorådet och kyrkoherden i respektive församling. I Svenska kyrkans strategi för kommunikation och digital närvaro (<https://internwww.svenskakyrkan.se/kommunikation/svenska-kyrkans-strategi-for-digital-kommunikation-och-narvaro>) betonas att Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan.

Stiftets roll är att främja och utöva tillsyn över den församlingsverksamhet som bedrivs och den nationella nivåns uppgift är att i sin tur stödja stiftet i dess roll. Som ett led i att stödja församlingarna förekommer att ett stift eller den nationella nivån ges i uppdrag att samordna viss verksamhet. Ett exempel är funktionen med *Jourhavande präst* som samordnas nationellt. Utöver detta finns det präster, diakoner och

pedagoger som ägnar delar av sin arbetstid till så kallad *Nätvandring* vilket innebär att de möter människor på nätet. Nätvandrarernas erfarenheter lyfts ibland i olika former av nationella nätverk (t.ex. konfirmandnätverk), men det har inte kommit fram behov av att utreda det uppdraget eller den verksamheten vidare.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har inte tidigare behandlat motioner som direkt handlat om så kallade gatupräster eller -diakoner, däremot näraliggande motioner. 2009 års kyrkomöte behandlade en motion om själavård och andlig vägledning (2009:21). Motionen bifölls av kyrkomötet och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att kartlägga och utvärdera själavård och andlig vägledning (KmSkr 2009:16). Kyrkostyrelsen genomförde en förstudie vilken visade att det redan fanns tillräckligt med litteratur inom området och uppdraget var därmed slutbehandlat.

Två år senare behandlade 2011 års kyrkomöte en motion om andliga mötesplatser (2011:7). Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande (KI 2011:11) att motionen skulle avslås med motiveringen att det visserligen är viktigt att Svenska kyrkan är närvarande där människor vistas i samhället, liksom motionärernas önskan att skapa andliga mötesplatser, där människor befinner sig, men att det enligt kyrkoordningen är den lokala församlingens ansvar. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Till 2014 års kyrkomöte förelåg motion 2014:45 i vilken motionärerna föreslog att det skulle tas fram en rapport som uppmuntrar till nya uttryck för att vara kyrka, ett öppnande för ”fresh expressions” (bland andra har engelska kyrkan har visat öppenhet för detta sätt att utveckla församlingsarbetet, inte minst genom den före detta ärkebiskopen i Anglikanska kyrkan, Rowan Williams). Motionen behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2014:1). Utskottet bejakade grundintentionen men med hänvisning till den långsiktiga satsningen *Dela tro – dela liv* föreslog utskottet att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:73.

Utskottet anser att motionen rör en angelägen fråga för Svenska kyrkans församlingar. Det är viktigt att präster och diakoner finns tillgängliga för spontana möten och samtal, där människor lever och rör sig. Utskottet delar motionärens uppfattning att dessa kontakter har att göra med den grundläggande uppgiften, särskilt diakoni och mission. Samtidigt har utskottet uppfattningen att det är upp till den enskilda församlingen att utifrån, pastorala behov och de vigningslöften som präster och diakoner avgett, bestämma hur präster och diakoner ska arbeta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2018:73.

Uppsala den 3 oktober 2018

KI 2018:3

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:4

Undervisning och lärande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som handlar om strategier och ekonomiska satsningar kring Svenska kyrkans lärande och undervisning samt verksamhet för barn och unga. Motionärerna ställer viktiga och angelägna frågor, men utskottet förväntar att *Programmet för lärande och undervisning* svarar mot det som motionerna föreslår när det gäller undvikande av glapp i församlingens verksamhet för dessa åldrar. Utskottet har under beredningen erfarit att undervisning och lärande kommer vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan, på alla nivåer, under lång tid framöver. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionerna 2018:76 och 2018:84 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:76, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:76, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:84.

Motionernas förslag

Motion 2018:76 av Niklas Grahn m.fl., Programmet för lärande och undervisning

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tydliggöra tidsperspektivet för programmet för lärande och undervisning
2. uppdra till kyrkostyrelsen att stärka den långsiktiga strategiska styrningen av Svenska kyrkans lärande och undervisning.

Motion 2018:84 av Nina Wahlin och Åsa Ingårda, Nationell ungdomsatsning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verkställa en ekonomisk nationell satsning på åldersgruppen 10–13 år (plus/minus några år) för samtliga stifts möjlighet att stärka pastorats och församlingars åldersanpassade verksamheter för denna målgrupp.

Bakgrund

Svenska kyrkan möter varje år en stor mängd människor som deltagare i församlingsverksamheter, gudstjänster och på arenor utanför kyrkan. I skrivelsen KsSkr 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020* lyfter

kyrkostyrelsen fram lärande och undervisning som ett prioriterat område för nationell nivå under de kommande åren. Det sker i form av ett systematiskt och sammanhållet program som ska stärka och utveckla lärande och undervisning i hela Svenska kyrkan.

I ett första steg organiseras programmet som ett projekt med tidsramen 2018–2020. Förstått på det viset kan *programmet* beskrivas som en långsiktig förstärkning av och samling kring kyrkans undervisning; en mobilisering som bygger på krismedvetenhet och en gemensam förståelse av lärande och undervisning i Svenska kyrkan.

I projektbeskrivningen för *Programmet lärande och undervisning* (Ks 2016/0088) anges följande.

Att tala om ett lärandeprogram i singularis och bestämd form ("programmet") är alltså inte helt enkelt, givet att det redan sker undervisning runt om i landet och att församlingarna själva avgör vad de vill ta ombord. Dessutom pågår redan särskilda satsningar på undervisning inom ramen för stiftens strategiska arbete. Det kan därför vara lättare att tänka program i betydelsen samling: att hela organisationen utifrån en gemensam krismedvetenhet samlas kring undervisningsuppdraget och att programmet samlar (inventerar, tillgängliggör, utvecklar) det arbete som pågår i landet och driver det framåt. I denna gemensamma satsning har alla kyrkans delar viktiga roller att spela. Uppgiften för nationell nivå blir att etablera, driva och ta ansvar för ett arbete med lärande och undervisning enligt de tre linjer som beskrivs i det följande.

Programmet för lärande och undervisning kan beskrivas i tre huvudlinjer:

1. stödja arbetet i stift och församlingar,
2. utveckla en digital plattform med två ingångar/grenar, samt
3. utveckla stöd till insatser i offentligheten/det offentliga samtalet

Till programmet hör också att arbeta vidare med ett förslag till förändring i kyrkoordningen avseende församlingens undervisning. Svenska kyrkans kyrkosyn ger församlingarna hög grad av autonomi och självstyre, därför kan engagemang i ett särskilt projekt aldrig beställas. Ett gemensamt, sammanhållet och systematiskt arbete behöver alltså ske frivilligt, kollegialt och solidariskt, i god samverkan mellan stiftet och nationell nivå liksom mellan förtroendevalda, biskopar, medarbetare och ideella.

Programmet för lärande och undervisning har föregåtts av tidigare program/satsningar; *Programmet Barn och unga* (2009–2012) och *Dela tro – Dela liv* (2013–2018). En utvärdering av satsningen *Dela tro – dela liv* kommer att presenteras för kyrkomötet 2019 och en slutkonferens med erfarenhetsutbyte är planerad till Karlstad i november samma år.

I *Programmet för lärande och undervisning* är undervisningsuppdraget i fokus, men barn och ungdomar har getts ett särskilt fokus.

Svenska kyrkan möter varje år en stor mängd barn och ungdomar. I åldersgruppen 10–12 finns mellan 26 000 och 27 000 barn i olika former av gruppverksamheter i församlingarna (2017). Läger vi på åldersgruppen 13–15 år (konfirmander är inte inräknade) blir siffran drygt 39 000 totalt, 2007 uppgick den siffran till drygt 36 000 totalt. Till detta ska räknas ungefär 26 500 deltagande barn i barnkörsverksamhet (till barnkörer räknas vanligtvis körer med barn från 0–15 år).

Det är framför allt Västerås stift som har haft ett kraftigt ökat antal deltagande i gruppverksamhet 10–12 år, vilket förklarar att siffrorna pekar uppåt. Även i Karlstads, Linköpings och Stockholms stift har antalet som deltar i gruppverksamhet 10–12 år ökat. När det gäller gruppdeltagande i åldersgruppen 13–15 år har det skett en ökning i Linköpings, Luleå, Visby, Västerås och Växjö stift.

Förra året behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande KI 2017:3 motion 2017:120 där motionären i punkt 1 föreslog att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att i den kommande satsningen *Programmet för lärande och undervisning* utarbeta en nationell *Trons ABC* där innehållet i kyrkans dopundervisning för olika åldrar formuleras. I samma betänkande behandlades motion 2017:13 där motionären önskade riktlinjer för Svenska kyrkans dopundervisning. Utskottet föreslog i båda fallen att förslagen skulle avslås och som skäl för detta hänvisade det till de satsningar som gjorts (*Programmet Barn och unga* och *Dela tro – dela liv*) och man pekade även på det pågående arbetet med *Programmet för lärande och undervisning*. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2018:76

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:76.

Utskottet har fått ta del av information som tydliggjort tidsplanen för *Programmet för lärande och undervisning*, både i det korta och långa perspektivet. Det framkom då att undervisning och lärande kommer vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan, på alla nivåer, under lång tid framöver. Utskottet uppfattar att *Programmet för lärande och undervisning* har en inledande fas på tre år och dess resultat och rekommendationer kommer att genomsyra Svenska kyrkans arbete med undervisning och lärande i det långa tidsperspektivet. Utskottet uppfattar det som problematiskt att det finns olika tidsplaner angivna i styrdokument, webb och övriga dokument gällande programmet. Utskottet föreslår utifrån det som ovan anförts att motion 2018:76 ska avslås i sin helhet.

Motion 2018:84

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:84.

Utskottet bejakar intentionen i det som föreslås i motionen. Det är viktigt att undvika glapp i församlingens verksamhet gällande barn och unga. Utskottet delar motionärernas uppfattning att avsaknad av verksamheter för barn och unga är särskilt olyckligt åren innan de får inbjudan till konfirmationsundervisning, vilket riskerar att de försvinner ur församlingsverksamheten. Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av att barn och unga, oavsett ålder eller intresseinriktning kan finna sammanhang och verksamheter som passar för dem. Utskottet uppfattar att det arbete som ska göras i programmet för lärande och undervisning också omfattar åldersgruppen 10–13 år. Utskottet föreslår därför att motion 2018:84 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället:

Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:84 och till förmån för följande förslag.

1. Kyrkomötet beslutar i första hand att bifalla motion 2018:84.
2. Kyrkomötet beslutar i andra hand att med anledning av motion 2018:84 uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att en nationell stark satsning för åldersanpassade aktiviteter för åldersgruppen 10–13 +/- några år innefattas inom ramen för så väl det långsiktiga programmet och det mer kortsiktiga och tidsmässigt avgränsade projektet för lärande och undervisning.

Detta då motionen belyser ett alarmerande behov av en tydlig nationell insats för den berörda gruppen. Motionens syfte och mål täcker Svenska kyrkans uppdrag gällande så väl undervisning, diakoni, mission och gudstjänst och uppfyller det faktum att alla barn oavsett ålder och oavsett var de bor i Sverige har rätt till en andlig utveckling.

Vicktoria Bagi, Margaretha Herthelius, Inga Alm, Agne Arnesson och Torbjörn Aronson

Särskild mening

Vår mening är att motion 2018:84 i första hand ska bifallas, i andra hand ska motionen avslås och med anledning av motionen ska kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att en nationell stark satsning för åldersanpassade aktiviteter för åldersgruppen 10–13 +/- några år, innefattas inom ramen för så väl det långsiktiga programmet och det mer kortsiktiga och tidsmässigt avgränsade projektet för lärande och undervisning.

Detta då vår mening är att motionen belyser ett alarmerande behov av en tydlig nationell insats för den berörda gruppen. Motionens syfte och mål täcker Svenska kyrkans uppdrag gällande undervisning, diakoni, mission och gudstjänst och uppfyller det faktum att alla barn oavsett ålder och oavsett var de bor i Sverige har rätt till andlig utveckling.

Nina Wahlin, Amanda Carlshamre och Ellionor Moberg

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:5

Missionsuppdraget

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som handlar om att kartlägga och utveckla församlingarnas mission och särskilt när det gäller de församlingar som finns i så kallade utanförskapsområden.

Utskottet anser att mission i första hand är en uppgift för församlingar och stift. Utskottet konstaterar att det redan pågår ett arbete med att ta fram råd och vägledning för hur församlingarna kan arbeta med mission bland nyanlända. I arbetet ingår det att ta med frågor som rör missionsteologi, religionsmötet och kyrkliga handlingar i en mångreligiös kontext.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:58, punkt 1, 2 och 3 avslås. Utskottet anser att motion 2018:59, punkt 1, ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört och att motion 2018:59, punkt 2, ska avslås.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:59, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:59, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2018:58 av Kjell O Lejon, Missionsuppdraget och framtagande av missionsstrategier

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att en utredning tillsätts för att

1. kartlägga hur missionsuppgiften beskrivs i församlingsinstruktionerna i Svenska kyrkan, samt hur denna grundläggande uppgift fullgörs i församlingarna,
2. utifrån kartläggningen redogöra för goda exempel på missionsuppgiftens gestaltning i församlingsarbetet,
3. utarbeta ett förslag till missionsstrategier för att människor i Sverige och i andra länder där Svenska kyrkan är verksam ska komma till tro på Jesus Kristus som sin Herre och Frälsare och ges möjlighet att leva i en kristen församlingsgemenskap.

Motion 2018:59 av Petter Nilsson, Missionsinsatser i församlingar med hög invandring och utanförskapsområden

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur missionsinsatser, såväl redan beslutade som nya, kan utvecklas och implementeras i församlingar med hög invandring i utanförskapsområden,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur ekonomiska medel kan avsättas och riktas mot missionsinsatser i utanförskapsområden, i syfte att göra en samlad nationell insats i frågan.

Yttrande från andra utskott

Ekumenikutskottet har yttrat sig över motion 2018:59 i Eu 2018:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Mission har på olika sätt och vid ett flertal tidigare tillfällen behandlats i kyrkomötet. Ett drygt tjugotal motioner har sedan 2009 berört missionsuppdraget. Det har handlat om mission kopplat till lärande och undervisning (barn, vuxna, nysvenska, konvertiter), mission som väg till tro, evangelisation och kommunikation.

Vid 2010 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet två motioner, 2010:14 och 2010:63, i sitt betänkande *Mission och evangelisering* (KI 2010:11). Motionärerna föreslog att den nationella nivån skulle stärka Svenska kyrkans mission och evangelisation genom utbildningsstöd till församlingar och stift eller genom en gemensam plan för arbetet. Utskottet menade att mission är en dimension i församlingens grundläggande uppgift. Utskottet poängterade att det är i församlingsinstruktionen som församlingar beskriver hur de arbetar med den grundläggande uppgiften och att det är stiftet som har främjande- och tillsynsansvaret. Utskottet ansåg att modeller och metoder för att nå människor hela tiden utvecklas i olika församlingar och sammanhang utifrån en vilja att vara en kyrka där mission ingår som en naturlig del. Utskottet menade att det inte fanns skäl för kyrkomötet att ge några nya uppdrag till kyrkostyrelsen på det sätt som hade föreslagits i motionerna. I enlighet med utskottets förslag avslag kyrkomötet båda motionerna.

Under 2012 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande *Mission i Sverige* (KI 2012:10) bland annat motion 2012:23 som innehöll ett förslag om att kyrkostyrelsen skulle inrätta ett råd för mission i Sverige. Utskottet bejakade behovet av en kontinuerlig reflektion för att öka förståelsen av mission och om hur mission kan utövas och utvecklas. Utskottet menade att den gemensamma satsningen *Dela tro – dela liv* bidrar till att mission lyfts fram i Svenska kyrkan och ansåg därför att motionärernas önskan var tillgodosedd. I enlighet med utskottets förslag avslag kyrkomötet motionen.

Under kyrkomötet 2014 avslogs fyra motioner, 2014:2, 2014:25, 2014:47 och 2014:103 som på olika sätt handlade om församlingsutveckling och mission. Motionerna behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet. I sitt betänkande (TU 2014:1) hänvisade utskottet till satsningen *Dela tro – dela liv*, vilken man menade såväl i inriktning som omfattning svarade på det som motionärerna ville uppdra åt kyrkostyrelsen. Läronämnden yttrade sig över motion 2014:47 (Ln 2014:8y) och anförde att missionsstrategier förverkligas i varje församling, tydliggörs i församlingsinstruktionen och utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

2017 behandlade Kyrkolivsutskottet fyra motioner i sitt betänkande KI 2017:02. I motionerna 2017:64 och 2017:150 föreslog motionärerna att kyrkostyrelsen skulle göra missionssatsningar, i motion 2017:76 föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att samla goda kommunikationserfarenheter i en kunskapsbank och i motion 2017:140 ville motionären uppdra till kyrkostyrelsen att göra en deskriptiv sammanställning av institutionssjälvvärden samt göra en långsiktig plan för den. Kyrkolivsutskottet föreslog att motionerna skulle avslås med motiveringen att församlingens grundläggande uppgift i första hand är en fråga för stift och församlingar, att erfarenhetsutbyte redan sker och man hänvisade till pågående arbetet i *Programmet för lärande och undervisning*.

Nätverket Framtiden bor hos oss

År 2000 bildades nätverket *Framtiden bor hos oss*. Bakgrunden var att ett antal stadsförsamlingar i Svenska kyrkan ville stärka och utveckla ett gemensamt arbete med fokus på det mångreligiösa och mångkulturella i storstaden. Nätverket har som mål att pröva metoder, att belysa förhållanden i församlingarna, bedriva påverkansarbete, sprida kunskaper samt att dela erfarenheter internt, inomkyrkligt och externt. Nätverket arrangerar konferenser, utbildningar, delar erfarenheter i form av föreläsningar och seminarier. Foldern *En kyrka med många ansikten* togs fram på arabiska och farsi och annat undervisningsmaterial på arabiska, engelska, persiska och svenska samt gudstjänstageror på arabiska.

Under kyrkomötet 2016 bifölls motion 2016:52 och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att ta fram en strategi för mission och undervisning bland invandrare. Kyrkolivsutskottet påtalade i sitt betänkande (KI 2016:2) att församlingarna är i stort behov av stöd i att hantera frågor kring mission och undervisning för nya svenskar. Utskottet ansåg att det behövdes mer kunskap och vägledning för att göra den här typen av möten så bra möjligt.

Uppdraget bereds nu inom ramen för den av kyrkostyrelsen beslutade satsningen på *Programmet för lärande och undervisning*.

Utskottets överväganden

Motion 2018:58

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58.

Utskottet anser att motionen är viktig och att kyrkan behöver reflektera över vad mission innebär i varje tid och i de lokala förutsättningar som råder. Utskottet har uppfattningen att mission, som en dimension i församlingens grundläggande uppgift, i första hand är en fråga för de lokala församlingarna och stiftet. Utskottet gör bedömningen att en kartläggning av församlingsinstruktionerna blir allt för omfattande. Det är också osäkert om en sådan kartläggning verkligen leder till det motionären efterfrågar, då goda exempel är svåra att överföra från en lokal kontext till en annan. Utskottet vill också hänvisa till det pågående arbetet som sker i *Programmet för lärande och undervisning*. Programmet tar visserligen sin utgångspunkt i undervisning men det berör även de övriga dimensionerna i församlingens grundläggande uppgift, inte minst mission.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:58 avslås i sin helhet.

Motion 2018:59**Utskottets förslag:**

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:59, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:59, punkt 2.

Kyrkomötet beslutade 2016 att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram råd och vägledning för hur församlingarna kan arbeta med mission för nyanlända. Uppdraget är under beredning i nära relation med biskopsmötet och kommer att slutrapporteras till kyrkomötet 2019. I uppdraget arbetas det med hur större frågor om missionsteologi och religionsmöten främjar trygghet i hur Svenska kyrkan ska agera i situationer som rör de kyrkliga handlingarna. Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2012) är en grund för detta arbete. Uppdraget bereds inom ramen för *Programmet lärande och undervisning*.

Utskottet anser det är inom ramen för sitt pastorala uppdrag som de lokala församlingarna på ett klokt och ansvarsfullt sätt kan och ska hantera uppgiften att utöva mission.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet beslutar att motion 2018:59, punkt 1 ska anses besvarad men att punkt 2 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Cecilia Brink, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2018:58, punkt 1–3.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2018:59, punkt 1–2.

Torbjörn Aronson

Reservation 3

KI 2018:5

Jag reserverar mig mot utskottets förslag gällande motion 2018:59 till förmån för bifall till motion 2018:59, punkt 1–2.

Vi lever i en orolig tid, men Svenska kyrkan kan fylla de otrygga och andefattiga hålrum som finns i vårt svenska samhälle. Den senaste tidens regeringar har skapat det som brukar benämnas som utanförskapsområden. I dessa utanförskapsområden finns ett skriande behov av resurser från vårt samhälle. Svenska kyrkan kan inte förse dessa områden med materiella behov, men vi kan erbjuda vår gemenskap, något som inte kan köpas för pengar. Därför är det viktigt att Svenska kyrkan, än mer än idag, missionerar i dessa områden för att skänka förhoppningar och välsignelse. Svenska kyrkan kan inte ersätta det behov av t.ex. lärare och poliser som efterfrågas i dessa områden. Men, vi kan komma med andlighet och tro. Vi kan dra vårt strå till stacken. Det är ovärderligt. Därför anser jag att denna motion skall bifallas i sin helhet.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening vad gäller motion 2018:58 med motivering:

Kyrkan är mission och mission är kyrkans viktigaste uppdrag. Vi kan arbeta med mission på massor av sätt och en del sätt kan eller måste vi avstå från, men att avfärda en motion om översyn av Svenska kyrkans missionsarbete kan inte avfärdas med motiveringen att det är en lokal eller regional angelägenhet. Om vi verkligen vill att vår kyrka ska leva vidare och till och med växa måste vi på allvar prioritera mission, i betydelsen evangelisation, på alla nivåer.

David Castor

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2018:2y

**Missionsinsatser i församlingar med hög invandring
och utanförskapsområden**

Till Kyrkolivsutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över motion 2018:59 Missionsinsatser i församlingar med hög invandring och utanförskapsområden.

Ekumenikutskottet noterar behovet av reflektion om mission såväl på ett individuellt som gemensamt plan. I biskopsbrevet 2012 *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*, lämnas råd och vägledning när Svenska kyrkan möter människor i en mångreligiös situation. Vid öppnandet av kyrkomötet 2018 uttryckte den syrisk ortodoxe patriarken betydelsen av att Svenska kyrkan intagit en respektfull ekumenisk hållning till de syriska ortodoxa som kommit till Sverige.

Svenska kyrkan är i många församlingar i utanförskapsområden aktiva och arbetar med stor kompetens, även genom diakonalt arbete, och i verksamhet på olika språk. Detta sker även där kyrkotillhörigheten är lägre än i Svenska kyrkan som helhet.

En viktig reflektion om mission är behovet av lärjungaskap – att växa inifrån i kristen tro. I det globala perspektivet förs ofta resonemang om vad uttrycket ”mission från marginalen” innebär, framför allt vem det är som befinner sig i marginalen. Det finns inte ett centrum i världen från vilket mission utgår, utan istället många centra i världen. Det centrum vi i mission utgår från är Kristus.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Jerker Schmidt, Anders Nihlgård, Anders Novak och Ulla Löfven

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Madelaine Erlandsson, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:6

Uppföljning av #metoo och #vardeljus

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:88 som handlar om Svenska kyrkans arbete mot sexuella övergrepp. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen överväger vilka åtgärder som måste vidtas nationellt för att implementera det förebyggande arbetet gällande sexuella övergrepp som #vardeljus hösten 2017 vittnade om. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen då utskottet vill vidga arbetet till att omfatta ett större sammanhang än arbetsplatsen. Utskottet vill därför föreslå kyrkomötet att med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som ska vidtas nationellt för att utveckla arbetet mot sexuella övergrepp och trakasserier ytterligare.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:88.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:88 uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier samt att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Motionens förslag

Motion 2018:88 av Sandra Ryström Signarsdotter, Uppföljning av #metoo och #vardeljus

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att överväga vilka åtgärder som måste vidtas nationellt för att implementera det förebyggande arbetet gällande sexuella övergrepp som #vardeljus hösten 2017 vittnade om, med syftet att Svenska kyrkan ska bli en arbetsplats där detta inte kan förekomma.

Bakgrund

Svenska kyrkans arbete med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp

1996 beslutade ombudsmötet att Svenska kyrkan på ett tydligare sätt skulle arbeta med att bemöta och förebygga sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang (OF1996:506, Skr 1996:505). En arbetsgrupp tog fram *Riktlinjer för handhavandet inom Svenska kyrkan av situationer där människor såväl barn som vuxna blivit utsatta för sexuella övergrepp av kyrklig personal*, vilka antogs av Svenska kyrkans centralstyrelse 1998.

2011 reviderades dessa riktlinjer p.g.a. av att kunskapsområdet var omfattande och frågan viktig för Svenska kyrkan samt att Lutherska världsförbundet arbetade fram (med bland annat personal från Svenska kyrkans nationella nivå) *Kyrkornas NEJ till våld mot kvinnor* (2002). Revideringen resulterade i dokumentet: *Vad gör vi nu? Bemötande och förebyggande av sexuella övergrepp*.

En oberoende utredare gjorde 2011 en kartläggning av alla tillsynsärenden med sexuell prägel, som behandlats i Svenska kyrkans tretton domkapitel under perioden 2000–2011. Den har titeln *Inventering av anmälningar om misstänkta sexuella övergrepp, vilka föranlett domkapitel att pröva frågan om disciplinåtgärd, åren 2000–2011*. Utredare var Kerstin Berglund, doktor i straffrätt. Kartläggningen visade att domkapitlen i allt väsentligt följt gällande riktlinjer. Närmare en tredjedel av de fall som lett till en påföljd innebar en obehörigförklaring att utöva kyrkans vigningstjänst. Kartläggningen är en offentlig handling.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om att aktivt verka mot sexuellt utnyttjande och mot sexuella handlingar där det finns offer har behandlats av såväl 2007 som 2009 års kyrkomöten. Den ena gången med anledning av motion 2007:69 och den andra med anledning av motion 2009:88 I Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2007:13 finns en beskrivning av det arbete som Svenska kyrkan bedriver mot sexuellt utnyttjande, mot pornografi samt hur Svenska kyrkan tar avstånd från sexuella handlingar där det finns offer. I betänkandet beskrivs även Svenska kyrkans stöd till dem som blivit utsatta för sexuellt utnyttjande och övergrepp.

I sina överväganden konstaterar utskottet att det redan pågår ett kontinuerligt arbete och att det utförs kortare och längre insatser för att motverka sexuellt utnyttjande. Utskottet menar också att det sker ett kompetent arbete inom Svenska kyrkan i mötet med människor som är i behov av stöd efter sexuella övergrepp samt att de utbildningsinsatser som sker inom Svenska kyrkan kommer att bidra till att kompetensen ökar för att identifiera sexuella övergrepp och ge de utsatta rätt stöd. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag. Motion 2009:88 avslogs med ett liknande övervägande där utskottet konstaterade att det redan pågick ett kontinuerligt arbete för att motverka sexuellt utnyttjande.

Trygga möten

Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga önskar erbjuda trygga och säkra miljöer för barn och unga som vistas i våra verksamheter. Sedan 1998 har vi på olika sätt arbetat med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang. Sedan 1 april 2017 finns ett avtal mellan scouterna och Svenska kyrkan (och indirekt Svenska Kyrkans Unga) som möjliggör att Svenska kyrkans anställda, ideella och förtroendevalda, från 15 år och uppåt får tillgång till webbutbildningen TM (Trygga möten) utan kostnad. Utbildningen ger ledare kunskaper om hur man förebygger övergrepp och kränkningar, hur man handlar om man tror att någon far illa eller hur man agerar när något inträffar.

Konferensen När gränser överskrids

Den 5–6 december 2018 planeras en nationell, öppen konferens i Uppsala, med namnet *När gränser överskrids*. Konferensen vill bland annat uppmärksamma att Svenska kyrkan arbetat i 20 år med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp. I samband med detta görs också en kvantitativ och en kvalitativ utvärdering av arbetet

mot att förebygga sexuella övergrepp. Konferensen kommer också att presentera rekommendationer för de kommande årens arbete med dessa frågor.

KI 2018:6

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:88.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:88 uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier samt att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Utskottet anser att motionen är viktig och angelägen och delar motionärens uppfattning att trakasserier och sexuella övergrepp förekommer, i kyrkliga sammanhang. Svenska kyrkan ska vara en miljö där sexuella övergrepp och trakasserier inte förekommer.

Utskottet förstår betydelsen av att det bedrivs ett förebyggande arbete, för att öka kunskapen och höja medvetandet kring sådant som rör sexuella övergrepp och trakasserier. Utskottet vill framhålla att det bland de utsatta också finns pojkar/män.

Under utskottets beredning av ärendet har det framgått att mycket redan görs, särskilt när det gäller sexuella övergrepp och trakasserier på den kyrkliga arbetsplatsen. Det finns anmälningsrutiner och stöd till de som drabbats. Det är utskottets uppfattning att det arbetet kan vidgas till ett större sammanhang som också rymmer organisationskultur och beteendemönster. Det är viktigt att unga både omfattas av det förebyggande arbetet men också att de ges möjlighet att bli en del av det.

Utskottet föreslår därför med anledning av motion 2018:88 att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier. I uppdraget ska även ingå att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:7

Tillgängligheten i lokaler och verksamheter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:31 om tillgänglighetsfrågor. Motionärerna vill att kyrkostyrelsen implementerar policydokumentet *En kyrka för alla* och ser över möjligheten att utveckla tillgänglighetsfunktionen i appen *Kyrkguiden*.

Utskottet vill lyfta Svenska kyrkans ansvar i tillgänglighetsfrågor i överenskommelsen med staten kring kyrkoantikvariska frågor och vill också uppmärksamma den förstudie som pågår kring funktionsvariationer.

Utskottet delar motionärernas åsikt att policydokumentet *En kyrka för alla* bör implementeras men anser det nödvändigt att även det mer aktuella dokumentet *Gåvan att finnas till* också finns med i implementeringsarbetet. När det gäller information om tillgänglighet i *Kyrkguiden* är utskottet överens med motionärerna om att informationen behöver utvecklas. Utskottet understryker vikten av samverkan med organisationer inom funktionsvariationsområdet när det arbetet görs.

Utskottet föreslår därför att motionens första punkt ska avslås, att motionens andra punkt ska bifallas och vill med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:31, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:31, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:31, punkt 1 uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Motionens förslag

Motion 2018:31 av Hanna Unger m.fl., Tillgängligheten i lokaler och verksamheter

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumentet *En kyrka för alla*,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att se över möjligheten att utveckla tillgänglighetsfunktionen i *Kyrkguiden*.

Bakgrund

Tillgänglighetsfrågor kan handla om en rad olika områden, bland annat fysisk tillgänglighet för funktionsnedsatta och ett allmänt inkluderande tankesätt i verksamheten. Det finns lagar som reglerar dessa områden. Enligt plan- och bygglagen, år 2010, ska alla lokaler dit allmänheten har tillträde vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga. Att hinder i lokaler undanröjs är fastighetsägarens ansvar. Det finns också en diskrimineringslag som syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Nätverk för frågor om funktionshinder

Svenska kyrkan är representerad i Sveriges kristna råds (SKR) arbetsgrupp för frågor som rör funktionshinder. Gruppen arbetar med en inkluderande teologi utifrån dokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till* (se nedan) och anordnar regelbundna möten för kyrkornas medarbetare. Målet är att frågor om funktionshinder ska finnas med överallt i kyrkornas verksamhet och ses ur människovärdes-, rättighets- och tillgänglighetsperspektiv. Det leder till att kyrkorna är öppna och tillgängliga för alla.

Det finns också ett nordiskt nätverk för kyrka-funktionshinderfrågor som möts vartannat år. I september 2017 hade nätverket ett möte i Uppsala med dokumentet *Gåvan att finnas till* som tema. Konferensen samlade 30-talet deltagare från Sverige, Finland, Norge och Danmark.

Kyrkornas världsråd (KV), där Svenska kyrkan är medlem, har ett nätverk för frågor kring funktionshinder, EDAN, som träffas regelbundet och har gett ut flera viktiga dokument som kan användas som underlag för medlemskyrkornas arbete med funktionshinder.

En kyrka för alla och Gåvan att finnas till

Dokumentet *En kyrka för alla* är ett policydokument för kyrkornas arbete med frågor om funktionsnedsättning. Dokumentet togs fram på uppdrag av SKR av Föreningen Furuboda tillsammans med en arbetsgrupp med representanter från de olika kyrkofamiljerna. Dokumentet antogs av SKR:s styrelse 2008 och innehåller teologiska utgångspunkter och praktiska mål och utmaningar. Syftet med *En kyrka för alla* var att förmå kyrkor och samfund att genomföra en självkritisk granskning.

Nätverket inom KV, EDAN, arbetade 2016 fram ett dokument inom samma område, *The Gift of Being*, och året efter gav SKR ut dokumentet i svensk översättning. Dokumentet riktar sig till kyrkorna i den ekumeniska familjen och deras samhällen. SKR:s förhoppning är att det bidrar med kunskap till gemenskaper av troende, deras ledare, teologistudenter och deras lärare och ger dem inspiration för att fortsätta arbeta för att bli inkluderande kyrkliga gemenskaper. SKR:s nätverk om frågor kring funktionshinder anser detta vara det mest aktuella dokumentet på området idag.

Kyrkguiden

Kyrkguiden är Svenska kyrkans app för att hitta till kyrkor runt om i landet. I den kan man söka efter en specifik kyrka, kapell eller annan plats, eller efter olika sorters verksamhet. Kyrkguiden bidrar till att tillgängliggöra kyrkorna som en del i vårt gemensamma kulturarv. Finns det inte möjlighet att besöka dem i verkligheten, kan det göras digitalt genom beskrivningar av kyrkor, elektroniskt guidade turer och bilder. I

stort sett allt material som finns för varje kyrka eller plats är information som en webbredaktör för respektive församling väljer att skriva in i den så kallade platsadministrationen på webben, ett gränssnitt för data som är gemensam för svenskakyrkan.se och Kyrkguiden.

När man hittat en kyrka eller annan plats i appen kan man klicka sig vidare för att läsa mer om både själva kyrkan/platsen och församlingen och den verksamhet som finns där. För varje plats kan också anges platsegenskaper: församlingshem, kansli, pilgrimskyrka, toalett, tillgänglig, WiFi, laddningsstation, audioguide, panorama, hörselslinga. Varje platsegenskap visas som en symbol med koppling till den egenskapen, exempelvis är symbolen för ”tillgänglig” en rullstolsburen person.

Även platsegenskaperna läggs upp lokalt av församlingarnas webbredaktörer. Det finns idag inga riktlinjer för vad som mer specifikt menas med eller kvalificeras som en tillgänglig plats. Exempelvis kan det idag syfta på att det finns ramp, handikapptoalett eller båda. Det är däremot möjligt att lägga in en beskrivning som fritext men detta används endast ibland.

Tekniskt är det inte ett stort arbete att lägga till eller ta bort symboler som specificerar tillgängligheten ytterligare men arbetet med att lägga in rätt fakta utförs idag av respektive församling.

Den nationella nivån har fått få synpunkter på denna funktion av Kyrkguiden.

Fastighetsregistret

Kyrkappens administration är inte det enda sättet att lagra information om kyrkans fastigheter. Ett nytt fastighetsregister för Svenska kyrkan är under uppbyggnad.

Den information som ska finnas i fastighetsregistret är information såsom adress, koordinater, fastighetsbeteckning, area och dylika data som inte förändras över tid. Meningen med detta är att det ska vara en hanterbar arbetsuppgift att samla in informationen samt att hålla den uppdaterad i registret. Det finns därför inte planer idag på att inkludera information om byggnadernas tillgänglighet i registret. De uppgifter som är obligatoriska att registrera i fastighetsregistret är definierade i Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2017:21) som är fastställda av kyrkostyrelsen.

För att uppgifter om tillgänglighet ska kunna finnas med i ett register som fastighetsregistret behöver det finnas tydliga definitioner. Till exempel måste man definiera kriterier för när en byggnad är tillgänglighetsanpassad. Detta för att säkerställa likvärdig implementation i hela landet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om tillgänglighet har behandlats i kyrkomötet vid ett flertal tillfällen och här redogörs för de mest relevanta.

Kyrkomötet 2004 behandlade ett flertal motioner som rörde tillgänglighet: motion 2004:57 *Situationen för blinda och synskadade inom Svenska kyrkan*, motion 2004:25 *Handlingsplan för handikappfrågor* samt motion 2004:26 *Riktlinjer för hörselfrågor*. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande KI 2004:5 avslag på samtliga motioner och hänvisade bland annat till den av riksdagen fastställda *Nationell handlingsplan för handikappolitiken 2000* där man särskilt påtalade att handlingsplanen gällde alla delar av samhället och att kyrkor och församlingar inte utgjorde något undantag. Utskottet hade intrycket av att församlingar och stift redan utvecklade och arbetade med frågorna med hjälp av den lagstiftning som fanns. Kyrkomötet avsåg motionerna enligt utskottets förslag.

I Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2013:4 behandlades motion 2013:31 *Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland* som förespråkade arbete med

ökad tillgänglighet enligt en modell som finns den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Utskottet menade att det redan fanns tillräckligt med stöd i detta arbete genom lagstiftning, samverkan med andra organisationer med kunskap inom området och dokumentet *En kyrka för alla*. Utskottet föreslog därför avslag på motionen vilket också blev kyrkomötets beslut.

Under åren 2014–2016 behandlade kyrkomötet motioner om tillgänglighet genom parfymfria miljöer och oparfymerade produkter: motion 2014:13 i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2014:3, motionerna 2015:25 och 2015:68 i betänkande EE 2015:4, samt motionerna 2016:36 och 2016:37 i betänkande EE 2016:2. Samtliga motioner avslogs av kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag då man menade att det är frågor som avgörs lokalt, inte på nationell nivå.

Kyrkomötet har också behandlat motioner om tillgänglighet genom att kvalitets-säkra ljudmiljön i kyrkorummen. Motion 2013:10 i betänkande EE 2013:3 *Ljud i kyrkan* som handlade om att säkerställa ljudmiljön i våra kyrkorum fick avslag med motiveringen att detta inte är en kyrkoordningsfråga. Motion 2016:39 i betänkande EE 2016:2 förespråkade möjlighet att söka medel för ljudanläggningar. Motionen avslogs av kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att påpeka att man redan idag kan söka medel för förbättringar av ljudmiljö inom ramen för stiftens kyrkobyggnadsbidrag.

Kyrkomötet 2016 beslutade att bifalla motion 2016:60 *Funktionsvariationer* som gällde frågan om att finna former för att stötta Svenska kyrkans arbete kring frågor om funktionsvariationer. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande KI 2016:17 att motionen skulle avslås och motiverade det genom att lyfta fram policydokumentet *En kyrka för alla*, församlingarnas kontinuerliga arbete med frågorna och betydelsen av biskopsvisitationerna. Kyrkomötets bifall till motionen resulterade i en nu pågående förstudie som beräknas vara klar under 2018.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:31, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:31, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:31, punkt 1 uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Utskottet delar motionärernas engagemang i frågor som rör tillgänglighet och funktionsvariationer. Utskottet vill påminna att detta är frågor som rör våra dagliga sammanhang på Svenska kyrkans alla nivåer. Det finns många olika funktionsnedsättningar och intresseorganisationer inom området har valt att använda begreppet funktionsvariationer som ett inklusivt begrepp medan lagstiftaren idag använder begreppet funktionsnedsättning. Utskottet anser att det är viktigt att man inkluderar alla olika funktionsnedsättningar/funktionsvariationer, både fysiska och intellektuella, när man diskuterar tillgänglighetsfrågorna.

Utskottet påminner om att i Svenska kyrkans överenskommelse med staten har Svenska kyrkan ett ansvar att hålla kyrkor som klassificeras som kulturminnen tillgängliga för allmänheten. Utskottet lyfter skriften *Mötesplatser i tiden: Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2019* där bland annat tillgängligheten diskuteras. Där står t.ex. ”För Svenska kyrkan är tillgänglighet ett brett begrepp som handlar lika mycket om

kommunikation och delaktighet som att fysiskt komma in i kyrkorummen.” Utskottet anser att det fortfarande finns mycket att göra när det gäller den fysiska tillgängligheten av kulturminnesmärkta byggnader och befarar att kännedomen om möjligheten till bidrag för tillgängliggörandet av dem är låg.

Utskottet påminner om att det finns en pågående förstudie som ska ta fram förslag på hur församlingarnas medvetenhet om, och arbete med, frågor som rör funktionsvariationer kan stärkas. Förstudien beräknas vara färdig hösten 2018. Utskottet ser att de två dokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till* bör utgöra en stomme i kyrkostyrelsens arbete i frågan. Dessa anser utskottet vara bra redskap för Svenska kyrkans samtliga nivåer att arbeta med och lyfter särskilt vikten att man arbetar för att alla ska ha möjlighet att delta i Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet noterar att motionärerna endast nämner den äldre av de två skrifterna men anser att det är viktigt att det mest aktuella dokumentet *Gåvan att finnas till* också lyfts fram och därför föreslår utskottet att motionens första punkt avslås men att kyrkostyrelsen ges uppdraget att implementera båda policydokumenten.

När det gäller information om tillgänglighet i Kyrkguiden och webbens platsadministration är utskottet överens med motionärerna om att informationen behöver utvecklas. Utskottet ser ett behov av ytterligare stöd till församlingar och stift i att föra in fylligare och tydligare information. Detta stöd bör inkludera både tekniska åtgärder, rutiner och utbildning i tillgänglighetsfrågor. Utskottet understryker vikten av samverkan med organisationerna på funktionsvariationsområdet när detta arbete görs.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:8

Församlingarnas statistikrapportering

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:69. Motionärerna vill att kyrkostyrelsen ser över församlingarnas statistikrapportering och utvärderar om den är ändamålsenlig. Utskottet bejakar det viktiga i att statistikrapporteringen utvärderas och att man säkerställer att den är ändamålsenlig. Utskottet betonar också vikten av långsiktigheten och försiktighetsprincipen i statistiken som innebär att man inte ofta bör lägga till ny statistik i rapporteringen.

Utskottet har tillit till att kyrkostyrelsen ständigt arbetar med utveckling och kvalitetssäkring av statistikarbetet och säkerställer i dialog med stift och församlingar att den statistik som samlas är ändamålsenlig och föreslår därför ett avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:69.

Motionens förslag

Motion 2018:69 av Linda Sjöo m.fl., Församlingarnas statistikrapportering

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över församlingarnas statistikrapportering och utvärdera om den fyller den funktion som var tänkt.

Bakgrund

I likhet med andra större organisationer samlar Svenska kyrkan in data för att ge möjlighet till uppföljning, utvärdering, forskning och utveckling. Uppgifterna i registren och i statistiken utgör en resurs för att fatta välinformerade beslut i verksamheten.

Kyrkostatistiken började administreras på nationell nivå i början av 1970-talet. Fokus låg då helt på att dokumentera gudstjänstsedens utveckling efter önskemål om att ha möjlighet till jämförelser över tid och summeringar för utvecklingen i hela riket. Under tidens gång har kyrkostatistiken utökats till att omfatta mer och mer av Svenska kyrkans verksamhet.

Fånga upp förändringar och nya områden

Uppgiften i arbetet med kyrkostatistik på den nationella nivån är att sammanställa, kvalitetssäkra, analysera och tillgängliggöra den statistik som församlingarna samlar in. Ambitionen är att statistiken både ska innehålla verksamhetsformer som funnits

med en längre tid så att förändringar över tid ska kunna skönjas, och att statistiken ska beakta de nya verksamhetsområden som växer i omfång.

I takt med att församlingsverksamheten förändras kommer det in önskemål från medarbetare och förtroendevalda om att mer av Svenska kyrkans verksamhet ska inkluderas i statistiken. Diskussioner om nya områden förs kontinuerligt mellan nationell nivå, stift och församlingar. Dessa samtal är den huvudsakliga anledningen till att nya kategorier tillkommit genom åren, exempelvis omarbetningar av gudstjänststatistiken (1998), deltagande i barn- och ungdomsverksamhet och körer (2000), konserter (2004), kategorierna kring konfirmandverksamhet och allmän verksamhet för vuxna (2005), utställningar (2007) och diakonala uppgifter (2014).

Det har ändå alltid varit ett urval av Svenska kyrkans verksamhet som redovisas i verksamhetsstatistiken. Om en verksamhet räknas i kyrkostatistiken betyder det inte att den är mer betydelsefull än andra verksamheter, utan det finns andra kriterier för vilken statistik som samlas in, t.ex. är det inte meningsfullt att räkna all verksamhet i siffror.

Ledordet i fråga om förändringar i verksamhetsstatistiken är försiktighet. En förutsättning för att en statistikuppgift ska kunna följas över tid är att den räknats på samma sätt under alla år, vilket gör det möjligt att följa utvecklingen över tid. Därför görs inte så många förändringar och befintliga kategorier behålls som de redan är utformade så långt det är möjligt.

Metodfrågor kring kyrkostatistik diskuteras utförligt i Svenska kyrkans publikation: Erika Willander 2009, *Konsten att räkna kyrkostatistik*. Uppsala: Svenska kyrkan.

Återkoppling och utvärdering

I arbetet med kyrkostatistik på den nationella nivån ingår också att utvärdera och utveckla arbetet. I en enkät till anställda och förtroendevalda, den s.k. interna kyrkbussen som gick ut till kyrkoherdar i september 2018, ställdes frågor om hur statistikinsamlingen upplevs. I arbetet med att kvalitetssäkra den insamlade statistiken förs samtal med vissa församlingar och även där samlas det in synpunkter, önskemål och utvecklingsmöjligheter.

Det finns även utvecklingsprojekt på vissa områden där det också inkommer nyttig återkoppling.

Automatisering av statistikinsamlingen

Den nationella nivån har identifierat ett behov av att underlätta för församlingar att rapportera in verksamhetsstatistiken. Därför har det i maj 2018 påbörjats ett pilotprojekt, inspirerat av det automatiserade insamlingssätt som Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland haft sedan 2017. Pilotprojektet ska utveckla och testa löpande insamling av Svenska kyrkans verksamhetsstatistik via lokalbokningssystem, app och webbgränssnitt. Runt tio församlingar kommer att prova automatiserad löpande inrapportering av statistik inom ramen för pilotprojektet.

Utredning av nya statistik kategorier

I och med den nya kyrkohandboken för Svenska kyrkan pågår under 2018 ett utvecklingsarbete, en reformering av kategorier i gudstjänststatistiken. Det diskuteras också ett fortsatt behov av att utveckla statistiken över det diakonala arbetet i församlingarna.

Innan nya kategorier kan införas i verksamhetsstatistiken eller att regelbundna enkätfrågor om verksamheten ställs, behöver det utredas vad som är möjligt att mäta med hög kvalitet i data och utan risk för att sekretess röjs inom exempelvis själavård och diakonalt arbete.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlades motion 2011:14 om att utöka statistikinsamlingen till att även omfatta det sociala arbetet i Svenska kyrkan. Motionen bereddes av Kyrkolivsutskottet (KI 2011:17). Utskottet ansåg då att det arbete som redan påbörjats på den nationella nivån med att hitta relevanta nyckeltal för det diakonala arbetet som går att mäta med statistik var en början av det som motionären efterlyste. Därför föreslog utskottet dels att motionen skulle avslås och dels att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen till känna vad utskottet anfört. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Motionen och utskottets behandling resulterade i att en utredning gjordes 2012–2013 av hur det sociala arbetet kunde mätas. Den ledde i sin tur fram till att nya kategorier inom diakonalt arbete infördes i verksamhetsstatistiken 2014.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:69.

Utskottet håller med motionärerna att det är viktigt att församlingarnas statistikrapportering följs upp och utvärderas samt att man säkerställer att den är ändamålsenlig. Utskottet anser att kyrkostatistiken är ett viktigt verktyg för samtliga nivåer för analyser, verksamhetsutveckling och prioriteringar i verksamheten. Utskottet lyfter också vikten av riktlinjer i rapporteringen så att statistiken blir korrekt och jämförbar över hela landet.

Utskottet vill betona vikten av långsiktigheten och försiktighetsprincipen i statistiken som innebär att man inte ofta bör lägga till ny statistik i rapporteringen. Självavård och diakonala samtal ser utskottet som verksamhet som svårigen går att få in i statistikrapporteringen eftersom det både finns svårigheter i definitioner och avgränsningar samt allvarliga problem utifrån tystnadsplikten.

Utskottet har tillit till att kyrkostyrelsen ständigt arbetar med utveckling och kvalitetssäkring av statistikarbetet och säkerställer i dialog med stift och församlingar att den statistik som samlas är ändamålsenlig.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:69.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

KI 2018:8

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet om avslag på motion 2018:69 till förmån för motionen.

Vicktoria Bagi

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden
SK 2018:1–14

Samhälls- och kulturutskottets betänkanden

- SK 2018:1 Bok om kristen tro till svenska hushåll
- SK 2018:2 Konfessionella friskolor
- SK 2018:3 Insatser mot arbetslöshet
- SK 2018:4 Svenska språkets ställning
- SK 2018:5 Krisberedskap inom Svenska kyrkan
- SK 2018:6 Kommunikationsstrategi
- SK 2018:7 Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd
- SK 2018:8 Digital karta över kyrkogårdar
- SK 2018:9 Värna och uppmuntra vigsel
- SK 2018:10 Flygplatskyrkans framtid
- SK 2018:11 Rutiner vid näthat
- SK 2018:12 Databas med enkel sökfunktion
- SK 2018:13 Pilgrim i Sverige
- SK 2018:14 Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:1

Bok om kristen tro till svenska hushåll

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2018:2, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att ge ut en bok om kristen tro att dela ut till svenska hushåll. Utskottet konstaterar att *Lilla boken om kristen tro*, som kom ut 1992, var en lyckad satsning men att mycket har hänt sedan dess och samhället ser annorlunda ut på många sätt. Samhället präglas mer av mångfald i form av kultur, språk och religion och sättet att både distribuera och ta till sig information har förändrats. Utskottet menar att det arbete som idag pågår inom *Programmet för lärande och undervisning* svarar på det motionären vill uppnå. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:2.

Motionens förslag

Motion 2018:2 av Lars-Ivar Ericson, Bok om kristen tro till svenska hushåll

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utge en bok om kristen tro att utdelas till svenska hushåll.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:2 i Ln 2018:8y, *bilaga*.

Bakgrund

1990 beslutade Svenska kyrkans centralstyrelse att en bok om kristen tro skulle produceras och spridas. Med boken ville Svenska kyrkan ge ett redskap till människor för att samtala om tro- och livsåskådningsfrågor samtidigt som man ville informera om vad kristen tro kan betyda.

Boken gavs ut första advent 1992 som ett led i ”Jubelåret”, kulmen på Svenska kyrkans bekännelsearbete, där man i ett tiotal år arbetade med den kristna bekännelsen och vad det betyder för människor idag. Boken kom att heta *Lilla boken om kristen tro* för att den var just en liten bok som handlade om kristen tro.

Lilla boken om kristen tro såldes under 1992 av bokförlaget Verbum till församlingarna i nära tre miljoner exemplar. Församlingarna bestämde själva om och i vilken

omfattning man ville beställa boken. De använde sedan olika metoder för att sprida boken. De vanligaste sätten var postutskick, dörrknackning och utdelning i kyrkan i samband med gudstjänstbesök. Linköpings stift distribuerade boken per post till samtliga hushåll medan det skilde sig åt mellan församlingarna i övriga stift.

Det var även möjligt att göra lokala editioner av bokens sista 16 sidor vilket alla stift och många församlingar gjorde. Sammanlagt gjordes ca ett åttiotal olika editioner av Lilla boken. Den översattes även till finska, engelska, teckenspråk och gjordes i en läsa-lätt version samt som ljudbokskasset.

I samband med utgivningen av Lilla boken gjordes även en uppmärksammanonsskampanj i TV, dags och kvällspress för att skapa intresse för boken.

I den utvärdering som gjordes efter satsningen uppgav ungefär hälften av Sveriges hushåll att de fått *Lilla boken om kristen tro*. 65 procent uppgav att de fått den per post, 20 procent genom ett personligt överlämnande och 10 procent att de själva på något sätt varit aktiva för att få den. Hälften av de som fått boken uppgav att de genom media och annonser hade hört talas om den innan de fick den. Det påvisades även ett positivt samband mellan de som sett annonserna och i vilken utsträckning de läst boken.

75 procent av de tillfrågade var positiva till denna typ av satsning och 30 procent av de som inte fått boken uppgav att de gärna skulle vilja ha den.

Aktuellt arbete idag inom Svenska kyrkan

Det finns inga liknade stora bokprojekt som *Lilla boken om kristen tro* inplanerade men det finns annat arbete som syftar till att förklara kristen tro. Kyrkomötet har under flera år påtalat behovet av att Svenska kyrkan stärker sitt arbete med lärande, undervisning och mission och kyrkostyrelsen har bland annat arbetat med detta genom satsningen *Dela tro – dela liv* som inleddes 2012 och fasas ut under 2018. Kyrkostyrelsen har dock sett behov av ytterligare satsningar och i redan i sin skrivelse till förra årets kyrkomöte KsSkr 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 anger man som ett under planeringsperioden särskilt prioriterade områdena en genomgripande satsning på lärande och undervisning. Under 2018 har *Programmet för lärande och undervisning* satts.

I kyrkostyrelsens skrivelse till årets kyrkomöte *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021* (KsSkr 2018:1) lyfter styrelsen fram sin genomgripande satsning på *Programmet för lärande och undervisning* (sid. 9 och 10). Satsningen ska skapa förutsättningar och redskap till fördjupning samt bidra till folkbildningen om kristen tro.

Programmet för lärande och undervisning

Kyrkoordningen beskriver syftet med församlingens grundläggande uppgift (föra gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission) som att ”människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Att detta har skett, kan alltså beskrivas som det övergripande och mycket långsiktiga målet för församlingarnas arbete.

Det övergripande och långsiktiga målet för programmet kan sägas vara att ha bidragit till att församlingarnas mål uppfylls genom att ha fått till stånd ett systematiskt och sammanhållet lärande i kristen tro i hela Svenska kyrkan: församlingar, stift och nationell nivå.

För programmet i sin helhet formuleras dels ett överordnat mål, dels ett antal underordnade mål:

- ◆ Församlingarnas arbete med lärande och undervisning har blivit mer omfattande, sammanhållet och systematiskt.
- ◆ Det finns välfungerande och förtroendefulla samverkansformer mellan stift och nationell nivå där frågor om lärande och undervisning kommuniceras och utvecklas.
- ◆ Församlingarna har genom den digitala plattformen fått tillgång till konkret stöd för sitt arbete med lärande och undervisning.
- ◆ Medlemmar och andra intresserade har genom den digitala plattformen fått tillgång till en bred och djup förståelse av kristen tro i enlighet med Svenska kyrkans teologiska tradition.
- ◆ Svenska kyrkans delaktighet och synlighet i det offentliga samtalet om religion, livsfrågor, etik och värderingsfrågor har stärkts och utvecklats.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:2.

Utskottet konstaterar i likhet med motionären att *Lilla boken om kristen tro* var en lyckad satsning i många församlingar. Utdelande av boken, som var kombinerad med en större kommunikationssatsning, gav möjlighet till möten och samtal. Men mycket har hänt sedan 1992 och samhället ser annorlunda ut på många sätt. Samhället präglas mer av mångfald i form av kultur, språk och religion och sättet att både distribuera och ta till sig information har förändrats. Utskottet menar att det arbete som idag pågår inom *Programmet för lärande och undervisning*, vilket syftar till att skapa förutsättningar och redskap till fördjupning samt till att bidra till folkbildningen om kristen tro, svarar på det motionären vill uppnå. Utskottet föreslår därför att motion 2018:2 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot utskottets förslag att avslå motion 2018:2 till förmån för motionen.

De goda erfarenheterna av utdelningen av En liten bok om kristen tro 1992 manar till efterföljd. En tidsenligt utformad bok passar in som en av pusselbitarna inom programmet lärande och undervisning. Att information finns tillgänglig på nätet är inget argument mot en bok, som kan väcka nyfikenhet och upptäckarglädje även hos den som inte aktivt söker kunskap om tro och kyrka. Bokens omfång, form, innehåll och distributionssätt bör skyndsamt utredas även om det är realistiskt att tänka att projektet tar åtskillig tid att förverkliga.

Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö och Elisabeth Sandlund

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att avslå motion 2018:2 till förmån för motionen.

Mikael Eskilandersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:8y

Ny vuxenkatekes

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:2 och 2018:4

I sitt yttrande Ln 2016:7y anförde Läronämnden: ”Om en översättning av hela Konkordieboken eller någon av dess skrifter ska antas av kyrkomötet fordras granskning i Läronämnden.” Motsvarande gäller om andra normerande lärodokument ska antas av kyrkomötet.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:2

Konfessionella friskolor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:3 som handlar om att utreda och utveckla stödet till de församlingar som redan driver konfessionella friskolor eller tänker starta. Utskottet anser att Svenska kyrkans uppgift är att fokusera på barn- och ungdomsverksamhet och insatser i civilsamhället och föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motionen i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:3, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:3, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:3 av Torbjörn Aronson, Friskolor drivna av Svenska kyrkans församlingar

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur erfarenheter från friskolor som idag drivs med stöd av församlingar i Svenska kyrkan kan tas tillvara och spridas för att främja tillkomsten av fler friskolor med stöd av pastorat i Svenska kyrkan,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för hur församlingar i Svenska kyrkan kan starta friskolor med en konfessionell profil som präglas av Svenska kyrkans tro och liv.

Bakgrund

Friskolereformen, som gjorde det möjligt för andra än kommuner att driva skolor, genomfördes 1992. Samtidigt infördes det fria skolvalet som gav eleverna rätt att välja skola. I dag går ungefär vart femte förskolebarn, vart åttonde grundskolebarn och var fjärde gymnasieelev i en fristående verksamhet. Skollagen 2011 slår fast att utbildning vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell. Lika så att undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem får ha en konfessionell inriktning, dock ska deltagandet i konfessionella inslag vara frivilligt.

Konfessionella friskolor

Det finns för närvarande i Sverige en judisk konfessionsskola och ytterligare en judisk skola som inte längre räknas som konfessionell samt Vasa real som har ett judiskt högstadium som drivs av Stockholms stad, nio muslimska skolor och 58 kristna.

Svenska kyrkan driver idag endast en kristen konfessionsskola, St:a Maria Skolan i Alsike (Knivsta pastorat). Svenska kyrkan finns med som huvudmän i ytterligare två skolor, Grytnäs församling (Avesta) som driver Grytnäs skola och Västanfors-Västervåla församling (Fagersta) som driver Lindgårdsskolan. Dessa skolor har tidigare haft en konfessionell profil men skolorna drivs nu med annan profil. Även Höörs församling (Höör) var delaktiga i en ekonomisk förening som var huvudman för det som tidigare hette Lilla Edens kristna skola, men som idag har bytt namn (Edens förskola, skola och fritidshem) och som inte heller den längre räknas som konfessionell friskola, utan drivs med kulturprofil utifrån en svenskkyrklig värdegrund. Utöver dessa finns ett antal gymnasier som på olika sätt har koppling till Svenska kyrkans liv, lära och tradition.

John Movingers Gymnasium i Solna är verksamt sedan hösten 2015 och understöds ekonomiskt och personellt av Peter Isaac Béens Utbildningsstiftelse, en fristående stiftelse inom Svenska kyrkan, som även är huvudman för LM Engströms Gymnasium i Göteborg.

Det kan också nämnas att Stadsmission skolstiftelse tog över sex gymnasieskolor då John Bauer koncernen gick i konkurs. Skolorna är uttryckligen inte konfessionella och politiskt obundna.

Förskolor med konfessionell profil

Svenska kyrkans församlingar driver idag cirka 100 förskolor med konfessionell profil. Orsakerna till att de startats har varit skiftande och blandade. Vissa kommuner har velat ha fler utförare och uppmuntrat församlingar att starta förskolor. Svenska kyrkans egen barnverksamhet försvann till stor del i samband med maxtaxereformen, såsom kyrkans barntimmar och liknande, då föräldrarna satte sina barn i den allmänna förskolan i ökad utsträckning. Det har också startats förskolor som en del av församlingens pastorala strategi. Nationell nivå samarbetar med stiftens kring dessa förskolor och erbjuder bland annat Förskolechefsförum varje år (fortbildning och nätverksträff för förskolechefer). Den nationella nivån bistår i rådgivning kring frågor som rör den konfessionella profilen och bevakar den samhällseliga/politiska utvecklingen kring frågor som på olika sätt berör konfessionella skolor.

Referensgrupp för skola och kyrkan

Inom Sveriges kristna råd (SKR) finns referensgruppen för skola och kyrkan där Svenska kyrkan är representerad. I samband med att den nya skollagen trädde i kraft 2011 förändrades kyrkornas förhållande till skolan. Referensgruppen har som huvuduppgift att bevaka, analysera och opinionsbilda när det gäller frågor som har med religion i skolan att göra. Det handlar inte minst om förståelse för eleven som religionsbärare, kulturella krockar och etiska frågeställningar.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:3.

Utskottet betonar vikten av att i enlighet med gällande skollag särskilja på undervisning och utbildning. Undervisning ska vara ickekonfessionell medan konfessionella inslag får finnas i utbildning. Utskottet anser att kunskapen om den kristna tron är låg hos dagens skolelever men har delade meningar om huruvida en konfessionell skola kan fylla kunskapsbehovet och ge eleverna en kristen värdegrund att stå på.

Utskottet betonar vikten av att elever i skolan ges möjlighet att ta del av olika trosinriktningar och perspektiv. Utskottet anser att Svenska kyrkans uppgift är att fokusera på barn- och ungdomsverksamhet och insatser i civilsamhället. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2018:3 i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut och yrkar bifall till motion 2018:3, punkt 1-2.

Tidigare var Svenska kyrkan en naturlig del av svenskt skolväsende. De möjligheter som friskolereformen 1992 öppnar har hittills utnyttjats endast i mycket begränsad omfattning trots Svenska kyrkans fortsatt starka ställning i det svenska samhället och goda erfarenheter från Svenska kyrkans förskoleverksamhet.

Vi anser att det är dags att ta nya steg och att församlingarna behöver stöd och vägledning från Svenska kyrkan centralt för att en sådan process ska kunna starta.

Elisabet Stålhjem Liljendahl, Anna-Karin Westerlund, Elisabeth Sandlund och Mikael Eskilandersson

Särskild mening

Vi vill uttrycka en särskild mening till förmån för förslaget i motion 2018:3.

Det finns en stor möjlighet för Svenska kyrkan att på ett ansvarsfullt och förtroendeskapande sätt agera i civilsamhället. Det gäller en rad olika områden och knyter direkt an till KsSKr 2018:1 om "Svenska kyrkan som en engagerad aktör i samhället".

SK 2018:2

I motionen lyfts ett angeläget område upp, skolan. Svenska kyrkans skulle med stor sannolikhet, genom ett seriöst agerande, positivt kunna bidra till samhällets bästa genom att utöka antalet skolor som på kristen värdegrund drivs med Svenska kyrkan som huvudman. Det finns därför god grund i uppfattningen att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda erfarenheter av pågående verksamhet, enligt motionens första att-sats, samt att ta fram riktlinjer om hur man bäst startar upp denna typ av verksamhet, i enlighet med motionens andra att-sats, för att underlätta för de församlingar som önskar att inom detta aktuella område bli en ”engagerad aktör i samhället”.

Kjell O Lejon och Bertil Olsson

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:3

Insatser mot arbetslöshet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:5 som handlar om hur Svenska kyrkan kan beskriva de insatser som görs riktat mot arbetslöshet samt hur det statistiskt går att följa denna verksamhet i utvecklingssyfte. Utskottet konstaterar att det inom Svenska kyrkan redan finns ett arbete riktat mot människor i arbetslöshet och möjlighet att samla in statistik. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:5, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:5, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:5 av Bengt Olsson och Margaretha Herthelius, Insatser mot arbetslöshet

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkans insatser mot arbetslöshet på ett enhetligt sätt kan beskrivas i syfte att utveckla verksamheten,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur statistik för Svenska kyrkans insatser mot arbetslöshet kan samlas in och på ett enhetligt sätt presenteras i syfte att utveckla verksamheten.

Bakgrund

Fakta om arbetslöshet i Sverige

I juli 2018 uppgick arbetslösheten i Sverige till 6 procent, vilket innebar att 339 400 personer var arbetslösa. Arbetslösheten varierar mellan olika åldersgrupper. Ungdomsarbetslösheten är högre än arbetslösheten i resten av befolkningen. Sedan år 2000 har ungdomsarbetslösheten legat högt, vilket talar för att det inte enbart är ett konjunkturproblem utan att det också finns strukturella orsaker. Höga ingångslöner kan göra det svårt för unga utan erfarenhet att få sitt första jobb. Turordningsreglerna gör att unga som precis fått en anställning får gå först när det blir sämre tider. Att många går ut gymnasieskolan utan fullständiga betyg bidrar också till problematiken. Arbetslösheten bland kvinnor är några tiondelar lägre än bland män. Bland ungdomar är den skillnaden ännu större där 12 procent av männen är arbetslösa jämfört med 8 procent av kvinnorna.

Den största skillnaden finns mellan inrikes- och utrikesfödda. Bland de som är födda i Sverige var 4 procent arbetslösa i juli 2018 jämfört med var femte utrikesfödd. Nästan hälften av alla arbetslösa är födda utanför Europa.

Den som har varit borta en längre tid från arbetsmarknaden har möjlighet att få ett introduktionsjobb. Det innebär att anställande part får ett bidrag till utbetalning av lön. Introduktionsjobb kan kombineras med studier. För de som deltagit i jobb- och utvecklingsgaranti eller är nyanlända, kan arbetsgivare få ekonomiskt stöd för att anställa någon inom vissa delar av välfärden eller hos kommunala och statliga myndigheter, så kallad extratjänst. Arbetsgivaren får då ett ekonomiskt stöd där stödet baseras på 100 procent av lönekostnaden för anställning motsvarande heltid. Extratjänst gäller för yrken inom sjukvård, äldreomsorg, funktionshinderomsorg, skola och fritidshem som är offentligt finansierade. Det gäller även för anställning hos kommunala och statliga myndigheter som inte bedriver någon affärsverksamhet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Insatser mot arbetslöshet har tidigare behandlats i kyrkomötet. Motion 2005:25 hade förslag om diakonala insatser mot arbetslöshet där kyrkostyrelsen i samråd med arbetsmarknaden, Försäkringskassan och Församlingsförbundet skulle utforma en överenskommelse om samverkan i avsikt att underlätta rehabilitering av arbetslösa och långtidssjukskrivna genom möjligheter till arbetsträning och praktikarbete inom kyrkan. Kyrkolivsutskottet menade i sitt betänkande 2005:9 att det redan fanns stora möjligheter till lokal samverkan mellan församling, arbetsförmedling och försäkringskassa när det gäller rehabilitering av arbetslösa och långtidssjukskrivna och föreslog därför avslag på motionen. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Svenska kyrkans insatser mot arbetslöshet

Under 2015–2017 genomförde Svenska kyrkans nationella nivå i samarbete med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Luleå, Strängnäs och Västerås stift projektet *Mer än jobb – Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet*. Projektet initierades genom en förfrågan från Arbetsförmedlingen och Luleå stift.

Projektet har kartlagt församlingarnas/pastoratens verksamhet för människor i arbetslöshet. Detta skedde via kyrkbussarna, den nationella nivåns enkätverktyg, under åren 2014, 2015 och 2017. Frågorna ställdes till kyrkoherdar. Av 382 svarande (2014) hade 27 procent, 103 stycken, särskild verksamhet för arbetslösa. För 83 procent av församlingarna var den särskilda verksamheten erbjudande om praktik eller arbetsträning. I drygt hälften av dessa församlingar fanns en stadig verksamhet som pågått i minst fyra år. Det var oftast personer med funktionsnedsättningar och de över 25 år som varit arbetslösa i mer än sex månader, som deltog i arbetsträning, rehabilitering eller arbetslivsintroduktion. Få utrikesfödda personer fanns med i den arbetslivsriktade verksamheten. Deltagarna hade varierande arbetsuppgifter, vilka oftast handlade om kyrkogårdsarbete, husmorsarbete, vaktmästaruppgifter, uppgifter i butik (second hand) och administration.

Projektet *Mer än jobb* har samlat material som finns tillgängligt på Svenska kyrkans intranät med arbetsgivarstöd, mallar för lokala överenskommelser med Arbetsförmedlingen, kontaktpersoner i stiftet, inbjudan till utbildningar, goda exempel och inspiration i form av filmer från praktikplatser i församlingar samt artiklar om projektet. Under 2016 startades facebookgruppen www.facebook.com/groups/meranjobb, för att skapa möjlighet till erfarenhetsutbyten.

Från 2018 fortsätter *Mer än jobb* som ett diakonalt utvecklingsområde på den nationella nivån till stöd för stift och församlingar som vill driva hållbar verksamhet för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Under 2016 skrevs en nationell överenskommelse mellan Svenska kyrkan, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Arbetsförmedlingen till stöd för parterna på regional och lokal nivå för att lättare kunna etablera ett samarbete. Överenskommelsen följs årligen upp då bland annat aktuell statistik redovisas från Arbetsförmedlingen. Halvårsvis tillhandahåller Arbetsförmedlingen information om de arbetsmarknadspolitiska programbeslut som tagits för enskilda personer med placering i Svenska kyrkan. Mellan 2014 och 2017 har antalet personer i olika typer av arbetsmarknadsinsatser varierat mellan 1 100 och 1 300. Det har främst rört sig om placeringar i trygghetsanställning och lönebidrag. Arbetspraktik, arbetslivsinriktad rehabilitering, sysselsättningsplats. Särskilt anställningsstöd och instegsjobb var mer sällsynt förekommande.

Svenska kyrkans statistikinsamling

Svenska kyrkans statistikinsamling är en möjlighet till uppföljning, utvärdering, forskning och utveckling. Kyrkostatistiken började administreras på nationell nivå i början av 1970-talet. Statistiken ska innehålla både verksamhetsformer som funnits med en längre tid för att följa förändringar över tid men statistiken ska också beakta nya verksamhetsområden. Denna utökning sker dock medvetet långsamt. En förutsättning för att en statistikuppgift ska kunna följas över tid är att den räknats på samma sätt under alla år, vilket gör det möjligt att följa utvecklingen över tid.

Det som redovisas i verksamhetsstatistiken är ett urval av Svenska kyrkans verksamhet men i och med att församlingsverksamheten förändras pågår diskussioner om att ta med fler eller andra verksamheter såsom exempelvis specifik diakoni. Men frågor behöver utredas om vad som är möjligt att mäta med hög kvalitet i data och utan risk för att sekretess röjs inom exempelvis själavård och diakonalt arbete. Det som i dagsläget går att se är att den öppna verksamheten för vuxna, där mycket inrymmer en tydlig diakonal dimension, har ökat med 50 procent det senaste decenniet.

Statistik för Svenska kyrkans insatser mot arbetslöshet ingår inte i den löpande verksamhetsstatistiken, däremot kan den undersökas genom att regelbundet ställa frågor i den enkät som riktar sig till Svenska kyrkans anställda och förtroendevalda, i den nationella nivåns enkätverktyg, kyrkbussarna om det är önskvärt.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:5.

Utskottet konstaterar att det inom Svenska kyrkan redan finns ett arbete som riktar sig till människor i arbetslöshet. Genom bland annat projektet *Mer än jobb – Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet* finns ett bra stöd från nationell nivå till stift och församlingar. Goda exempel, utbildningar, arbetsgivarstöd, mallar med mera finns samlat på Svenska kyrkans intranät. Genom nationell nivåns enkätverktyg, kyrkbussarna finns möjlighet att kartlägga verksamheten. Utifrån det arbete som redan sker föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:5 i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag vill uttrycka en särskild mening till förmån för förslaget i motion 2018:5.

Motionens tanke, uttryckt i två att-satser, är att beskrivning och statistikpresentation av Svenska kyrkans insatser mot arbetslöshet ska göras på ett sådant sätt att de goda exemplen kan tjäna som inspirationskällor.

Utskottet anser att det som motionärerna föreslår är tillgodosett genom de insatser som redan görs inom Svenska kyrkan. Bland annat beskrivs i bakgrundsbeskrivningen, via kyrkbussen (2014), att 27 procent av församlingarna hade särskild verksamhet för arbetslösa. Det är bra. Men det är ändå värt att notera att en majoritet, 73 procent av församlingarna, inte redovisade någon sådan verksamhet. Där ser åtminstone jag den klara förbättringsmöjlighet som motionens förslag syftar till. Om det nu var så att motionärernas förslag skulle anses vara tillgodosedda genom befintlig verksamhet, så borde utskottet i sitt ställningstagande till motionen åtminstone ha kommit till slutsatsen att den skulle kunna anses vara besvarad. Något annat ställningstagande är enligt min mening faktiskt märkligt.

Bengt Olsson

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:4

Svenska språkets ställning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:14, där motionärerna föreslår att det ska utredas hur svenska språkets ställning i Svenska kyrkan ska kunna stärkas och tydliggöras. Utskottet anser att det svenska språket redan har en stark ställning inom Svenska kyrkan och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:14.

Motionens förslag

Motion 2018:14 av Leif Nordenstorm och Margaretha Herthelius, Svenska språkets ställning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur det svenska språkets ställning i Svenska kyrkan ska kunna stärkas och tydliggöras.

Bakgrund

Den svenska språklagen

Språklagen (2009:600) syftar till att värna det svenska språket och den språkliga mångfalden i Sverige samt den enskildes tillgång till språk. Språklagens 4 § anger att svenska är huvudspråket i Sverige, det vill säga det svenska samhällets gemensamma språk. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Med allmänna avses myndigheter och offentliga beslutsfattande organ såsom riksdag och kommunfullmäktige. Språklagen anger vidare att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken respektive det svenska teckenspråket (8–9 §§). I 36 kap. 7 § kyrkoordningen finns bestämmelser om rätten att få använda samiska, finska och meänkieli i vissa sammanhang enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Engelska i det svenska språket

Enligt språkrådet, institutet för språk och fornminnen har vi fått ett ökat inflytande av engelska. Allt fler engelska ord och uttryck lånas in i det svenska språket men får försvenskad stavning och böjning. Inom svensk högskola och forskning skrivs till exempel i dag de flesta avhandlingar och vetenskapliga artiklar på engelska. Engelska är också koncernspråk på många storföretag, och engelska förekommer ofta i reklam

och medietexter. Engelska och svenska kommer därför alltmer att användas parallellt i det svenska samhället. Svenskan används dock fortfarande på de allra flesta områden och i stort står svenskan mycket stark om man jämför med andra språk i världen.

Utbildningsföretaget EF, Education First, tar årligen fram statistik på länders engelskkunskaper och i denna undersökning hamnar Sverige på en andra plats gällande kunskap och färdighet i det engelska språket. Många svenskar är bra på engelska och ser det som sitt andra språk.

Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund

Den fjortonde avdelningen i kyrkoordningen innehåller ett ekumenikkapitel. Av inledningen till denna avdelning framgår det att Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet. Många av Svenska kyrkans stift och församlingar har vänförsamlingar/ stift runt om i världen där utbyte sker av traditioner, böner, sånger med mera. Många församlingar anordnar pilgrimsresor och konfirmationsresor till exempelvis, Assisi, Iona och Taizé. Inom Iona och Taizé finns en rik sångskatt som kommit att användas också i Svenska kyrkans sammanhang. En del av dessa finns översatta till svenska, andra inte. Det finns likaså en engelskspråkig sång- och musikkatt som används i samhället i stort och likaså i Svenska kyrkan som många knyter an till, inte minst konfirmander och unga.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:14.

Utskottet delar motionärens mening om det svenska språkets betydelse i Svenska kyrkan. Utskottet anser dock att i Svenska kyrkan har svenska språket redan en stark ställning. Influenser från den världsvida kyrkan i exempelvis gudstjänstsammanhang är många gånger berikande och hotar inte svenska språkets ställning. I Svenska kyrkan finns också en musikkatt från andra länder med sånger på andra språk.

Vidare anser utskottet att det svenska språket har behandlats med stort ansvar och med stor expertis gällande kyrkohandboksarbete och bibelöversättningar. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2018:14.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilander, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

SK 2018:4

Jag vill uttrycka ett särskilt yttrande med anledning av motion 2018:14.

Sverigedemokraterna tycker att motionens andemening rörande att stärka det svenska språket inom Svenska kyrkan är bra i grunden. Vi kommer ta med oss de positiva delarna till framtida bedömningar rörande svenska språkets ställning.

Mikael Eskilandersson

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:5

Krisberedskap inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:20 om Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkans krisberedskap är väl fungerande och påminner om att den nationella nivåns ansvar omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation men inte att styra vad som ska tas upp vid biskopens visitationer i församlingar. Utskottet konstaterar också att Svenska kyrkans krisberedskap inte är inriktad mot specifika händelser utan målet är att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:20, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:20, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:20, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2018:20 av Aron Emilsson, Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att arrangera ett nationellt symposium om Svenska kyrkans beredskap och roll i händelse av kris och krig,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att beredskapsarbetet på lämpligt sätt övas minst vart femte år, samt att frågan tydligare accentueras i samband med stiftens visitationer i församlingarna,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens ta fram råd och riktlinjer för hur Svenska kyrkans stift och församlingar i egenskap av markägare i högre utsträckning kan bistå djurhållande lantbrukare med foder, eller andra vitala delar, i samband med torcka och krissituationer.

Bakgrund

Det svenska systemet för samhällsskydd och beredskap vilar på tre grundprinciper: Ansvarsprincipen, närhetsprincipen och likhetsprincipen. De är inte reglerade i lag utan bildar bakgrund till regelverk, ansvar och mandat.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden, har motsvarande ansvar vid en störning eller kris. Alla aktörer som

berörs av en störning, direkt eller indirekt, har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Det ansvaret kallas ibland försiktighetsprincipen. Aktörerna ska också stödja och samverka med varandra.

Närhetsprincipen innebär att en störning eller kris ska hanteras där den inträffar, av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen innebär att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska alltså fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Fram till relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten den 1 januari 2000 reglerades kyrkans ansvar för den kyrkliga beredskapen i allmän lagstiftning. Det fanns dels bestämmelser om beslutsföret med färre ledamöter i fullmäktige och styrelser under krig eller krigsfara, dels bestämmelser om skyldighet att vidta vissa beredskapsförberedelser.

Svenska kyrkan har en viktig uppgift att fylla med sin vanliga verksamhet när samhället är i kris. Det har därför reglerats i kyrkoordningen att det finns en skyldighet att upprätta planer för kris och höjd beredskap på alla kyrkliga nivåer såvitt avser den egna verksamheten.

För den lokala nivån är den kyrkliga beredskapen reglerad i 2 kap. 11 § kyrkoordningen.

Församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap

Beredskap och krishantering i en församling handlar om att samverka med kommun, landsting/sjukvård, polis, stift och andra organisationer. Anordna gudstjänster och minnesstunder, svara för själavård, svara för psykosocialt stöd och diakonala insatser samverka lokalt, regionalt, inomkyrkligt och med andra trossamfund och andra aktörer, kommunicera och informera, tillhandahålla resurser, till exempel lokaler, förnödenheter och ordna nätverk av frivilliga. Församlingen planerar och övar sin egen beredskap. Församlingen har dessutom ett samhällsansvar för begravningsverksamheten (utom i Tranås kommun och Stockholms stad), kyrkliga kulturminnen, kyrkobokföring och arkiv.

För stiftsnivå är den kyrkliga beredskapen reglerad i 6 kap. 5 § och i 7 kap. 10 § kyrkoordningen.

Stiftet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap. (6 kap. 5 §)

Stiftsstyrelsen ska verka för att beredskapsförberedelserna inom stiftet genomförs på ett ändamålsenligt sätt och med en enhetlig inriktning. (7 kap. 10 §)

Stiftskansliets roll omfattar samordning och stöd. Det ska verka för enhetlighet och ändamålsenlighet, planera och vara operativ på regional nivå. Stiftet ska utbilda och öva egen organisation, samverka ekumeniskt och interreligiöst, samverka med länsstyrelse, region, andra myndigheter och organisationer och samverka och samordna med nationell nivå (kyrkokansli och kyrkostyrelse). Stiftskansliet är vanligen inte direkt operativt utan stödjer församlingar, pastorat/kontrakt med resurser vid behov, kommunikation, samverkan och samordning.

För den nationella nivån är den kyrkliga beredskapen reglerad i 12 kap. 2 § kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. Kyrkostyrelsen ska också vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten på den nationella nivån under kris och höjd beredskap.

Krishantering på nationell nivå omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation före, under och efter en kris, leda och samordna, utbilda och öva egen organisation och i samverkan dela erfarenheter och utveckla arbetet. Nationell nivå ansvarar för att planera och vara operativ nationellt med egen krisledningsorganisation, samverka med myndigheter och andra organisationer centralt, representera Svenska kyrkan nationellt, samverka interreligiöst och ekumeniskt, samordna kommunikation inomkyrkligt och externt stödja krisberedskap för Svenska kyrkan i utlandet och internationella avdelningen.

På Svenska kyrkans intranät finns material och stöd för krishantering. Sedan 2008 finns en handbok i krisberedskap som kan användas av de enheter som vill. Handboken har uppdaterats och reviderats under våren 2018. Där finns även en webbutbildning som ger vägledning i hur arbetet med krisberedskap kan bedrivas.

Pågående arbete

Krissamordningen på nationell nivå arbetar med stöd och resurser till stiftet genom i första hand stiftens beredskapshandläggare. Nationell nivå har i samråd med handläggarna i stiftet utökat mötesfrekvensen från en till fyra gånger per år för samverkan kring prioriterade arbetsområden samt delning av information kring kris- och säkerhetsrelaterade frågor och inträffade händelser. Prioriterat är arbetet för civilt försvar som i grunden handlar om hela samhällets inneboende robusthet, motståndskraft och förmåga att hantera allvarliga kriser upp till ett väpnat angrepp. Förmågan att hantera kriser i fred ger grundläggande förmåga att hantera krigssituationer.

Svenska kyrkans krisplanering och krisberedskap är inte inriktad mot specifika händelser. Målet är att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser. Med den målsättningen genomförs kontinuerligt utbildningar och övningar, till exempel som del av den internationella verksamheten respektive utlandskyrkans verksamhet. Idag sker samverkan med myndigheter på nationell nivå, främst Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, för att klargöra vilka behov och uppdrag Svenska kyrkan ska kunna stödja totalförsvaret med. Arbetet är även inriktat på att klargöra Svenska kyrkans interna behov av utvecklingsarbete för att kunna bedriva den mest angelägna verksamheten under en svår påfrestning och höjd beredskap. Men krisberedskapsförmågan i stift och församlingar varierar i hög grad beroende på hur arbetet prioriteras med tid och resurser.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under förra årets kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet i sitt betänkande O 2017:12 en motion (2017:138) i vilken föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om att uttrycket kris och höjd beredskap skulle ersättas i kyrkoordningen med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap”. Utskottet ansåg inte begreppet katastrof vara så etablerat att det var befogat att ändra kyrkoordningen på det sätt som motionären föreslog och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:20.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkans krisberedskap är väl fungerande. Den ordning och ansvarsfördelning kring kyrklig beredskap som regleras i kyrkoordningen fungerar på ett tillfredställande sätt vilket inte gör det nödvändigt med nya uppdrag till kyrkostyrelsen inom detta område.

Utskottet vill påminna om att den nationella nivåns ansvar omfattar att främja och stödja stiftens beredskapsorganisation, men inte att styra vad som ska tas upp vid biskopens visitationer i församlingar. Det är respektive biskop som själv beslutar om detta.

Utskottet konstaterar vidare att Svenska kyrkans krisberedskap inte är inriktad mot specifika händelser utan målet är att bygga förmåga och organisation som kan hantera alla slags kriser. Detta har visat sig fungera väl under de senaste åren då Svenska kyrkans församlingar och stift deltagit i arbetet i samband med exempelvis skogsbränder och längre perioder av torka.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2018:20 i sin helhet.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2018:20 Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer till förmån för motionen.

Sommaren 2018 visade hur viktigt det är att civilsamhället och det offentliga samverkar vid stora kriser och katastrofer. Svenska kyrkan fyller en viktig funktion i det arbetet. Den krisberedskap som finns runt om i församlingar och pastorat varierar och torka och skogsbränder kan lära oss att det bör säkerställas att vår beredskap är god och når upp till en hög standard. Om en eventuell kris uppstår är det viktigt att Svenska kyrkan lokalt kan bistå på bästa möjliga sätt, och ett nationellt symposium är en viktig byggsten i att gemensamt arbeta fram råd, rön och rutiner och inte minst att utbyta erfarenheter.

Repetition är kunskapens moder, för att säkerhetsställa kyrkans kapacitet vid större kris eller konflikt så är det viktigt att kyrkan med nationell samordning övar kyrkans beredskap kontinuerligt.

Årets extrema torka satte lantbrukare och djurbesättningar i en mycket svår situation med allvarliga följder såsom stor foderbrist och därmed nödslakt och slaktköer. Svenska kyrkan kan i egenskap av en av landets största mark- och skogsägare här göra en insats. Somliga stift var tidigt ute med att upplåta kyrkans mark till bete och slåtter där till exempel arrendatorer avstod, eller mark fanns att tillgå och vi anser utifrån årets erfarenheter att Svenska kyrkan på nationell nivå i samråd med stiftet bör ta fram råd och riktlinjer för hur fler kan göra detsamma och vår kyrka i högre utsträckning kan bistå lantbrukare i den här formen av krissituationer.

Mikael Eskilandersson

Särskild mening

I motionen lyfts tanken att anordna ett nationellt symposium för att belysa Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer. Denna tanke kan med fördel bejakas. Detta av flera skäl, bland annat för att visa på det goda arbete som genomförts i skilda församlingar i krissituationer, exempelvis i samband med de stora bränderna under sommaren 2018, och därmed sprida erfarenheter och ge goda exempel på krisarbete inför möjliga kommande situationer i andra församlingar.

Vidare, ett nationellt symposium skulle inte endast kunna stärka svenskkyrkliga församlingars beredskap, utan även Svenska kyrkans beredskap på både nationell nivå och stiftsnivå. Dessutom skulle ett nationellt symposium även kunna ge Svenska kyrkan en möjlighet att inför samhället i stort dels visa på den vikt kyrkan lägger på sitt beredskapsarbete, dels på det goda arbete som de facto genomförts i olika krissituationer.

Jag föreslår därför att kyrkomötet beslutar bifalla motionens första att-sats.

Kjell O Lejon

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:6

Kommunikationsstrategi

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:29 om att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en kommunikationsstrategi kring vad Svenska kyrkan gör och står för. Utskottet delar motionärernas tankar om att Svenska kyrkans minskade medlemsantal måste tas på stort allvar och att frågan behöver finnas med i lokala församlings- och kommunikationsstrategier som kan stödjas och kompletteras av stift och den nationella nivån. Utskottet menar att mycket av det motionärerna efterfrågar finns med i det uppdrag som kyrkomötet redan gett kyrkostyrelsen vid 2017 års kyrkomöte, om att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anse motionen besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2018:29 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2018:29 av Tomas Rosenlundh m.fl., Kommunikationsstrategi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en kommunikationsstrategi med mål att ge generell information till våra medborgare om vad Svenska kyrkan gör och står för.

Bakgrund

Medlemsutvecklingen i Svenska kyrkan

Antalet medlemmar i Svenska kyrkan minskar. Sedan år 2000, då kyrkan fick ändrad relation till staten, har antalet medlemmar minskat från nästan 7,4 miljoner medlemmar till 6 miljoner medlemmar år 2017. I medlemmar i andel av befolkningen innebär det en minskning från 82,9 procent år 2000 till 59 procent år 2017. Orsaken är både aktiva utträden och en generationsväxling, då äldre medlemmar dör utan att det tillkommer lika många nya medlemmar genom dopet. Sedan 1996 föds ingen till medlemskap i Svenska kyrkan, utan föräldrar väljer detta åt sina barn. Om inte doptalen förändras kommer effekterna av generationsväxlingen öka under de kommande decennierna. Nedgången i andelen av befolkningen som är medlem i Svenska kyrkan beror på att invandring ökar folkmängden och bidrar till ett mer mångreligiöst samhälle. I de prognoser som tagits fram av nationell nivå beräknas 45 procent av svenska folket vara medlemmar i Svenska kyrkan 2030 om utvecklingen följer samma mönster som de senaste decennierna.

Även antal dop, konfirmander, vigslar och gudstjänstbesök minskar över tid. Det finns regionala och lokala undantag från denna utveckling. I boken *Församlingar mot strömmen*, utgiven av Svenska kyrkan, beskrivs befolkningsomflyttningar inom Sverige och kyrksamheten som faktorer för de regionala och lokala skillnaderna. De församlingar som har ökat antalet medlemmar återfinns i storstadsnära kommuner med hög inflyttning och växande befolkning. Medan andra församlingar, framför allt i glesbygd, redan har mött en snabbare medlemsminskning till följd av utflyttning och generationsväxling.

Svenska kyrkan är inte ensam i denna utveckling utan antalet medlemmar minskar även i exempelvis frikyrkorna, de politiska partierna och andra traditionella folkrörelser. Även om engagemanget fortsatt är stort är inte ett livslångt medlemskap en självklarhet. Politiska partier har tappat hälften av sina medlemmar, men även fackföreningar samt miljö- och friluftorganisationer har haft vikande medlemstal de senaste decennierna. I stället är det vanligare att gå in och ut ur organisationer i olika faser av livet, att engagera sig utan att vara medlem eller i lösare nätverk. Svenska kyrkan är Sveriges största medlemsorganisation och har ännu inte påverkats fullt lika mycket som många andra organisationer. Medlemstalen har minskat med 20 procent på 20 år, vilket är i ungefär samma omfattning som för de traditionella frikyrkorna.

De senaste årens utträden

Under 2016 trädde fler än något tidigare år ut ur Svenska kyrkan. Totalt valde över 90 000 att aktivt träda ut, vilket var nästan dubbelt så många som föregående år. Det motsvarar 1,5 procent av medlemmarna. Detta var dels en effekt av medial granskning, dels följer det ökade antalet utträden ett mer övergripande mönster som för närvarande även präglar utvecklingen bland systerkyrkor och andra organisationer i Norden. Ett livslångt medlemskap är inte längre självklart.

Den största gruppen utträdare 2016 var i likhet med tidigare år unga 25–30 år, men under sommarmånaderna i samband med mediernas granskning av resor och representation i församlingar och utlandskyrkans ledning trädde främst äldre medlemmar med en lång relation till kyrkan ut. Detta var resultatet av att medlemmar blivit besvikna eller arga på företrädare för kyrkan i samband med mediegranskningar och mediedebatter. De som har en svag eller ljum relation med kyrkan har inte alls uppmärksammat händelsen.

Även under 2017 valde över 90 000 att lämna Svenska kyrkan. Under 2017 låg de aktiva utträdena betydligt över nivåerna för vanliga kyrkovalsår, vilket innebär att fler än någonsin tagit ett aktivt beslut att lämna Svenska kyrkan. Även om de flesta träder ut i samband med deklarationen eller slutskattebeskedet uppger närmare hälften av de svarande i Svenska kyrkans enkät till allmänheten avsaknad av tro på Gud som skäl till utträdet. Därefter kommer motiv som att medlemskapet inte känns meningsfullt (18 procent) och ekonomiska motiv (17 procent).

Yngre betonar avsaknad av tro något oftare än äldre, medan äldre i något högre grad uppger att de blivit upprörda eller arga på någon representant för kyrkan. Även om relativt få, knappt var femte, för fram ekonomi som enda eller huvudsakliga skäl så är det tydligt att ekonomi är en bidragande orsak till utträden. Utträdena kulminerar under tiden för deklaration på våren och då slutskattebeskedet kommer på hösten. På senare år har nätsidor och företag som marknadsför utträden ur Svenska kyrkan också haft kampanjer för att få medlemmar att lämna kyrkan, vilka varit särskilt intensiva under dessa perioder. Ekonomiska skäl kan vara att den med vacklande ekonomi efter sjukdom och arbetslöshet tvingas skära ned alla utgifter inklusive kyrkoavgiften trots

att medlemskapet upplevs som viktigt. Vanligare tycks dock det omvända vara, att den med hög inkomst upplever att kyrkoavgiften är oproportionerligt hög.

Det stora antalet aktiva utträden beror dels på att fler äldre med en lång relation till Svenska kyrkan valt att träda ut i samband med mediegranskningar, och dels på att den stora kullen född på slutet av 1980-talet och början av 1990-talet nu går in i en ålder där fler är påverkbara i förhållande till sitt medlemskap. Den unga generationen har de senaste två åren varit mer utträdesbenägen än tidigare år. Fortfarande är dock nästan 70 procent av de födda på 1990-talet medlemmar i Svenska kyrkan, men de har mindre kontakt med kyrkan och hög benägenhet att träda ur. Den åldersmässigt mest utträdesbenägna gruppen är 27-åringar. 2017 lämnade 4 procent av medlemmarna i den åldern Svenska kyrkan, jämfört med 1,7 procent av medlemmarna totalt. Det är brådskande att adressera det stora medlemstappet i den sista generationen som blev medlemmar genom familjetillhörighet vid födseln. De är många, de har en svag relation till kyrkan oavsett om de tror eller inte, och de fattar beslut om medlemskapet nu och de närmaste åren.

Den negativa utvecklingen fortsätter under 2018. Av dem som i november 2017 svarade på enkätfrågan om det är troligt att man fortfarande är medlem om ett år, uppger 1,7 procent att det inte alls är troligt och 4,2 procent att det inte är särskilt troligt. Benägenheten att träda ut är betydligt lägre bland de som är födda på 1930- och 40-talen, än bland de yngre. Bland 90-talisterna är benägenheten allra störst. Cirka 3 procent av de svarande i denna ålderkull uppger att det inte alls är troligt att de är kvar som medlemmar om ett år och 8 procent att det inte är särskilt troligt. Hur många av dessa som faktiskt går till aktiv handling i praktiken vet vi ännu inte.

Särskilt utträdesbenägna, utöver unga människor, är storstadsbor, män, höginkomsttagare, sverigedemokrater samt de som nyligen flyttat till en ny församling. Dessa grupper har relativt tydliga korresponderande drivkrafter till sitt utträde, och kan därför också adresseras som kommunikativa målgrupper.

I vilken mån Svenska kyrkan upplevs som relevant och meningsfull är starkt kopplat till kunskapen om vad kyrkan gör, vilken är låg i befolkningen som helhet. Detta trots att en majoritet av befolkningen uppger att de mött Svenska kyrkan i någon form under det senaste året.

Det finns starka samband mellan om man uppfattar Svenska kyrkan som relevant och upplevelsen av att kyrkan kommunicerar sådant som är viktigt i människors liv och att kyrkan finns med vid viktiga livshändelser. Det bygger både på personlig relevans och drivkraften att solidariskt bidra till kyrkan som samhällsnyttig aktör. Kunskap och förtroende hänger också samman. Människor som har en låg kunskap om kyrkan har också ofta ett lägre förtroende för den.

Arbete i församlingarna

Allt arbete i församlingarna är direkt eller indirekt medlemsvård, genom att det syftar till att vara en relevant verksamhet för människor boende i församlingen. Hur verksamheten bedrivs och vad som fokuseras på skiljer sig dock åt väsentligt. En del församlingar har ett bredare spektrum av aktiviteter och verksamhet än andra. Det skiljer sig också åt i vilken mån det aktivt arbetas med att bjuda in till de kyrkliga handlingarna, eller hur dessa följs upp i efterhand.

Kommunikation är en möjlighet till tätare kontakt med medlemmarna, och ansvaret för kommunikation med medlemmarna vilar hos församlingen. En kartläggning av kommunikationsresurser i församlingarna visar att flera församlingar saknar kommunikativa resurser såväl ekonomiskt som personellt och hinner inte heller använda sig av material som tagits fram av nationell nivå. I den mån det görs aktiviteter är de oftast

riktade direkt mot deltagande i de kyrkliga handlingarna, utan den nödvändiga satsningen på regelbunden synlighet och att bygga en positiv bild av Svenska kyrkan hos allmänheten och medlemmarna. Bara en handfull församlingar arbetar medvetet med kommunikation, och inte ens dessa mäktar med att bromsa den negativa utvecklingen på ett tillfredsställande sätt.

Ekonomiska konsekvenser av färre medlemmar

De 96 753 medlemmar som 2017 aktivt lämnade Svenska kyrkan hade följande år genererat cirka 312 miljoner kronor i årliga kyrkoavgifter om de hade stannat kvar som tillhöriga. Med en genomsnittlig återstående livslängd på 40 år, går kyrkan miste om totalt ca 12,5 miljarder kronor i framtida intäkter på ett enda års medlemsavgång. Således skulle en minskning av medlemstappet med en enda procent under ett givet år innebära cirka 125 miljoner kronor i framtida intäkter.

Befintliga styrdokument för kommunikation

2004 tog kyrkostyrelsen beslut om en gemensam kommunikationsplattform för Svenska kyrkan. Där slås avsändarstruktur, kommunikationsvision och kärnvärden fast. 2011 antog kyrkostyrelsen *Kommunikationsstrategi med ansvarsfördelning för Svenska kyrkan*. I den finns ett antal kommunikationsstrategiska vägval där det framgår att webben är navet i kommunikationen som kan kompletteras av andra kanaler vid behov. Även det personliga mötet och möte genom sociala medier lyfts fram som en viktig del av kommunikationen.

Ansvarsfördelningen i kommunikationsstrategin utgår från kyrkoordningens skrivelser om de olika nivåernas uppdrag (Fjärde avdelningen: Den nationella nivån, Inledning). Ansvaret för medlemskommunikation finns hos församlingarna medan övriga nivåer ska stödja detta.

Exempel på arbete som pågår

Stiftens direktorer tog under våren 2017 ett beslut om samverkan i främjandearbetet inom området kommunikation under rubriken Kommunikation som mission – en gemensam verktygslåda för ökad relevans och närvaro. Med relevans, resurs och relation i fokus kan stiftens erbjuda församlingarna utbildning med målet att stärka dem i deras arbete med:

- ◆ ett synligt missionsarbete
- ◆ ett effektivare kommunikationsarbete
- ◆ att synliggöra församlingens arbete
- ◆ att människor upplever kyrkan som relevant
- ◆ att stärka den praktiska förmågan hos arbetslagen.

Arbetet stärker också förmågan att samverka mellan kyrkans olika nivåer i kommunikationsarbetet för att nå de grupper som har en svag relation med sin församling och som därför vanligen är svåra att nå. Arbetet sker i samarbete med den nationella nivån.

Den nationella nivån bedriver också kontinuerligt forsknings- och analysarbete, som ger underlag till Svenska kyrkans teologiska och strategiska reflektion över sin identitet och sin nationella och internationella omvärld. Analysarbetet handlar bland annat om att iaktta samhällsförändringar inom områden som medlemsutveckling, ekonomi, demografi och värderingar.

Den nationella nivån tillhandahåller redskap till stöd för arbetet med omvärldsanalys. Svenska kyrkans statistikdatabas är ett sådant redskap i analysarbetet. Den är tillgänglig för anställda, förtroendevalda och andra intresserade. Den bidrar med

statistiskt material för såväl församlingar, stift som nationell nivå. Nyckeln till Svenska kyrkan är en publikation som kyrkokansliet tar fram varje år. I den kan man ta del av olika artiklar med sikte på framtiden.

SK 2018:6

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid 2001 års kyrkomöte förelåg en motion 2001:73 om Svenska kyrkans kommunikation. Motionären ansåg att Svenska kyrkans möjlighet att föra ut det kristna budskapet i media inte skulle bli tillräckligt om man följde medieutredningens förslag (Svenska kyrkans medieutredning 1998–2000 *Kommunicera mera – med flera*), att det framför allt skulle ske genom de redan existerande tv- och radiokanalerna. Motionären föreslog därför att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ta fram underlag och förutsättningar för att starta en egen tv- och radiokanal samt ett eget produktionsbolag. Kyrkolivsutskottet skrev i sitt betänkande Kl 2001:1 att de inte delade motionärens uppfattning utan var i likhet med de flesta av de inkomna remissvaren positiva till medieutredningens förslag. Dessutom ansåg utskottet att det inte fanns ekonomiska förutsättningar för Svenska kyrkan att starta och driva egen tv- och radiokanal och ett eget produktionsbolag. Utskottet föreslog därför kyrkomötet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2004 års kyrkomöte förelåg åter en motion från samma motionär. Motionen 2004:77 innehöll bl.a. förslag om att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram underlag på hur en egen tv- och radiokanal skulle kunna vara upplagd samt att målbeskrivningar skulle tas fram för dessa verksamheter. Kyrkolivsutskottet konstaterade i sitt betänkande Kl 2004:7 att de inte ändrat sitt ställningstagande i denna fråga. Utskottet fann därför inte någon anledning att bifalla motionen utan föreslog att den skulle avslås. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2006 års kyrkomöte behandlades motion 2006:8 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle låta analysera och utvärdera samt rapportera till kyrkomötet vilka åtgärder som genomförts på grundval av slutsatserna i Svenska kyrkans medieutredning 1998–2000 *Kommunicera mera – med flera* samt resultatet av dessa. Kyrkolivsutskottet konstaterar att redogörelsen i betänkandet tillgodoser det som motionären efterfrågar i sin motion och utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion 2013:5 om en framtidskommission och den bereddes av Kyrkolivsutskottet (Kl 2013:12). Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en framtidskommission. Utskottet delade motionärens uppfattning att det är viktigt att diskutera framtidsfrågorna för att se vilka strategiska vägval Svenska kyrkan ska göra men menade att det arbete som motionären efterfrågar redan pågår och därför föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Kyrkomötet 2017 beslutade med anledning av Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande Kl 2017:1 att bifalla motion 2017:117 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer.

Ärendet har behandlats en första gång i kyrkostyrelsen våren 2018. En förstudie ska genomföras avseende befintlig medlemsstatistik, goda exempel från församlingarnas medlemsvård och en teologisk reflektion. Arbetet kommer att bedrivas av en arbetsgrupp på den nationella nivån och tillsammans med en referensgrupp med stifts- och församlingsrepresentanter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:29 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet delar motionärernas tankar om att Svenska kyrkans minskade medlemsantal måste tas på stort allvar och att alla nivåer inom kyrkan behöver reflektera och arbeta med detta. Frågan behöver finnas med i lokala församlings- och kommunikationsstrategier och stödjas och kompletteras av stift och den nationella nivån på olika sätt. Alla medlemmar behöver uppmuntras till att bli goda ambassadörer och kommunikatörer och berätta om sitt medlemskap och om vad kyrkan gör och står för. Utskottet menar att det motionärerna efterfrågar finns med i det uppdrag som kyrkostyrelsen redan fått vid 2017 års kyrkomöte då motion 2017:117 antogs, om att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi. Motionärernas intentioner borde kunna tas med i det arbetet varför inget nytt uppdrag behöver ges. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anse motionen besvarad.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:7

Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner 2018:43 och 2018:63 som handlar om människovärde i relation till bland annat funktionsnedsättningar, fosterdiagnostik och selektiva aborter. Motionerna belyser en rad etiska frågor och med hänvisning till bland annat Läronämndens yttrande 2018:15y föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionerna.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:43.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:63, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:63, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:63, punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2018:43 av Berth Löndahl m.fl., Ekumeniskt medicinsk-etiskt råd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att ett ekumeniskt medicinsk-etiskt råd bildas.

Motion 2018:63 av Elisabeth Sandlund och Kjell O Lejon, Fosterdiagnostik och människovärde

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta och anta ett uttalande där det framgår att Svenska kyrkans syn på människor med funktionsnedsättning i allmänhet och personer med Downs syndrom i synnerhet är den att de är fullvärdiga människor skapade till Guds avbild med rätt till inkludering i samhället,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att följa utvecklingen av nya metoder för fosterdiagnostik och de konsekvenser de kan leda till i form av ett ökat antal selektiva aborter,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett underlag att användas vid rådgivning till och självvård av blivande föräldrar som efter fosterdiagnostik fått ett oönskat besked, där utgångspunkten är varje individs okränkbara människovärde.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:63 i Ln 2018:15y, *bilaga*.

Bakgrund

Funktionsnedsättningar

Funktionsnedsättning definieras som nedsatt fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Funktionshinder är inte en egenskap hos en individ utan beskriver förhållandet mellan individ och omgivning, dvs. uppstår när en person med funktionsnedsättning möter bristande tillgänglighet eller andra former av barriärer i den omgivande miljön. Funktionshindrad blir man när omgivningen inte är anpassad efter människors behov. Vad gäller ordval har normkritiska perspektiv på senare tid lett fram till att ord som funktionsvariation har kommit att användas.

Arbete med funktionsvariationer i kyrkorna

Svenska kyrkans centrum för handikappfrågor drevs av Diakonistiftelsen Samariterhemmet på uppdrag av kyrkostyrelsen fram till år 2009, då centret lades ned. Därefter har olika insatser bedrivits från Svenska kyrkans nationella nivå. Sedan några år tillbaka finns på nationell nivå med representanter från stift och församlingar ett nätverk för barn och unga i behov av särskilt stöd.

Inom konfirmandarbetet hålls frågor om funktionsnedsättningar hela tiden levande genom de rambestämmelser som finns för Svenska kyrkans konfirmandarbete och som är antagna av stiftens domkapitel och därmed bindande för församlingarna i Svenska kyrkan. I rambestämmelserna fastslås att konfirmander med funktionsnedsättningar har rätt till konfirmationsundervisning utifrån sina individuella förutsättningar. Stiftens ansvarar för att kompetens finns att tillgå för den församling som önskar konsultation kring frågor som rör konfirmander med funktionsnedsättning. Åhuslägret är ett integrerat konfirmandläger för unga med och utan funktionshinder och drivs av föreningen Åhuslägret i samarbete med Lunds stift. Gålölägret är ett konfirmandläger för unga i grundskola, resursskola, specialskola, träningsklass och särskola som utgår från Högalids församling med stöd av Stockholms stift. 2010 och 2011 erbjöds en nationell ledarfortbildning. Utbildningen planerades i samråd med stiftens konfirmandansvariga och syftade till att öka kompetensen hos de ledare som möter unga människor med neuropsykiatriska funktionshinder. Fortbildningen var av karaktären pilotutbildning och gav två personer i varje stift en grundläggande förståelse och kunskap om dessa funktionshinder, för att därefter kunna vara en resurs i stiftets egna utbildningssatser. Fortbildningen planerades och genomfördes i samarbete med bl.a. Sensus och Ågrenska stiftelsen. Svenska kyrkans församlingar bedriver lokalt verksamhet för personer med olika funktionsvariationer, exempelvis Downs syndrom.

Sveriges kristna råd (SKR) har utarbetat ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder, *En kyrka för alla*, som antogs av SKR:s styrelse 2008. Syftet med policyn är att förmå kyrkor och samfund att genomföra en självkritisk granskning utifrån detta perspektiv. Dokumentet innehåller teologiska utgångspunkter och flera praktiska utmaningar och mål som kyrkorna bakom dokumentet förbundit sig att sträva efter. Dokumentet ska ses som ett policydokument för hela kristenheten i Sverige och omfattar därmed även Svenska kyrkan. Svenska kyrkan finns representerad i SKR:s arbetsgrupp för frågor som rör funktionsnedsättningar.

Kyrkornas världsråd har arbetat med frågor kring funktionsnedsättningar och funktionshinder sedan början av 1970-talet. 1998 bildades EDAN (Ecumenical Disabilities Advocates Network). Det innebar på många sätt en förnyelse för arbetet kring funktionshinderfrågor i kyrkornas världsråd. EDAN gav 2016 ut dokumentet *The gift*

of being. Den översattes och gavs ut av SKR med titeln, *Gåvan att finnas till – om kyrkan och funktionshinder*. Dokumentet utgår från att livet i sig är en gåva från Gud och att vi som människor är gåvor till varandra, bara genom att finnas till.

SK 2018:7

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har vid flera tillfällen behandlat frågor om Svenska kyrkans syn på människor med funktionsnedsättning, dock inte i relation till fosterdiagnostik och konsekvenser som kan leda till ökat antal selektiva aborter. 2014 fanns två motioner som berörde tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler, 2014:13 och 2014:19. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande EE 2014:3 avslag på båda motionerna med hänvisning till det lokala ansvaret både avseende det systematiska arbetsmiljöarbetet och gällande diskriminerings- och tillgänglighetslagstiftning. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

2015 behandlades också två motioner. Den ena 2015:25 handlade om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Motionärerna föreslog att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att informera om att bristande tillgänglighet ingår som en del i diskrimineringslagen från den 1 januari 2015 och att det är en skyldighet för kyrkan att åtgärda brister i tillgängligheten. I den andra motionen 2015:68 fanns förslag om att uppdraga till kyrkostyrelsen att sammanställa ett policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder. Motionerna bereddes av Ekonomi- och egendomsutskottet som i sitt betänkande EE 2015:4 konstaterade att det är varje enhets ansvar att hålla sig informerad om gällande lagstiftning såsom tillgänglighets- och diskrimineringslagstiftning. Gällande policydokument menade utskottet att det redan fanns ett gällande policydokument, *En kyrka för alla* (SKR). Mot bakgrund av detta föreslog utskottet att båda motionerna skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

2016 beslöt kyrkomötet att bifalla motion 2016:60 vilket innebar att kyrkostyrelsen fick i uppdrag att finna former för att stötta Svenska kyrkans arbete kring frågor om funktionsvariationer (KmSkr 2016:26). En förstudie om Svenska kyrkans arbete med funktionsvariationer har arbetats fram och den kommer att överlämnas till kyrkostyrelsen i oktober 2018. Förstudien har kartlagt och identifierat aktörer och behov som finns i Svenska kyrkan och det finns ett förslag i den att det ska utarbetas en handlingsplan med insatser som kan stödja och utveckla Svenska kyrkans arbete med funktionsvariationer. Förstudien innehåller även rekommendationer som fokuserar på verksamhetsutveckling och insatser gällande opinionsbildning som kan stärka Svenska kyrkans arbete kring frågor om funktionsvariationer. Som utgångspunkt för den teologiska reflektionen rekommenderar förstudien det ovan nämnda dokumentet *Gåvan att finnas till – om kyrkan och funktionshinder*.

Medicinsk-etisk referensgrupp

Inom Sveriges kristna råd finns en medicinsk-etisk referensgrupp med representanter från Svenska kyrkan. Bakgrunden till referensgruppen är att ny medicinsk vetenskap ger nya möjligheter att påverka livets grundläggande villkor. Det handlar om livets inledningsskede och livets slutfas, liksom om genetikens möjligheter. Gruppens främsta uppgift inom detta område är att formulera kyrkans ståndpunkter i den offentliga debatten genom uttalanden, debattinlägg och remissvar på statliga utredningar och förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2018:43

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:43.

Utskottet anser att det är viktigt att Svenska kyrkan finns representerad i de sammanhang där etiska frågor belyses och diskuteras. Utskottet konstaterar att inom Sveriges kristna råds medicinsk-etiska referensgrupp finns möjlighet för Svenska kyrkan att tillsammans med andra kristna trossamfund formulera kyrkornas ståndpunkter i den offentliga debatten om dessa frågor. Utifrån detta menar utskottet att det inte föreligger något behov av att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta initiativ till att ett ekumeniskt medicinsk-etiskt råd bildas och utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2018:43 ska avslås.

Motion 2018:63

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:63.

Utskottet konstaterar att detta är oerhört viktiga frågor som handlar om varje människas okränkbara värde, vilket har sin utgångspunkt i den kristna människosynen. I en tid när människovärdet inte alltid ses som självklart har Svenska kyrkan en viktig roll att värna varje människas lika värde.

Utskottet har tagit del av Läronämndens yttrande, 2018:15y som bland annat beskriver att det grundläggande i en kristen människosyn är att värna och ge uttryck för varje människas skapelsegivna, lika och oavvisliga värde som blir tydliggjort genom att alla människor behandlas med värdighet. Utskottet anser att Läronämndens yttrande är av yttersta vikt vid ställningstagande kring dessa frågor och att Läronämndens yttrande bör ses som Svenska kyrkans officiella uttalande kring alla människors lika värde, skapade till Guds avbild och med rätt till inkludering i samhället.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan på olika sätt redan arbetar med både frågor om tillgänglighet och människor med olika funktionsnedsättningar. Bland annat genom det pågående arbetet utifrån kyrkomötets beslut 2016 (KmSkr 2016:26) då kyrkostyrelsen fick i uppdrag att finna former för att stötta Svenska kyrkans arbete med funktionsvariationer. Utskottet ser likaså Sveriges kristna råds policydokument, *En kyrka för alla* samt *Gåvan att finnas till – om kyrkan och funktionshinder* som en grund för Svenska kyrkans syn på och arbete med funktionsnedsättningar.

Det finns flera ord och begrepp som används i Svenska kyrkan som används när vi talar om detta område. Funktionsnedsättning, funktionshinder och funktionsvariationer är inte synonymer och behöver därför särskiljas. Det är angeläget att rätt terminologi används när vi talar om detta. Utskottet har diskuterat huruvida begreppet funktionsvariationer kan vara missvisande.

Utskottet ser svårigheter med att ta fram ett underlag som kan användas vid rådgivning och självvård. Framtagandet av ett underlag riktat mot en specifik fråga eller speciell grupp anser utskottet snarare kan ses som normgivande istället för självvårdande.

Med hänvisning till vad utskottet här har anfört föreslås att kyrkomötet avslår motion 2018:63 i sin helhet.

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag om avslag på motionen och yrkar bifall till motion 2018:63, punkt 1-3.

Jag hänvisar till Läronämndens yttrande där det heter att ”det är grundläggande i kristen människosyn att värna och ge uttryck för varje människas skapelsegivna, lika och oavvisliga värde”. Kyrkomötet har ett utmärkt tillfälle att ge denna proklamation kött och blod genom ett uttalande av det slag som skisseras i motionens första att-sats.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2018:1 heter det i avsnittet ”Påverkansarbete” att ”Svenska kyrkans trovärdighet och möjligheter att påverka i specifika frågor ökar genom sakkunskap, erfarenhet och kunskap om förhållanden i samhället.” Motionens andra att-sats tar fasta på att säkerställa just en sådan process när det handlar om allt mer förfinad fosterdiagnostik och dess etiska konsekvenser.

Motionens tredje att-sats syftar till att sprida denna kunskap i hela Svenska kyrkan för att stötta de befattningshavare som i själavårds- och andra samtal möter människor som söker stöd inför ett av livets svåraste beslut.

Elisabeth Sandlund

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag om avslag på motionen och yrkar bifall till motion 2018:63, punkt 1-3.

Jag ansluter mig till motiveringen i reservation 1.

Mikael Eskilandersson

Särskild mening

Vi vill uttrycka en särskild mening till förmån för förslaget i motion 2018:63.

I Läronämndens yttrande meddelas att ”det är grundläggande i kristen människosyn att värna och ge uttryck för varje människas skapelsegivna, lika och oavvisliga värde”. Vidare skriver man att ”människovärdesaspekten ”är central i etiska frågor ”kring livets början och slut”. Vad detta de facto betyder eller vilka uttryck detta kan

ta sig nämns inte. I motionen pekas emellertid på en fråga som aktualiserats genom den medicinsk-tekniska utveckling, som har bäring på Läronämndens yttrande, nämligen etiska dilemman som uppenbarats i samband med selektion av foster på grund av den information som givits i samband med fosterdiagnostik. Människosynsfrågan koncentreras: När blir man en människa? I vilket stadium blir man en skyddsvärd individ? Vi vet att selektion av foster på grund av kön eller förväntad funktionsnedsättning inte endast sker på andra håll i världen utan även i Sverige. Det vore därför av stort värde att Svenska kyrkan konkretiserar Läronämndens yttrande i den anda som motionen anvisar i sin första att-sats, gärna med tillägget att även könsselektion är oförenligt med kyrkans syn.

Vidare bör även de två följande att-satserna i motionen bejakas av kyrkomötet, dels för att Svenska kyrkan därmed säkerställer en erforderlig kunskapsinhämtning inom detta etiska problemområde, dels för att ge stöd för medarbetare som i olika typer av samtal, såsom själavårdssamtal, kommer i kontakt med personer berörda av nämnda etiska problemområde.

Kjell O Lejon och Bertil Olsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:15y

Fosterdiagnostik och människovärde

Läronämndens yttrande över motion 2018:63

Det är grundläggande i kristen människosyn att värna och ge uttryck för varje människas skapelsegivna, lika och oavvisliga värde som blir tydliggjort genom att alla människor behandlas med värdighet. Oavsett funktionsvariation ska varje människa välkomnas, bekräftas och bemötas med värdighet och respekt i samhälle och kyrka.

I etiska frågor kring livets början och slut är människovärdesaspekten central. Även frågor som berör människors autonomi och sårbarhet, liksom faktorer som socialt sammanhang och pastoral omsorg måste beaktas (jfr Ln 2015:19y).

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:8

Digital karta över kyrkogårdar

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2018:57, där föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheten att skapa en app där landets alla kyrkogårdar finns tillgängliga på kartor med alla gravar utmärkta. Utskottet ser en stor nytta med en sådan gemensam lösning men konstaterar att det inte är kyrkoavgiften som ska finansiera framtagandet av en sådan produkt. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:57.

Motionens förslag

Motion 2018:57 av Eva Kyrk, Digital karta över kyrkogårdar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att skapa en app med kartor där landets alla kyrkogårdar finns tillgängliga med alla gravar utmärkta.

Bakgrund

Ansvar för begravningsverksamheten

I Sverige regleras begravningsverksamheten i en lag, begravningslagen (1990:1144), och i en förordning, begravningsförordningen (1990:1147). I begravningslagen definieras begravningsverksamhet som alla de åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna. I Sverige ligger ansvaret för begravningsverksamheten på församlingar/pastorat inom Svenska kyrkan samt i Stockholm och Tranås på kommunen.

Ansvarig för begravningsverksamheten kallas huvudman. Huvudmannen ansvarar för begravningsverksamheten inom ett visst geografiskt område som kallas förvaltningsområde. Det kan finnas flera huvudmän inom en kommun och en huvudmans förvaltningsområde kan ligga i flera kommuner. Det är folkbokföringen som styr vilken huvudman man tillhör. Svenska kyrkan har idag cirka 1 300 församlingar och 250 pastorat. Kyrkliga begravningshuvudmän är cirka 570.

SKAO och SKKF stöttar huvudmännen

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO) och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF) stöttar huvudmännen med rådgivning, utbildning m.m. på begravningsområdet.

Genom beslut av kyrkomötet 2017 (KsSkr 2017:5, O 2017:1, KmSkr 2017:18) kommer kyrkostyrelsen från och med den 1 januari 2019 att ha ett övergripande ansvar för frågor inom begravningsverksamheten (10 kap. 3 §, punkten 10 kyrkoordningen). Vad detta kommer att innebära konkret är ännu inte klarlagt utan samtal förs med SKAO och SKKF.

Digitala tjänster

Svenska kyrkans nationella webbplats länkar till följande externa webbplatser med uppgifter om gravar.

- ◆ Svenska Gravar – gravsatta hos 52 kyrkogårdsförvaltningar inklusive Stockholm och Tranås
- ◆ Finn graven – pågående arbete med att överföra data till gravar.se
- ◆ Gravar.se – ca 1 800 000 gravsatta
- ◆ Hitta graven – gravsatta i Stockholm
- ◆ Gravstensinventeringar – ett samarbete mellan Sveriges Släktforskarförbund och SKAO.

Via dessa länkar kan exempelvis en släktforskare söka på ett visst namn, ort, dödsdatum m.m. och få ett resultat som ger information om exakt var en person är begravd. De olika externa webbplatserna ovan skiljer sig åt vilket beror på att ägarna av de externa webbplatserna använder sig av skilda digitala system. Detta innebär exempelvis att det idag finns gravar som är utmärkta på karta medan andra inte är det och att den som söker en grav men inte vet var den finns behöver göra sökningar på flera webbplatser. Samtliga gravar i Sverige är i dagsläget inte sökbara.

Svenska kyrkans församlingar och pastorat använder sig av olika leverantörer av it-stöd för sin administration. Tre av dessa erbjuder webbaserade sökfunktioner inom detta område, men med delvis olika funktioner. Det är tre av de ovan uppräknade externa webbplatser som Svenska kyrkans nationella webbplats länkar till.

- ◆ Svenska gravar: Sökresultaten talar om exakt gravplats och i vissa fall även bild på var på kyrkogården gravplatsen finns. Här ingår 52 kyrkogårdsförvaltningar inklusive Stockholm och Tranås. Stockholm har dessutom en egen lösning som nås via kommunens webbplats.
- ◆ Gravar: Cirka 250 enheter är anslutna. I stort sett alla är sökbara. Här pågår ett arbete med att utveckla möjligheterna att visa gravplatserna på karta. Till våren ska det till exempel vara möjligt att zooma in till en viss grav på en karta. I och med det pågående arbetet kan det också bli aktuellt att göra en app.
- ◆ Finn graven: På sikt kommer Finn graven att läggas ner. För närvarande pågår ett arbete med att föra över all information från Finn graven till Gravar. Arbetet pågår just nu. Vid sidan av Finn graven har leverantören även en webbkarta där ca 50 församlingar idag är anslutna.

Ytterligare exempel på tjänster

I Lunds stift har man tillsammans med en konsult tagit fram ett vård- och underhållsverktyg. Systemet är ett stöd i kyrkogårdsförvaltningarnas arbete men rymmer möjligheter att tillgängliggöra information till allmänhet såsom kartor och bilder över kyrkogårdar och gravplatser.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:57.

Utskottet är medvetet om att det finns ett stort intresse hos människor att lätt kunna hitta en viss grav. Det kan till exempel handla om anhöriga som ska besöka en kyrkogård eller släktforskare som letar uppgifter om äldre gravar. Det finns nytta med en gemensam lösning som innefattar samtliga gravar. En sådan funktion med sökbara gravar måste innefatta samtliga gravar i Sverige, oavsett tillhörighet till Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att det idag finns olika lösningar, med vissa skillnader i funktionalitet, tillgängliga på marknaden och att utvecklingsarbete pågår, vilket framgår av bakgrundsbeskrivningen. Utskottet konstaterar att det inte är kyrkoavgiften som ska finansiera framtagandet av en gemensam lösning och det finns därför inte någon anledning att utreda möjligheten att skapa en sådan app som motionären föreslår. Utskottet föreslår därför att motion 2018:57 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:9

Värna och uppmuntra vigsel

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2018:60, Värna och uppmuntra vigsel i Svenska kyrkan som vill uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra till kyrkliga vigslar och se över möjligheterna till att öka information om äktenskapets betydelse samt till förberedande samtal med präst vid drop in-vigsel. Utskottet delar motionärens åsikt om att det är angeläget att genomföra åtgärder för att uppmuntra till kyrklig vigsel och förmedla en mer rättvis bild av vad det innebär men anser att det är en pastoral angelägenhet och att ansvaret ligger hos församlingen.

Utskottet anser också att information om äktenskapets betydelse och vigsel-samtalet är en pastoral angelägenhet som ingår i det ansvaret och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:60, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:60, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:60 av Petter Nilsson, Värna och uppmuntra vigsel i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett projekt för att i dialog med stift och församlingar för att sprida information som uppmuntrar till kyrkliga vigslar,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn i församlingarna samt se över möjligheterna till att öka information om äktenskapets betydelse samt förberedande samtal med präst vid drop in-vigsel.

Bakgrund

I likhet med övriga kyrkliga handlingar har kyrkliga vigslar minskat både i antal och i procent av antal genomförda vigslar. 1970 var nästan 80 procent av alla vigslar i kyrklig regi, totalt 35 543 vigda par medan 2017 var det endast drygt 30 procent av alla vigslar kyrkliga, totalt 16 327 par.

Det finns få undersökningar kring varför par inte väljer kyrkliga vigslar men några av orsakerna kan vara: att ingen i paret är medlem i Svenska kyrkan, att paret är med-

lemmar men inte ser sig som troende och inte vill lova trohet inför Gud och församlingen, att kyrkbröllop har blivit synonymt för påkostade bröllop med stora fester, att det finns en bild av att Svenska kyrkan inte tillåter personligt utformade vigslar.

För att göra det enkelt att även gifta sig kyrkligt uppstod 2008 så kallade drop in-vigslar. Tanken var att underlätta för de som levt tillsammans under längre tid att gifta sig utan att behöva boka tid eller känna att man behövde bjuda in till stor fest. Det enda som behövs är en hindersprövning. Drop in-vigslar förekommer med jämna mellanrum i olika församlingar och ser lite olika ut.

Det har inte förekommit någon nationell kommunikationssatsning på kyrkliga vigslar som det genomförts för exempelvis konfirmation genom projektet *Krafttag konfirmation*. Däremot har några stift och större församlingar medverkat på bröllopsmässor, arrangerat drop in-vigslar i samband med andra aktiviteter på orten och berättat om vigsel som en av de kyrkliga handlingarna.

När kyrkans relation till staten förändrades 2000 behöll Svenska kyrkan en särställning i förhållande till andra trossamfund genom att samtliga präster i Svenska kyrkan enligt äktenskapsbalken förblev behöriga vigselförrättare. Andra trossamfund måste ansöka om vigselförstånd såväl för samfundet som för enskilda vigselförrättare.

Juridiskt är det ingen skillnad på borgerlig vigsel och kyrklig vigsel men för en kyrklig vigsel krävs att minst en i paret är medlem i Svenska kyrkan.

För att få viga behövs att paret har med sig en hindersprövning från Skatteverket, där det framgår att inte någon i det blivande brudparet är gift sedan tidigare. Detta krav är samma för såväl borgerlig som kyrklig vigsel. För Svenska kyrkans del föregås även vigseln av ett vigselsamtal med vigselpresten. Detta finns angivet i *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del 1*, som kyrkomötet antog förra året och som togs i bruk på pingstdagen 2018. I avsnittet Övergripande anvisningar och där under rubriken De kyrkliga handlingarna står följande.

De kyrkliga handlingarna Dop, Vigsel och Begravning föregås av samtal mellan den präst som leder gudstjänsten och den/dem som närmast berörs.

Hur samtalet är utformat och vad det innehåller är inte reglerat utan det ser olika ut beroende på vigselpreäst och rymmer i det pastorala ansvaret.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:60.

Utskottet konstaterar att antalet kyrkliga vigslar minskar och många blivande brudpar tyvärr har en delvis felaktig bild av vad en kyrklig vigsel innebär. Hos många finns bilden av ”kyrkbröllop” som något kostsamt och missuppfattningen att det inte finns utrymme för personliga inslag. Utskottet delar motionärens åsikt om att det är angeläget att genomföra åtgärder för att uppmuntra till kyrklig vigsel och förmedla en mer rättvis bild av vad det innebär men anser att det är en pastoral angelägenhet och att ansvaret ligger hos församlingen.

Utskottet anser också att information om äktenskapets betydelse och vigselsamtal vid drop-in vigsel är en pastoral angelägenhet som ingår i församlingens ansvar och föreslår därför avslag på motionen i sin helhet.

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2018:60 till förmån för motionen.

Trots att det primärt är församlingens ansvar att informera om kyrklig vigsel och det som kretsar kring det så utesluter det inte att man från kyrkostyrelsen kan bistå församlingarna med att informera om ämnet för allmänheten. Även om församlingarna i många fall gör ett bra jobb så minskar antalet kyrkliga vigslar och det är något man aktivt bör arbeta med att motverka både lokalt och nationellt. Därav så menar jag att kyrkostyrelsen bör initiera ett projekt för att i dialog med stift och församlingar sprida information som uppmuntrar till kyrkliga vigslar.

Mikael Eskilandersson

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10

Flygplatskyrkans framtid

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:67 som vill uppdra till kyrkostyrelsen att genomlysa skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser. Utskottet delar motionärernas oro över flygplatskyrkornas framtid och anser att de stora flygplatserna och den kyrkliga verksamheten där har en särställning jämfört med annan verksamhet som kan innefattas inom vistelsebegreppet då de har resenärer från hela Sverige och inte bara från ett stift. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:67.

Motionens förslag

Motion 2018:67 av Marie Rydén Davoust m.fl., Flygplatskyrkans framtid

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomlysa skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser.

Bakgrund

Stockholm Arlanda airport är Sveriges största flygplats. 2017 reste över 26 miljoner passagerare till 181 olika destinationer. På Arlanda flygplats arbetar totalt 17 500 personer i olika företag relaterade till flygplatsen. På Göteborg Landvetter airport var antalet passagerare nästan 7 miljoner som åkte till 90 olika destinationer. På och i anslutning till flygplatsen arbetar 4 000 personer. Flygplatserna Malmö airport och Nyköping Skavsta hade bägge cirka drygt 2 miljoner passagerare till cirka 40 destinationer.

Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet. I 2 kap. 1 § kyrkoordningen står att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Detta är ett uttryck för lokaliseringsprincipen och knyter an till det så kallade vistelsebegreppet. Det kan exempelvis handla om personer som pendlar in för arbete på någon arbetsplats eller går i skola inom församlingen, om människor som är intagna på sjukhus eller annan institution, eller bara som turister vistas tillfälligt på en flygplats som ligger inom församlingens gränser. Det är församlingen som beslutar om vilken kyrklig verksamhet som ska bedrivas. Vad gäller verksamhet på flygplatser så finns exempelvis två präster från

Märsta församling på Arlanda flygplats. Tydliga delar i verksamheten är flygplatsens krisberedskap och kyrkliga vigslar. Swedavia, som äger flygplatsen, upplåter ett kapell för Svenska kyrkan. På Landvetter har Landvetters och Härryda pastorat en präst och en diakon stationerade och deras verksamhet är inriktad på anställda, resenärer och besökare. Flygplatskyrkan på Landvetter har egna lokaler och förmedlar även kontakt med andra trossamfund. På Malmö Airport har Svedala församling sedan över tjugo år tillbaka ett samarbete kring en stöd- och krisgrupp som aktiveras efter behov.

Svenska kyrkan och andra samhällsaktörer

Svenska kyrkan har under åren utvecklat samarbeten med ett flertal samhällsaktörer, både lokala och nationella. I vissa fall sker samarbete även ekumeniskt som med exempelvis skolkyrkan och universitetskyrkan. I några fall finns det nätverk mellan församlingsanställda med liknade uppgifter och nationell nivå har en samordnande och utbildande funktion som exempelvis Svenska kyrkans samarbete med Polisen och med Sjukhuskyrkan. I de allra flesta fall är präster och diakoner anställda lokalt även om viss finansiering av tjänsten kan komma från stiftet.

Enligt 44 kap. 16 § kyrkoordningen kan stiftet få medel för sin verksamhet, s.k. stiftsbidrag. Tidigare fanns en uppdelning på dels stiftsbidrag som avsåg stiftens kostnader för sin egen verksamhet och dels strukturbidrag som avsåg stiftens kostnader för särskilda bidrag som stiftsstyrelsen skulle fördela mellan församlingarna för särskilda behov. Genom ett beslut av 2003 års kyrkomöte avskaffades denna uppdelning och stiftet får nu endast bidrag i en form, stiftsbidrag. Det är stiftet självt som fritt förfogar över medlens användning.

Tidigare behandling i kyrkomötet

2010 beslutade kyrkomötet bifalla motion 2010:69 att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en inventering av Svenska kyrkans ”närvaroarbete” hos samhällsaktörer, i arbetslivet och på institutioner.

En förstudie genomfördes 2011 i samarbete med bland andra arbetsgruppen för kyrka och arbetsliv. Med ambitionen att ta fram ett material som stimulerade fler att utvidga församlingens närvaro på arenor som inte utgör kyrkans egna, genomfördes därefter en studie i tio församlingar som bedriver samverkan med andra samhällsaktörer. Bland annat studerades kyrkans samverkan med bland annat polisen, sjukvårdsupplysningen, räddningstjänsten och kriminalvården. Studien utgjorde inte en total inventering utan en mindre studie av ett antal exempel på arbetsuppgifter som kyrkans anställda och ideella medarbetare utför på andra arenor än den traditionellt egna. Insikterna från studien har presenterats i det digitala materialet *På andra arenor – ögonblicksbilder av Svenska kyrkans närvaro bland andra samhällsaktörer*. I materialets sammanfattande inledning står följande.

I studiens resultat framkommer vikten av ett tydligt mandat från kyrkoråd och chefer för att verksamheten ska få en naturlig och prioriterad plats i församlingens arbete. När verksamheten är territoriellt gränsöverskridande är ett sådant mandat inte självklart. I de exempel som presenteras är Svenska kyrkans närvaro mycket uppskattad, men det verkar krävas en specifik typ av social kompetens och flexibilitet hos medarbetaren för att nå dit. Det framkommer också att det i många fall inte krävs särskilt stora personella resurser för att nå ett lyckat resultat. Likaså är det inte ovanligt att alla delar av församlingens grundläggande uppgift kan vara aktuella när Svenska kyrkan närvarar på andra arenor.

Under kyrkomötet 2011 avsågs motion 2011:37 som behandlades i Organisationsutskottets betänkande O 2011:9. Motionärerna föreslog att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda hur Svenska kyrkans verksamhet vid landets två största flygplatser långsiktigt ska finansieras och ledas. Utskottet konstaterade att verksamheterna vid flygplatskyrkorna är sådana som kan vara föremål för strukturbidrag från stiftet. Vidare hänvisades till den ovan nämnda inventeringen av Svenska kyrkans ”närvaroarbete” hos samhällsaktörer, i arbetslivet och på institutioner som skulle genomföras under 2012.

2016 års kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet motion 2016:72 i sitt betänkande O 2016:5. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att dels redovisa församlingars närvaro och aktivitet vid större institutioner och organisationer och dels bereda och budgetera för ett högre bidrag till stiftet som avser att församlingar kan utöva kyrkliga tjänster vid större institutioner och organisationer. Utskottet konstaterade att det redan gjorts en inventering av Svenska kyrkans arbete hos samhällsaktörer. Utskottet menade vidare att denna typ av verksamhet utgör en naturlig del av församlingsarbetet som ska finansieras genom kyrkoavgiften. Utskottet konstaterade också att stiftsbidragen av hävd inte är ändamålsbestämda utan att varje stift fritt disponerar dessa medel. Utskottet föreslog kyrkomötet att avslå motionen och kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:67.

Utskottet delar motionärernas oro över flygplatskyrkornas framtid. Verksamheten är angelägen och finansieringen är osäker. Utskottet menar att det finns behov av att se över vistelsebegreppet och finansieringsformer i sin helhet då det slår olika beroende på vilken verksamhet det handlar om och var den är placerad men att situationen för flygplatskyrkorna inte tillåter att avvakta en större utredning. Utskottet anser även att de stora flygplatserna och den kyrkliga verksamheten där har en särställning jämfört med annan verksamhet, som kan innefattas inom vistelsebegreppet, då de inte bara har resenärer från ett stift, utan från hela Sverige, ja hela världen. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhjem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:11

Rutiner vid näthat

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:68 om rutiner vid hot och näthat.

Utskottet delar motionärens oro och menar att frågan om hot mot kyrkans företrädare är en viktig fråga som ska tas på allvar. Utskottet konstaterar att det främst är församlingens ansvar att ta fram rutiner och stöd när företrädare utsatts för hot och näthat och att det idag finns tydliga regler och stöd för hur en församling ska agera när en anställd känner sig hotad men att det är oklart vilka rutiner det finns i församlingarna gällande förtroendevalda och ideella medarbetare. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen men med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga hur Svenska kyrkan på samtliga nivåer arbetar med rutiner och stöd för förtroendevalda och ideella företrädare som utsatts för hot och näthat. Utskottet ser gärna att en sådan kartläggning genomförs tillsammans med stiftet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:68.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:68 uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga hur församlingar arbetar med rutiner och stöd för förtroendevalda och ideella företrädare som utsatts för hot.

Motionens förslag

Motion 2018:68 av Linda Sjöo m.fl., Rutiner vid näthat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta nationella rutiner för hur Svenska kyrkan ska stödja sina företrädare när de hotas när de företräder Svenska kyrkan i sina uppdrag.

Bakgrund

Flera undersökningar visar att hot och trakasserier via nätet har ökat i och med den ökande internetanvändningen och användningen av sociala medier. Debattklimatet och tonaliteten i samtalet har hårdnat i sociala medier. Främst unga, kvinnor och yrkesgrupper som journalister och politiker vittnar om detta. Näthat är ingen juridisk term utan ett samlingsbegrepp och kan handla om olika typer av brott. Ibland kan det även kallas för internettrakasserier eller nätmobbning. Det finns inga särskilda lagar för hot och trakasserier på nätet. Samma regler gäller där som för hot och trakasserier som framförs på andra sätt. Det speciella med det som händer på nätet är att det snabbt kan få väldigt stor spridning och att många meddelanden skickas anonymt. Hot och trakasserier på nätet kan falla under brottsrubriceringar som olaga hot, ofredande,

förolämpning eller förtal. Men det kan också vara kränkande fotografering, hets mot folkgrupp och sexuellt ofredande.

Allt som sker på nätet är inte olagligt, även om det är mycket obehagligt och kränkande för den som drabbas. För att bidra till mer konstruktiva samtal på nätet har den nationella nivån 2015 tagit fram en policy för sociala medier som församlingar kan använda sig av om de vill. Där ges råd i bemötande, kring upphovsrätt men även hur man bör agera om man utsätts för hot eller trakasserier.

Om du skulle utsättas för hot eller trakasserier i sociala medier, ta genast kontakt med din arbetsledare. Hot och trakasserier bör polisanmälas. Hot och trakasserier samt annat olämpligt beteende bör också anmälas till respektive forum, exempelvis på Facebook, Twitter och Instagram, eftersom där finns gemenskapsregler som inte får brytas och som kan vara skäl till att ett konto stängs ner av forumets administratör. Det går också att anmäla inlägg som är kränkande mot någon annan. Om du känner dig osäker på hur du ska göra, ta kontakt med din arbetsledare, kommunikator på stiftet eller sociala medier-redaktionen på kyrkokansliet.

Grundhållningen är att alla typer av hot förtjänas att tas på allvar samt ska polisanmälas. Det kan vara svårt att utreda brotten eftersom polisen inte alltid får tillgång till den information den behöver från internetoperatörerna. Mycket av informationen lagras utomlands, vilket blir ännu ett hinder. Under 2014 gjordes en lagändring som ger utökade möjligheter att väcka allmänt åtal för förtal och förolämpning. Det innebär att polis och åklagare kan hjälpa fler människor som drabbats av till exempel förtal på internet.

På polisens hemsida finns följande råd till de som blir utsatta för hot eller trakasserier på nätet.

Tänka på att

- snabbt göra en polisanmälan. Ofta behöver polisen begära ut information från internetoperatörer, som bara sparas i sex månader.
- polisen kan hjälpa dig att göra bedömning om du har blivit utsatt för brottsligt näthat, vilket kan vara svårt att avgöra.
- spara bevisen själv. Skriv inte bara ut på papper, utan spara även digitalt. Trots att det kan kännas jobbigt att ha kvar ett hotfullt meddelande är det viktigt att inte radera mejlet eller inlägget.
- ta skärmdumpar, så har du bilder, kommentarer eller inlägg sparade även om de skulle raderas. Du kan också be någon titta på originalet. Om ärendet skulle gå till rättegång kan den personen vittna om att din skärmdump inte är manipulerad.
- om någon skrivit något dumt om dig kan du be dem, på ett trevligt sätt, att ta bort det. För att få bort kränkande material från nätet ska du vända dig direkt till nättjänsten som missbrukats. Det kan också leda till att personen som hotat dig blir avstängd.

Samma person som har utsatt dig också kan ha utsatt andra. Därför kan din anmälan bidra till att fler brott klaras upp.

Dessutom får samhället en bild av hur stort problemet är. En rättvisande brottsstatistik hjälper polisen att prioritera, se trender och att informera om och förebygga brott.

Liksom alla arbetsgivare har Svenska kyrkan på alla nivåer ett arbetsgivaransvar om anställda blir utsatta för hot. Oavsett om det sker via nätet eller på andra sätt. I arbetsmiljöverkets riktlinjer, AFS 1993: 2, står bland annat.

2 § Arbetsgivaren skall utreda de risker för våld eller hot om våld som kan finnas i arbetet samt vidta de åtgärder som kan föranledas av utredningen.

3 § Arbete skall ordnas så att risk för våld och hot om våld så långt som det är möjligt förebyggs.

Särskilda säkerhetsrutiner skall finnas för arbete som kan medföra risk för våld eller hot om våld. Rutinerna skall hållas aktuella och följas upp fortlöpande. Rutinerna skall vara kända av alla arbetstagare som kan bli berörda av riskerna.

4 § Arbetstagarna skall ha tillräcklig utbildning och information och få tillräckliga instruktioner för att kunna utföra arbetet säkert och med tillfredställande trygghet.

5 § Vid arbete där det finns risk för återkommande våld eller hot om våld skall arbetstagarna få särskilt stöd och handledning.

6 § Arbetsplatser skall placeras, utformas och utrustas så att risk för våld eller hot om våld så långt som det är möjligt förebyggs.

Även Arbetsmiljöverkets föreskrift, AFS 1993:17, kring kränkande särbehandling kan vara aktuell då personer kan känna sig kränkta och hotade i sitt uppdrag. Med kränkande särbehandling avses återkommande klandervärda eller negativt präglade handlingar som riktas mot enskilda arbetstagare på ett kränkande sätt och kan leda till att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap.

Förtroendevalda och ideella medarbetare ingår inte i arbetsgivaransvaret men det hindrar inte att det finns rutiner för förtroendevalda som liknar de för anställda. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har uppmärksammat hoten mot just förtroendevalda och genomför en satsning för att stödja medlemmarna i arbetet mot hat och hot mot förtroendevalda bland annat genom utvecklingsarbete och utbildningar. De menar att hot mot förtroendevalda är ett hot för det demokratiska systemet och att kommuner, landsting och regioner behöver arbeta aktivt för att förebygga och motverka detta. De skriver om sin satsning.

Vi behöver göra upp med attityden; Lite får man tåla – om det inte sker finns risk för att förtroendevalda censurerar sig själva och inte går in i frågor de vet kan innebära hat- och hotfull situationer. Det undergräver det demokratiska systemet och kan leda till att människor avstår från att ta politiska uppdrag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:68.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:68 uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga arbetet med rutiner och stöd för förtroendevalda och ideella företrädare som utsatts för hot och näthat.

Utskottet delar motionärens oro kring näthat och hot och menar att hot mot kyrkans företrädare är en viktig fråga som behöver tas på allvar. Hot och mobbning på nätet är tyvärr något som blir vanligare men som aldrig kan accepteras. Utskottet konstaterar

att företrädare för Svenska kyrkan är anställda, ideella medarbetare och förtroendevalda och att det främst är församlingens ansvar att ta fram rutiner och stöd när företrädare utsatts för hot. Utskottet konstaterar vidare att det idag finns tydliga regler och stöd för hur en församling ska agera när en anställd känner sig hotad men att det är oklart vilka rutiner det finns i församlingarna gällande förtroendevalda och ideella medarbetare. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen men med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga hur Svenska kyrkan på samtliga nivåer arbetar med rutiner och stöd för förtroendevalda och ideella företrädare som utsatts för hot. Utskottet ser gärna att en sådan kartläggning genomförs tillsammans med stiftet.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:12

Databas med enkel sökfunktion

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:75 där det föreslås att det ska initieras en sökfunktion på Svenska kyrkans webbplats där det ska vara möjligt att få fram uppgifter om stift, kontrakt, pastorat och församlingar. Utskottet konstaterar att den efterfrågade funktionen redan finns och föreslår därför att motionen ska anses besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2018:75 ska anses besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2018:75 av Terence Hongslo m.fl., Databas med enkel sökfunktion

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en sökfunktion på Svenska kyrkans nationella hemsida där det går att få fram uppgifter om respektive stift, kontrakt, pastorat och församlingar, där man också kan länka till stifts, kontrakts, pastorats och församlingars hemsidor.

Bakgrund

Svenska kyrkan har kommunikationskanaler till såväl den externa målgruppen som den inomkyrkliga målgruppen. De två största digitala kanalerna är den externa webbplatsen svenskakyrkan.se och intranätet, den interna och inomkyrkliga kanalen.

Svenska kyrkan har flera interna system med information kring församlingsgränser, pastorats- och stiftstillhörigheter. Delar av informationen tillgängliggörs till den externa målgruppen genom att den till exempel visas och är sökbar på svenskakyrkan.se. Övriga delar riktar sig till den interna och inomkyrkliga målgruppen och är behörighetsstyrd.

Interna system

Kyrksam är ett administrativt system som blev klart 15 april 2014. Systemet har ersatt Organisationsregistret och verksamhetsregistret i Kbok. I Kyrksam hanteras organisationen liksom personer som på olika sätt är aktiva inom Svenska kyrkan. Kontaktuppgifter till organisationens olika enheter hämtas från Kyrksam och visas på svenskakyrkan.se.

Ett annat system, Kartvisaren, visar Svenska kyrkans indelning på olika nivåer och år. Det går att söka efter olika enheter och skriva ut kartor. Kartvisaren nås inom kyrknätet sedan april 2018.

Webbapplikationen IndVis, indelningssystemets visualisering, har byggts för att underlätta sökning av tidigare indelningar. Ingen behörighet krävs och IndVis nås inom kyrknätet. Indelningssystemet är ett administrativt stödsystem för stiftens indelningshandläggare.

Externa webbplatsen

År 2013 antogs Svenska kyrkans strategi för digital kommunikation och närvaro av kyrkostyrelsen. Strategin säger bland annat att Svenskakyrkan.se ska erbjuda besökaren service och kunskap. Besökaren ska kunna utföra sin uppgift på webben utan tidigare kännedom om organisationen. Webbplatsen ska innehålla aktuell och korrekt information om Svenska kyrkan. Informationen ska vara strukturerad på ett sätt som utgår från besökarens behov.

På svenskakyrkan.se är den huvudsakliga målgruppen medlemmar och allmänhet och materialet på webbplatsen styrs i mångt och mycket efter målgruppens behov och intressen.

Svenskakyrkan.se är en omfattande webbplats. Den innehåller nationella sidor, stifts-, pastorats- och församlingssidor. Den innehåller även särskilda projektsidor som råder under olika delar av Svenska kyrkans organisation. Webbplatsen lanserades i ny design 2016. Det pågår ett ständigt förbättrings- och utvecklingsarbete för att svara mot användarnas behov, såväl besökarna som den inomkyrkliga målgruppen som arbetar som redaktörer.

En besökare på webbplatsen kan använda sig av olika sökfunktioner för att hitta en viss församling. Är hen osäker på församlingstillhörighet skrivs folkbokföringsadressen in. Gäller intresset däremot att hitta församlingar i en viss stad kan stadens namn skrivas in och församlingar i det området listas. I sökträffarna finns kontaktuppgifter och länkar till församlingens webbplats. Kontaktuppgifter till samtliga församlingar går att hitta via svenskakyrkan.se.

Intranätet

På intranätet är målgruppen inomkyrklig. Intranätet riktar sig till anställda, förtroendevalda och ideellt engagerade människor i Svenska kyrkan och ska vara ett arbetsredskap för dessa. Församlingar, pastorat, stift, nationell nivå, projekt m.m. har egna intranät inom det stora intranätet med information för sin specifika målgrupp.

När det gäller intranätet står bland annat följande i Svenska kyrkans strategi för digital kommunikation och närvaro: Öppenhet och hög tillgänglighet ska vara utgångspunkten för allt som publiceras på intranätet. Endast när det finns välgrundade skäl kan materialet publiceras med begränsad spridning. Intranätet ska bidra till ökad samverkan och delaktighet inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan har en inomkyrklig kommunikationsstrategi som antogs av kyrkostyrelsen 2009. Den har bl.a. följande formulering kring olika målgrupper.

- ◆ Intern kommunikation: kommunikation inom en viss enhet eller arbetsplats till samtliga definierade målgrupper (anställda, förtroendevalda, ideellt engagerade).
- ◆ Inomkyrklig kommunikation: kommunikation mellan anställda, förtroendevalda och ideellt engagerade inom hela Svenska kyrkan, såväl i Sverige som utomlands.
- ◆ Extern kommunikation: kommunikation med den breda allmänheten.

Navet för den interna och inomkyrkliga kommunikationen är intranätet.

Appen Kyrkguiden

SK 2018:12

Vid sidan av externwebben och intranätet har Svenska kyrkan ytterligare digitala kommunikationskanaler. En av dessa är appen Kyrkguiden som finns tillgänglig för gratis nedladdning. Användare av appen kan via karta eller sökfunktion hitta en viss församling, om den ingår i ett pastorat samt vilket stift den tillhör.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:75 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet delar motionärernas åsikt om att det är viktigt att kunna hitta kontaktuppgifter till kyrkliga enheter på Svenska kyrkans webbplats. Till skillnad från motionärerna anser utskottet att den efterfrågade funktionen redan finns idag, vilket framgår av bakgrundsbeskrivningen. Utskottet hänvisar även till att arbetet med webbplatsen är ständigt pågående och att utveckling sker löpande i ordinarie verksamhet. Utskottet föreslår därför att motionen ska anses besvarad.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:13

Pilgrim i Sverige

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2018:80, där det föreslås att Pilgrim i Sverige ska beviljas en miljon kronor för att göra pilgrimsleder och pilgrimscentra i Sverige digitalt sökbara, och för att sprida information om digitaliseringen samt verka för att Sverige blir ett pilgrimsmål. Utskottet anser att pilgrimsverksamheten är viktig, att pilgrimsvandringar kan vara en väg in i tron men ansvaret finns lokalt och regionalt. Med anledning av detta föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:80.

Motionens förslag

Motion 2018:80 av Sven Ingvar Holmgren och Roberth Krantz, Anslag till riksförbundet Pilgrim i Sverige

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bevilja Pilgrim i Sverige 1 miljon kronor i syfte att verka för att pilgrimsleder och pilgrimscentra i Sverige blir digitalt sökbara samt sprida information om digitaliseringen och verka för att Sverige blir ett pilgrimsmål.

Bakgrund

Svenska kyrkan erbjuder hundratals pilgrimsvandringar varje år, arrangerade av stift eller församlingar. Arbetet sker till största delen regionalt och lokalt i de områden där pilgrimslederna går. Nationell nivå håller sig uppdaterad om arbetet runt om i landet och bistår vid de nationella nätverkssamlingarna för pilgrimsansvariga i respektive stift. Svenska kyrkans webbplats länkar till samtliga stifts pilgrimssidor samt pilgrimscentrum m.fl.

Ökande intresse

Genom pilgrimsvandringar kan kyrkan nå människor som vanligtvis har ett större avstånd till kyrkans verksamheter. Vandring i naturen, i tystnad, blir en kontrast till dagens stressiga samhälle och vardag, vilket lockar många människor idag.

Kyrkoturism ses också som en växande trend i Europa och även i Sverige och den bygger på ett ökat intresse för kulturarvet i koppling till de existentiella frågorna. Detta tar sig uttryck i till exempel upprustade pilgrimsleder.

I sommar invigdes ett nytt pilgrimscenter i Selånger i Härnösands stift. Bakom satsningen står Selångers församling tillsammans med stiftet och Sundsvalls kommun. Andra exempel är Stockholms pilgrimscentrum i Tyresö församling och Pilgrimscentret i Vadstena som drivs av Linköpings stift.

Riksförbundet Pilgrim i Sverige

Pilgrim i Sverige är ett nationellt samordningsorgan för lokala och regionala pilgrimsföreningar, som vill öka kunskapen om pilgrimsvandrandet och inspirera till kultur-evenemang och andliga upplevelser längs lederna. Förbundet är också en samarbetsorganisation för olika intressenter t.ex. museer, friluftorganisationer, kyrkor, studieförbund, kommuner och företag. Idag finns 62 medlemmar. Samtliga stift är representerade bland medlemmarna samt ett antal församlingar och pastorat. I styrelsen finns också representation från stift och församling. Finansiering sker via medlemsavgifter, bidrag samt viss försäljning.

Pilgrim i Sveriges syfte är:

- ◆ att i ett kristet perspektiv lyfta fram pilgrimstraditionen i Sverige,
- ◆ att initiera och samordna arbetet med dokumentation och märkning av leder och platser,
- ◆ att tematiskt arbeta kring pilgrimstanken i den kristna traditionen.

Digitalisering

Pilgrim i Sverige verkar för att genomföra en digitalisering av samtliga pilgrimsleder och har därför under föregående år arbetat med en inventering av landets pilgrimsleder. Inventeringen är en förutsättning för att kunna genomföra ett projekt där landets samtliga pilgrimsleder digitaliseras.

På en del håll i landet finns lederna redan digitala. Dessa är nåbara via sina respektive webbplatser och de bakomliggande lösningarna ser olika ut.

Till exempel har Lund samtliga 80 mil leder nåbara på pilgrimsvägen.com via en europeisk plattform. För dem har digitaliseringen varit en stor fördel då den fysiska märkningen av leder på plats inte nått hela vägen i mål ännu.

I Tyresö har man påbörjat ett arbete internt med att undersöka möjligheten att på egen hand eller med hjälp av konsult göra lederna i Stockholms stift digitala. Målet är att under vintern börja jobba med digitaliseringen.

Även pilgrimslederna i Skaraborg finns tillgängliga via digital karta genom föreningen Pilgrimsled mellan Hjo och Kungslena. Föreningen Pilgrim Medelpad samlar också digitala kartor över pilgrimsleder på sin webbplats.

Den 58 mil långa S:t Olavsleden från Selånger till Trondheim har en egen webbplats med kartor och tips till den som ska vandra den leden.

Pilgrim Umeå är en app framtagen av Svenska kyrkan Umeå, där användaren med hjälp av gps kan vandra till kyrkor och platser. Vid sidan av kartfunktionen innehåller appen exempelvis musik, övningar och andakter kopplade till de olika platserna.

Appen Kyrkguiden ger användaren möjlighet att hitta de kyrkor som är pilgrimskyrkor. Det är stift och församlingar som bidrar med korrekt information för sina respektive kyrkor.

Uppdrag på nationell nivå

Under 2008–2009 undersökte Svenska kyrkans nationella nivå behovet av nationellt stöd till pilgrimsrörelsen med anledning av att Linköpings stift ansökte hos kyrkostyrelsen om ekonomiska medel för en heltidstjänst till Pilgrimscentrum i Vadstena. I

samarbete med Anna Davidsson Bremborg, forskare i religionssociologi vid Lunds universitet, presenterades en utredning om dagsläget för pilgrimsvandringar i Sverige och en översikt av arbetet i nätverk och nationellt.

Kyrkostyrelsens bedömning var då att den nationella nivån inte kunde göra mer än vad som redan gjordes genom etablerade kanaler och arbetssätt för att stödja stiftens arbete, med anledning av begränsade ekonomiska resurser. Kyrkostyrelsen betonade också vikten av att stödja helheten och inte begränsa sina insatser till förmån för någon del av rörelsen.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har tidigare behandlat två motioner rörande pilgrimsverksamheten. Den ena motionen handlade om att ”verka för att pilgrimsverksamheten får den uppbackning och det stöd verksamheten förtjänar” (Mot 2010:26, KI 2010:17). Motionen avslogs med hänvisning till att den nationella nivån redan bidrog på ett lämpligt sätt. Året efter inkom en motion gällande anslag på en miljon kronor per år till Linköpings stift för pilgrimsarbetet i Vadstena (Mot 2011:38, KI 2011:15). Utskottet ansåg att den nationella nivån redan bidrog på lämpligt sätt med stöd och avslog därmed motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:80.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att pilgrimsverksamheten är viktig. Utskottet anser också att pilgrimsverksamheten ligger i linje med kyrkans missionsuppdrag. Det finns människor som sällan eller aldrig besöker gudstjänster men som däremot gärna pilgrimsvandrar, vilket betyder att kyrkan genom pilgrimsverksamheten når en bredare målgrupp. Utskottet ser att en utvecklad pilgrimsverksamhet kan innebära en väg in i tron för människor. Utskottet anser att pilgrimsverksamheten är ett lokalt och regionalt ansvar. Den nationella nivåns uppgift är att stödja och övergripande följa verksamheten. När det gäller större pilgrimsleder kan samverkan med andra aktörer, till exempel länsstyrelser och kommuner, vara nödvändiga och sådan samverkan sker redan. Utskottet resonerade kring problematiken att motionen handlar om anslag till en organisation. Utskottet menar vidare att summan en miljon kronor är svårbedömd och utskottet har svårt att avgöra utifrån motionen hur pengarna ska användas. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört föreslås att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:80.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Hannah Häggström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Anton Härder, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag att avslå motion 2018:80 och föreslår att motionen bifalls.

Pilgrimsverksamheten är viktig, inte minst för att nå människor som sällan deltar i andra av kyrkans verksamheter. Den är ett inslag i Svenska kyrkans mission i Sverige. Pilgrimslederna håller sig inte inom vare sig församlings- eller stiftsgränser och bör därför vara ett gemensamt ansvar för hela Svenska kyrkan. Vi anser att föreningen Pilgrim i Sverige ska beviljas ett ramanslag på en miljon kronor, bland annat för att kunna sprida information om pilgrimsleder.

Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stålhem Liljendahl och Elisabeth Sandlund

Särskild mening

Jag vill understryka att kyrkan genom pilgrimsvandringar kan nå både människor som vanligtvis har ett större avstånd till kyrkans verksamhet och människor som finner sin relation med Gud både på vandring i naturen och i annan kyrklig verksamhet.

Riksförbundet Pilgrim i Sveriges syfte är att i ett kristet perspektiv lyfta fram pilgrimstraditionen. Enligt min mening medverkar pilgrimsvandring också till vår grundläggande uppgift; mission.

Många pilgrimsleder korsar gränser mellan både församlingar och stift, vilket motiverar att nationell nivå ska bidra till finansiering.

Riksförbundet Pilgrim i Sverige bör beviljas 1 miljon kronor i syfte att verka för att pilgrimsleder och pilgrimscentra i Sverige blir digitalt sökbara. Min mening är att motionen ska bifallas.

Lena Arman

Kyrkomötet
Samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:14

Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:81 som handlar om och på vilket sätt Svenska kyrkan kan arbeta för att förhindra suicid. Utifrån pågående arbete föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen men med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att göra en uppföljning av rapporten *Svenska kyrkans arbete med suicidprevention i Sverige, 2008* samt att det i den även ska ingå en belysning av den ökade psykiska ohälsan.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:81.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:81 uppdra till kyrkostyrelsen att göra en uppföljning av rapporten *Svenska kyrkans arbete med suicidprevention i Sverige, 2008* samt att i uppföljningen även belysa den ökade psykiska ohälsan.

Motionens förslag

Motion 2018:81 av Margareta Andersson, Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda Svenska kyrkans möjligheter att arbeta för att förhindra suicid.

Bakgrund

Fakta om självmord

År 2016 avled i Sverige totalt 1 129 personer i åldern 15 år eller äldre till följd av självmord. Av dessa var två tredjedelar män. Högst antal självmord per 100 000 individer fanns i åldrarna 45–64 år och bland personer 85 år och äldre. Samtidigt dog 190 personer i åldern 15–29 år av suicid, vilket gör självmord till den näst vanligaste dödsorsaken. För barn under 15 år rör det sig om cirka 10 personer. För män har antalet minskat med 9 procent under perioden 2006–2016. Bland kvinnor har det inte skett någon förändring under denna tid.

Förekomsten av självmord har i Sverige gradvis minskat från 23,1/100 000 år 1970 till 14,9/100 000 år 2016. I åldern 15–29 år har dock självmorden ökat under de sista decennierna.

Enligt Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät (2016) har 5 000/100 000 haft självmordstankar under det senaste året och 1 000/100 000 har försökt ta sitt liv. För en mindre del av de som gjort självmordsförsök, 72/100 000, har detta lett till vård

på sjukhus. Det är något vanligare med vård för självmordsförsök bland kvinnor, jämfört med män. Sjukhusvård för självmordsförsök är som vanligast i åldern 15–19 år, 166/100 000. Detta visar att cirka 500 000 personer har haft självmordstankar, cirka 100 000 har genomfört självmordsförsök, och cirka 1 500 har fullbordat ett självmord. Endast 3/1 000 av de individer som haft självmordstankar fullbordar ett självmord. Självmord kan därför betraktas som ”psykologiska olycksfall”, förlopp där tanken på självmord leder till att självmord fullbordas.

Nationellt centrum för suicidforskning och prevention

Nationellt centrum för suicidforskning och prevention (NASP) var statens och Stockholms läns landstings centrala expertenhet inom självmordsforskning och självmordsprevention. Institutionen bildades genom ett beslut av den svenska riksdagen 1993. Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet fick 2005 regeringens uppdrag att ta fram ett nytt program i självmordsprevention. NASP fungerade som sakkunnig för Folkhälsoinstitutet och skrev kunskapsunderlaget åt Socialstyrelsen till det förslag om Nationellt program för självmordsprevention som dessa institutioner sammanställde och som år 2008 antogs av svenska regeringen.

NASP arbetade i ett antal nätverk och Svenska kyrkan har haft en representant med i dessa. De uppgifter som NASP hade flyttades 2015 till Folkhälsomyndigheten och därmed upphörde befintlig organisation.

Folkhälsomyndigheten har nu fått två regeringsuppdrag som rör kunskapshöjande insatser inom psykisk hälsa och suicidprevention. Det ena uppdraget handlar om att ta fram en webbaserad utbildning riktad till ledare inom den ideella sektorn som möter barn och unga. Det andra uppdraget ska ta fram en plan för en informations- och kunskapshöjande insats med syfte att minska stigma kring psykisk ohälsa och suicid.

Folkhälsomyndigheten har inbjudit Svenska kyrkan och andra organisationer till ett dialogmöte under hösten 2018 med syftet att inhämta synpunkter på utformningen av insatserna. Ett annat syfte är att föra olika intressenters perspektiv på kunskaps- höjande insatser närmare varandra och identifiera kunskapsbehov.

Nollvision för självmord

2008 beslöt riksdagen att anta en nollvision för självmord. I proposition 2007/2008:110 *En förnyad folkhälsopolitik* anförde regeringen att ingen bör hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. Nollvisionen om självmord är omstridd eftersom ett sådant mål kommer i konflikt med individens rätt till självbestämmande. Inför riksdagsbeslutet 2008 skrev därför Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen i sina remissvar att det övergripande målet istället bör vara att minska antalet självmord. I samband med beslutet om nollvisionen antog riksdagen ett 9-punktsprogram för suicidprevention.

Suicidprevention inom Sveriges kristna råd

Sveriges kristna råds (SKR) referensgrupp för diakoni, där Svenska kyrkan är representerad arbetar bland annat med suicidprevention. Varje år anordnas diakonins månad och temat åren 2016 och 2017 var ungdomars psykiska hälsa och ohälsa. Detta arbete är redovisat på SKR:s webbsida med information om diagnoser, bemötande, att vara anhörig, kyrkornas ansvar, handledarmaterial, litteratur- och musiktips, filmer, podcast och annat material.

Under 2018 är temat för diakonins månad äldres psykiska ohälsa. En allt större del av befolkningen blir allt äldre och själva åldrandet i sig utgör en förhöjd risk att drabbas av depression genom biologiska, sociala och psykologiska orsaker. Äldre

med psykisk ohälsa hamnar ofta mellan äldreomsorg och psykiatri, och kan därför ha svårt att få den hjälp de behöver. I församlingarna eller i det sociala arbetet möter medarbetare fler och fler äldre som inte mår bra. Diakonins månad 2018 vill stärka medarbetare i kyrkan genom baskunskaper om hur man bemöter äldre med psykisk ohälsa. Detta arbete är redovisat på SKR:s webbsida med information om psykisk ohälsa, olika former av psykisk ohälsa, inspiration till temat, att åldras och att vara äldre, att bemöta psykisk ohälsa, att vara anhörig, kyrkornas ansvar och idéer och tips på material och fortbildning.

Svenska kyrkans arbete

Svenska kyrkan har på olika sätt och under ett flertal år uppmärksammat barn och ungas psykiska hälsa och ohälsa. Detta sker i ungdomsverksamhet, i själavård och övrig verksamhet som kommer i kontakt med unga människor. I flera församlingar pågår *Nätvandring* (att nätvandra innebär att som vuxen försöka se, stötta och stärka unga via nätet, på de forum där ungdomarna själva rör sig). *Åldersanpassade sorgegrupper* för barn som mist någon anhörig. Många församlingar har också *tjej- och killgrupper*. Stadsmissionen har *samtalsmottagningar* för barn och unga på ett antal platser i landet. På flera platser sker också *samverkan* mellan exempelvis kommunen och Svenska kyrkan kring verksamheter som vill stödja barn och ungdomar som på olika sätt lever i utsatthet. I ett antal stift görs särskilda satsningar gällande själavård för unga (Lund, Härnösand och Luleå). I genomförandet av kyrkomötesuppdraget *Krafttag konfirmation* som pågick mellan åren 2014 och 2017 lyfte de flesta stift ungas livssituation och psykiska ohälsa som ett viktigt inslag vid de regionala samlingarna. Projekt *Krafttag konfirmation* handlade bland annat om att göra en särskild satsning för att uppmärksamma konfirmationens betydelse och se på vilket sätt målgruppen konfirmander kan breddas.

Jourhavande präst

I Svenska kyrkan har jourhavande präst under åren utvecklats och arbetar nu inom tre kanaler – telefon, chatt och digitalt brev. Jourhavande präst arbetar aktivt med suicidprevention genom att finnas tillhands för människor som bär på självmordstankar. Jourhavande präst har ett särskilt fokus på suicidprevention sedan dess tillkomst för drygt sextio år sedan. Cirka 700 präster runt om i landet har inloggningsbehörighet. Jourhavande präst är tillgänglig på telefon via SOS-alarm klockan 21–06 varje dygn. Chatten är öppen söndag till torsdag klockan 20–00 och de digitala breven besvaras varje dygn.

Alla präster som tjänstgör i jouten får en introduktionsutbildning där frågor kring suicid tas upp. Varje år inbjuds prästerna till ett konvent och suicidprevention är ett återkommande tema. Vartannat år ges en fördjupad själavårdsutbildning där också suicidprevention tas upp. Svenska kyrkan är genom jourhavande präst representerad i Suicidpreventiva intressegruppen/rådet hos Folkhälsomyndigheten, där en rad aktörer medverkar.

Svenska kyrkan medverkar ofta lokalt vid suicidpreventiva dagen den 10 september varje år. Vid detta tillfälle deltar ofta präster och diakoner i fortbildningssyfte. Lokalt finns också Svenska kyrkans präster och diakoner med som föreläsare dessa dagar.

Samverkan sker också med organisationer som SPES (Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandestöd), Riksförbundet Hjärnkoll (arbetar för att förebygga och hantera psykisk ohälsa på arbetsplatsen), den ideella föreningen Mind (arbetar för psykisk hälsa och stödjer människor i kris) som driver självmordslinjen, vilken är en

suicidpreventiv stömlinje som är öppen dygnet runt, den ideella organisationen Suicide Zero (arbetar för att öka kunskapen och bilda opinion kring suicid), Kyrkans Jourttjänst m.fl.

Tidigare behandling i kyrkomötet

2005 års kyrkomöte behandlade två motioner om suicidprevention (2005:17 och 2005:107). Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande (K1 2005:8) att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda vad Svenska kyrkan kan göra för att bidra till att förebygga självmord. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag. Utifrån detta skedde en kartläggning av Svenska kyrkans suicidprevention. Arbetet presenterades 2008 i rapporten *Svenska kyrkans arbete med suicidprevention i Sverige*. Rapporten redovisade bland annat stiftens arbete, vilket beskrevs utifrån tre områden: kunskapsinhämtning, fortbildning och utåtriktad verksamhet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:81.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:81 uppdra till kyrkostyrelsen att göra en uppföljning av rapporten *Svenska kyrkans arbete med suicidprevention i Sverige, 2008* samt att i uppföljningen även belysa den ökade psykiska ohälsan.

Denna motion rör ett oerhört viktigt område och utskottet konstaterar att det inom Svenska kyrkan finns ett strategiskt arbete för att möta människor med psykisk ohälsa.

Utskottet har tagit del av de ungas kyrkomötes överväganden och ser att Svenska Kyrkans Unga är angelägna om att motionen bifalls. Svenska kyrkans Unga ser behovet av en utbildning för att få kunskap kring att känna igen tecken på psykisk ohälsa och att det kan vara till stor hjälp för dem som arbetar med barn och unga. Utskottet delar Svenska Kyrkans Ungas syn på utbildningsbehov för att stärka ledare inom barn- och ungdomsverksamhet. Av bakgrundsbeskrivningen framgår det att Folkhälsomyndigheten fått ett uppdrag från regeringen att ta fram en webbaserad utbildning riktad till ledare inom ideella organisationer som möter barn och unga och att Folkhälsomyndigheten har inbjudit Svenska kyrkan till dialog i framtagandet av den utbildningen. Utskottet vill betona vikten av att suicidprevention riktas till alla åldersgrupper.

Då det redan finns ett pågående arbete föreslår utskottet kyrkomötet att motionen ska avslås men med tanke på motionens angelägenhetsgrad föreslår utskottet att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra en uppföljning av rapporten *Svenska kyrkans arbete med suicidprevention i Sverige, 2008* samt att i uppföljningen även belysa den ökade psykiska ohälsan.

På Samhälls- och kulturutskottets vägnar

Anton Härder, ordförande

Anna Lundgren, sekreterare

Beslutande: Anton Härder, ordförande, Cecilia Clausen, Birgitta Lindén, Olle Rydell, Ellen Leijen, Sofia Rosenquist, Anders Brunnstedt, Boel Johansson, Birgit Kullingsjö, Mikael Eskilandersson, Anna-Karin Westerlund, Elisabet Stånhem Liljendahl, Tomas Rosenlundh, Elisabeth Sandlund och Marja Hillerström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Ann-Christine Rosengren, Gunilla Lundström, Daniel Larson, Lena Arman, Johannes Ekström, Ulla-Britt Holmér, Lars-Ivar Ericson, Ann-Kristin Jonäng, Marcus Lagerroos, Katarina Ramnerö Ödestad, Kjell O Lejon, Bertil Olsson, Bengt Olsson och Catrin Björkman.

Biskoparna Åke Bonnier och Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Förvaltarekapsutskottets betänkanden

F 2018:1–5

Förvaltarens utskottets betänkanden

- F 2018:1 Sammanhållet klimatarbete
- F 2018:2 Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet
- F 2018:3 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan
- F 2018:4 Att få effekt av initierade satsningar
- F 2018:5 Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande

Kyrkomötet Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:1

Sammanhållet klimatarbete

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2018:52, 2018:55 samt 2018:74. Då klimatförändringarna sannolikt är den största gemensamma utmaningen som mänskligheten står inför anser Förvaltarekapsutskottet det nödvändigt att ta ett samlat strategiskt grepp om klimatarbetet i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motion 2018:55. Då frågan om solcellsanläggningar ingår i en sådan kraftsamling föreslår utskottet att motion 2018:52 avslås. Likaså föreslås avslag på motion 2018:74 då begreppet Kyrkoreservat redan är etablerat.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:52, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:52, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:55.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:74.

Motionernas förslag

Motion 2018:52 av Leif Nordlander, Utredning om solcellsanläggningar

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med ekonomisk, miljömässig och teologisk analys om hur Svenska kyrkans byggnader kan användas för att producera el med solceller.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att kontakta berörda myndigheter för att få ändrad praxis avseende etablering av solcellsanläggningar.

Motion 2018:55 av Jesper Eneroth, Nationellt täckande program för klimatstrategi

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och i enlighet med motionens förslag arbeta fram former för framtagande av ett nationellt täckande program för klimatstrategi, så att arbetet ska kunna genomföras i samtliga stift.

Motion 2018:74 av Terence Hongslo m.fl., Kyrkoreservat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett nytt begrepp: kyrkoreservat.

Bakgrund

Ett biskopsbrev om klimatet

I maj 2014 lanserades *Ett biskopsbrev om klimatet*. I brevet uppmanar Svenska kyrkans biskopar, med teologiska utgångspunkter, alla delar av samhället att bidra till en skyndsamt klimatomställning. Biskoparna ger Svenska kyrkans samtliga nivåer uppmaningen att låta gudstjänstlivet ge uttryck för det hopp som ger kraft och engagemang för hela skapelsens framtid, att studera bibeltexter om vårt skapelseansvar, lära mera om klimatkrisen, genomföra aktiviteter för en hållbar och rättvis livsstil samt att använda de redskap som finns för att stödja klimat- och miljöarbete, exempelvis *Svenska kyrkans miljödiplomering*. Biskoparna uppmanar oss att sätta ambitiösa mål för energibesparingar för Svenska kyrkans fastigheter och använda förnybar energi. Likaså låta förvaltningen av kyrkans ekonomiska tillgångar; aktier, skog och mark bidra till att minska klimatpåverkan och påskynda klimatomställningen.

Klimaträttvisa och klimatavtal

I Svenska kyrkans internationella sammanhang vittnar samlarbetskyrkor och trosbase-erade organisationer om hur pågående klimatförändringar i form av exempelvis temperaturohöjning, extremväder och minskade skördar slår hårt mot redan utsatta människor.

Inom ACT-alliansens policydialog med beslutsfattare i Sverige och internationellt lyfts begreppet *klimaträttvisa* för att visa det ansvar länder och aktörer med mer resurser har, dels när det gäller att minska de egna ländernas utsläpp, dels i syfte att stödja länder och organisationer som har mindre kapacitet.

Enligt FN:s klimatpanel, som regelbundet summerar forskningsresultat, är det svårt att bevisa samband mellan enskilda extrema världshändelser och klimatförändringar. Däremot finns det en betydande enighet i forskarkåren om kopplingen mellan en ökad frekvens av extremväder när halten av växthusgaser i atmosfären ökar. Extremväder tenderar numera p.g.a. ett förändrat klimat att få en allvarigare karaktär och flera länder på olika kontinenter genomlever värmerekord.

Det globala klimatavtal som slöts i Paris hösten 2015 om att begränsa uppvärmningen till max två grader och sikta på 1,5 grader är ett genombrott i klimatarbetet. *Agenda 2030* innebär 17 globala mål för en hållbar utveckling och de spänner över sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarhetsfrågor. Agendans mål nummer 13 handlar om klimatfrågor och samtliga samhällssektorer, inklusive civilsamhället och samfund förväntas kraftsamla och bidra till utsläppsminskningar. Ett aktivt klimatarbete har blivit ett tecken på god etik och en vilja att bidra till det gemensamma bästa.

Som en konsekvens av Parisavtalet antog Sverige 2017 ett nytt klimatpolitiskt ramverk, en parlamentarisk överenskommelse, som binder kommande regeringar till att bl.a. lämna klimatredovisning varje år och ta fram en klimathandlingsplan varje mandatperiod. En energiöverenskommelse slöts 2016 om att uppnå ett förnybart energisystem till 2040. Enligt Statistiska centralbyrån visade dock utsläppen av växthusgaser oförändrade värden i Sverige 2017.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Svenska kyrkan är landets största religiösa samfund och medlemsorganisation, en av Sveriges största fastighetsägare, den största förvaltaren av mark samt den femte största inom skog.

Kyrkomötet har under många år och vid ett flertal tillfällen behandlat frågor inom hållbarhetsområdet, inte minst inom klimat och miljöområdet. Under den senaste mandatperioden har t.ex. frågan om praktisk uppföljning av biskopsbrevet om klimat

behandlats i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:9. Motion 2014:52 avslogs men i betänkandet framgår det vilken central samhällsfråga med teologisk och etisk bäring klimatomställningen är. Utskottet menade vidare att mot bakgrund av att biskopsbrev intar en särställning inom Svenska kyrkan förutsätts det att alla organisatoriska delar inom Svenska kyrkan tar till sig aktuella biskopsbrev och dess uppmaningar till handling i den dagliga verksamheten.

I kyrkomötet samma år behandlades frågan om klimatmål för den nationella nivån i Svenska kyrkan, Kr 2014:4, och kyrkomötet beslutade att med anledning av motion 2014:94, punkt 1, uppdra till kyrkomötets presidium att utarbeta och implementera uppföljningsbara klimatmål för kyrkomötet i enlighet med vad utskottet anfört. Utskottet ansåg att kyrkomötet bör utgöra en förebild för Svenska kyrkans arbete med klimatfrågor och ta ytterligare steg i denna riktning genom att konkretisera och formalisera uppföljningsbara klimatmål, t.ex. genom att miljöcertifiera kyrkomötet.

Till förra årets kyrkomöte överlämnade kyrkomötets presidium en rapport om kyrkomötets miljöpåverkan och med information om hur presidiet beslutat anta en miljöpolicy för kyrkomötets räkning och miljödiplomerat kyrkomötets sessioner enligt den standard som finns för större möten och sammankomster i Svenska kyrkan. Presidiets skrivelse 2017:2 *Kyrkomötets miljöarbete* behandlades i Kyrkorättsutskottet, Kr 2017:2, och utskottet menade i sina överväganden att detta inte ska tolkas som en avslutad process utan de intentioner och miljömässiga ambitioner som presidiet gett uttryck för måste fullföljas.

Hållbarhetsredovisning för den nationella nivån

Kyrkostyrelsen ansvarar för Svenska kyrkans hållbarhetsarbete för den nationella nivån. Den årliga hållbarhetsredovisningen, som genomförts i tre år, genomgår extern revision utifrån standarden *Global Reporting Initiative*.

Svenska kyrkans internationella arbete följs upp genom en extern revision i förhållande till *Core Humanitarian Standards*. Denna standard bygger på nio åtaganden som berör olika hållbarhetsaspekter. Organisationen *Humanitarian Quality Assurance Initiative* granskar regelbundet verksamheten för att säkra efterlevnaden. En klagomålsmekanism för den internationella verksamheten är ytterligare ett verktyg för uppföljning och kvalitetssäkring.

Solcellsanläggningar

Solenergi förväntas spela en allt viktigare roll i Sveriges framtida energisystem. Förbättrad teknik och minskade kostnader har de senaste åren gjort solenergin allt mer konkurrenskraftig. Utformningsmässigt går utvecklingen snabbt framåt med design som kan fungera även i kulturmiljöer. Antalet nätanslutna solcellsanläggningar ökade enligt Energimyndigheten med drygt 52 procent mellan åren 2016 och 2017, men är fortfarande en liten del av den totala elproduktionen i Sverige och den är lägre än i resten av Europa.

Frågan om solcellsanläggningar behandlades i kyrkomötet 2015, Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:9 *Solceller på kyrktak*, med anledning av motionerna 2015:17 och 2015:73. I utskottets överväganden nämndes det då nystartade projektet om solceller i skyddade kulturmiljöer som äger rum i nära samarbete med antikvariska myndigheter på både central och regional nivå som skäl för avslag av motionerna samt att utskottet ansåg att det pågår ett arbete med att miljöanpassa och energieffektivisera Svenska kyrkans lokaler i pastorat och församlingar.

Inom fastighetsförvaltningen i Svenska kyrkan har man arbetat länge med hållbarhetsfrågor vilket i praktiken utgjorts av bl.a. energieffektiviseringsåtgärder och omställning till förnybara energikällor. Till det senare hör möjligheten att bidra till ökad produktion av förnybar energi, exempelvis genom solceller. En betydande andel av Svenska kyrkans byggnader är inte kulturskyddade vilket lett till att solenergi i viss utsträckning installerats på sådana tak.

Den totala solenergiproduktionen inom Svenska kyrkan 2017 var uppskattningsvis cirka 540 MWh, vilket motsvarar drygt 30 genomsnittliga eluppvärmda villors årliga elanvändning. I Sverige finns ännu inga exempel på montage i skyddade kyrkomiljöer, däremot har en hel del solcellspaneler monterats på församlingshem och kyrkor byggda efter 1940, som inte omfattas av den generella tillståndsplikten enligt kulturmiljölagen.

Vägledning för solenergi

De kulturhistoriskt skyddade kyrktaken uppbar ett stort egenvärde som tidsdokument över olika konstruktionslösningar, hantverkstraditioner och materialval, vilket bidrar till byggnadens karaktär, men de utgör även en möjlighet för solenergimontage. Vägledningen *Solenergi i skyddade kyrkomiljöer* har utarbetats på Svenska kyrkans nationella nivå och planeras publiceras under hösten 2018. Vägledningen vänder sig både till den förvaltande församlingen och andra intresserade. Målet är att den ska bidra till att församlingar både ska kunna göra väl avvägda val vid långsiktiga energi- och hållbarhetsinvesteringar och samtidigt utgöra underlag för diskussioner inom Svenska kyrkan och med kulturvårdande myndigheter i olika sammanhang.

Vägledningen omfattar både inspiration och information från idéstadiet till drift och underhåll av färdig anläggning. Avsikten är att förmedla kännedom om vikten av att arbeta fram kvalitativa underlag för vidare resonemang i myndighetsprocesser, ansökan om finansieringsstöd och upprättande av realistiska kalkyler. Likaså vikten av att ha tidiga kontakter med sakkunniga och samråd med tillståndsgivande myndigheter, vilket är en förutsättning för ett realistiskt projekt.

Ett utkast till vägledning remissbehandlades förra hösten och bl.a. Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting inbjöds att lämna synpunkter på innehållet. Ett uppföljningsseminarium med dessa organisationer genomförs i november i samband med att vägledningen är klar.

Kyrkoreservaten

För att uppnå ett hållbart skogsbruk arbetar stiftet idag med de erkända hållbarhetscertifieringarna *Forest Stewardship Council* och *Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes*. Samtliga stiftsförvaltningar är certifierade av något av dessa organ och sex stift är certifierade av bägge.

När det gäller avsättningar av skogsmark ställer dessa certifieringar bl.a. krav på att minst 5 procent av den produktiva skogsmarksarealen ska undantas från aktivt skogsbruk. På den punkten överträffar Prästlönetillgångarna certifieringskravet, i och med att 9 procent av skogsmarken är frivilligt avsatt. De områden som är avsatta redovisas på www.skyddadskog.se.

Kyrkoreservaten är något som de flesta prästlönetillgångsförvaltningar arbetat med sedan flera år tillbaka. Ett kyrkoreservat kan också vara naturreservat, men behöver inte vara det. Det är områden med stora sociala och/eller höga naturvärden som undantagits från aktivt skogsbruk efter beslut i stiftens egendomsnämnder för att t.ex. bevara den biologiska mångfalden. Dessa områden överlappar till viss del områden som klassas som frivilliga avsättningar, varför det är svårt att säga hur stor

areal förvaltningarna har avsatt totalt. Den senaste uppgiften är att kyrkoreservaten omfattade totalt 2 599 hektar. Begreppet kyrkoreservat används trots att det försvårar jämförelser med andra skogsförvaltare, som inte använder begreppet.

Här följer exempel på hur några stift presenterar sina kyrkoreservat på Svenska kyrkans webbsida:

www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrkoreservat

www.vasterasstift.nu/kyrkoreservat

www.svenskakyrkan.se/uppsalastift/kyrkoreservat

www.svenskakyrkan.se/uppsalastift/kyrkoreservat

Klimarbete i stiftet

Svenska kyrkan arbetar med klimatfrågorna på flera olika sätt. Frågor som berör människans ansvar för skapelsen och de andliga och existentiella frågor som klimatet väcker lyfts i gudstjänster, konfirmandarbetet och i andra sammanhang. Utöver detta sker miljödiplomering, ett arbete inom det internationella arbetet samt arbete kopplat till Svenska kyrkans tillgångar som fastigheter, skog, mark och finansiellt kapital.

Miljödiplomering möjliggör ett strukturerat och målstyrt arbetssätt genom miljöledningssystem. År 2016 arbetade 13 procent av Svenska kyrkans enheter med miljöledning. Antalet miljödiplomerade enheter är störst i Göteborg, Lund och Stockholms stift.

Nationell nivå har skapat hållbarhetsfonder, *Ethosfonderna*, som samtliga enheter inom Svenska kyrkan kan investera i. Fonderna lever upp till den av kyrkostyrelsen antagna finanspolicyn och kapitalförvaltningsrådets placeringsriktlinjer, vilket innebär att fonderna främjar investering i bolag som bidrar till att försöka lösa klimatutmaningen samtidigt som bolag som utvinnet fossil energi utesluts. Möjligheten att investera i s.k. gröna obligationer till lägre avgift har också upphandlats.

Insatserna för att integrera hållbarhetsperspektiven har stärkts bl.a. i arbete med administrativ samverkan och i arbetet för gemensamt ansvar för fastigheter och kyrkor samt den miljöanalys som genomförs innan nationella ramavtal sluts.

Vissa delar av Svenska kyrkans klimatarbete kan inte mätas eller fångas på ett enkelt sätt. Medan andra delar kan följas genom statistik. Genom enkäten *Ekonomisk redogörelse*, som är obligatorisk för alla enheter inom Svenska kyrkan att svara på, finns nationell statistik i Svenska kyrkan inom området. Uppgifterna från enkäten tyder på att kapaciteten på många håll brister och att det saknas en strategi för att målinriktat hantera verksamhetens klimatpåverkan. Denna bild bekräftas i kyrkokansliets dialog med stiftet i olika samverkansgrupper som idag arbetar med relaterade frågor. Kapaciteten och resurser för att ta ett klimatansvar varierar kraftigt inom Svenska kyrkans stift, både för att utöka det egna arbetet i stiftsorganisationen och i främjandearbetet. Cirka en fjärdedel av Svenska kyrkans enheter har antagit en miljöpolicy och en tredjedel har antagit resepolicyer.

Erfarenheten från församlingar som arbetat länge med klimat- och miljöfrågor visar att ett aktivt klimatarbete kostar i form av personella och finansiella resurser. Stift som genomfört större projekt beskriver dock betydande kostnadsbesparingar på sikt. En ökad medvetenhet i miljöfrågor leder ofta även till minskad resursförbrukning överlag. De stift som utfört eller arbetar med större samverkansprojekt lyfter ofta resurser, kompetens, långsiktighet och strategier, förankring och delaktighet som framgångsfaktorer för främjandearbetet och effekter på lokal nivå.

Linköpings stift

Linköpings stift betraktas av många som förebild vad gäller strategiskt arbete inom klimatområdet. Stiftet offentliggjorde en klimatstrategi 2016 och har formulerat effektmål att sikta mot i det egna främjandearbetet. Delmål konkretiserar de utsläppsminskningar man ämnar bidra till på lokal nivå genom stöd och ökad samverkan, inom kyrkans liv och verksamhet, fastigheter, transporter, kyrkogårdsförvaltning och prästlönetillgångar. Exempelvis har samtliga enheter deltagit i stiftets energikartläggningsprojekt för att minska energianvändningen och alla enheter har anslutit sig till stiftets gemensamma ramavtal.

Stiftet redovisar varje år stiftets totala utsläppsminskningar och ger kontinuerligt stöd i form av utbildningar, erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande för relevanta yrkesgrupper och förtroendevalda. Stiftet har en anställd klimatsamordnare men arbetet bärs av flera andra medarbetare.

www.svenskakyrkan.se/linkopings-stift/miljo-klimat

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2018: 52.
2. Kyrkomötet beslutar bifalla motion 2018:55.
3. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2018:74.

Klimatförändringarna är sannolikt den största gemensamma utmaningen som mänskligheten står inför. Trots detta ökar de globala utsläppen av växthusgaser kontinuerligt och de som bidragit minst till den kritiska situationen, riskerar att drabbas hårdast. Detta är en framtidsfråga för skapelsen där utgången avgörs nu.

Förvaltarskapsutskottet anser att det är nödvändigt att ta ett samlat grepp om klimatfrågorna i Svenska kyrkan och genom gemensamt strävande stärka kyrkans olika enheter för omställning. Detta trots att det redan finns ett målmedvetet klimatarbete i flera församlingar i Svenska kyrkan. Gemensamma mål och goda samverkansformer mellan kyrkans nivåer skulle kunna effektivisera arbetet.

Därför välkomnar utskottet motion 2018:55.

Genom det utvecklingsarbete som gjorts och de goda erfarenheter som finns av klimatstrategiarbetet i Linköpings stift finns det all anledning för den nationella nivån att stödja och möjliggöra även för andra stift och församlingar att bidra till världens klimatmålsättningar genom att arbeta strategiskt och målmedvetet för att minska våra klimatavtryck. En strategi med nyckeltal som vägledning och för jämförelse mellan stiftet vore värdefullt.

Utskottet har under överläggningen tagit del av *De ungas kyrkomötes* motionssvar där de unga menar att en klimatstrategi kan fungera uppmuntrande. De menar att det är bra om stiftet kan söka ekonomiskt bidrag för de satsningar stiftet ser behövs och som de vill göra, utan att medlen bidrar till detaljstyrning.

Det är angeläget att göra det möjligt för kyrkans enheter att erhålla ekonomiska medel för att minska klimatpåverkan. Utskottet menar att ett nationellt program inte ska begränsa den lokala mångfalden, utan stödja och främja ett kvalificerat och lokalt klimatarbete. Däremot kan samverkan, gemensamma insatser och erfarenhetsutbyte ge draghjälp åt de stift och församlingar som har mindre resurser.

Svenska kyrkans miljödiplomering kan vara en av de komponenter som ligger till grund när det utformas strategier, då flera församlingar redan strukturerar sitt klimatarbete i det systemet. Genom de erfarenheter som delades från Linköpings stift under

utskottets överläggning vill utskottet understryka att klimatstrategier och miljödiplomeringen kompletterar varandra.

Utskottet uppskattar de intentioner och det engagemang som finns bakom övriga motioner i detta betänkande, men förordar ett samlat grepp, varför utskottet föreslår att motion 2018:52 avslås i sin helhet. Den specifika frågan om solceller, likaså annan förnybar energi bör ingå i den större kraftsamling till stöd för stift och församling som utskottet vill se. Ytterst har församlingarna ansvaret att hantera lokala frågor som solcellsanläggningar. Vägledningen *Solenergi i skyddade kyrkomiljöer* som nämns i bakgrundstexten utgör inom kort ett stöd både för stiftens egendomsnämnder och utskott samt kyrkoråd. Det finns anledning att samtidigt som t.ex. solcellsanläggningar uppmuntras beakta de kulturvärden som finns, så att ingrepp i kulturarvsmiljön sker med omsorg och försiktighet.

Då utskottet kan konstatera att begreppet kyrkoreservat redan är etablerat föreslås kyrkomötet att avslå motion 2018:74.

Utskottets förhoppning är att ett gemensamt strategiskt klimatarbete ska bidra till ökat engagemang på samtliga nivåer i Svenska kyrkan och att arbetet intensifieras. Utifrån ovan angivna anledningar föreslår utskottet att kyrkomötet ska uppdraga till kyrkostyrelsen att i enlighet med motionens förslag undersöka och arbeta fram former för framtagande av ett nationellt täckande program för klimatstrategi, så att arbetet ska kunna genomföras i samtliga stift.

Slutligen vill utskottet betona hur viktigt det är att ett program för klimatstrategier går hand i hand med det nyetablerade nationella programmet för *Lärande och undervisning* och att det formuleras gemensamma skapelse- och ekoteologiska utgångspunkter.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Anna Karin Hammar, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå bifall till motion 2018:55 till förmån för avslag på motionen.

Vi har redan en miljödiplomering som är framtagen av kyrkostyrelsen, som mycket väl täcker det som bifölls med att ta fram former för framtagande av ett nationellt täckande program för klimatstrategi.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Förvaltareutskottets betänkande 2018:2

Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:93. Utskottet menar att flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet är en framtidsfråga för att kunna möta människors och samhällets behov nu och i framtiden. Det finns idag ingen enhetlig hållning från de riksantikvariska myndigheterna varför utskottet vill att kyrkostyrelsen påtalar behovet av flexibel användning av kyrkorummet. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla första punkten i motionen.

Alla församlingar har inte ekonomisk möjlighet att utföra relevanta förändringar för flexibel användning av kyrkorummet. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att med anledning av andra punkten i motionen uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förtydliga förutsättningarna för kyrkounderhållsbidrag, så att möjligheten till flexibel användning av kyrkorummen inkluderas. Utskottet föreslår att andra punkten i motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:93, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:93, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:93, punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förtydliga förutsättningarna för kyrkounderhållsbidrag så att möjligheten till flexibel användning av kyrkorummen inkluderas.

Motionens förslag

Motion 2018:93 av Karin Nodin, Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att i överläggningar med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna påtala behovet av flexibel användning av kyrkorummet så att de kan brukas och utvecklas,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att i riktlinjerna för kyrkounderhållsbidrag främja förändringar för flexibel användning av kyrkorummet.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har yttrat sig över motion 2018:93, punkt 2 i E 2018:3y, *bilaga*.

Bakgrund

Kulturarvsförvaltning i en förändrad omvärld

I Svenska kyrkans kontrollstationsrapport till regeringen 2014, *Ett rum öppet för alla*, analyserades den ekonomiska utvecklingen efter relationsförändringen utifrån medlemsutveckling och intäkter från kyrkoavgiften. Analysen omfattade också en bedömning av hur en utveckling kommer att påverka Svenska kyrkans möjligheter att ta ansvar för förvaltning av det kyrkliga kulturarvet i en framtid.

Svenska kyrkan står inför stora utmaningar demografiskt, medlemsmässigt och kostnadsmässigt vilket är avgörande för de kyrkliga kulturminnenas förvaltning på sikt. Sammanfattningsvis har Svenska kyrkans församlingar fått ett ökat ansvar för vård och underhåll av det kyrkliga kulturarvet och detta bärs av allt färre medlemmar. Bedömningen är att med ett oförändrat ansvar kommer detta uppdrag att bli tyngre under kommande år och fördelas alltmer ojämnt mellan olika delar av landet.

Svenska kyrkan arbetar därför proaktivt för att möta dessa utmaningar genom bl.a. kyrkans utjämningsbidrag generellt och det nya kyrkunderhållsbidraget specifikt samt genom samverkan och gemensamt ansvarstagande.

Arbetet med det kyrkliga kulturarvet är mer eller mindre reglerat. Den kyrkoantikvariska ersättningen kan enligt statens och Svenska kyrkans riktlinjer bara gå till utvalda delar av den kyrkliga kulturmiljön och till vissa typer av åtgärder och projekt. Svenska kyrkan är inte styrd av de statliga målskrivningarna, men kan inspireras av dem.

Då det gäller tillämpning av 4 kap. kulturmiljölagen har Svenska kyrkans församlingar ett preciserat vård- och underhållsansvar för de kyrkliga kulturminnen den äger och förvaltar. Vid väsentliga ändringar ska tillstånd sökas. Bestämmelserna i kulturmiljölagen är förhållandevis tydliga när det gäller för vilka typer av åtgärder som tillstånd ska sökas. Däremot står ingenting i bestämmelserna om hur tillståndsprövningen ska gå till, hur vägningen ska ske mellan skälen till förändring och de kulturhistoriska värden som påverkas. Den som äger och förvaltar ett kyrkligt kulturminne, det vill säga församlingen, kan ansöka om en funktionell förändring av sin kyrka och efter länsstyrelsens prövning få tillstånd till detta.

Enligt Riksantikvarieämbetets *Vägledning för tillämpning av Kulturminneslagen – Kyrkliga kulturminnen*, 2012, ska varje kyrkobyggnad vid tillståndsprövningen hanteras utifrån sina specifika förutsättningar och strategiska överväganden måste göras. Ibland kan länsstyrelserna avslå en ansökan om påverkan på kulturhistoriska värden blir för stor. I andra fall är det motiverat att ge tillstånd till en ändring för att möjliggöra ett helt nytt bruk. Åtgärden kan visserligen innebära att kulturhistoriska värden påverkas men förändringen bidrar till ett levande kulturarv genom att upprätthålla ett befintligt bruk eller möjliggöra ett nytt, så att byggnaden ges bättre förutsättningar för ett långsiktigt bevarande.

Frågan om tillämpning behöver kontinuerligt diskuteras mellan myndigheter inom kulturmiljöområdet respektive Svenska kyrkan. Församlingarnas översyner av sitt fastighetsinnehav kan leda till väl motiverade ändringsförslag för att en byggnad ska kunna kvarstå i församlingens ägo, men med en ny eller utvecklad användning. Om lagstiftningen försvårar eller omöjliggör en sådan utveckling finns det behov av att förtydliga lagtexten.

I utredningen *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* finns förslag till innehåll för fördjupande samtal med staten om vissa lagreglerade frågor. Det gäller specifika omständigheter rörande de till trossamfunden överlåtna kyrkorna och om att möta de förändrade förutsättningar som påverkar Svenska kyrkans kulturarvsförvaltning.

Under 2017 publicerades boken *Mellan himmel och jord*, som ett bidrag till den reflektion och diskussion som pågår om kulturarvets betydelse. Med utgångspunkter i den evangelisk-lutherska kyrkans tro och tradition beskrivs kulturarvets betydelse och de aspekter som vetter mot det allmänna och existentiella, det vill säga människornas, medborgarna och det gemensamma livet i samhället.

Mötesplatser i tiden

I Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför Kontrollstation 2019, *Mötesplatser i tiden*, som lämnades i slutet juni 2018, framgår det att det kyrkliga bruket inte står i konflikt med öppenhet och tillgänglighet för alla.

Svenska kyrkan ser det kyrkliga kulturarvet som uttryck för kristen tro samtidigt som det förmedlar det gemensamt mänskliga och att det därför är rum som öppnar sig för ett mångsidigt kyrkligt bruk och andra kulturella ändamål, till exempel konserter. I rapporten står det att kyrkorummet som mötesplats för mänskliga erfarenheter och föreställningar om det gudomliga kan fördjupa vår förståelse av historien och gör oss rikare som människor. I rapporten framgår också tillgängligheten som en demokratisk aspekt, att kunskap om och upplevelsen av kyrkorummet och dess föremål inte ska begränsas till de kyrkvana, professionella eller specialintresserade, utan ska stå alla människor till buds.

I den sammanfattande bedömningen i rapporten lyfts frågor om tillgänglighet och Svenska kyrkans bidrag till en hållbar samhällsutveckling. De kyrkliga kulturminnena är en viktig del av landets kulturmiljöer och bidrar till utvecklingen i hela landet, därför är den kyrkoantikvariska ersättningen också regionalpolitiskt viktig, exempelvis för företagande inom byggbranschen och för tillgången till antikvariskt sakkunniga.

Svenska kyrkan lyfter både i sin rapportering och i överläggningar med regeringen och ansvariga myndigheter frågan om hur det kyrkliga kulturarvet kan användas och utvecklas. Likaså hur det kyrkliga kulturarvet är en samhällsresurs för social, kulturell, miljömässig och ekonomisk utveckling. Svenska kyrkan menar i rapporten att behovet av förändringar av de kyrkliga kulturminnena sannolikt behöver öka, antingen för ett fortsatt kyrkligt bruk eller vid avyttringar. Den dynamiska kulturarvssyn som Svenska kyrkan företräder och som kommer till uttryck i kulturmiljömålen och i aktuella skrivningar från regeringen fordrar att det kyrkliga kulturarvet bevaras, men att det också kan användas och utvecklas.

Svenska kyrkan uttrycker även i rapporten att samråd och samverkan i kulturarvsrelaterade frågor och utvecklingsprojekt kan och bör ske i bred samverkan medan fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen är ett uppdrag för Svenska kyrkan och myndigheterna inom kulturarvsområdet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:93, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:93, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:93, punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förtydliga förutsättningarna för kyrkounderhållsbidrag så att möjligheten till flexibel användning av kyrkorummen inkluderas.

Kyrkorummet är en plats för livet och mötet med Gud. Som i alla tider rymmer kyrkobyggnaderna människors glädje, besvikelse, sorg, oro och förtröstan. Kyrkan är en

samlingslokal för människor i glesbygd, mindre och större samhällen samt i storstädernas centrum och förorter. Svenska kyrkan ska fortsätta värna det kulturarv vi förvaltar och den tillit som finns för kyrkan bland människor.

Kyrkor har byggts om genom alla tider, för att förvalta och underhålla och göra kyrkorummen mer användbara för församlingarnas sammankomster. Det går att göra varsamma och pietetsfulla förändringar som ändå innebär stora funktionella förändringar. Den kyrka som firar gudstjänst och samlar människor vid altaret, kan också bli en plats för livets alla skeden om det skapas utrymme för detta och rummet inte begränsar.

Det fastighetsinnehav många församlingar har är inte hållbart i längden och ekonomin kommer att tvinga oss att prioritera byggnader och använda de rum vi väljer att ha kvar på fler olika sätt. Kyrkobyggnaden kan i en snar framtid vara den enda byggnad som återstår i flera församlingar. Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet är därför en framtidsfråga för att kunna möta människors och samhällets behov och frågan är aktuellt redan nu.

Många församlingar gör konstruktionsförändringar på egen bekostnad för att anpassa kyrkorummen till de behov som finns och för att skapa förutsättningar för den utveckling man vill se i gudstjänster och i övrig verksamhet. Även ombyggnader för att öka tillgängligheten är något som församlingar ofta bekostar själva. Men inte alla församlingar har ekonomisk möjlighet att utföra sådana förändringar. I motion 2018:93 lyfts angelägna frågor för många församlingar, om möjligheten att fortsatt existera och att vara relevant som en samlande kraft i närmiljön. Inte minst i glesbygden kan ett ekonomiskt bidrag för en ombyggnad göra skillnad för antalet kyrkobesök nu och i framtiden.

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna är positiva till förändringar som ökar möjligheten för människor att ta del av vårt rika levande kulturarv. Dialogen med de kyrkoantikvariska myndigheterna är viktig, redan på ett tidigt stadium, så att det församlingen vill uppnå, och de förändringar man vill göra, lyfts fram och motiveras. Det finns idag ingen enhetlig hållning från de riksantikvariska myndigheterna varför utskottet vill att kyrkostyrelsen påtalar behovet av flexibel användning av kyrkorummet. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motion 2018:93, punkt 1.

Det råder idag en otydlighet i gränsdragningen mellan underhåll och ombyggnad. Med anledning av motion 2018:93, punkt 2 föreslår utskottet kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förtydliga förutsättningarna för kyrkounderhållsbidrag så att möjligheten till flexibel användning av kyrkorummen inkluderas. Utskottet anser även att kyrkostyrelsen inom de föreslagna uppdragen från kyrkomötet bör överväga förslag till förändringar av kyrkoordningen, så att kyrkounderhållsbidraget utan tveksamheter kan frigöras för flexibel användning av kyrkorummet.

Uppsala den 5 oktober 2018

F 2018:2

På Förvaltarekapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Gustav Hemming, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2018:3y

Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet

Till Förvaltareutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över motion 2018:93 Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet.

Ekonomiutskottet yttrar sig endast över den andra att-satsen om kyrkounderhållsbidrag. Utskottet konstaterar att andra att-satsens förslag strider mot motsvarande bestämmelse i kyrkoordningens 44 kapitel 15 § och avstyrker med anledning av detta förslag.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekonomiutskottets vägnar

Veine Backenius, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Berith Pagels, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Erik Johansson och Sara Lindalen.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Birgitta Nilsson, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Mats Nilsson, Roger Sandström, Fredrik Ottesen, Petter Nilsson, Björn Falkeblad och Terence Hongslo.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:3

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:61, där motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag och utreda och föreslå förändringar kring domkyrkans organisatoriska ställning och förutsättningar.

Utskottet delar motionärernas bild av att domkyrkorna har en särställning i Svenska kyrkan, men att det finns en otydlighet kring uppdrag, organisatorisk ställning och dess förvaltning. Utskottet önskar att domkyrkorna ska kunna fungera som samlingsplats för hela stiftet och för detta behöver det finnas såväl teologiska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar som idag saknas. Utskottet konstaterar även att frågan om domkyrkorna inte har genomlysts sedan relationsförändringen.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:61.

Motionens förslag

Motion 2018:61 av Johan Dalman m.fl., Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag.

Bakgrund

Motionärerna bakom motion 2018:61 betonar att alla domkyrkor har det gemensamt att de är en församlings huvudkyrka och samtidigt också är stiftets huvudkyrka med de förväntningar och krav det medför. Motionärerna lyfter också fram att domkyrkor också i andra sammanhang får en symbolisk och samlande roll som kan sträcka sig utanför församlingen och också utanför stiftet. Bestämmelser om domkyrkor finns i kyrkoordningens tionde avdelning kyrkobyggnader. I inledningens tredje stycke anges följande om domkyrkan.

Domkyrkan har en särskild ställning bland kyrkorna i ett stift. Förutom att vara församlingskyrka är den också biskopens kyrka och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster.

Biskopen har dock möjlighet att använda vilken kyrka som helst i stiftet för gudstjänster och biskopliga ämbetshandlingar.

Domkyrkans särskilda ställning uttrycks bland annat genom att biskop eller företrädare för stiftet har rätt att delta i behandlingen av ärenden om domkyrkans förvaltning (kyrkoordningen 40 kap. 4 §) och att domkapitlet ska ges möjlighet att yttra sig vid anställning av domkyrkoorganist (kyrkoordningen 34 kap. 2 §)

Lunds domkyrka behandlades särskilt vid inrättandet av Trossamfundet Svenska kyrkan år 2000. I lag (1998:1592) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan regleras i 9 § att alla kyrkor och domkyrkor ska ägas av den församling där kyrkan är belägen. Detta ska dock inte gälla Lunds domkyrka med fastigheter och fastighetsfond som fortsätter vara ett eget rättssubjekt som förvaltas som en självständig förmögenhet. Bakgrunden till detta är att Lunds domkyrka redan före relationsförändringen förvaltades på ett annat sätt än andra kyrkor och också hade omfattande förmögenhetstillgångar. Den statliga förvaltningsmyndigheten Domkyrkorådet i Lund ersattes år 2000 av ett i kyrkoordningen särskilt reglerat domkyrkoråd (40 kap. 5 §) som förvaltar Lunds domkyrka med fastigheter och fastighetsfond.

Den inomkyrkliga regleringen kring domkyrkor har i huvudsak förblivit oförändrad sedan år 2000. Frågan om domkyrkans status behandlades av kyrkomötet 2007 med anledning av en motion 2007:37. Motionären ville få till stånd ändringar i tillämpliga bestämmelser så att en domkyrkas ursprungstid i stället för den tid den blev domkyrka ska avgöra dess status. Ekonomi- och egendomsutskottet konstaterade i sitt betänkande EE 2007:2 att det inte var någon skillnad mellan domkyrkor och andra församlingskyrkor och föreslog ingen förändring i detta avseende. Kyrkomötet följde utskottets förslag och motionen avslogs.

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:6, *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* föreslås åtgärder för att effektivisera förvaltningen av kyrkobyggnader samt säkerställa ett långsiktigt, hållbart, brett accepterat utjämningsystem. Skrivelsen behandlar inte domkyrkor specifikt men i remissammanställningen redovisas att några av remissinstanserna uttalat att domkyrkorna är särskilt kostnadskrävande att förvalta. Kyrkostyrelsen konstaterade att en del av stiftsbidraget till Uppsala och Stockholms stift utgör bidrag till gudstjänster av rikskaraktär i domkyrkor och föreslog ingen förändring.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:61.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att domkyrkorna har en särställning och en uppgift i Svenska kyrkan, men att nuvarande reglering och teologiska resonemang kring domkyrkorna är otydliga och inte genomlysts sedan relationsförändringen.

Kyrkoordningen hanterar i första hand frågan kring domkyrkans förvaltning utifrån geografisk placering, men saknar tydliga uttryck för vilken roll den har i kyrklig bemärkelse. Även om kyrkoordningen benämner det som biskopens kyrka och den normala platsen för stiftets högtider och vigningsgudstjänster, önskar utskottet precis som motionärerna att domkyrkan kan fungera som en samlings- och mötesplats för hela stiftet. Detta perspektiv upplever utskottet saknas i dagens reglering och förhållningssätt kring domkyrkornas ställning, samt att det till viss del skiljer sig åt mellan stiftet.

Utskottet menar att en viktig förutsättning för att såväl kunna nyttja som förvalta domkyrkorna är ett tydliggörande av dess uppgift i Svenska kyrkan, men det behöver

också skapas ekonomiska förutsättningar. Om Svenska kyrkan menar allvar med att domkyrkor har en särställning behöver det manifesteras tydligare i den inomkyrkliga regleringen och ekonomiska fördelningen.

Sammantaget menar utskottet att det vore värdefullt att såväl utreda som föreslå förändringar kring domkyrkornas organisatoriska ställning och uppgift, samt förutsättningarna för desamma.

Utifrån ovanstående föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motion 2018:61.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Johan Berkman, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Anna Karin Hammar, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:4

Att få effekt av initierade satsningar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:26 och 2018:94 som båda rör Svenska kyrkans förmåga att genomföra och få effekt av förändringsarbete.

Utskottet delar bilden som beskrivs i motion 2018:26 rörande vikten av förändringshantering och förändringsledning. Utskottet menar emellertid att det inom Svenska kyrkan redan existerar ett tillräckligt stöd, bland annat genom aktiv samverkan med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. På detta sätt stimuleras ett likartat förhållningssätt till förändringsarbete och förändringsledning, samtidigt möjlighet ges för anpassning till lokala förutsättningar. För stöd och behov som är gemensamma för flera enheter fyller stiftsorganisationen en viktig funktion, medan nationell nivå bör fokusera sitt stöd kring förändringshantering på organisationsgemensamma processer och verktyg.

Med anledning av detta föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:26.

Utskottet uppskattar intentionen i motion 2018:94 att säkerställa en effektiv användning av framtida IT-stöd för fastighetsförvaltning i Svenska kyrkan. Både motionär och utskott menar vidare att potentialen i ett sådant IT-stöd är direkt relaterat till användarens förmåga att nyttja desamma. Utskottet poängterar särskilt att en framtida hållbar fastighetsförvaltning bygger på samsyn, där alla delar i organisationen involveras både tidigt och kontinuerligt i ett gemensamt arbete. Det pågående arbetet inom ramen för kyrkostyrelsens skrivelse *Gemensamt ansvar* (KsSkr 2016:6) samt projektet Gemensamt fastighetsregister har både målformuleringar och aktiviteter kopplat till såväl utbildning av användare som samsyn.

Med anledning av det redan pågående arbetet föreslår utskottet kyrkomötet att båda att-satserna i motion 2018:94 ska anses besvarade.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:26.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:94 punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:94 punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionernas förslag

Motion 2018:26 av Mats Ershammar, Förändringsförmåga på lokal nivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer och praktisk vägledning i hur förändringsarbete kan bedrivas framgångsrikt, att erbjudas stiftens för dessas arbete med att stärka den lokala nivåns förmåga att hantera förändringsprocesser som sådana.

Motion 2018:94 av Karin Nodin, Utbildningsinsatser och uppföljning med anledning av införandet av fastighetsregister

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp att samordna/likrikta och följa upp den framtida digitaliseringen för fastighetsregister inom de olika stiften, dvs. hela organisationen,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp som ger riktlinjer för samordnad IT-utbildning för fastighetsregister och för att främja en flexibel, tidsenlig och resurssnål användning på det lokala planet.

Bakgrund

Många begränsade insatser men inget sammanhållet program för att förutse och hantera förändring

Även om det inte efter år 2000 genomförts några större och sammanhållna insatser inriktade på den lokala förmågan att förutse, besluta och genomföra förändringar i verksamheten finns det många exempel på projekt där förändringsledning och förändringsförmåga varit en del av insatsen. En sådan typ av förändringar som kan vara genomgripande är indelningsförändringar. De förbereds ofta under flera år och tar sedan mer än ett verksamhetsår att genomföra fullt ut. Rörande indelningsförändringar har den nationella nivån och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation framställt olika former av stödande dokument för att förbereda, genomföra och få effekt av indelningsförändringen. Flera stift har också i samverkan tagit fram material för att stödja dessa förändringsprojekt.

Flera projekt rörande diakonal verksamhet har framställt material som avser att stödja förändrings- och utvecklingsarbete. Materialet *Från idé till handling* är en utbildning som erbjudits stiftshandläggare med diakonal inriktning så att dessa ska kunna leda eller stödja utvecklingsarbete. Ett annat material med namnet *Små steg för hållbar utveckling* har tagits fram med syftet att utveckla och stärka den lokala förmågan att bedriva hållbar och effektiv verksamhet. Materialet färdigställs under hösten efter att ha verifierats i ett par workshops med fem församlingar eller pastorat.

Många större IT-satsningar förutsätter förändringsarbete för att man ska nå den effekt som avses. Projekt som Gemensamt Administrativt Stöd (GAS) och Gemensamt Arkiv, Diarium och Dokumenthantering (GADD) har därför som en del av sina insatser utbildningar som ska främja att man utvärderar och förändrar sina arbetssätt.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO) erbjuder styrelseutveckling där kyrkorådet med hjälp av olika metoder kan utforska behovet av strategiska förändringar, man erbjuder också ett flertal utvecklingsprogram för chefer som syftar till att stärka chefens förmåga att leda och utveckla verksamheten och man har haft öppna utbildningar gällande förändringsledning och det finns möjligheter att få processtöd med specifikt fokus på förändringsledning.

Stegvis genomförande av kyrkomötets beslut om Gemensamt ansvar

Kyrkomötets beslut med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse *Gemensamt ansvar* (KsSkr 2016:6) innehöll flera mål som ska uppnås de kommande åren. Ett register över Svenska kyrkans fastigheter och byggnader ska upprättas, varje pastorat eller församling som inte ingår i pastorat ska upprätta en lokalförsörjningsplan och i samverkan med stiftet ska kyrkostyrelsen erbjuda kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte i frågor rörande fastighetsförvaltning. Målgrupperna för det senare är anställda, förtroendevalda och frivilliga medarbetare på stifts- och lokal nivå. Arbetet med att erbjuda

kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte har inte inletts ännu eftersom det bedömts vara nödvändigt att fokusera på fastighetsregister och lokalförsörjningsplaner först. Planeringen av erbjudanden om kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte påbörjas nästkommande verksamhetsår och kommer att ske i samverkan med stiftens.

Projektet Gemensamt Fastighetsregister har som en specifik leverans att tillhandahålla utbildning till stiftens representanter, kanslistöd och systemadministratörer och till de slutanvändare som deltar i projektets pilotverksamhet. Detta framgår av projektets utbildningsplan. En avsikt med detta är att göra det möjligt för stiftens att i sin tur utbilda lokala användare i pastorat och församlingar. Denna ansvarsfördelning, att den nationella nivån utbildar stiftens utbildare som i sin tur utbildar lokala användare, är den gängse som tillämpats i de flesta större införanden av nya IT-system och nya arbetsprocesser. I stort sett samtliga stift genomför redan i dag någon eller några fastighetsdagar för församlingar och pastorat för att skapa tillfälle för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Avsikten med Fastighetsregistret är att skapa ett register med grundläggande uppgifter om fastigheter och byggnader som klassificerats med en gemensam nomenklatur. Ett sådant register avses ge förutsättningar att utveckla en IT-miljö där flera olika system kan användas i fastighetsförvaltningen.

I årets skrivelse från kyrkostyrelsen *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021* (KsSkr 2018:1) nämns digitalisering i avsnitt 6.3.1 *Verksamhetsområdet Stödja och utveckla administration och förvaltning* och där nämns också fastighetsområdet med sitt fokus på fastighetsregister och lokalförsörjningsplaner. Målet på detta verksamhetsområde uttrycks som:

Den nationella nivån säkerställer i samverkan med stiftens att det finns en gemensam målbild, strategi och ett genomförande kopplat till finansiering av administration, kommunikation och digitalisering inom Svenska kyrkan. (KsSkr 2018:1 sid. 23)

Utskottets överväganden

Motion 2018:26

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:26.

Utskottet delar motionärens bild av att förändringsarbete och förändringsledning är viktigt och framöver blir allt viktigare för hela Svenska kyrkan. Såväl omvärldens krav som egna behov gör att Svenska kyrkan som organisation behöver kunna genomföra förändringar både proaktivt och reaktivt i stort som smått.

Det är dock utskottets mening att redan existerande stöd och verktyg för att genomföra och leda förändring är tillräckligt, inte minst tack vare en god samverkan med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Samverkansformen gör det möjligt att bedriva förändringsarbete på ett likartat sätt i hela organisationen och samtidigt dra nytta av andra församlingars erfarenheter, men även möjlighet till ett stöd anpassat till de lokala förutsättningarna där förändring ska genomföras.

Självklart förekommer det behov av olika typer av förändringsstöd som är gemensamt för flera enheter i Svenska kyrkan. I detta fyller stiftsorganisationen en viktig roll med möjlighet att fånga upp och hantera gemensamma behov inom stiftet. Nationell nivå bör fokusera sitt stöd kring förändringsarbete och förändringsledning på de processer och verktyg nationell nivå tillhandahåller för alla stift och församlingar, till exempel vid införande av olika IT-stöd. Likväl är det viktigt att nationell

nivå även fortsättningsvis är lyhörd för de gemensamma behov kring förändringshantering och förändringsledning som uttrycks från församlingarna genom stiftet.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:26.

Motion 2018:94

Utskottets förslag: Kyrkomötet anser att motion 2018:94 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet uppskattar motionärens vilja att säkerställa en effektiv användning av framtida IT-stöd för fastighetshandling i Svenska kyrkan. Precis som motionären menar utskottet att potentialen i ett sådant stöd är direkt kopplat till användarens förmåga att kunna nyttja desamma. Ett tekniskt välkonstruerat verktyg fyller ingen funktion om ingen kan använda det.

Såväl det pågående arbetet i inom ramen för kyrkostyrelsen skrivelse *Gemensamt ansvar* (KsSkr 2016:6) som projektet *Gemensamt fastighetsregister* har båda målformuleringar som handlar om att på olika sätt säkerställa att anställda, förtroendevalda och ideella erbjuds utbildning, kompetensutveckling och möjlighet till erfarenhetsutbyte rörande fastighetsförvaltning. Utskottet konstaterar att dessa mål hanteras i enlighet med tidsplaneringen för det redan pågåendet arbetet och bejakar dess vikt för arbetets framgång.

I likhet med motionären menar utskottet att en viktig nyckel för en framtida hållbar fastighetsförvaltning i Svenska kyrkan bygger på samsyn. Denna samsyn bygger i sin tur på att alla delar av organisationen involveras både tidigt och kontinuerligt i ett gemensamt arbete kring fastighetsförvaltning.

Utskottet noterar att nationell nivå redan har ett pågående arbete som syftar till att skapa samsyn kring fastighetsförvaltning, bland annat genom att aktivt involvera stift och församlingar i framtagandet av såväl verktyg som processer kopplat till projektet *Gemensamt fastighetsregister*.

Vad motionären önskar är som framgått ovan redan tillgodosett. Utskottet anser därmed att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Johan Berkman, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Anna Karin Hammar, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2018:5

Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:40 och 2018:70 som båda rör Svenska kyrkans ambition och förmåga till att bedriva hållbar förvaltning.

Utskottet menar precis som motionären i motion 2018:40 att Svenska kyrkan ska värna de grundläggande mänskliga rättigheterna. Hanteringen av mineralen kobolt är exempel på en situation där världens behov tenderar att åsidosätta såväl hållbarhet som mänskliga rättigheter. Utskottet menar att Svenska kyrkan med sitt redan existerande hållbarhetsarbete säkerställer att organisationens behov alltid ställs i relation till långsiktig hållbarhet, såväl ur etiskt som miljömässigt perspektiv.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motion 2018:40.

Precis som motionären beskriver i motion 2018:70 menar utskottet att Svenska kyrkan ska ha en hög ambitionsnivå när det gäller hållbar förvaltning. Utskottet vill betona vikten av att även fortsättningsvis belysa såväl kapitalförvaltningen som förvaltningen i stort ur ett brett hållbarhetsperspektiv. Därmed blir det viktigt att finna nödvändiga gränsdragningar mellan bland annat etiskt hållbar förvaltning och ekonomiskt hållbar förvaltning. Utskottet menar att gränsdragning av typen som beskrivs i motionen riskerar att skapa ökad otydlighet för såväl förvaltare som den som vill granska.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska avslå motion 2018:70.

Till betänkandet finns tre reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:40.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:70.

Motionernas förslag

Motion 2018:40 av Anders Ahl, Utfasning av elektronik som innehåller kobolt

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan fasar ut elektronik som innehåller kobolt där det inte kan garanteras att utbrytningen följer grundläggande mänskliga rättigheter och etiska riktlinjer.

Motion 2018:70 av Linda Sjöo m.fl., Översyn av kapitalförvaltningspolicy

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över och skärpa kyrkans kapitalförvaltningspolicy.

Bakgrund

Oförutsebara konsekvenser av total utfasning av kobolt

Kobolt är en metall som huvudsakligen finns i den Demokratiska republiken Kongo (DRC) och som utvinns under farliga förhållanden och ofta genom barnarbete. Även om det inte är en så kallad konfliktmetall betraktas den av allt fler organisationer och producenter som en metall med samma problematik som metallerna tenn, guld, tantalit och tungsten när det gäller behovet att säkerställa en hållbar utvinning.

Vid sidan av att ställa krav på utvinningen av kobolt pågår mycket forskning för att hitta alternativ till kobolt och mängden kobolt som återvinns ökar också. Sverige förbrukar för närvarande över 500 ton kobolt årligen medan ungefär 10 ton smälts om i Sverige varje år.

Det finns såvitt känt inte någon leverantör av batterier eller batteridrivna produkter som i dag kan garantera att utvinningen gjorts på ett hållbart sätt av kobolt och det finns inte heller koboltfria batterier att tillgå i den omfattning som krävs för en snabbt ökande mängd batteridrivna elektronik. Det pågår inom utvinningsindustrin omfattande arbete för att säkerställa en mer etisk utvinning av konfliktmineraler och mineraler i övrigt. Ledande i den utvecklingen är några av de för konsumenten mest kända varumärkena.

När nationell nivå upphandlar ramavtal för sin egen eller hela Svenska kyrkans räkning följs Svenska kyrkans inköspolicy och inköpshandbok. Det innebär att en hållbarhetsbedömning görs om varan/tjänsten som upphandlas är förenad med medelhöga eller höga hållbarhetsrisker. Då ställs också hållbarhetskrav på leverantören. Utöver det ska leverantörer som anlitas acceptera Svenska kyrkans uppförandekod för leverantörer som i grunden handlar om att företag som anlitas ska identifiera och hantera sina främsta hållbarhetsrelaterade risker. I analysen som föregår beslut om vilken leverantör som ska väljas, jämförs potentiella leverantörers hållbarhetsarbete i syfte att välja den leverantör som ligger väl till.

Sedan det nya policydokumentet antagits av kyrkostyrelsen har ännu ingen upphandling genomförts som berör produkter med laddningsbara batterier, som exempelvis telefoner, datorer eller elverktyg. I en under hösten pågående upphandling av IT-hårdvara ställer Svenska kyrkan bland annat krav på att ramavtalsleverantören ska ha processer för att undvika konfliktmineraler och hantera sina leverantörskedjor, vilket inbegriper mineraler och andra ämnen som inte klassas som konfliktmineraler. Kobolt har emellertid inte pekats ut särskilt.

Finanspolicy ska vara tydlig och uppföljningsbar

Den finanspolicy som reglerar finansförvaltningen på Svenska kyrkans nationella nivå syftar till att säkerställa att kapitalförvaltningen är långsiktig, effektiv, målstyrd och etiskt försvarbar. Den policy som nu tillämpas upprättades 2010 och reviderades senast i december 2016. Finanspolicy fastställs av kyrkostyrelsen som årligen prövar om den behöver förändras. Att policyn följs av Svenska kyrkans nationella nivå säkerställs genom en nära kontakt med förvaltarna och en inriktning på förvaltare med tydligt hållbarhetsfokus.

Delar av åtagandet Svenska kyrkan gjort för att vara en ansvarsfull investerare är att utnyttja vår påverkansmöjlighet, verka för transparens och rapportera om vårt eget arbete. Det är därför också ett ändamål för kapitalförvaltningen att Svenska kyrkans finanspolicy ska kunna tjäna som vägledning för andra investerare och att den ska vara möjlig att följa upp även vid sidan av direkta kontakter med förvaltare.

I den revision som gjordes av policyn år 2016 var ett av syftena att bättre möjliggöra en enhetlig tolkning av policyn. Kriterier som krävde mycket informationsinhämtning, tolkningar och analys förändrades så att de bättre gick att bedöma objektivt och av screeningfirmor som bistår förvaltare med sådan uppföljning. Detta innebar till exempel att regelverket nu snarare anger procentsatser för olika kriterier än att man ställer krav på att bolag ska ha en ansvarsfull etisk policy som man också följer upp. De investeringar som gjorts av Svenska kyrkans nationella nivå screenas årligen och eventuella innehav som identifieras som tveksamma i screeningen hanteras i en tydlig process.

När procentsatserna valts har man gjort en bedömning av vad som får önskad effekt och samtidigt är rimligt att följa upp. Beslutet när det gäller spel och alkohol blev att sätta en gräns vid fem procent av omsättningen, man bedömde att en nollgräns skulle bli ohållbart svår att bevisa vid varje enskilt tillfälle. När det gäller produktion av tobak bedömdes det dock vara möjligt att följa upp och vidmakthålla en nollgräns. Samtidigt ingår det i kraven på förvaltarna att man ska motivera varför man väljer en viss investering utifrån policyns generella krav på ansvarsfullhet.

I praktiken investerar Svenska kyrkans kapitalförvaltning inte i företag som producerar spel om pengar, alkohol eller tobak och detta säkerställs genom en aktiv dialog med förvaltarna. Men utformningen av finanspolicyn är sådan att den kan följas även av investerare med en mindre aktiv kontakt med sina förvaltare. Svenska kyrkan investerar inte heller i företag som producerar pornografi eller som genom egna aktiva åtgärder förmedlar pornografi.

Skrivningarna om pornografi har varit oförändrade under de åtta år som finanspolicyn tillämpats. Kriteriet bygger på skrivningarna i den tidigare finanspolicyn.

I underlaget till nuvarande skrivning framgår tydligt att Svenska kyrkan valt att anpassa definitionen av pornografi så att det inte strider mot det allmänna språkbruket istället för, som tidigare, att försöka att definiera själva begreppet pornografi.

I den finanspolicy som gällde fram till 2009 hade pornografikriteriet följande lydelse:

Svenska kyrkan investerar inte i företag som tillhandahåller pornografi. Med pornografi avses bilder eller föreställningar som på ett ohöjlt och utmanande sätt återger sexuella situationer eller händelseförlopp där människans värde och värdighet kränks. Med att tillhandahålla avses produktion samt sådan förmedling som är ett resultat av företagets egna aktiva åtgärder.

När kriteriet ursprungligen formulerades var syftet att sådana sexuella skildringar som inte kränker människans värdighet skulle accepteras. Formuleringen innebar emellertid att all pornografi definitionsmässigt ansågs kränka människans värde och värdighet. Detta stämmer inte med det allmänna språkbruket.

I syfte att anpassa pornografikriteriet så att det inte skulle strida mot det allmänna språkbruket gjordes en mindre revidering av kriteriet genom att några ord ströks ("Med pornografi avses bilder eller föreställningar") och ordet "sådan" lades till. Kriteriet fick då följande utformning.

Svenska kyrkan investerar inte i företag som tillhandahåller sådan pornografi som på ett ohöjlt och utmanande sätt återger sexuella situationer eller händelseförlopp där människans värde och värdighet kränks. Med att tillhandahålla avses produktion samt sådan förmedling som är ett resultat av företagets egna aktiva åtgärder.

Utskottets överväganden

Motion 2018:40

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:40.

Utskottet delar motionärens grundtanke om att Svenska kyrkan i alla lägen ska värna de grundläggande mänskliga rättigheterna. En viktig del i detta är att påverka och inspirera andra att bedriva ett aktivt hållbarhetsarbete, där bland annat etiska förhållningssätt och branschöverenskommelser bidrar till vår gemensamma framtid.

Påverkansarbetet kan och behöver se olika ut i relation till såväl aktörer som områden. Motionären lyfter fram konfliktmineraler och kobolt som ett område där hela leverantörskedjan har haft och till viss del fortfarande har en snäv syn på hållbarhet. Mineralen kobolt faller, precis som beskrivs av såväl motionär som i betänkandets bakgrundsbeskrivning, ofta utanför det mer standardiserade arbetet med hållbarhet. En av anledningarna till detta är att det inte klassats som en konfliktmineral. Likväl delar kobolt och många andra ämnen samma problematik.

Den ökande efterfrågan skapar ett behov som illasinnade aktörer missbrukar, bland annat i utvinningsindustrin där man utnyttjar barn för arbete och åsidosätter grundläggande mänskliga rättigheter. Utskottet konstaterar samtidigt att behovet av ämnena ofta är legitima, inte minst i den elektronik som används i Svenska kyrkan. Bilden kompliceras ytterligare av att det i många fall är svårt att hitta alternativ, trots ökande mängd återvinning och aktiv forskning på substitut till bland annat kobolt.

Utskottet gläds över att Svenska kyrkan har funnit sätt att såväl uppmärksamma och hantera behovet av och problematiken med konfliktmetaller, men även funnit det nödvändigt att ta ställning kring och hantera frågeställningar kring andra ämnen, däribland kobolt. Svenska kyrkan ligger redan nu långt fram och kan bidra till att skapa förutsättningar för att andra ska kunna tillvarata de mänskliga rättigheterna och bidra till en hållbar framtid.

Utskottet föreslår utifrån ovanstående att kyrkomötet ska avslå motion 2018:40.

Motion 2018:70

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:70.

Utskottet konstaterar likt motionärerna att Svenska kyrkan har och ska ha en hög ambitionsnivå när det gäller såväl etisk som ekonomiskt hållbar förvaltning, inte minst rörande kapitalförvaltning. Det är därför viktigt att Svenska kyrkan fortsätter att aktivt använda sin påverkansmöjlighet, samt har transparens i sin förvaltning för att på så vis inspirera andra aktörer till att tänka och verka hållbart.

Svenska kyrkans finanspolicy och den förvaltning som sker till följd av den lyfts ofta fram i branschen som ett föredöme när det gäller etiska placeringar. Utskottet finner givetvis detta glädjande, men menar att bra alltid kan bli bättre. Det är därför viktigt att ha ett kontinuerligt arbete med regelbunden översyn av såväl regelverket för placeringarna som placeringarna i sig. I detta arbete är egenkontroll en viktig del, men extern kontroll genom så kallad screening direkt nödvändig. Screeningen hjälper Svenska kyrkan att på objektiva grunder påvisa att man tar sitt förvaltarenskap på allvar, samt skapar förutsättningar för att kunna jämföra krav och efterlevnad med andra aktörer.

Utskottet menar vidare att det är nödvändigt med höga krav kring etisk hållbar förvaltning, men att kraven inte ska omöjliggöra en ekonomiskt hållbar förvaltning. Därmed uppstår den gränsdragningsproblematik som lyfts fram i såväl motionärernas text som i betänkandets bakgrundsbeskrivning rörande pornografi.

Ett totalt förbud omöjliggör placeringar och minskar Svenska kyrkans möjligheter till påverkan och inspiration. Policyskrivningar i stil med ”sträva efter” skapar otydlighet kring vad som ska anses tillräckligt, både för de förvaltare som genomför placeringar och för de externa granskare som ska kontrollera att regelverket efterlevs. Svenska kyrkan bör därför precis som redan är fallet istället fokusera på regelbunden uppföljning och revision av såväl placeringar som regelverk och då särskilt utifrån hållbarhet i ett brett perspektiv.

Därför föreslår utskottet att motion 2018:70 avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

Gunilla Franzén, ordförande

Johan Berkman, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Leif Grip, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Nadja Elhousny Nygårdh, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Lars Bryntesson, Jörgen Åkesson, Victor Månsson, Carin Jakobsson, Gustav Hemming, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:70 till förmån för motionens förslag.

Margareta Carlsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:40 till förmån för bifall till motionen.

Sverigedemokraterna anser att vi ska följa grundläggande mänskliga rättigheter och etiska riktlinjer vid utbrytningen av kobolt och att Svenska kyrkan ska fasa ut användningen av denna metall.

Jan-Åke Isaksson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot Förvaltarskapsutskottets beslut att avslå motion 2018:70 till förmån för motionen.

Jag kan personligen inte ställa mig bakom en skrivning där pornografi accepteras, även om det i detta endast handlar om ord som i praktiken innebär att Svenska kyrkan inte investerar/placerar i företag/aktier/värdepapper som tillhandahåller eller producerar pornografi.

F 2018:5

Språkbruket ”Sådan pornografi” stämmer ej med vår värdegrund där vi inte vill ställa oss bakom sådant som kränker människors värdighet eller mänskliga rättigheter. Jag anser att all pornografi är förkastlig och kränker människors värdighet.

Anne Olofsson

Kyrkomötets skrivelser

KmSkr 2018:1–26

Kyrkomötets skrivelser

- KmSkr 2018:1 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017
- KmSkr 2018:2 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden
- KmSkr 2018:3 Kyrkohandboksfrågor
- KmSkr 2018:4 Ny psalmbok
- KmSkr 2018:5 Flygplatskyrkans framtid
- KmSkr 2018:6 Rutiner vid näthat
- KmSkr 2018:7 Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid
- KmSkr 2018:8 Valbarhetsvillkor för domarledamot
- KmSkr 2018:9 Bank-id som identifikation vid in- och utträde
- KmSkr 2018:10 Sekretessvarning i Kbok
- KmSkr 2018:11 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans Överklagandenämnd
- KmSkr 2018:12 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- KmSkr 2018:13 Sammanhållet klimatarbete
- KmSkr 2018:14 Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet
- KmSkr 2018:15 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan
- KmSkr 2018:16 Uppföljning av #metoo och #vardeljus
- KmSkr 2018:17 Tillgängligheten i lokaler och verksamheter
- KmSkr 2018:18 Ändringar i kyrkoordningen m.m.
- KmSkr 2018:19 Strukturfrågor
- KmSkr 2018:20 Församlingens grundläggande uppgift
- KmSkr 2018:21 Svenska Kyrkans Ungas ställning
- KmSkr 2018:22 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
- KmSkr 2018:23 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:1

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2018:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2018:2 beslutat *dels* att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017, *dels* att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2017.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:2

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2018:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2018:3 beslutat att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:3

Kyrkohandboksfrågor

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2018:1 Kyrkohandboksfrågor

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2018:1 beslutat att med anledning av motion 2018:65 av Torvald Johansson m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte återkomma med förtydligande i enlighet med 2017 års kyrkomötesbeslut att bifalla det av Torvald Johansson under överläggningen framlagda förslaget i frågan om fortsatt arbete med kyrkohandbokens musik.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:4

Ny psalmbok

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2018:5 Ny psalmbok

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2018:5 beslutat att med anledning av motion 2018:50 av Hans-Olof Andréén m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att inhämta synpunkter från kyrkomötet på sitt förslag till direktiv, tidsplan och andra ramar för arbetet med en revision av *Den svenska psalmboken* innan det inleds.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:5

Flygplatskyrkans framtid

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2018:10 Flygplatskyrkans framtid

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Samhälls- och kulturutskottets förslag i betänkande SK 2018:10 beslutat att bifalla motion 2018:67 av Marie Rydén Davoust m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att genomlyska skilda organisatoriska och ekonomiska möjligheter i syfte att säkerställa Svenska kyrkans fortsatta verksamhet på Sveriges största flygplatser.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:6

Rutiner vid näthat

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2018:11 Rutiner vid näthat

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Samhälls- och kulturutskottets förslag i betänkande SK 2018:11 beslutat att med anledning av motion 2018:68 av Linda Sjöo m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga hur församlingar arbetar med rutiner och stöd för förtroendevalda och ideella företrädare som utsatts för hot.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:7

Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid

Till kyrkostyrelsen

Samhälls- och kulturutskottet 2018:14 Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Samhälls- och kulturutskottets förslag i betänkande SK 2018:14 beslutat att med anledning av motion 2018:81 av Margareta Andersson uppdra till kyrkostyrelsen att göra en uppföljning av rapporten *Svenska kyrkans arbete med suicidprevention i Sverige, 2008* samt att i uppföljningen även belysa den ökade psykiska ohälsan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:8

Valbarhetsvillkor för domarledamot

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2018:1 Valbarhetsvillkor för domarledamot

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2018:1 beslutat att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:9

Bank-id som identifikation vid in- och utträde

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2018:6 Bank-id som identifikation vid in- och utträde

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2018:6 beslutat att med anledning av motion 2018:27 av Johan Blix m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering till genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:10

Sekretessvarning i Kbok

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2018:8 Sekretessvarning i Kbok

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2018:8 beslutat att med anledning av motion 2018:42 av Johan Blix m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:11

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2018:17 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2018:17 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:12

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2018:18 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet har den 20 november 2018 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2018:18 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 20 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:13

Sammanhållet klimatarbete

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2018:1 Sammanhållet klimatarbete

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Förvaltarekapsutskottets förslag i betänkande F 2018:1 beslutat att bifalla motion 2018:55 av Jesper Eneroth att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och i enlighet med motionens förslag arbeta fram former för framtagande av ett nationellt täckande program för klimatstrategi, så att arbetet ska kunna genomföras i samtliga stift.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:14

Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2018:2 Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Förvaltarekapsutskottets förslag i betänkande F 2018:2 beslutat att bifalla motion 2018:93, punkt 1 av Karin Nodin att uppdra till kyrkostyrelsen att i överläggningar med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna påtala behovet av flexibel användning av kyrkorummen så att de kan brukas och utvecklas.

I enlighet med samma betänkande har kyrkomötet också beslutat att med anledning motion 2018:93, punkt 2 uppdra till kyrkostyrelsen att se över och förtydliga förutsättningarna för kyrkounderhållsbidrag så att möjligheten till flexibel användning av kyrkorummen inkluderas.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:15

Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Till kyrkostyrelsen

Förvaltarekapsutskottet 2018:3 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Förvaltarekapsutskottets förslag i betänkande F 2018:3 beslutat att bifalla motion 2018:61 av Johan Dalman m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och föreslå förändringar av domkyrkornas organisatoriska ställning och förutsättningar i Svenska kyrkan, för att bättre stödja och ta till vara domkyrkornas unika identitet och uppdrag.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:16

Uppföljning av #metoo och #vardeljus

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2018:6 Uppföljning av #metoo och #vardeljus

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande KI 2018:6 beslutat att med anledning av motion 2018:88 av Sandra Ryström Signarsdotter uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier samt att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:17

Tillgängligheten i lokaler och verksamheter

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2018:7 Tillgängligheten i lokaler och verksamheter

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande KI 2018:7 beslutat att bifalla motion 2018:31, punkt 2 av Hanna Unger m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att se över möjligheten att utveckla tillgänglighetsfunktionen i *Kyrkguiden*.

I enlighet med samma betänkande har kyrkomötet också beslutat att med anledning motion 2018:31, punkt 1 uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:18

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2018:1 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2018:1 beslutat att

- anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.
- anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt bilaga 2.
- anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:19

Strukturfrågor

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2018:3 Strukturfrågor

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2018:3 beslutat att bifalla motion 2018:56 av Eva Kyrk med den ändring som framgår av utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:20

Församlingens grundläggande uppgift

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2018:4 Församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2018:4 beslutat att med anledning av motionerna 2018:6 av Anders Åkerlund m.fl. och 2018:54 av Celina Falk m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder så att Svenska kyrkans verksamhetsindelning och redovisningssystem överensstämmer med kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift som en enda med fyra dimensioner.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:21

Svenska Kyrkans Ungas ställning

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2018:7 Svenska Kyrkans Ungas ställning

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2018:7 beslutat att med anledning av motion 2018:19, punkt 2 av Karin Janfalk m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd och samverkan med Svenska Kyrkans Unga och stiften ta fram en strategi för att stödja utvecklingen av ungas demokratiska organisering i Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:22

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2018:13 Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans
valprovsnämnd*

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2018:13 beslutat att lägga verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans valprovsnämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2018:23

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Till kyrkostyrelsen

Ekonomiutskottet 2018:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021

Kyrkomötet har den 21 november 2018 i enlighet med Ekonomiutskottets förslag i betänkande E 2018:1 beslutat

1. att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. att fastställa kostnadsram för 2019 till 3 196 miljoner kronor.
3. att medge planeringsram för 2020 till 3 143 miljoner kronor.
4. att medge planeringsram för 2021 till 3 176 miljoner kronor.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 21 november 2018

Karin Perers

/Bengt Stigner

Personregister

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret som denna gång omfattar såväl 2018 års kyrkomöte som kyrkomötets valsammanträde 2017 innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, ledamotsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare, inlämnade motioner samt anföranden (debattinlägg). För att kunna särskilja vid vilket kyrkomöte ett debattinlägg gjorts anges i registret före de debattinlägg som gjordes under valsammanträdet *debattinlägg valsammanträdet*.

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
E	Ekonomiutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
KI	Kyrkolivsutskottet
SK	Samhälls- och kulturutskottet
F	Förvaltarskapsutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
KN	Kyrkorättsnämnden
VN	Svenska kyrkans valprovsnämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
C	Centerpartiet
SD	Sverigedemokraterna
BA	Borgerligt alternativ
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FK	Frimodig kyrka
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan

A

Ahl, Anders, 1975, Karlstads stift, SD, 173 K1 ersättare

Motion: 40 (Utfasning av elektronik som innehåller kobolt)
 Debattinlägg: § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola)

Ahremark Persson, Benny, 1953, Karlstads stift, C, 169 O ersättare

Alexius, Ann-Christin, 1971, Härnösands stift, C, 182
 Ersättare valsammanträdet 2017 för Märta Brita Forsberg Svensson

Alingsjö Bäck, Gun, 1946, Västerås stift, POSK, 76
 Ersättare session 2 2018 för Peter Bernövall

Personregister 2018	<p>Alm, Inga, 1952, Uppsala stift, C, 9 Motion: 77 (Tidsbegränsat förordnande för biskop), 78 (Utvärdering av sammanslagningar av församlingar) Debattinlägg: § 126 (Programmet för lärande och undervisning), § 129 (Strukturfrågor)</p> <p>Almstedt Valldor, Amanda, 1994, Stockholms stift, S, 226 Ersättare session 2 2018 för Kekke Waltersson</p> <p>Andersson, Björn, 1961, Göteborgs stift, S, 151 Debattinlägg: § 118 (Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet)</p> <p>Andersson, Hilikka, 1947, Skara stift, S, 43</p> <p>Andersson, Lars B, 1969, Uppsala stift, ViSK, 17 Motion: 17 (Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger), 18 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper), 68 (Rutiner vid näthat), 69 (Församlingarnas statistikrapportering), 70 (Översyn av kapitalförvaltningspolicy) Debattinlägg: § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 177 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper m.m.)</p> <p>Andersson, Margareta, 1948, Växjö stift, C, 85 Motion: 6 (Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift), 81 (Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid), 82 (Församlingsrådets kompetens) Debattinlägg: § 33 (Levande gudstjänst), § 72 (Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid)</p> <p>Andrén, Hans-Olof, 1947, Göteborgs stift, POSK, 136 Motion: 30 (Huvudmannskapet för begravningsverksamheten), 38 (Utveckling av finansiella tjänster), 47 (Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet), 48 (Gudstjänster och andakter på Svenska kyrkans webbplats), 49 (Arbetsledande diakoner och församlingsråd), 50 (En ny psalmbok), 65 (Musik till handbokens texter) Debattinlägg: § 28 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 35 (Ny psalmbok), § 53 (Det allmänna prästadömet), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet), § 179 (Begravningsverksamhet)</p> <p>Arman, Lena, 1953, Linköpings stift, POSK, 26</p> <p>Arnesson, Agne, 1950, Skara stift, C, 47 Debattinlägg: § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola)</p> <p>Aro, Stefan, 1975, Luleå stift, FK, 201 Debattinlägg: § 40 (Svenska språkets ställning), § 41 (Krisberedskap inom Svenska kyrkan), § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning)</p>	<p>KI ledamot</p> <p>F ledamot</p> <p>E ersättare</p> <p>O ledamot</p> <p>Valberedningen G ledamot</p> <p>TU ledamot</p> <p>SK ersättare</p> <p>KI ledamot, v ordf</p> <p>O ersättare VN ersättare</p>
------------------------	---	--

Aronson, Torbjörn , 1963, Uppsala stift, KR, 22 Motion: 3 (Friskolor drivna av Svenska kyrkans församlingar), 4 (Ny vuxenkatekes), 24 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola) Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 43 (Foster- diagnostik, människovärde och etiskt råd), § 46 (Ny vuxen- katekes), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola)	KI ledamot	Personregister 2018
Arvidsson, Lars , 1955, Lunds stift, FiSK, 134 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Marcus Romedahl Debattinlägg: § 48 (Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner), § 60 (Titelskydd för församlingspedagoger)	TU ersättare	
Arvidsson, Torbjörn , 1950, Luleå stift, KR, 197 Debattinlägg: § 51 (Kyrkotillhörighet för utländska medborgare)	TU ledamot	
Axelsson, Stig , 1946, Karlstads stift, POSK, 176 Motion: 50 (En ny psalmbok)	Eu ersättare	
Axelsson Ahl, Marie , 1958, Stockholms stift, SD, 236 Avsagt sig uppdraget som ledamot 2018, ny ledamot: Arnold Boström	Valberedningen (fram till kyrko- mötet 2018)	
Axelsson Edström, Birgitta , 1964, Växjö stift, ÖKA, 100 Motion: 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 29 (Kommunikationsstrategi) Debattinlägg: § 139 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza)	Eu ersättare	
B		
Backenius, Veine , 1944, Växjö stift, C, 89 Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 63 (Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan), § 117 (Sammanhållet klimatarbete)	E ledamot, ordf	
Backström, Victor , 1989, Stockholms stift, POSK, 224 Motion: 47 (Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet) Debattinlägg: § 140 (Missionsuppdraget), § 173 (Barnkonse- kvensanalys), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensus- metoder i kyrkomötet)	E ersättare	
Bagi, Vicktoria , 1971, Västerås stift, ViSK, 83	KI ledamot	
Bahnam Johansson, Naima , 1966, Linköpings stift, SD, 28 Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 40 (Svenska språkets ställning), § 67 (Värna och uppmuntra vigsel), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)	TU ersättare	
Beckman, Lars , 1963, Linköpings stift, POSK, 30 Motion: 50 (En ny psalmbok) Debattinlägg: § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning)	G ersättare	
Bengtsson, Gunilla , 1944, Lunds stift, S, 127 Debattinlägg: § 34 (Nystart av församlingar)	G ersättare	

Bengtsson, Maja , 1977, Göteborgs stift, FK, 144 Ersättare valsammanträdet 2017 för Hans Weichbrodt	
Benke, Mattias , 1968, Uppsala stift, S, 16 Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 59 (Konfirmation som valbarhetskriterium), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet), § 179 (Begravningsverksamhet)	O/TU ersättare KN ledamot
Berard Granström, Camilla , 1973, Strängnäs stift, SD, 58 Debattinlägg: § 135 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop), § 139 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza), § 182 (Ekumenisk julinsamling), § 183 (Stöd till utlandsförsamlingarna)	Eu ledamot
Berggård, Elisabet , 1948, Stockholms stift, POSK, 245	KI ersättare
Berginger, Emma , 1986, Lunds stift, MPSK, 133 Ledig valsammanträdet 2017, session 1 och 2 2018, ersatt av Jan Björkman	TU ersättare
Bergström, Levi , 1947, Luleå stift, S, 187 Debattinlägg: § 119 (Meddelanden), § 198 (Kyrkomötet avslutas)	Km 1 v ordf
Bergström, Manilla , 1973, Göteborgs stift, POSK, 155	G ledamot KN ledamot
Bernövall, Peter , 1946, Västerås stift, POSK, 76 Ledig session 2 2018, ersatt av Gun Alingsjö Bäck Motion 38 (Utveckling av finansiella tjänster)	E ledamot
Birgersdotter, Ulla , 1950, Stockholms stift, POSK, 218 Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan)	Eu ersättare
Bjuhr, Linnea , 1996, Uppsala stift, SD, 5 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Marcus Lagerroos Motion: 66 (Ekumenisk julinsamling) Debattinlägg: § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)	Eu ersättare
Björkman, Catrin , 1965, Göteborgs stift, MPSK, 165 Motion: 71 (Utbildning och handledning för kyrkliga ledare), 72 (Råd vid bemötande), 73 (Uppdrag som gatupräst eller -diakon), 74 (Kyrkoreservat), 75 (Databas med enkel sökfunktion)	SK ersättare
Björkman, Jan , 1964, Lunds stift, MPSK, 133 Ersättare valsammanträdet 2017, session 1 och 2 2018 för Emma Berginger	TU ersättare
Blix, Johan , 1946, Stockholms stift, ÖKA, 231 Motion: 27 (Bank-id som identifikation vid in- och utträde), 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 29 (Kommunikationsstrategi), 41 (Kyrkotillhörighet för utländska medborgare), 42 (Sekretessvarning i Kbok), 44 (Det allmänna prästadömet), 83 (Konfirmation som valbarhetskriterium)	TU ersättare

Debattinlägg: § 51 (Kyrkotillhörighet för utländska medborgare), § 52 (Sekretessvarning i Kbok), § 59 (Konfirmation som valbarhetskriterium)	
Block, Claes , 1945, Lunds stift, S, 101 Debattinlägg: § 117 (Sammanhållet klimatarbete), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande)	F ledamot, v ordf
Blomqvist, Ann-Charlotte , 1947, Skara stift, SD, 45 Ledig session 1 och 2 2018, ersatt av Zandra Pettersson	G ersättare
Bodén, Sven Erik , 1947, Härnösands stift, S, 180	F ledamot
Bonde, Christian , 1990, Uppsala stift, S, 10	Eu ersättare
Bonnier, Åke , 1957, biskop i Skara stift Debattinlägg: § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.)	SK
Boström, Arnold , 1946, Stockholms stift, SD, 236 Ny ledamot 2018 efter Marie Axelsson Ahl	O ersättare
Brendt, Agneta , 1946, Uppsala stift, S, 11 Debattinlägg: § 135 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete)	Eu ledamot
Brinck, Cecilia , 1962, Stockholms stift, BA, 215	Valberedningen Kl ersättare Ks ersättare
Brunne, Eva , 1954, biskop i Stockholms stift Motion: 54 (Missionen och församlingens grundläggande uppgift) Debattinlägg: § 130 (Församlingens grundläggande uppgift)	Kl
Brunstedt, Anders , 1955, Västerås stift, POSK, 71 Motion: 6 (Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift), 38 (Utveckling av finansiella tjänster) Debattinlägg: § 41 (Krisberedskap inom Svenska kyrkan), § 63 (Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift)	SK ledamot
Bryntesson, Lars , 1960, Stockholms stift, S, 235	TU/F ersättare
C	
Callenberg, Louise , 1978, Stockholms stift, S, 223 Debattinlägg: § 126 (Programmet för lärande och undervisning), § 127 (Ändringar i kyrkoordningen m.m.), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift), § 174 (Svenska Kyrkans Ungas ställning)	O ledamot, ordf
Carlshamre, Amanda , 1989, Stockholms stift, POSK, 207 Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning), 76 (Programmet för lärande och undervisning), 92 (Konsensusmetoder i kyrkomötet), 95 (Titelskydd för församlingspedagoger)	Kl ersättare

Debattinlägg: § 60 (Titelskydd för församlingspedagoger), § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)	
Carlsson, Anna-Lena , 1959, Göteborgs stift, C, 154 Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet)	TU ledamot
Carlsson, Margareta , 1964, Strängnäs stift, ViSK, 68 Motion: 17 (Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger), 18 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper), 68 (Rutiner vid näthat), 70 (Översyn av kapitalförvaltningspolicy)	F ledamot
Carlsson, Olle , 1955, Stockholms stift, utan grupp, 239 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Erik Olebark Ringheim, session 1 och 2 2018, ersatt av Kristin Molander	Eu ersättare
Castor, David , 1971, Lunds stift, FK, 114 Motion: 64 (Rösträtt vid biskopsval för präster och diakoner i EFS) Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 178 (Rösträtt för präster och diakoner i EFS vid biskopsval)	Kl ersättare
Christiansson, Alexander , 1981, Göteborgs stift, SD, 150 Motion: 22 (Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner), 23 (Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 48 (Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner)	TU ersättare
Clausen, Cecilia , 1983, Stockholms stift, S, 212 Debattinlägg: § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd)	SK ledamot
Clausson, Sebastian , 1982, Skara stift, S, 40 Debattinlägg: § 47 (Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan)	TU ersättare Ks ersättare
Corbelius, Klas , 1976, Linköpings stift, S, 31 Debattinlägg: § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)	Eu ledamot
D	
Dahlqvist, Lars-Ola , 1948, Göteborgs stift, S, 159 Debattinlägg: § 129 (Strukturfrågor)	O ersättare VN ledamot
Dahm, Lina , 1979, Skara stift, S, 51	Kl ersättare
Dalevi, Sören , 1969, biskop i Karlstads stift	Eu
Dalman, Johan , 1960, biskop i Strängnäs stift Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 120 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan)	F

Domurat, Emilia , 1982, Göteborgs stift, (ViSK) utan grupp, 147 Ledig session 1 2018, ingen ersättare, session 2 2018, ersatt av Anna Stenberg	TU ersättare	Personregister 2018
E		
Eckerdal, Per , 1951, biskop i Göteborgs stift		
Edman, Pernilla , 1970, Karlstads stift, S 175	E ledamot	
Egardt, Peter , 1958, Västerås stift, S, 77 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Roger Eklund	KI ledamot	
Ek, Magnus , 1994, Linköpings stift, C, 25 Ledig valsammanträdet 2017, ingen ersättare, session 1 och 2 2018, ersatt av Roger Sandström	E ledamot	
Eklund, Roger , 1970, Västerås stift, S, 77 Ersättare valsammanträdet 2017 för Peter Egardt		
Ekström, Johannes , 1984, Skara stift, POSK, 46 Ersättare session 1 2018 för Sofia Särdaqvist	SK ersättare	
Elhousny Nygårdh, Nadja , 1978, Uppsala stift, ÖKA, 13 Ersättare session 1 och 2 2018 för Ida Netzel Debattinlägg: § 118 (Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet), § 121 (Att få effekt av initierade satsningar), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande), § 140 (Missionsuppdraget)	F ledamot	
Eliasson, Birgitta , 1955, Linköpings stift, S, 27	TU ersättare	
Elmqvist, Helena , 1966, Växjö stift, SD, 88 Motion: 22 (Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner), 23 (Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan)	TU ledamot	
Emilsson, Aron , 1990, Göteborgs stift, SD, 140 Motion: 20 (Svenska kyrkans beredskap vid krissituationer), 21 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop) Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 41 (Krisbered- skap inom Svenska kyrkan), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)	Ks ledamot	
Eneroth, Jesper , 1995, Göteborgs stift, S, 135 Motion: 55 (Nationellt täckande program för klimatstrategi) Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 117 (Samman- hållet klimatarbete), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)	Ks ledamot	
Engström, Anita , 1943, Göteborgs stift, S, 142 Ersättare session 2 2018 för Patrik Linde		
Engström, Daniel , 1987, Lunds stift, SD, 122 Motion: 79 (Idébank för ett levande gudstjänstliv) Debattinlägg: § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 33 (Levande gudstjänst), § 36 (Levande musik vid vigsel- och begravnings- gudstjänster)	G ledamot	

- Enholm, Kristina**, 1953, Luleå stift, MPSK, 203
Ersättare session 2 2018 för Agneta Granström
- Erdmann, Anki**, 1960, Stockholms stift, ViSK, 214
Motion: 17 (Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger), 18 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper), 68 (Rutiner vid näthat), 69 (Församlingarnas statistikrapportering), 70 (Översyn av kapitalförvaltningspolicy)
Eu ledamot
- Ericson, Lars-Ivar**, 1948, Lunds stift, C, 110
Motion: 1 (Nationell handlingsplan för rekrytering till kyrkliga tjänster), 2 (Bok om kristen tro till svenska hushåll)
Debattinlägg: § 37 (Bok om kristen tro till svenska hushåll), § 47 (Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan), § 67 (Värna och uppmuntra vigsel), § 72 (Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid), § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 133 (Valfri församlingstillhörighet)
SK ersättare
Ks ersättare
- Eriksson, Britas Lennart**, 1952, Västerås stift, S, 72
Eu ersättare
KN ledamot, ordf
- Eriksson, Gun**, 1948, Uppsala stift, S, 1
Motion: 67 (Flygplatskyrkans framtid)
Debattinlägg: § 68 (Flygplatskyrkans framtid), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 138 (Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna)
Eu ledamot,
v ordf
- Eriksson, Gunnel**, 1951, Luleå stift, S, 195
F ersättare
- Eriksson, Jakob**, 1974, Stockholms stift, SD, 222
Ersättare valsammanträdet 2017 för David Lång
- Eriksson, Stig**, 1957, Luleå stift, C, 191
TU ersättare
KN ledamot
v ordf
- Eriksson, Tommy**, 1953, Härnösands stift, S, 178
O ledamot
- Erlandsson, Madelaine**, 1947, Linköpings stift, BA, 29
Eu ersättare
- Ershammar, Mats**, 1942, Strängnäs stift, BA, 61
Motion: 26 (Förändringsförmåga på lokal nivå), 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan), 89 (Rösträtt för nyligen inträdna medlemmar)
Debattinlägg: § 121 (Att få effekt av initierade satsningar)
Kl ledamot
- Ervasti, Marjut**, 1965, Stockholms stift, ViSK, 242
G ledamot
- Eskilandersson, Mikael**, 1977, Lunds stift, SD, 116
Debattinlägg: § 37 (Bok om kristen tro till svenska hushåll), § 38 (Konfessionella friskolor), § 40 (Svenska språkets ställning), § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 66 (Digital karta över kyrkogårdar), § 67 (Värna och uppmuntra vigsel), § 71 (Pilgrim i Sverige)
SK ledamot
- Etander Rimborg, Carina**, 1964, Göteborgs stift, POSK, 141
Km 2 v ordf

F

- Falk, Celina**, 1986, Luleå stift, POSK, 192 Eu ledamot
 Ledig session 1 2018, ersatt av Roger Larsson
 Motion: 54 (Missionen och församlingens grundläggande uppgift), 92 (Konsensusmetoder i kyrkomötet), 95 (Titelskydd för församlingspedagoger)
 Debattinlägg: § 69 (Rutiner vid näthat), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift)
- Falkeblad, Björn**, 1964, Stockholms stift, BA, 247 E ersättare
- Fast, Sven-Bernhard**, 1951, biskop i Visby stift
- Fjellström, Elisabet**, 1991, Härnösands stift, S, 177
 Ersättare session 2 2018 för Margareta Winberg
- Forsberg Svensson, Märta Brita**, 1950, Härnösands stift, C, 182 O ersättare
 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Ann-Christin Alexius
- Forsell, Karin**, 1948, Lunds stift, SD, 108 O ersättare
 Ledig session 1 och 2 2018, ersatt av Linda Lindberg
- Forssell, Anna**, 1958, Stockholms stift, S, 230 TU ledamot
 Debattinlägg: § 56 (Ledarskapsutbildning)
- Fransson, Johannes**, 1991, Karlstads stift, S, 171 Kl ersättare
 Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning)
 Debattinlägg: § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning)
- Franzén, Gunilla**, 1966, Göteborgs stift, C, 138 F ledamot, ordf
 Debattinlägg: § 117 (Sammanhållet klimatarbete)
- Fredborg, Suzanne**, 1953, Stockholms stift, BA, 228 E ledamot
 VN ersättare
- From Utterstedt, Ann-Christine**, 1972, Västerås stift, SD, 75 Valberedningen
 Kl ledamot

G

- Garde, Johan**, 1990, Linköpings stift, POSK, 36 Eu ledamot
 Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning), 47 (Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet), 92 (Konsensusmetoder i kyrkomötet), 95 (Titelskydd för församlingspedagoger)
 Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 38 (Konfessionella friskolor), § 60 (Titelskydd för församlingspedagoger), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)
- Gerenmark, Lisa**, 1983, Skara stift, ÖKA, 49 Kl ersättare
 Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning), 44 (Det allmänna prästadömet), 92 (Konsensusmetoder i kyrkomötet)
 Debattinlägg: § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)

Personregister 2018	Glas, Katarina , 1963, Luleå stift, POSK, 196 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Roger Larsson Debattinlägg: § 139 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza)	Eu ledamot, ordf	
	Grahn, Niklas , 1969, Karlstads stift, POSK, 170 Motion: 38 (Utveckling av finansiella tjänster), 76 (Programmet för lärande och undervisning) Debattinlägg: § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 126 (Programmet för lärande och undervisning)	K1 ledamot, ordf	
	Granström, Agneta , 1955, Luleå stift, MPSK, 203 Ledig session 2 2018, ersatt av Kristina Enholm Motion: 75 (Databas med enkel sökfunktion)	F ersättare	
	Grip, Leif , 1954, Härnösands stift, POSK, 181	F ledamot	
	Gustavsson, Johan , 1981, Göteborgs stift, ÖKA, 145 Ersättare valsammanträdet 2017 på stol där efterträdarval ännu inte hunnit genomföras		
	Gårder, Nils , 1951, Lunds stift, POSK, 109 Debattinlägg: § 33 (Levande gudstjänst), § 38 (Konfessionella friskolor), § 42 (Kommunikationsstrategi), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 126 (Programmet för lärande och undervisning), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 179 (Begravningsverksamhet)	Ks ledamot	
	Göranson, Lisbeth , 1951, Lunds stift, C, 126	TU ledamot	
	Göransson, Göran , 1942, Göteborgs stift, FiSK, 152 Ersättare valsammanträdet 2017 för Vivianne Wetterling		
	H		
	Hagelin, Mats , 1960, Lunds stift, BA, 106 Motion: 38 (Utveckling av finansiella tjänster) Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 133 (Valfri församlingstillhörighet)	Ks ledamot	
	Hammar, Anna Karin , 1951, Uppsala stift, S, 6 Motion: 39 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza), 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 139 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza), § 140 (Missionsuppdraget)	F ersättare Ks ersättare	
	Hansson, Ronny , 1957, Lunds stift, S, 117	K1 ledamot	
	Hedlundh, Emma , 1978, Uppsala stift, POSK, 2 Motion: 54 (Missionen och församlingens grundläggande uppgift)	TU ledamot	
Hedström, Margareta , 1942, Stockholms stift, C, 210 och 233 Ersättare valsammanträdet 2017 för Elisabeth Rydström, session 2 2018 för Gustav Hemming			

Hemming, Gustav , 1972, Stockholms stift, C, 233 Ledig session 2 2018, ersatt av Margareta Hedström	F ersättare	Personregister 2018
Hermansson, August , 1998, Visby stift, POSK, 205 Debattinlägg: § 42 (Kommunikationsstrategi), § 59 (Konfirmation som valbarhetskriterium), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 173 (Barnkonsekvensanalys), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet), § 176 (Valedelsdistribution och rösträtt vid direkta val)	O ersättare	
Herthelius, Margaretha , 1942, Stockholms stift, FiSK, 217 Motion: 5 (Insatser mot arbetslöshet), 7 (Valedelsdistribution på stiftsnivå), 8 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 9 (Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan), 10 (Likställighet mellan Fader vår och Vår Fader), 11 (Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder), 12 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete), 13 (Utredning av barnkonsekvensanalys), 14 (Svenska språkets ställning), 15 (Äldre psalmböcker och kyrkohandböcker) Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 72 (Svenska kyrkans arbete för att förhindra suicid), § 126 (Programmet för lärande och undervisning), § 176 (Valedelsdistribution och rösträtt vid direkta val)	KI ledamot	
Hillerström, Marja , 1951, Stockholms stift, ViSK, 225 Motion: 17 (Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger), 18 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper), 68 (Rutiner vid näthat), 69 (Församlingarnas statistikrapportering), 70 (Översyn av kapitalförvaltningspolicy) Debattinlägg: § 66 (Digital karta över kyrkogårdar), § 176 (Valedelsdistribution och rösträtt vid direkta val), § 179 (Begravningsverksamhet)	SK ledamot	
Hjelm, Christina , 1957, Luleå stift, C, 198	O ledamot	
Holmér, Ulla-Britt , 1945, Västerås stift, C 80	SK ersättare	
Holmgren, Sven Ingvar , 1945, Uppsala stift, BA, 18 Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan), 80 (Anslag till riksförbundet Pilgrim i Sverige), 90 (Inrättande av Svenska kyrkans bank) Debattinlägg: § 63 (Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan), § 71 (Pilgrim i Sverige), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande)	F ledamot	
Hongslo, Terence , 1949, Uppsala stift, MPSK, 21 Motion: 71 (Utbildning och handledning för kyrkliga ledare), 72 (Råd vid bemötande), 73 (Uppdrag som gatupräst eller -diakon), 74 (Kyrkoreservat), 75 (Databas med enkel sökfunktion) Debattinlägg: § 70 (Databas med enkel sökfunktion), § 125 (Uppdrag som gatupräst eller -diakon)	E ersättare VN ersättare	
Hortlund, Stefan , 1958, Luleå stift, S, 190 Ledig valsammanträdet 2017, ingen ersättare, session 2 2018, ersatt av Agneta Lindström Berg	Valberedningen Eu ledamot	

- Hägg, Rebecca**, 1982, Linköpings stift, S, 34 SK/F ersättare
- Härder, Anton**, 1966, Växjö stift, S, 87 SK ledamot, ordf
Debattinlägg: § 69 (Rutiner vid näthat), § 70 (Databas med enkel sökfunktion), § 133 (Valfri församlingstillhörighet)
- I**
- Ingårda, Åsa**, 1968, Strängnäs stift, C, 57 Eu ersättare
Motion: 6 (Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift), Motion 39 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza), 84 (Nationell ungdomssatsning), 91 (Stärkt ledarskap hos förtroendevalda)
Ks ersättare
Debattinlägg: § 56 (Ledarskapsutbildning), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)
- Isaksson, Jan-Åke**, 1964, Lunds stift, SD, 102 F ledamot
Debattinlägg: § 117 (Sammanhållet klimatarbete), § 118 (Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande)
- Isberg, Linda**, 1977, Lunds stift, POSK, 103 TU ersättare
- J**
- Jackelén, Antje**, 1955, ärkebiskop, Uppsala stift Ks ordf
Debattinlägg valsammanträdet: § 2 (Anförande av ärkebiskopen)
Debattinlägg: § 2 (Anförande av ärkebiskopen), § 5 (Stefansmedaljen), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola)
- Jakobsson, Carin**, 1953, Visby stift, C, 204 F ersättare
- Janfalk, Karin**, 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 153 Kl ledamot
Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning), 27 (Bank-id som identifikation vid in- och utträde), 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 44 (Det allmänna prästadömet)
Debattinlägg: § 142 (Tillgängligheten i lokaler och verksamheter), § 174 (Svenska Kyrkans Ungas ställning)
- Janson Sten**, 1948, Göteborgs stift, POSK, 162 TU ersättare
Motion 30 (Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten)
- Jarnling, Magnus**, 1946, Stockholms stift, MPSK, 249 Kl ersättare
Motion: 71 (Utbildning och handledning för kyrkliga ledare), 72 (Råd vid bemötande), 73 (Uppdrag som gatupräst eller -diakon), 74 (Kyrkoreservat), 75 (Databas med enkel sökfunktion)
- Johansson, Boel**, 1952, Uppsala stift, POSK, 12 SK ledamot
Debattinlägg: § 67 (Värna och uppmuntra vigsel)

Johansson, Erik , 1972, Uppsala stift, FK, 20 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Hans Lindholm Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 38 (Konfessionella friskolor), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannes lunds teologiska högskola)	E ledamot
Johansson, Marie , 1962, Växjö stift, S, 84 Debattinlägg: § 173 (Barnkonsekvensanalys)	O ersättare Ks ersättare
Johansson, Torvald , 1955, Strängnäs stift, POSK, 55 Motion: 50 (En ny psalmbok), 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan), 65 (Musik till handbokens texter) Debattinlägg: § 36 (Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster)	G ersättare Ks ersättare
Johansson, Wåge , 1935, Stockholms stift, S, 246 Ersättare session 2 2018 för Markus Selin	
Johansson Berg, Maria , 1964, Luleå stift, S, 188 Debattinlägg: § 54 (Vissa jävssituationer i domkapitlen), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)	TU ledamot, v ordf
Johnsson, Lars , 1946, Strängnäs stift, S, 54 Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan)	Ks ledamot
Jonäng, Ann-Kristin , 1953, Uppsala stift, C 14 Ersättare valsammanträdet 2017, session 1 och 2 2018 för Per Lodenius	SK ersättare
Jönsson, Lena , 1944, Lunds stift, BA, 121	G ersättare
K	
Kallenberg, Kjell , 1947, Strängnäs stift, POSK, 64 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Birgitta Wrede	E ersättare
Karlsson, Kent , 1963, Lunds stift, POSK, 118 Debattinlägg: § 125 (Uppdrag som gatupräst eller -diakon)	KI ledamot
Karlsson, Margareta , 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 67 Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning), 27 (Bank-id som identifikation vid in- och utträde), 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 29 (Kommunikationsstrategi), 31 (Tillgängligheten i lokaler och verksamheter), 41 (Kyrkotillhörighet för utländska medborgare), 42 (Sekretessvarning i Kbok) Debattinlägg: § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 178 (Rösträtt för präster och diakoner i EFS vid biskopsval)	O ersättare
Karlsson Ågren, Ann-Sofie , 1975, Härnösands stift, S, 183	KI ledamot
Kilsäter, Britt , 1948, Lunds stift, BA, 129 Ersättare valsammanträdet 2017 för Samuel Lilja	

Personregister 2018	Kjellgren, Bengt , 1969, Göteborgs stift, BA, 157 Motion: 89 (Rösträtt för nyligen inträdda medlemmar), 90 (Inrättande av Svenska kyrkans bank) Debattinlägg: § 27 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017), § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 38 (Konfessionella friskolor), § 63 (Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan), § 68 (Flygplatskyrkans framtid)	E ledamot KN ledamot
	Kompass, Anders , 1955, Stockholms stift, S, 241 Ledig valsammanträdet 2017, session 1 och 2 2018, ingen ersättare	G ersättare
	Krantz, Roberth , 1980, Uppsala stift, S, 4 Motion: 80 (Anslag till riksförbundet Pilgrim i Sverige) Debattinlägg: § 129 (Strukturfrågor)	O ledamot
	Kronlid, Julia , 1980, Stockholms stift, SD, 211 Motion: 21 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop), 66 (Ekumenisk julinsamling) Debattinlägg: § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)	Ks ersättare
	Kruse, Karl-Erik , 1956, Lunds stift, S, 123 Ledig session 1 2018, ersatt av Jan Lundgren, session 2 2018, ersatt av Martin Moberg	G ersättare
	Kullenberg, Elisabeth , 1952, Lunds stift, BA, 111	O ledamot
	Kullingsjö, Birgit , 1949, Skara stift, C, 42 Debattinlägg: § 68 (Flygplatskyrkans framtid)	SK ledamot
	Kyrk, Eva , 1954, Västerås stift, BA, 78 Motion: 56 (Kyrkvårdar i församlingsråd), 57 (Digital karta över kyrkogårdar)	G ersättare
	L	
	Lagerman, Maria , 1955, Västerås stift, S, 79	O ledamot
	Lagerroos, Marcus , 1994, Uppsala stift, SD, 5 och 15 Ersättare valsammanträdet 2017 för Linnea Bjuhr, session 1 och 2 2018 för Eva-Mai Mineur Tynong Debattinlägg: § 42 (Kommunikationsstrategi)	SK ersättare
	Lampinen, Kurt , 1943, Luleå stift, S, 199	Kl ersättare
	Larson, Daniel , 1968, Stockholms stift, S, 209	SK ersättare Ks ersättare
Larsson, Niklas , 1988, Lunds stift, C, 104 Motion: 85 (Stöd till utlandsförsamlingarna) Debattinlägg: § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)	Valberedningen Eu ersättare	

Larsson, Roger , 1968, Luleå stift, POSK, 196 och 192 Ersättare valsammanträdet 2017 för Katarina Glas, session 1 2018 för Celina Falk	Eu ersättare	Personregister 2018
Leijen, Ellen , 1994, Strängnäs stift, S, 65	SK ersättare	
Lejon, Kjell O , 1958, Linköpings stift, FK, 38 Motion: 24 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), 33 (Gudstjänstlivets kris), 35 (Nystart av församlingar), 37 (Öka antalet församlingssamlingar), 58 (Missionsuppdraget och framtagande av missionsstrategier), 63 (Fosterdiagnostik och människovärde), § 140 (Missions- uppdraget) Debattinlägg: § 34 (Nystart av församlingar), § 38 (Konfessio- nella friskolor), § 41 (Krisberedskap inom Svenska kyrkan), § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teolo- giska högskola)	SK ersättare	
Lilja, Johnny , 1941, Växjö stift, BA, 93	O ersättare	
Lilja, Samuel , 1949, Lunds stift, BA, 129 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Britt Kilsäter	F ersättare	
Lindalen, Sara , 1977, Göteborgs stift, ViSK, 166 Debattinlägg: § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande)	E ledamot	
Lindberg, Linda , 1974, Lunds stift, SD, 108 Ersättare session 1 och 2 2018 för Karin Forsell Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet)	O ersättare	
Lindberg, Niklas , 1992, Linköpings stift, S, 24 Ersättare session 2 2018 för Mats Ludvigsson		
Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 41 Debattinlägg: § 128 (Tema för kyrkomötet 2019)	Valberedningen v ordf O ledamot, v ordf VN ersättare	
Linde, Patrik , 1979, Göteborgs stift, S, 142 Ledig session 2 2018, ersatt av Anita Engström	E ersättare	
Lindell Rylén, Monica , 1969, Strängnäs stift, S, 56 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Lars-Erik Lordh Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan)	Valberedningen O ledamot	
Lindén, Birgitta , 1948, Växjö stift, S, 99 Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor)	SK ledamot	
Linder, Lars G , 1959, Strängnäs stift, S, 62 Motion: 45 (Vissa jävssituationer i domkapitlen), 46 (Avgifter för transport av urnor), § 133 (Valfri församlingstillhörighet) Debattinlägg: § 135 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete)	Valberedningen O ersättare	
Linderås, Stefan , 1962, Göteborgs stift, POSK, 149 Motion: 30 (Huvudmannaskapet för begravningsverk- samheten)	F ledamot	

- Lindholm, Hans**, 1949, Uppsala stift, FK, 20
Ersättare valsammanträdet 2017 för Erik Johansson
- Lindquist, Olov**, 1958, Stockholms stift, FiSK, 234
Motion: 7 (Valsedelndistribution på stiftsnivå), 8 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 9 (Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan), 10 (Likställighet mellan Fader vår och Vår Fader), 13 (Utredning av barnkonsekvensanalys), 15 (Äldre psalmböcker och kyrkohandböcker)
Debattinlägg: § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 47 (Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan), § 133 (Valfri församlingstillhörighet)
- Lindström Berg, Agneta**, 1947, Luleå stift, S, 190
Ersättare session 2 2018 för Stefan Hortlund
- Litström, Veronica**, 1969, Härnösands stift, S, 185
Ledig valsammanträdet 2017, ingen ersättare
- Lodenus, Per**, 1966, Uppsala stift, C, 14
Ledig valsammanträdet 2017, session 1 och 2 2018, ersatt av Ann-Kristin Jonäng
- Lordh, Lars-Erik**, 1959, Strängnäs stift, S, 56
Ersättare valsammanträdet 2017 för Monica Lindell Rylén
- Ludvigsson, Mats**, 1946, Linköpings stift, S, 24
Ledig session 2 2018, ersatt av Niklas Lindberg
- Lumarker, Artemis**, 1997, Göteborgs stift, ÖKA, 137
Ersättare session 2 2018 för Jenny Nilsson
Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet), § 177 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper m.m.)
- Lundby-Wedin, Wanja**, 1952, Stockholms stift, S, 206
Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 38 (Konfessionella friskolor), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)
- Lundgren, Jan**, 1949, Lunds stift, S, 123
Ersättare session 1 2018 för Karl-Erik Kruse
- Lundström, Gunilla**, 1964, Luleå stift, S, 193
- Lång, David**, 1972, Stockholms stift, SD, 222
Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Jakob Eriksson
- Löfven, Ulla**, 1951, Stockholms stift, S, 216
- Löndahl, Berth**, 1950, Lunds stift, FK, 131
Ny ledamot 2018 efter Göran Skytte
Motion: 32 (Förhållandet mellan pastorat och församling), 33 (Gudstjänstlivets kris), 34 (Utred församlingsbegreppet), 35 (Nystart av församlingar), 36 (Utvärdera strukturutred-
- O ersättare
- Eu ersättare
- SK ersättare
- E ledamot, v ordf
- Ks ledamot,
I v ordf
- G ersättare
- SK ersättare
- E ledamot
- Eu ersättare
- G ledamot

ningen), 37 (Öka antalet församlingskollekt), 43 (Ekumeniskt medicinsk-etiskt råd), 62 (Ökad fokusering på församlingens grundläggande uppgift)

Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 33 (Levande gudstjänst), § 34 (Nystart av församlingar), § 35 (Ny psalmbok), § 38 (Konfessionella friskolor), § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 59 (Konfirmation som valbarhetskriterium), § 64 (Öka antalet församlingskollekt), § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 129 (Strukturfrågor), § 133 (Valfri församlingstillhörighet)

M

- Marcusson, Åke**, 1948, Utlandsförsamlingarna, 251
 Motion: 25 (Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna)
 Debattinlägg: § 65 (Utlandskyrkan och clearing), § 183 (Stöd till utlandsförsamlingarna)
 Valberedningen
 E ledamot
- Mases, Tommy**, 1946, Växjö stift, S, 96
 Ersättare valsammanträdet 2017 för Isak Öhrlund
- Mattsson, Kicki**, 1968, Göteborgs stift, S, 156
 F ersättare
- Milltoft, Sven**, 1965, Stockholms stift, BA, 221
 Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet)
 G ledamot
- Mineur Tynong, Eva-Mai**, 1953, Uppsala stift, SD, 15
 Ledig session 1 och 2 2018, ersatt av Marcus Lagerroos
 SK ersättare
- Moberg, Ellionor**, 1949, Stockholms stift, C, 220
 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Gustaf Öbrink
 Debattinlägg: § 126 (Programmet för lärande och undervisning)
 Kl ersättare
- Moberg, Martin**, 1976, Lunds stift, S, 105 och 123
 Ersättare valsammanträdet 2017 för Marie Nielsén,
 session 2 2018 för Karl-Erik Kruse
 Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet)
- Modéus, Fredrik**, 1964, biskop i Växjö stift
 Debattinlägg: § 33 (Levande gudstjänst), § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)
 Eu
 Ks ersättare för ärkebiskopen
- Modéus, Martin**, 1962, biskop i Linköpings stift
 Debattinlägg: § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 117 (Samhället klimatarbete), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)
 G
- Mogren, Mikael**, 1969, biskop i Västerås stift
 Debattinlägg: § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 141 (Uppföljning av #metoo och #vardeljus), § 174 (Svenska Kyrkans Ungas ställning)
 SK

Personregister 2018	<p>Molander, Kristin, 1969, Stockholms stift, POSK, 239 Ersättare session 1 och 2 2018 för Olle Carlsson Debattinlägg: § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johan- lunds teologiska högskola), § 132 (Församlingens grundläg- gande uppgift forts.), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)</p> <p>Munck, Eva-Maria, 1984, Stockholms stift, POSK, 232 Ledig valsammanträdet 2017, ingen ersättare, session 1 och 2 2018, ersättare Erik Olebark Ringheim</p> <p>Månsson, Victor, 1995, Västerås stift, POSK, 81</p>	<p>Eu ersättare</p> <p>K1 ledamot</p> <p>F ersättare</p>
N		
	<p>Netzel, Ida, 1984, Uppsala stift, ÖKA, 13 Ledig session 1 och 2 2018, ersatt av Nadja Elhousny Nygårdh</p> <p>Nielsén, Marie, 1962, Lunds stift, S, 105 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Martin Moberg Debattinlägg: § 141 (Uppföljning av #metoo och #vardeljus)</p> <p>Nihlgård, Anders, 1944, Lunds stift, ÖKA, 113 Motion: 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 29 (Kommunikationsstrategi), 44 (Det allmänna prästadömet), 70 (Översyn av kapitalförvaltningspolicy) Debattinlägg: § 53 (Det allmänna prästadömet), § 182 (Ekumenisk julinsamling)</p> <p>Nilsson, Birgitta, 1954, Stockholms stift, S, 244 Ersättare session 1 och 2 2018 för Sandra Ryström Signarsdotter</p> <p>Nilsson, Elise, bytt efternamn, se Solberg</p> <p>Nilsson, Jan G, 1940, Skara stift, BA, 44 Ledig session 1 och 2 2018, ersatt av Katarina Ramnerö Ödestad</p> <p>Nilsson, Jenny, 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 137 Ledig session 2 2018, ersatt av Artemis Lumarker Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning)</p> <p>Nilsson, Leif, 1944, Härnösands stift, S, 184</p> <p>Nilsson, Mats, 1949, Växjö stift, C, 94 Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021)</p> <p>Nilsson, Petter, 1983, Luleå stift, SD, 200 Motion: 59 (Missionsinsatser i församlingar med hög invandring och utanförskapsområden), 60 (Värna och uppmuntra vigsel i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 67 (Värna och uppmuntra vigsel), § 140 (Missionsuppdraget)</p> <p>Nisser-Larsson, Margareta, 1954, Karlstads stift, BA, 172</p>	<p>F ledamot</p> <p>K1 ledamot</p> <p>Eu ledamot</p> <p>G/E ersättare</p> <p>SK ledamot</p> <p>E ledamot</p> <p>Valberedningen E ersättare</p> <p>E ersättare</p> <p>E ersättare</p> <p>TU ledamot, ordf</p>

Nodin, Karin , 1957, Karlstads stift, C, 174	Eu ledamot	Personregister 2018
Motion: 93 (Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet), 94 (Utbildningsinsatser och uppföljning med anledning av införandet av fastighetsregister)		
Debattinlägg: § 118 (Flexibla förutsättningar för användning av kyrkorummet), § 121 (Att få effekt av initierade satsningar), § 181 (Mission, missionärer och gemenskap)		
Nordenstorm, Leif , 1960, Uppsala stift, FiSK, 19	F ledamot	
Motion: 11 (Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder), 12 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete), 13 (Utredning av barnkonsekvensanalys), 14 (Svenska språkets ställning), 15 (Äldre psalmböcker och kyrkohandböcker), 24 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola)		
Debattinlägg: § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 32 (Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder), § 37 (Bok om kristen tro till svenska hushåll), § 40 (Svenska språkets ställning), § 63 (Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan), § 120 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 129 (Strukturfrågor), § 135 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete), § 173 (Barnkonsekvensanalys), § 178 (Rösträtt för präster och diakoner i EFS vid biskopsval)		
Nordgren, Anette , 1958, Utlandsförsamlingarna, 250	O ledamot	
Motion: 25 (Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna), 54 (Missionen och församlingens grundläggande uppgift)		
Debattinlägg: § 138 (Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna)		
Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 50	Ks ledamot	
Motion: 33 (Gudstjänstlivets kris), 35 (Nystart av församlingar), 37 (Öka antalet församlingskollekt), 43 (Ekumeniskt medicinsk-etiskt råd), 51 (Stöd för utveckling av kyrkobyggnader), 52 (Utredning om solcellsanläggningar), 53 (Mission, missionärer och gemenskap)		
Debattinlägg: § 30 (Bidrag till kyrkobyggnader), § 117 (Sammanhållet klimatarbete), § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop), § 144 (Ordningsfråga), § 181 (Mission, missionärer och gemenskap)		
Nordung Byström, Eva , 1957, biskop i Härnösands stift	E	
Debattinlägg: § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)		
Nordvall, Helena , 1950, Luleå stift, BA, 202	TU ledamot	
Norén, Carola , 1953, Stockholms stift, S, 238	G ersättare	
Novak, Anders , 1945, Stockholms stift, KR, 229	Eu ersättare	
Nyström, Åsa , 1960, biskop i Luleå stift	O	
Debattinlägg: § 129 (Strukturfrågor), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.)		

- O**
- Olebark Ringheim, Erik**, 1983, Stockholms stift, POSK, 239 och 232
Kl ersättare
Ersättare valsammanträdet 2017 för Olle Carlsson, session 1 och 2 2018 för Eva-Maria Munck
Debattinlägg: § 126 (Programmet för lärande och undervisning)
- Olofsson, Anne**, 1959, Linköpings stift, POSK, 33
F ledamot
Debattinlägg: § 117 (Sammanhållet klimatarbete), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande), § 183 (Stöd till utlandsförsamlingarna)
- Olsson, Bengt**, 1944, Linköpings stift, FiSK, 39
SK ersättare
Motion: 5 (Insatser mot arbetslöshet), 7 (Valsedelsdistribution på stiftsnivå), 8 (Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet), 9 (Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan), 10 (Likställighet mellan Fader vår och Vår Fader), 13 (Utredning av barnkonsekvensanalys), 15 (Äldre psalmböcker och kyrkohandböcker)
Debattinlägg: § 39 (Insatser mot arbetslöshet), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)
- Olsson, Bertil**, 1950, Växjö stift, KR, 97
E/SK ersättare
VN ledamot
Debattinlägg: § 63 (Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)
- Olsson, Roger**, 1963, Skara stift, S, 48
G ledamot
Debattinlägg: § 35 (Ny psalmbok), § 38 (Konfessionella friskolor), § 128 (Tema för kyrkomötet 2019)
- Olsson, Roine**, 1959, Lunds stift, S, 132
Valberedningen
TU ledamot
Debattinlägg: § 54 (Vissa jävssituationer i domkapitlen), § 59 (Konfirmation som valbarhetskriterium)
- Oskarsson, Irene**, 1965, Linköpings stift, KR, 37
O ledamot
Debattinlägg: § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), § 174 (Svenska Kyrkans Ungas ställning), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)
- Ottesen, Fredrik**, 1986, Lunds stift, SD, 130
E ersättare
- P**
- Pagels, Berith**, 1946, Lunds stift, C, 119
E ersättare
- Palmelid, Johanna**, 1982, Göteborgs stift, SD, 160
Avsagt sig uppdraget som ledamot 2018,
ny ledamot: Christoffer Wallin
- Pedersen Videke, Sofija**, 1980, Lunds stift, S, 112
G ledamot, ordf
Motion 65 (Musik till handbokens texter)

<p>Debattinlägg: § 28 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 141 (Uppföljning av #metoo och #vardeljus)</p>	
<p>Perers, Karin, 1955, Västerås stift, C, 70</p> <p>Debattinlägg valsammanträdet: § 7 (Val av kyrkomötets andre vice ordförande), § 11 (Meddelanden), § 22 (Kyrkomötets valsammanträde avslutas)</p> <p>Debattinlägg: § 1 (Kyrkomötet öppnas), § 18 (Meddelanden), § 21 (Meddelanden och ajournering), § 22 (Kyrkomötets förhandlingar återupptogs), § 26 (Meddelanden), § 128 (Tema för kyrkomötet 2019), § 131 (Utdelande av Svenska kyrkans kulturstipendier och Samiska rådets kulturpris), § 134 (Meddelanden), § 137 (Meddelanden), § 144 (Ordningsfråga), § 196 (Meddelanden), § 197 (Avtackning), § 198 (Kyrkomötet avslutas)</p>	Km ordf
<p>Persenius, Ragnar, 1952, biskop i Uppsala stift</p> <p>Debattinlägg: § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.)</p>	O KN ledamot
<p>Persson, Camilla, 1984, Lunds stift, S, 120</p> <p>Debattinlägg: § 121 (Att få effekt av initierade satsningar)</p>	F ledamot
<p>Persson, Lennart, 1944, Uppsala stift, C, 3</p> <p>Debattinlägg: § 117 (Sammanhållet klimatarbete)</p>	F ledamot
<p>Persson, Sven Gunnar, 1955, Linköpings stift, POSK, 23</p> <p>Motion: 24 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola), 47 (Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet)</p> <p>Debattinlägg: § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)</p>	O ledamot
<p>Petersson, Thomas, 1968, biskop i Visby stift</p>	KI
<p>Pettersson, Zandra, 1968, Skara stift, SD, 45</p> <p>Ersättare session 1 och 2 2018 för Ann-Charlotte Blomqvist</p> <p>Debattinlägg: § 36 (Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster), § 41 (Krisberedskap inom Svenska kyrkan)</p>	G ersättare
R	
<p>Ramnerö Ödestad, Katarina, 1955, Skara stift, BA, 44</p> <p>Ersättare session 1 och 2 2018 för Jan G Nilsson</p>	SK ersättare
<p>Ramström, Victor, 1990, Växjö stift, POSK, 90</p>	O ersättare
<p>Rapakko, Anna, 1975, Växjö stift, S, 92</p>	E/KI ersättare
<p>Rappmann, Susanne, 1965, biskop i Göteborgs stift</p> <p>Debattinlägg: § 46 (Ny vuxenkatekes)</p>	TU
<p>Reichenberg, Olle, 1970, Stockholms stift, BA, 208</p> <p>Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 177 (Förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper m.m.)</p>	O ledamot

Personregister 2018	<p>Risberg, Lars, 1948, Karlstads stift, S, 167 Debattinlägg: § 45 (Valbarhet för domarledamot)</p> <p>Romanov, Alexander, 1958, Karlstads stift, S, 168 Ersättare valsammanträdet 2017 för Anna-Karin Stråle Börjesson</p> <p>Romedahl, Marcus, 1994, Lunds stift, FiSK, 134 Ersättare valsammanträdet 2017 för Lars Arvidsson</p> <p>Roos, Anders, 1947, Stockholms stift, POSK, 213 Motion: 25 (Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna) Debattinlägg: § 139 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza), § 183 (Stöd till utlandsförsamlingarna)</p> <p>Rosengren, Ann-Christine, 1952, Göteborgs stift, S, 148</p> <p>Rosenlundh, Tomas, 1949, Göteborgs stift, ÖKA, 161 Ledig valsammanträdet 2017, ingen ersättare Motion: 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 29 (Kommunikationsstrategi) Debattinlägg: § 42 (Kommunikationsstrategi), § 65 (Utlands- kyrkan och clearing), § 72 (Svenska kyrkans arbete för att för- hindra suicid), § 141 (Uppföljning av #metoo och #vardeljus), § 179 (Begravningsverksamhet)</p> <p>Rosenquist, Mattias, 1967, Växjö stift, POSK, 95 Debattinlägg: § 55 (Arbetsledande diakoner och församlingsråd)</p> <p>Rosenquist, Sofia, 1976, Växjö stift, POSK, 86 Debattinlägg: § 40 (Svenska språkets ställning)</p> <p>Rydell, Olle, 1953, Västerås stift, S, 82 Debattinlägg: § 40 (Svenska språkets ställning), § 71 (Pilgrim i Sverige)</p> <p>Rydén Davoust, Marie, 1966, Strängnäs stift, POSK, 60 Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan), 67 (Flygplatskyrkans framtid) Debattinlägg: § 68 (Flygplatskyrkans framtid), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet)</p> <p>Rydström, Elisabeth, 1954, Stockholms stift, C, 210 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Margareta Hedström Motion: 49 (Arbetsledande diakoner och församlingsråd), 91 (Stärkt ledarskap hos förtroendevalda) Debattinlägg: § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)</p> <p>Ryström Signarsdotter, Sandra, 1983, Stockholms stift, S, 244 Ledig session 1 och 2 2018, ersatt av Birgitta Nilsson Motion: 88 (Uppföljning av #metoo och #vardeljus)</p>	<p>TU ledamot</p> <p></p> <p></p> <p>G ledamot</p> <p>SK ersättare</p> <p>SK ledamot</p> <p></p> <p>TU ledamot</p> <p>SK ledamot, v ordf</p> <p>SK ledamot</p> <p>Ks ledamot</p> <p>Valberedningen Ks ledamot</p> <p>G/E ersättare</p>
------------------------	---	--

S

- Sandin-Wester, Marja**, 1947, Stockholms stift, MPSK, 227
Motion: 75 (Databas med enkel sökfunktion) G ersättare
Ks ersättare
- Sandlund, Elisabeth**, 1951, Stockholms stift, FK, 240 SK ledamot
Motion: 43 (Ekumeniskt medicinsk-etiskt råd), 62 (Ökad fokusering på församlingens grundläggande uppgift), 63 (Fosterdiagnostik och människovärde)
Debattinlägg: § 37 (Bok om kristen tro till svenska hushåll), § 42 (Kommunikationsstrategi), § 43 (Fosterdiagnostik, människovärde och etiskt råd), § 71 (Pilgrim i Sverige), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift), § 133 (Valfri församlingstillhörighet),
- Sandström, Britt**, 1944, Västerås stift, S, 69 Ks ledamot
- Sandström, Roger**, 1972, Linköpings stift, C, 25 E ersättare
Ersättare session 1 och 2 2018 för Magnus Ek
- Schmidt, Jerker**, 1976, Göteborgs stift, BA, 143 Eu ledamot
Ledig session 2 2018, ingen ersättare
- Selin, Markus**, 1978, Stockholms stift, S, 246 SK ledamot
Ledig session 1 2018, ingen ersättare,
session 2 2018, ersatt av Wåge Johansson
- Seppälä, Sara**, 1981, Härnösands stift, SD, 186 G ersättare
Motion: 22 (Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner), 23 (Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan)
- Sidenvall, Fredrik**, 1962, Göteborgs stift, FK, 158 Eu ledamot
Debattinlägg: § 31 (Kyrkohandboksfrågor), § 38 (Konfessionella friskolor), § 53 (Det allmänna prästadömet), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 135 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)
- Sjöberg, Roger**, 1972, Stockholms stift, S, 219 E ersättare
- Sjöstrand, Erik**, 1981, Uppsala stift, POSK, 7 Ks ledamot
Motion: 47 (Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet)
Debattinlägg: § 27 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2017), § 28 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 45 (Valbarhet för domarledamot), § 127 (Ändringar i kyrkoordningen m.m.), § 174 (Svenska Kyrkans Ungas ställning)
- Sjöö, Linda**, 1975, Lunds stift, ViSK, 115 TU ledamot
Motion: 44 (Det allmänna prästadömet), 68 (Rutiner vid näthat), 69 (Församlingarnas statistikrapportering), 70 (Översyn av kapitalförvaltningspolicy)
Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 60 (Titelskydd för församlingspedagoger), § 69 (Rutiner vid näthat), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande)

Personregister 2018	<p>Skytte, Göran, 1945, Lunds stift, FK, 131 Ledig valsammanträdet 2017, ingen ersättare Avsagt sig uppdraget som ledamot 2018, ny ledamot: Berth Löndahl</p>	
	<p>Solberg, Elise, 1989, Lunds stift, ÖKA, 128 Tidigare Elise Nilsson Motion: 31 (Tillgängligheten i lokaler och verksamheter), 44 (Det allmänna prästadömet) Debattinlägg: § 142 (Tillgängligheten i lokaler och verksamheter)</p>	G ledamot
	<p>Spijk, Daniel, 1977, Strängnäs stift, SD, 66 Ledig session 1 2018, ingen ersättare</p>	F ersättare
	<p>Stenberg, Anna, 1973, Göteborgs stift, ViSK, 147 Ersättare session 2 2018 för Emilia Domurat</p>	
	<p>Stiglund, Hans, 1955, biskop i Luleå stift</p>	
	<p>Stråle Börjesson, Anna-Karin, 1962, Karlstads stift, S, 168 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Alexander Romanov Debattinlägg: § 31 (Kyrkohandboksfrågor)</p>	G ledamot
	<p>Stålhem Liljendahl, Elisabet, 1947, Stockholms stift, BA, 243 Debattinlägg: § 39 (Insatser mot arbetslöshet)</p>	SK ersättare
	<p>Sundström, Jan Olov, 1945, Stockholms stift, BA, 237 Motion: 6 (Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift), 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 183 (Stöd till utlandsförsamlingarna)</p>	Eu ledamot
	<p>Sunnliden, Håkan, 1952, Växjö stift, FK, 91 Debattinlägg: § 124 (Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola)</p>	F ersättare
	<p>Svensson, Alve, 1951, Lunds stift, KR, 125 Motion 86 (Levande musik vid vigsel- och begravningsguds- tjänster), 87 (Fri musikundervisning i kantors- och organist- tjänster) Debattinlägg: § 36 (Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster), § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning), § 133 (Valfri församlings-tillhörighet)</p>	G ersättare
	<p>Svensson, Karl-Gunnar, 1957, Göteborgs stift, KR, 163 Motion: 16 (Öppna kyrkor), 38 (Utveckling av finansiella tjänster) Debattinlägg: § 30 (Bidrag till kyrkobyggnader), § 122 (Ansvarsfullt ägande och ansvarsfullt handlande)</p>	F ledamot Ks ersättare
	<p>Szulc, Bartłomiej, 1995, Härnösands stift, C, 179 Ledig session 2 2018, ingen ersättare</p>	G ersättare
	<p>Särdquist, Sofia, 1969, Skara stift, POSK, 46 Ledig session 1 2018, ersatt av Johannes Ekström</p>	SK ersättare Ks ersättare

T

- Tegby, Lisa**, 1949, Luleå stift, POSK, 189
Motion 50: (En ny psalmbok), 54 (Missionen och församlingens grundläggande uppgift), 76 (Programmet för lärande och undervisning)
Debattinlägg: § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 32 (Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift), § 133 (Valfri församlingstillhörighet) G ledamot
- Thor, Jenny**, 1980, Strängnäs stift, S, 59
Motion: 61 (Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan) TU ersättare
- Thuresson, Anna**, 1969, Linköpings stift, C, 32
Ny ledamot 2018 på vakant stol G ledamot, v ordf
- Tisell, Daniel**, 1968, Göteborgs stift, C, 146
Motion: 67 (Flygplatskyrkans framtid)
Debattinlägg: § 28 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden), § 29 (Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021), § 35 (Ny psalmbok), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.), § 175 (Ungdomsrepresentanter och konsensusmetoder i kyrkomötet) Ks ledamot, 2 v ordf
- Tyrberg, Johan**, 1963, biskop i Lunds stift
Debattinlägg: § 54 (Vissa jävssituationer i domkapitlen) TU

U

- Unger, Hanna**, 1972, Göteborgs stift, ÖKA, 145
Ny ledamot 2018 på vakant stol TU ledamot
Motion: 28 (Utlandskyrkan och clearingsystemet för kyrkliga handlingar), 31 (Tillgängligheten i lokaler och verksamheter), 42 (Sekretessvarning i Kbok)
Debattinlägg: § 52 (Sekretessvarning i Kbok)

V

- Vikström, Erik**, 1996, Luleå stift, S, 194 Eu ersättare

W

- Wahlin, Nina**, 1968, Strängnäs stift, C, 63
Motion: 84 (Nationell ungdomssatsning), 85 (Stöd till utlandsförsamlingarna), 91 (Stärkt ledarskap hos förtroendevalda) Kl ersättare
Debattinlägg: § 38 (Konfessionella friskolor), § 56 (Ledarskapsutbildning), § 126 (Programmet för lärande och undervisning), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 138 (Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna), § 140 (Missionsuppdraget), § 183 (Stöd till utlandsförsamlingarna)

Personregister 2018	<p>Wahlman, Inger, 1951, Västerås stift, S, 73 Debattinlägg: § 30 (Bidrag till kyrkobyggnader), § 64 (Öka antalet församlingskollekt)</p> <p>Wahn, Jan, 1953, Skara stift, C, 53 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Staffan Yngvesson</p> <p>Waldenfors, Sara, 1977, Göteborgs stift, S, 139 Motion: 65 (Musik till handbokens texter) Debattinlägg: § 133 (Valfri församlingstillhörighet)</p> <p>Wallin, Christoffer, 1991, Göteborgs stift, SD, 160 Ny ledamot 2018 efter Johanna Palmelid</p> <p>Waltersson, Kekke, 1981, Stockholms stift, S, 226 Ledig session 2 2018, ersatt av Amanda Almstedt Valldor</p> <p>Weichbrodt, Hans, 1968, Göteborgs stift, FK, 144 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Maja Bengtsson</p> <p>Werner, Elisabeth, 1964, Linköpings stift, SD, 35</p> <p>Wernersson, Birger, 1948, Lunds stift, S, 107 Debattinlägg: § 123 (De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning)</p> <p>Westerlund, Anna-Karin, 1949, Uppsala stift, BA, 8 Motion: 89 (Rösträtt för nyligen inträdda medlemmar) Debattinlägg: § 37 (Bok om kristen tro till svenska hushåll)</p> <p>Westroth, Eric, 1971, Växjö stift, SD, 98 Debattinlägg: § 129 (Strukturfrågor), § 132 (Församlingens grundläggande uppgift forts.)</p> <p>Wetterling, Vivianne, 1951, Göteborgs stift, FiSK, 152 Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Göran Göransson Debattinlägg: § 36 (Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster)</p> <p>Widepalm, Håkan, 1977, Göteborgs stift, C, 164 Motion: 19 (Svenska Kyrkans Ungas ställning) Debattinlägg: § 60 (Titelskydd för församlingspedagoger), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 173 (Barnkonsekvensanalys)</p> <p>Winberg, Margareta, 1947, Härnösands stift, S, 177 Ledig session 2 2018, ersatt av Elisabet Fjellström Motion: 39 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza)</p> <p>Wojdkow, Marie, 1958, Lunds stift, POSK, 124 Debattinlägg: § 28 (Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden)</p> <p>Wrede, Birgitta, 1947, Strängnäs stift, POSK, 64 Ersättare valsammanträdet 2017 för Kjell Kallenberg</p>	<p>Valberedningen ordf E ledamot</p> <p>Eu ledamot</p> <p>G/Kl ersättare Ks ersättare</p> <p>Kl ersättare</p> <p>G ledamot</p> <p>TU ersättare</p> <p>F ersättare</p> <p>E ledamot</p> <p>SK ledamot</p> <p>O ledamot</p> <p>G ledamot</p> <p>O ledamot</p> <p>Ks ledamot</p> <p>Valberedningen E ledamot</p>
------------------------	---	---

Y

Yngvesson, Staffan, 1967, Skara stift, C, 53
Ersättare valsammanträdet 2017 för Jan Wahn

Å

Åkerhielm, Caroline, 1953, Stockholms stift, FiSK, 248
Debattinlägg: § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop) Eu ersättare

Åkerlund, Anders, 1940, Västerås stift, C, 74 G ersättare

Motion: 6 (Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgift), Motion 39 (Stöd till kvinnors folkhögskola i Gaza), 91 (Stärkt ledarskap hos förtroendevalda)
Debattinlägg valsammanträdet: § 1 (Inledning av ålderspresidenten)
Debattinlägg: § 36 (Levande musik vid vigsel- och begravningsgudstjänster), § 38 (Konfessionella friskolor), § 130 (Församlingens grundläggande uppgift), § 133 (Valfri församlingstillhörighet), § 135 (Namn på Svenska kyrkans internationella arbete), § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)

Åkesson, Jörgen, 1960, Skara stift, POSK, 52 F ersättare
Motion: 30 (Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten), 50 (En ny psalmbok)

Ö

Öbrink, Gustaf, 1951, Stockholms stift, C, 220
Ersättare valsammanträdet 2017 för Ellionor Moberg

Öhrlund, Isak, 1997, Växjö stift, S, 96 F ersättare
Ledig valsammanträdet 2017, ersatt av Tommy Mases
Debattinlägg: § 136 (Svenska kyrkans hållning till böneutrop)

Sakregister

Sakregister

Sakregister
2018

Förkortningar

KsSkr Kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet

PSkr Presidiets skrivelse till kyrkomötet

KmSkr Kyrkomötets skrivelse till kyrkostyrelsen

Ln Kyrkomötets läronämnd

Kn Kyrkorättsnämnden

M Motion till kyrkomötet
y yttrande

G Gudstjänstutskottet

O Organisationsutskottet

TU Tillsyns- och uppdragsutskottet

E Ekonomiutskottet

Eu Ekumenikutskottet

KI Kyrkolivsutskottet

SK Samhälls- och kulturutskottet

F Förvaltareutskottet

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet		
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf	
A	Allmänna prästadömet	M 44	TU 9		53, 107	
	Ansvarsfullt ägande och handlande, utfasning av elektronik, kobolt, översyn av kapitalförvaltningspolicy	M 40, 70	F 5		122, 149	
	Ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2017		TU 18	12	62, 116	
	Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner	M 22	TU 4		48, 102	
	Arbetslöshet, insatser mot	M 5	SK 3		39, 87	
	B	Bank, se Finansiella tjänster				
		Bank-id som identifikation vid in- och utträde	M 27	TU 6	9	50, 104
Barnkonsekvensanalys, utredning av		M 13	O 6		173, 184	
Begravningsverksamhet, huvudmannaskap, avgifter för transport av urnor		M 30, 46	O 12		179, 190	
Bemötande, råd vid		M 72	TU 13		57, 111	
Biskop, tidsbegränsat förordnande för	M 77, Ln 11y	TU 14		58, 112		

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Biskopsval , rösträtt för präster och diakoner i EFS	M 64, Ln 7y	O 11		178, 189
	Bok om kristen tro till svenska hushåll	M 2, Ln 8y	SK 1		37, 85
	Böneutrop , Svenska kyrkans hållning till, islam	M 21, Ln 14y	Eu 2		136, 164
C	Clearing och utlands-kyrkan, kyrkliga handlingar	M 28	E 7		65, 78
D	Databas med enkel sökfunktion, kontakt, kommunikation, administration	M 75	SK 12		70, 96
	Diakoner , arbetsledande och församlingsråd, se Församlingsråd				
	Domarledamot , valbarhet, se Kyrkoordningen				
	Domkapitlen , domkapitel, vissa jävssituationer i	M 45, Ln 10y	TU 10		54, 108
	Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan	M 61	F 3	15	120, 147
E	Effekt av initierade satsningar , förändringsarbete, förändringsförmåga på lokal nivå, utbildningsinsatser, fastighetsregister	M 26, 94	F 4		121, 148
	Ekumenisk julinsamling	M 66	Eu 6		182, 193
	Ekumeniskt medicinskt-etiskt råd , se Fosterdiagnostik				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
F	Elektronik , utfasning av, se Ansvarfullt ägande och handlande				
	En kyrka för alla , se Tillgänglighet				
	Enkät för anställda i Svenska kyrkan , se Medarbetarenkät				
	Fastighetsregister , se Effekt av initierade satsningar				
	Finansiella tjänster inom Svenska kyrkan, bank	M 38, 90	E 5		63, 76
	Flygplatskyrkans framtid	M 67	SK 10	5	68, 94
	Forskarutbildning , se Utbildningar				
	Fosterdiagnostik , människovärde, ekumeniskt medicinskt- etiskt råd	M 43, 63, Ln 15y	SK 7		43, 44, 91
	Friskolor, friskola , se Konfessionella friskolor				
	Förbud mot främlings- fientliga och rasistiska nomineringsgrupper , se Nomineringsgrupper				
	Församlingar , nystart av	M 35	G 4		34, 82
	Församlingar , sammanslagning av, se Strukturfrågor				
Församlingens grund- läggande uppgift	M 6, 54, 62, Ln 3y	O 4	20	130, 132, 161	
Församlingsbegreppet , utredning av, se Strukturfrågor					
Församlingskollekt , öka antalet	M 37, Ln 13y	E 6		64, 77	
Församlingspedagoger , titelskydd för	M 95	TU 16		60, 114	

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Församlingsråd , arbetsledande diakoner	M 49	TU 11		55, 109
	Församlingsrådets kompetens , se Strukturfrågor				
	Församlings- tillhörighet , valfri	M 8, Ln 4y	O 5		133, 162
	Förändringsarbete , se Effekt av initierade satsningar				
G	Gatupräst eller gatu- diakon , uppdrag som	M 73	Kl 3		125, 152
	Gaza , stöd till kvinnors folkhögskola i	M 39	Eu 4		139, 166
	Gudstjänstliv , levande gudstjänst, idébank, gudstjänstlivets kris	M 33, 79	G 3		33, 81
H	Huvudmannaskap för begravningsverksam- het , se Begravnings- verksamhet				
I	Identifikation vid in- och utträde , se Bank-id				
J	Johannelunds teologiska högskola , pastoralteologisk utbildning vid	M 24	Kl 2		124, 151
	Julinsamling , se Ekumenisk julinsamling				
	Jäv, jävssituationer , se Domkapitlen				
K	Kapitalförvaltnings- policy , översyn av, se Ansvarfullt ägande och handlande				
	Karenstid , se Utträde ur Svenska kyrkan				
	Karta över kyrko- gårdar , digital, se Kyrkogårdar				
	Katekes , se Vuxenkatekes				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Kbok , sekretess- varning i	M 42	TU 8	10	52, 106
	Klimatarbete , sammanhållet, solcellsanläggningar, klimatstrategi, kyrkoreservat	M 52, 55, 74	F 1	13	117, 145
	Klimatstrategi , nationellt täckande program för, se Klimatarbete				
	Kobolt , se Ansvarfullt ägande och handlande				
	Kollekter , se Församlingskollekt				
	Kommunikations- strategi	M 29	SK 6		42, 90
	Konfessionella friskolor	M 3	SK 2		38, 86
	Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder, vuxen- konfirmation, vuxendop	M 11, Ln 1y, Kn 2y	G 2		32, 80
	Konfirmation som valbarhetskriterium, förtroendevald	M 83, Ln 12y, Kn 6y	TU 15		59, 113
	Konsensusmetoder i kyrkomötet , se Kyrkomötet, representa- tion och arbetsformer				
	Krisberedskap , inom Svenska kyrkan, krissituationer	M 20	SK 5		41, 89
	Kulturstipendier , utdelande av, Samiska rådets kulturpris				131
	Kvinnors folkhögskola i Gaza , se Gaza				
	Kyrkobyggnader , bidrag till, öppna kyrkor	M 16, 51	E 4		30, 75
	Kyrkogårdar , digital karta över	M 57	SK 8		66, 92

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	– utseende av auktoriserad revisor				171
	– val av kyrkomötets utskott				11
	– val av protokoll- justerare				9
	Kyrkomötesärenden , redogörelse för behandlingen av, kyrkomötet, skrivelser, rapportering, <i>Dela tro – dela liv</i> , Reformations- året 2017	KsSkr 3, M 48	E 3	2	28, 74
	Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna	M 25	Eu 3		138, 165
	Kyrkoordningen , ändringar, rättelser, valbarhetsvillkor, domare, domarledamot, ersättningsstadga, arvode, kyrkostyrelsens råd, Arvodesnämnden	KsSkr 4, Kn 1y	O 1, TU 1	8, 18	45, 99, 127, 158
	Kyrkoreservat , se Klimatarbete				
	Kyrkorummet , flexibla förutsättningar för användning av	M 93	F 2	14	118, 146
	Kyrkotillhörighet för utländska medborgare	M 41, Ln 9y, Kn 3y	TU 7		51, 105
	Kyrkvårdar i församlingsråd , se Strukturfrågor				
L	Ledarskapsutbildning , kyrkliga ledare, förtroendevalda	M 71, 91	TU 12		56, 110
	Levande musik , se Musik				
	Lärande , se Undervisning och lärande				
M	Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan	M 23	TU 5		49, 103

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Medlemmar , rösträtt för nyligen inträdda, se Val				
	#metoo och #vardeljus , uppföljning, förebyg- gande av sexuella övergrepp	M 88	Kl 6	16	141, 155
	Mission , se Församlingens grundläggande uppgift				
	Mission, missionärer och gemenskap , ELCT, Tanzania, ACT Svenska kyrkan, missions- uppdrag	M 53	Eu 5		181, 192
	Missionsuppdrag, missionsstrategier , nyanlända, utanförskapsområden	M 58, 59	Kl 5		140, 154
	Musik , se Kyrkohandboksfrågor				
	Musik , levande vid vigsel- och begravnings- gudstjänster	M 86	G 6		36, 84
N	Namn på Svenska kyrkans internationella arbete	M 12	Eu 1		135, 163
	Nomineringsgrupper , förbud mot främlingsfientliga och rasistiska	M 18, Ln 5	O 10		177, 188
	Näthat , rutiner vid, hot, internet	M 68	SK 11	6	69, 95
P	Pilgrim i Sverige , anslag till riksförbundet	M 80	SK 13		71, 97
	Prästadömet , se Allmänna prästadömet				
	Psalmbok , ny	M 50	G 5	4	35, 83
	Psalmböcker (äldre) och kyrkohandböcker , se Kyrkohandboksfrågor				
R	Rekrytering , se Utbildningar				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
S	Samiska rådets kulturpris , se Kulturstipendier				
	Sekretess , se Kbok				
	Sexuella övergrepp , förebyggande av, se #metoo och #vardeljus				
	Själv mord , se Suicid				
	Solcellsanläggningar, solceller , elproduktion, se Klimatarbete				
	Språk , se Svenska språkets ställning				
	Statistikrapportering , församlingarnas	M 69	Kl 8		143, 157
	Stefansmedaljen , utdelande av				5
	Strukturfrågor , pastorat, församlingar, församlingsbegreppet, utvärdering, kyrkvårdar, församlingsråd, sammanslagningar,	M 32, 34, 36, 56, 78, 82, Ln 6y, Kn 4y	O 3	19	129, 160
	Suicid , självmord, Svenska kyrkans arbete för att förhindra	M 81	SK 14	7	72, 98
T	Svenska kyrkans internationella arbete , se Namn				
	Svenska Kyrkans Ungas ställning	M 19	O 7	21	174, 185
	Svenska språkets ställning	M 14	SK 4		40, 88
	Tema för kyrkomötet 2019 , tematiskt kyrkomöte, se Kyrkomötet, tema 2019				
	Tidsbegränsat förordnande för biskop , se Biskop				
Tillgänglighet i lokaler och verksamheter, En kyrka för alla	M 31	Kl 7	17	142, 156	

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf anges
U	<p>Titelskydd för församlingspedagoger, se Församlingspedagoger</p> <p>Transport av urnor, avgifter för, se Begravningsverksamhet</p> <p>Undervisning och lärande, programmet för, nationell ungdomssatsning</p> <p>Ungdomsrepresentanter i kyrkomötet, se Kyrkomötet, representation och arbetsformer</p> <p>Ungdomssatsning, nationell, se Undervisning och lärande</p> <p>Utanförskapsområden, se Missionsuppdrag</p> <p>Utbildning, se Ledarskapsutbildning eller Johannelunds teologiska högskola</p> <p>Utbildningar, kyrkliga, rekrytering, tjänster, forskarutbildning, musikundervisning, kantors- och organist-tjänster</p> <p>Utbildningsinsatser, se Effekt av initierade satsningar</p> <p>Utlandsförsamlingar, se Kyrkoordningen och utlandsförsamlingarna</p> <p>Utlandsförsamlingar, stöd till</p> <p>Utlandskyrkan, och clearing, se Clearing</p>	M 76, 84	Kl 4		126, 153
		M 1, 17, 87	Kl 1		123, 150
		M 85	Eu 7		183, 194

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
	Utländska medborgare , se Kyrkotillhörighet				
	Utredning av strukturutredningen , se Strukturfrågor				
	Utträde ur Svenska kyrkan , karenstid vid	M 9	TU 3		47, 101
V	Val , direkta val, valsedelsdistribution, rösträtt för nyligen inträdda medlemmar	M 7, 89, Kn 7	O 9		176, 187
	Valbarhetskriterium , konfirmation som, se Konfirmation				
	Valbarhetsvillkor för domarledamot , se Kyrkoordningen				
	Valprövningsnämnd , Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse 2017		O 13	22	180, 191
	Valsedelsdistribution , se Val				
	#vardeljus , se #metoo och #vardeljus				
	Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021, finansiering, inriktning, kostnadsram, styrning, verksamhetsområden, målbilder, 2030	KsSkr 1	E 1	23	29, 195
	Vigsel , värna och uppmuntra, äktenskap, drop-in	M 60	SK 9		67, 93
	Vuxenkatekes , ny	M 4, Ln 8y	TU 2		46, 100
	Vuxenkonfirmation och vuxendop , se Konfirmation				
	Välja församling , se Församlingstillhörighet				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, PSkr, M, Ln, Kn Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				KmSkr Numret anges	Protokoll paragraf
W	Webbplats, gudstjänster och andakter på Svenska kyrkans, se Kyrko- mötesärenden				
Å	Årsredovisning, Svenska kyrkans nationella nivå 2017, koncernredovisning, resultaträkning, balans- räkning, resultatrapport, ansvarsfrihet, <i>Dela tro – dela liv</i> , riktat församlingsbidrag, hållbarhet	KsSkr 2	E 2	1	27, 73
Ä	Ändringar i kyrkoordningen, se Kyrkoordningen				
Ö	Öppna kyrkor, se Kyrkobyggnader Överklagandenämnd, Svenska kyrkans, verk- sammhetsberättelse 2017		TU 17	11	61, 115